

Begroting 2023 vastgesteld 2 november 2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
1. Inleiding.....	5
Voorwoord.....	5
2. Begroting op hoofdlijnen	10
3. Uitkomsten begroting 2023	12
4.0 Bestuur en ondersteuning.....	16
4.1 Veiligheid.....	20
Preventie en vergunningverlening.....	20
Handhaving.....	21
4.2 Verkeer en vervoer.....	24
Infrastructuur.....	24
Gedrag/Gebruik Infrastructuur.....	25
4.3 Economie.....	30
Economische ontwikkeling, Infrastructuur en Organisatie.....	30
Promotie / Vrijtijdseconomie	32
4.4 Onderwijs	36
Onderwijshuisvesting	36
Onderwijs- en leerlingzaken	36
4.5 Sport, Cultuur en Recreatie.....	40
Sport en bewegen.....	40
Cultuur	42
4.6 Sociaal Domein.....	48
Participatie.....	48
Wmo	49
Inkomensregelingen	50
Jeugd.....	51
Vrijwilligers	52
4.7 Volksgezondheid en Milieu	57
Volksgezondheid.....	57
Riolering.....	58
Duurzaam grondstoffengebruik/afval	59
Kwaliteit van de leefomgeving.....	59
Klimaat.....	60
4.8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	64
Bebouwd	64
Onbebouwd	66
4.9 Overhead en ondersteuning organisatie.....	72
4.10 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	76
5. Paragrafen.....	81
5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	81

5.2 Lokale heffingen	90
5.3 Bedrijfsvoering.....	100
5.4 Financiering.....	103
5.5 Onderhoud kapitaalgoederen.....	107
5.6 Grondbeleid	110
5.7 Verbonden partijen.....	120
6. Financiële begroting.....	127
6.1 Toelichting begroting (baten en lasten).....	127
6.2 Overzicht geraamde baten en lasten op hoofdtaakniveau	128
6.3 Overzicht incidentele baten en lasten	130
6.4 Overzicht reserves	132
6.5 Overzicht voorzieningen	136
6.6 Investerings	139
6.7 Geprognosticeerde balans	140
6.8 Emu-saldo	141
6.9 Stille reserves.....	142
6.10 Langlopende financiële rechten en verplichtingen.....	143
Bijlagen.....	144
1. Overzicht geraamde baten en lasten per (hoofd-)taakveld.....	145
2. Meerjarenprogramma 2022-2026.....	148
3. Prognose verloop algemene reserve	152
4. Subsidie welzijnsactiviteiten 2023-2026.....	153
5. Woningbouwprogramma.....	159
6. Afkortingenlijst	1639

1. Inleiding

Voorwoord

De raad stelt via de begroting de kaders vast voor het komende jaar. In de voorliggende begroting is dat het jaar 2023. De begroting is niet louter een financieel document, maar bevat ook het te voeren beleid. De gemeente kent heel veel verschillende taken en ambities. We kunnen in een begroting (of jaarrekening) niet ingaan op alle details. Dus worden de belangrijkste taken en ambities genoemd.

Het is een begroting met een robuust meerjarenperspectief. Deze begroting biedt Bladel de ruimte om, nu en in de toekomst, de noodzakelijke investeringen te doen en nieuw beleid te maken. De begroting is dermate solide dat (onverwachte) financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen.

Coalitieakkoord 2022-2026 “Met vertrouwen uitdagingen aangaan!”

In het coalitieakkoord 2022-2026 “Met vertrouwen uitdagingen aangaan!” van BT, CDA en VHP staan de belangrijkste doelstellingen voor het beleid van de komende bestuursperiode. De drie politieke partijen hebben samen de inhoud van het coalitieakkoord bepaald. Op 12 mei 2022 is dit coalitieakkoord unaniem aangenomen door de gemeenteraad. Ons college heeft het coalitieakkoord 2022-2026 uitgewerkt in een collegeprogramma, welke separaat aangeboden wordt. In dit collegeprogramma hebben wij, naast de financiële en planmatige vertaling van de onderwerpen die in het coalitieakkoord genoemd, ook een aantal aanvullende beleidsaccenten, verwerkt.

Dit collegeprogramma 2022 - 2026 geeft aan wat we de komende vier jaar willen doen. De toekomst van Bladel reikt echter veel verder dan 2026. Die verre horizon is minstens zo belangrijk als de korte termijn. Ons beleid moeten we afstemmen op verschuivingen in trends en ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat, energie, duurzaamheid, leefomgeving, gezondheid, demografie en technologie. Eén van onze belangrijkste voornemens is om samen met de raad en de inwoners richting te geven aan de contouren voor een mooie toekomst voor Bladel. We gaan vanzelfsprekend ook voor de korte termijn accenten zetten.

Veranderende wereld

We leven in een tijd van transitie. Dit komt onder meer door de gevolgen van corona, de oorlog in Oekraïne, het woningtekort, de opwarming van de aarde en de energietransitie. Corona en de genomen maatregelen hebben voor een veranderende samenleving gezorgd. Er is sprake van een energiecrisis met grote (financiële) gevolgen voor inwoners, bedrijven en de gemeente. Door alle ontwikkelingen raakt de inflatie onze inwoners diep in de portemonnee. De komende periode gaan zich ook zaken voordoen, die we nu nog niet kunnen voorzien. In een tijd waarin de wereld en de maatschappij sneller veranderen dan ooit, moeten we er als gemeente zijn voor onze inwoners. Wij moeten kunnen inspelen op de veranderingen en daarop voorbereid zijn. Denk daarbij aan de digitale transformatie, die een meer klantgerichte houding, een wendbare gemeenteorganisatie en beter gebruik van nieuwe technologieën omvat. De snel veranderende wereld biedt ook kansen. We willen daarom samen met de raad, inwoners, bedrijven en instellingen werken aan een mooie toekomst voor onze gemeente, waarbij iedereen kan meedoen.

Schaalsprong

Er blijft de komende periode een grote behoefte aan woningen. Als gemeente Bladel hebben we een keuze te maken over de hoeveelheid woningen die we in de gemeente nog willen realiseren, op welke wijze we dit willen doen en waar. Daarnaast is de kwaliteit van deze woningbouwopgave in relatie tot de doelgroepen belangrijk. De gemeenteraad is aan de hand van twee themasessies in september 2022 aan de slag gegaan met deze opgave, met als doel hier in december 2022 enkele principiële keuzes te maken.

Het financiële beeld

Wij vinden het van belang om onze traditie van duurzaam verantwoord financieel beleid voort te zetten. Ondanks de aanzienlijke financiële opgave door autonome ontwikkelingen, in combinatie met de maatschappelijke opgaven waar de gemeente voor staat, realiseert deze begroting een structureel sluitend meerjarenbeeld. Dat wil zeggen dat de structurele baten ieder jaar tenminste de structurele lasten dekken en de ramingen realistisch en reëel zijn. Daarbij is niet alleen het financiële van belang, maar eveneens een duurzaam beleidsperspectief voor de toekomst van Bladel.

Bij het vaststellen van de perspectiefnota 2022 was al duidelijk dat de financiële positie van onze gemeente bijzonder goed was. Deze kon door de actualisatie van de algemene uitkering op basis van de meicirculaire 2022 alsnog positiever bijgesteld worden. Het kabinet heeft in de meicirculaire 2022 voor het jaar 2023

(incidenteel) extra middelen beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg. Hierbij gaat het kabinet er vanuit dat gemeenten inzetten op besparingsmaatregelen op jeugdzorguitgaven in 2023 (die ook onderdeel is van de reeks van de - arbitrage - Commissie van Wijzen). Daarnaast gaat het kabinet de komende tijd met gemeenten en andere relevante partijen verder in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugd-stelsel wordt gerealiseerd. Het kabinet zal bij het afsluiten van de Hervormingsagenda ook besluiten over de extra middelen voor 2024 en verder die aan gemeenten beschikbaar gesteld worden, waarbij het advies van de Commissie van Wijzen het uitgangspunt vormt. Wij vertrouwen erop dat het Rijk het zwaarwegende advies van de arbitragecommissie niet zonder meer naast zich neer zal leggen. Mede op basis van de afspraken tussen Rijk, IPO en VNG van juli 2021 hebben wij in onze meerjarenraming voor de jaren 2024 tot en met 2026 daarom rekening gehouden met 75% van de bedragen van wat de arbitragecommissie jeugdzorg berekent.

De meicirculaire 2022 meldt verder dat de extra ombuiging van € 511 miljoen uit het regeerakkoord Rutte IV op de extra middelen jeugd van de Commissie van Wijzen (€ 100 mln. in 2024, € 500 mln. in 2025 en 2026 structureel en € 511 mln. vanaf 2027) voor verantwoordelijkheid en risico van het Rijk is. Onder druk van de Eerste Kamer lijkt deze bezuiniging nu geschrapt.

Op 9 augustus 2022 heeft de VNG een bericht "Afspraken jeugdmiddelen in meerjarenraming" gepubliceerd. Hieruit blijkt dat het Rijk, de VNG en het IPO voor de jaren 2024, 2025 en 2026 zijn overeengekomen dat gemeenten de resterende 25% extra rijksbijdragen voor jeugdzorg (dus 100%) in de begroting 2023 mogen opnemen. Verder zijn afspraken gemaakt over de aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen, waarbij de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid heeft om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Er wordt in samenspraak met de VNG gezocht naar maatregelen om ook aan deze additionele ombuiging invulling te geven en die gemeenten in dat geval dus wel moeten doorvoeren. Omdat deze extra middelen officieel nog niet beschikbaar gesteld zijn en er nog geen (wettelijke) maatregelen genomen zijn, mede afhankelijk van besluitvorming van het Rijk, hebben wij er voorzichtigheidshalve voor gekozen om met deze aanvullende afspraken nog geen rekening te houden. Eerst op het moment dat hierover meer duidelijkheid bestaat zullen wij deze (voordelige) financiële gevolgen in één van de volgende P&C-documenten opnemen. Invulling van de aanvullende besparing zal t.z.t. in nauwe samenspraak met Maatschappelijke Dienstverlening gerealiseerd moeten worden.

Voor de volledigheid merken wij hierbij op dat de toegekende en de toe te kennen extra uitkering voor jeugdzorg vooral bezien moet worden in het licht van onvoldoende compensatie voor de uitvoering van jeugdzorg vanuit de afgelopen jaren. De afgelopen jaren zijn de uitgaven voor jeugdzorg door de stijgende vraag doorlopend gestegen, terwijl daar onvoldoende compensatie van het Rijk tegenover stond. Om deze stijgende vraag voor jeugdzorg in te kunnen passen in onze meerjarenraming hebben wij hiervoor eerder andere middelen moeten inzetten. Deze zijn ten laste van de begrotingsresultaten gebracht met als gevolg dat op andere terreinen beleidsinitiatieven getemporeerd moesten worden. Het is daarom onzes inziens niet nodig om bóvenop die hogere jeugduitgaven dan de volledige extra jeugduitkering te leggen.

Financieel gezien staan we er (zeker voor de jaren tot en met 2025) bijzonder goed voor. Echter vanaf 2026 kan er sprake zijn van onzekere tijden. Vanaf het jaar 2026 is immers nog niet duidelijk welke inkomsten de gemeente van het Rijk krijgt vanwege het weer opnemen van de opschalingskorting en de aangekondigde daling van het accres in combinatie met het vergroten van de mogelijkheid tot het heffen van lokale belastingen. Daarnaast is er, ook door de gevolgen van de oorlog in Oekraïne, sprake van economische onzekerheid en oplopende inflatie.

Ondanks het robuuste meerjarenperspectief moeten we zorgvuldig omgaan met de financiële ruimte en deze niet volledig inzetten voor langdurige (structurele) verplichtingen. Dan zijn wij een gemeente die is toegerust om flexibel en adequaat te reageren op veranderende omstandigheden in de "buitenwereld", zonder dit meteen te moeten vertalen naar lastenverzwaring voor de burgers en ondernemers.

Het financiële beeld in één oogopslag

De meerjarenraming tot en met 2026 betreffende het bestaande beleid sluit met een structureel positief saldo (zie regel 1. van de onderstaande tabel). Bij de incidentele baten (onder regel 2) moet u denken aan zaken als grondverkoop buiten grondexploitaties en winstuitnames grondexploitaties. Dit is de ruimte die de gemeente

heeft voor nieuw beleid (regels 3 tot en met 6). Het begrotingsresultaat na invulling van het nieuwe beleid is weergegeven onder regel 7, verdeeld naar structureel (7a) en incidenteel (7b) begrotingsresultaat. Ons weerstandvermogen, de algemene reserve, is meer dan voldoende om de risico's die we lopen te dekken. In de regels 8, 9, en 10 ziet u dat in de jaren 2022 en 2026 (inclusief verrekening resultaat) meer onttrokken wordt aan de reserves. In jaren 2023 t/m 2025 wordt er weer meer gestort dan onttrokken. Deze verwachte ontwikkeling is op basis van geplande stortingen en onttrekkingen. De ervaring leert dat deze sterk kunnen afwijken. Belangrijkste oorzaken zijn vertraging in grote werken, vertraging van plannen in de grondexploitaties en het saldo van de jaarrekening. In regel 10a wordt de voorgenomen verrekening van de begrotingsresultaten verrekend met de algemene reserve.

(bedragen x € 1.000,-)	2022	2023	2024	2025	2026
beschikbare ruimte					
1. saldo bestaand beleid structureel	v 3.995	v 2.790	v 2.059	v 2.912	v 750
2. saldo bestaand beleid incidenteel	n -1.122	n -100	n -133	n -153	v 33
totaal beschikbare ruimte (1 + 2)	v 2.873	v 2.690	v 1.926	v 2.759	v 783
geplande nieuwe uitgaven					
3. structurele lasten collegeprogramma		n -pm	n -pm	n -pm	n -pm
4. incidentele lasten collegeprogramma		n -pm	n -pm	n -pm	n -pm
5. structurele lasten meerjarenprogramma	n -200	n -53	v 114	v 249	n -176
6. incidentele lasten meerjarenprogramma	0	n -50	0	0	0
totaal netto nieuwe uitgaven (3 + 6)	n -200	n -103	v 114	v 249	n -176
7. totaal begrotingssaldo (1 t/m 6)	v 2.673	v 2.587	v 2.040	v 3.008	v 607
7a. waarvan structurele uitgaven en inkomsten	v 3.795	v 2.737	v 2.173	v 3.161	v 574
7b. waarvan incidentele uitgaven en inkomsten	n -1.122	n -150	n -133	n -153	v 33

(- = nadeel en + = voordeel)

reserves					
8. beoogde stortingen in reserves	n -1.418	n -10.450	n -3.527	n -2.093	n -195
9. beoogde onttrekkingen aan reserves	v 4.809	v 11.045	v 3.318	v 2.642	v 1.237
10. saldo beoogde mutaties voor resultaatbestemming	v 3.391	v 595	n -209	v 549	v 1.042
10a. verrekening begrotingsresultaten met algemene reserve	n -2.673	n -2.587	n -2.040	n -3.008	n -607
totaal beoogde mutaties reserves na resultaatbestemming	v 718	n -1.992	n -2.249	n -2.459	v 435

(- = storting en + = onttrekking)

Opbouw van de begroting

We gebruiken de begroting 2023 om afspraken te maken tussen de gemeenteraad en het college over wat we in het begrotingsjaar gaan doen en welke middelen daarvoor beschikbaar zijn. Met deze begroting willen we de raad beter in positie brengen om op strategisch niveau te kunnen sturen op politieke thema's.

Per doelstelling wordt eerst toegelicht wat wij dit jaar gaan doen om deze te realiseren. Vervolgens hebben we zo SMART mogelijk indicatoren genoemd waarmee we periodiek kunnen meten of we onze doelstelling hebben gerealiseerd. De going-concern activiteiten zijn impliciet in de financiële begroting meegenomen en in de programma's. In deze begroting wordt bij elk programma inzichtelijk gemaakt wat de belangrijkste politieke thema's van de gemeente Bladel zijn. Elk programma kent een duidelijke opbouw, waarin per beleidsveld het maatschappelijk effect staat opgenomen waarop de raad op strategisch niveau kan sturen. Per beleidsveld zijn op tactisch niveau de politieke thema's van het college weergegeven, waarbij de kern bestaat uit het beantwoorden van de volgende vragen:

- Wat willen we bereiken? wat is onze opgave/ ambitie?
- Wat gaan we daar voor doen? wat gaan we dit jaar doen om onze opgave aan te pakken?
- Hoe kunnen we dat meten? belangrijkste indicatoren om het doel te meten
- Wat kost het? de baten en lasten van de ambities en de reguliere werkzaamheden zijn, per thema, opgenomen in een tabel.

Op sommige thema's willen we meerdere ambities bereiken. Deze zijn apart benoemd. In de beleidsvelden zijn daarnaast de in de BBV verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren opgenomen. Deze beleidsindicatoren zijn voor alle gemeenten gelijk en op "waar staat je gemeente" raadpleegbaar. Dat maakt het mogelijk om Bladel op de diverse terreinen te vergelijken met andere gemeenten.

Lastendruk

De lokale lastendruk wordt bepaald door de onroerende zaakbelastingen (OZB) en de riool- en afvalstoffenheffing. De OZB-tarieven worden in eerste instantie verlaagd als gevolg van de verwachte waardeontwikkelingen per 1 januari 2022. Daarnaast zouden de OZB-tarieven verhoogd worden met een nagecalculeerde trendmatige aanpassing van 4,60%, maar middels een unaniem aangenomen amendement is deze laatste aanpassing volledig geschrapt. De netto gevolgen van deze verhoging voor elke individuele huiseigenaar hangt af van de waardeontwikkeling van de woning.

In totaliteit stijgt de lastendruk in 2023 met gemiddeld ca € 26,- voor een meerpersoonshuishouden van 4 personen ten opzichte van het jaar 2022. Dit komt neer op een stijging van circa 3,51% (2022: daling met gemiddeld ca € 6,- ten opzichte van 2021 of ca 1,0%). Voor een huishouden met 2 personen stijgt de totale lastendruk met gemiddeld ca € 18,-. Dit komt op een stijging van circa 2,79% (2022: daling van gemiddeld ca € 7,- ten opzichte van 2021 of ca 1,0%). Deze lastenstijging is vooral het gevolg van enerzijds hogere afvalstoffenheffing in combinatie met de trendmatige verhoging van de OZB-tarieven en rioolheffingen.

Slot

In de dorpen Bladel, Casteren, Hapert, Hoogeloon en Netersel is het fijn wonen, werken en recreëren in een groene omgeving met veel bos en heide. Onze gemeente heeft een actief verenigingsleven en mensen zorgen voor elkaar. Er zijn mooie, innovatieve bedrijven die zorgen voor voldoende werkgelegenheid. Graag geven wij daar verder inhoud en vorm aan - samen met uw raad en samen met onze inwoners, bedrijven, instellingen en partners. Een goed samenspel zorgt voor een nog betere toekomst.

De gemeente Bladel is in alle opzichten ook een financieel gezonde gemeente met een robuust meerjarenperspectief. Er is meer dan voldoende financiële ruimte om invulling te kunnen geven aan de op ons afkomende maatschappelijke opgaven, zoals de aanpak van klimaat, energie, duurzaamheid, leefomgeving, landbouw en woningbouw. Alle planjaren zijn structureel en reëel in evenwicht. De begroting 2023 sluit met een structureel overschot van € 2.737.000,- en een incidenteel tekort van € 150.000,-. Het totale begrotingsresultaat ad € 2.587.000,- wordt in eerste aanleg toegevoegd aan de algemene reserve. Deze ruimte kan naast de extra financiële lasten vanuit het collegeprogramma ook aangewend worden om de eventuele nadelige gevolgen van de energiecrisis op te kunnen vangen. Ook het fundament voor de jaren daarna is zeer solide. In meerjarig perspectief bezien is er nog een structureel overschot van € 574.000,-.

Daarnaast is ons weerstandsvermogen (de algemene reserve) meer dan voldoende om de gekwantificeerde risico's op te vangen. Ons weerstandsratio ligt ver boven het vastgestelde minimum. Dat alles geeft rust. Er is voldoende ruimte om noodzakelijke opgaven op te pakken, onze ambities waar te maken en, als het tegen zit, tegenvallers op te vangen.

Voor onze financiële positie zijn wij in grote mate afhankelijk van de inkomsten die we van het Rijk krijgen. Er is nog enige onzekerheid over de ontwikkeling van de omvang van de algemene uitkering voor jeugdzorg ná 2023. Het kabinet moet hierover nog besluiten. Vanuit de koepels (IPO en VNG) is er echter op aangedrongen dat gemeenten in hun meerjarenraming wel alvast rekening kunnen houden met extra structurele middelen vooruitlopend op de definitieve besluitvorming door het nieuwe kabinet. In gezamenlijkheid hebben Rijk, IPO en VNG hierover op 9 juli 2021 afspraken gemaakt. Concreet betekenen de afspraken dat gemeenten in hun meerjarenraming voor de jaren 2024 tot en met 2026 rekening mogen houden met 75% van de bedragen van wat de arbitragecommissie jeugdzorg berekent.

Aanvullend hierop heeft de VNG op 9 augustus 2022 een bericht "Afspraken jeugdmiddelen in meerjarenraming" gepubliceerd. Hieruit blijkt dat het Rijk, de VNG en het IPO voor de jaren 2024, 2025 en 2026 zijn over-

eengekomen dat gemeenten zowel de resterende 25% extra rijksbijdragen voor jeugdzorg als de geplande bezuinigingen volledig in de de begroting 2023 mogen opnemen. Omdat deze extra middelen officieel nog niet beschikbaar gesteld zijn en er nog geen (wettelijke) maatregelen genomen zijn, mede afhankelijk van besluitvorming van het Rijk, hebben wij er voor gekozen om met deze aanvullende afspraken nog geen rekening te houden. Eerst op het moment dat hierover meer duidelijkheid bestaat zullen wij deze financiële gevolgen in één van de volgende P&C-documenten opnemen.

Vanaf het jaar 2026 is nog niet duidelijk welke inkomsten de gemeente van het Rijk krijgt vanwege het weer opnemen van de opschalingskorting en de aangekondigde daling van het accres in combinatie met het vergroten van de mogelijkheid tot het heffen van lokale belastingen. Wij betreuren dan ook het gebrek aan duidelijkheid over het financieel perspectief vanuit het Rijk voor 2026 en verder. Mogelijk volgt in het najaar meer duidelijkheid. Daarnaast is er, ook door de gevolgen van de oorlog in Oekraïne, sprake van economische onzekerheid en oplopende inflatie.

Ook de financiële consequenties van de Omgevingswet zijn nog niet bekend, maar de landelijke verwachting is dat deze een stevige impact gaan hebben.

Tijdens de raadsvergadering van 2 november 2022 gaan we graag met u in gesprek over de gemaakte keuzes in deze begroting.

Burgemeester en wethouders
de secretaris,
drs. E.L.C.M. Mol

de burgemeester,
ir. R.P.G. Bosma

2. Begroting op hoofdlijnen

Begroting op hoofdlijnen: kosten

Waar gaat het geld naar toe?

De gemeente besteedt in 2023 € 68,998 miljoen aan de uitvoering van al haar taken. Dit is inclusief de nieuwe voorstellen en de dotaties aan de reserves. In het overzicht staat hoe de totale uitgaven zijn verdeeld over de elf programma's. Pro saldo resteert er een begrotingsoverschot van € 2.587 miljoen.

programma (bedragen x € 1.000,-)	kosten	% van totaal
0. Bestuur en ondersteuning	-2.196	3,18%
1. Veiligheid	-1.987	2,88%
2. Verkeer en vervoer	-2.943	4,27%
3. Economie	-616	0,89%
4. Onderwijs	-2.338	3,39%
5. Sport, cultuur en recreatie	-4.629	6,71%
6. Sociaal domein	-23.043	33,40%
7. Volksgezondheid en milieu	-6.138	8,90%
8. VHROSV	-4.891	7,09%
9. Overhead	-6.087	8,82%
10. Algemene dekkingsmiddelen	-1.095	1,59%
Geraamd saldo van baten en lasten	-55.963	81,11%
Reserves		
Beoogde stortingen in reserves	-10.448	15,14%
Beoogde onttrekkingen aan reserves		
Geraamd resultaat	-2.587	3,75%
Totaal programma's	-68.998	100,00%

Begroting op hoofdlijnen: opbrengsten

Waar komt het geld vandaan?

De gemeente ontvangt in 2023 € 68,998 miljoen. Dit is inclusief de nieuwe voorstellen en de onttrekkingen aan de reserves. De belangrijkste inkomstenbronnen zijn de algemene en de specifieke uitkeringen die de gemeente van het rijk ontvangen. Daarnaast zijn de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de opbrengsten uit de grondexploitaties de grootste inkomstenbronnen.

programma (bedragen x € 1.000,-)	opbrengsten	% van totaal
0. Bestuur en ondersteuning	496	0,72%
1. Veiligheid	90	0,13%
2. Verkeer en vervoer	75	0,11%
3. Economie	1.400	2,03%
4. Onderwijs	175	0,25%
5. Sport, cultuur en recreatie	661	0,96%
6. Sociaal domein	2.648	3,84%
7. Volksgezondheid en milieu	4.298	6,23%
8. VHROSV	4.989	7,23%
9. Overhead	194	0,28%
10. Algemene dekkingsmiddelen	42.928	62,22%
Geraamd saldo van baten en lasten	57.954	83,99%
Reserves		
Beoogde stortingen in reserves		
Beoogde onttrekkingen aan reserves	11.044	16,01%
Geraamd resultaat		
Totaal programma's	68.998	100,00%

Wat betalen de inwoners?

Wat betalen inwoners?

De gemeente ontvangt ook geld uit lokale belastingen en heffingen. Hieronder ziet u wat een inwoner van Bladel jaarlijks betaalt.

In €		2023	2022
	OZB (gemiddeld tarief per woning)	297,00	297,00
	Rioolheffing 4-persoonshuishouden	285,00	275,00
	Rioolheffing 2-persoonshuishouden	182,00	176,00
	Afvalstoffenheffing 4-persoonshuishouden	180,00	165,00
	Afvalstoffenheffing 2-persoonshuishouden	166,00	155,00
	Toeristenbelasting:		
	- vaste onderkomens: per overnachting voor toeristen	1,77	1,66
	- vaste onderkomens: per overnachting voor arbeidsmigranten (SNF-verblijf)	0,89	0,83
	- vaste onderkomens: per overnachting voor arbeidsmigranten (overig verblijf)	1,77	1,66
	- mobiele onderkomens: per overnachting voor toeristen	1,67	1,56

3. Uitkomsten begroting 2023

Voorwoord

In dit hoofdstuk wordt het meerjarenperspectief 2022-2026 toegelicht en bijgesteld aan de hand van een aantal elementen. Deze elementen worden onderstaand afzonderlijk belicht. We presenteren eerst het meerjarenperspectief van het bestaande beleid. De lasten van het collegeprogramma ramen we vooralsnog pm. Daarna volgen de financiële consequenties van het meerjarenprogramma. Bij het meerjarenprogramma zijn tevens een aantal nieuwe beleidsvoornemens dan wel aanpassingen van budgetten opgenomen. Daarna zal vervolgens inzicht worden verschaft in het geactualiseerde meerjarenperspectief na verwerking van alle in deze begroting gepresenteerde mutaties.

Gedurende de periode van de meerjarenramingen is het loon- en prijspeil constant gehouden. Anders verwoord wil dit zeggen dat met loon- en prijsstijgingen ná 2023 geen rekening is gehouden.

Vertrekpunt meerjarenperspectief in bestaand beleid

De raad is middels de besluitvorming van de perspectiefnota 2022 richtinggevend geweest voor het opstellen van de begroting 2023-2026. De financiële consequenties van de meicirculaire 2022 hebben we hier aanvullend aan toegevoegd. Daarnaast heeft er op grond van de "BBV-notitie structurele en incidentele baten en lasten" een beperkte administratieve verschuiving plaatsgevonden van de incidentele ruimte naar de structurele ruimte. Alle baten en lasten van het bestaande beleid zijn verwerkt in de meerjarenraming.

Het meerjarenperspectief van het bestaande beleid heeft dan het navolgende verloop:

(bedragen x € 1.000,-)	2022	2023	2024	2025	2026
structurele ruimte aanvaard beleid	v 3.341	v 1.679	v 900	v 1.739	n -342
structurele mutaties reserves	v 654	v 1.111	v 1.159	v 1.173	v 1.092
totaal structureel aanvaard beleid	v 3.995	v 2.790	v 2.059	v 2.912	v 750
incidentele ruimte aanvaard beleid	n -3.859	v 415	v 1.235	v 470	v 83
incidentele mutaties reserves	v 2.737	n -515	n -1.368	n -623	n -50
totaal incidenteel aanvaard beleid	n -1.122	n -100	n -133	n -153	v 33
totale ruimte aanvaard beleid	v 2.873	v 2.690	v 1.926	v 2.759	v 783

(- = nadeel en + = voordeel)

Collegeprogramma 2022-2026

In het coalitieakkoord 2022-2026 "Met vertrouwen uitdagingen aangaan!" van BT, CDA en VHP staan de belangrijkste doelstellingen voor het beleid van de komende bestuursperiode. De drie politieke partijen hebben samen de inhoud van het coalitieakkoord bepaald. Op 12 mei 2022 is dit coalitieakkoord unaniem aangenomen door de gemeenteraad. Ons college heeft het coalitieakkoord 2022-2026 uitgewerkt in een collegeprogramma. Dit collegeprogramma 2022 - 2026 geeft aan wat we de komende vier jaar willen doen. De toekomst van Bladel reikt echter veel verder dan 2026. Die verre horizon is minstens zo belangrijk als de korte termijn. Ons beleid moeten we afstemmen op verschuivingen in trends en ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat, energie, duurzaamheid, leefomgeving, gezondheid, demografie en technologie. Eén van onze belangrijkste voornemens is om samen met de raad en de inwoners richting te geven aan de contouren voor een mooie toekomst voor Bladel. We gaan vanzelfsprekend ook voor de korte termijn accenten zetten.

Separaat bieden wij u ook het collegeprogramma met een afzonderlijke begrotingswijziging aan. In dit collegeprogramma hebben wij, naast de financiële en planmatige vertaling van de onderwerpen die in het coalitieakkoord genoemd zijn, ook een aantal aanvullende beleidsaccenten, verwerkt. Wij hebben er voor gekozen om in deze begroting de financiële consequenties van het collegeprogramma vooralsnog op pm te ramen.

(bedragen x € 1.000,-)	2022	2023	2024	2025	2026
structurele lasten collegeprogramma	n -pm	n -pm	n -pm	n -pm	n -pm
incidentele lasten collegeprogramma	n -pm	n -pm	n -pm	n -pm	n -pm
totale ruimte collegeprogramma	n -pm	n -pm	n -pm	n -pm	n -pm

(- = nadeel en + = voordeel)

Meerjarenprogramma 2022-2026

In onderstaand overzicht worden de baten en lasten van het meerjarenprogramma 2022-2026 weergegeven.

(bedragen x € 1.000,-)	2022	2023	2024	2025	2026
structurele lasten bestaand meerjarenprogramma	n -266	n -332	v 541	v 276	n -124
structurele lasten mutaties meerjarenprogramma	v 66	v 279	n -427	n -27	n -51
incidentele lasten bestaand meerjarenprogramma	v 132	v 167	v 121	v 194	v 145
incidentele lasten mutaties meerjarenprogramma	n -132	n -217	n -121	n -194	n -145
totale ruimte meerjarenprogramma	n -200	n -103	v 114	v 249	n -175

(- = nadeel en + = voordeel)

Mutaties meerjarenprogramma 2022-2026

De begroting 2022-2026 is opgesteld conform de uitgangspunten van de vastgestelde perspectiefnota 2022. Diverse ontwikkelingen zijn aanleiding om aanvullende voorstellen voor te leggen, die nog niet opgenomen waren in de perspectiefnota 2022. De besluitvorming over het uitwerkingsplan Egyptische Poort hebben wij aanvullend opgenomen in het meerjarenprogramma.

In de raadsvergadering van 25 maart 2021 heeft uw raad de nota "activeren, waarderen en afschrijven van vaste activa 2021" vastgesteld. In deze nota was voor het afschrijvingsbeleid aansluiting gezocht bij het "Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020)" van de provincie. Hierin is vastgelegd hoe Gedeputeerde Staten invulling geven aan het financieel toezicht met name wat de onderuitputting van de kapitaallasten betreft inzake nieuwe investeringen. Bij activering van een investering zal voor de toezichthouder in redelijkheid vast moeten staan, dat de gemeente in staat is om de volle jaarlasten binnen een structureel sluitende begroting van t+0 (eventueel op termijn binnen de meerjarenraming) te kunnen opvangen. In aansluiting op het toezichtkader van de provincie worden de kapitaallasten geraamd met ingang van 1 januari van het jaar waarin de investeringskredieten beschikbaar worden gesteld (t+0). Tevens wordt in het eerste planjaar (t+0) eenmalige onderuitputting geraamd op basis van dezelfde structurele (afschrijvings- en rente) parameters.

We hebben onlangs een handreiking ontvangen van de provincie waarin de structurele en incidentele baten en lasten nader geduid worden. Uitgangspunt hierin is nu dat we onvoorziene omstandigheden vooraf niet meer kunnen ramen. Daarom kan onderuitputting van de kapitaallasten op begrotingsbasis niet meer geraamd worden. We gaan er daarom vanuit dat in het jaar van investeren de betreffende investeringen halverwege het jaar gereedkomen. We nemen daarom voortaan 50% van de kapitaallasten in het eerste jaar als structurele last op in de begroting, omdat de raming reëel dient te zijn. De onderuitputting van de kapitaallasten vervalt daarmee. Voor de overige inhoudelijke toelichting en onderbouwing per onderwerp wordt verwezen naar de verschillende programma's. Voor een totaaloverzicht van het meerjarenprogramma wordt verwezen naar bijlage 2.

A omschrijving	s	aanvullende wensen/budgetten				
		2022	2023	2024	2025	2026
B (bedragen x € 1.000,-)	i					
structurele mutaties						
A Reserve kapitaallasten investeringen: doorschuiven opbrengst Het Palet	s		-45	-45		
A Actualiseren leges burgerzaken	s		-8	-8	-8	-8
A Aanpassing onderuitputting kapitaallasten 50%	s	66	83	61	97	73
A Actualiseren leges bijzondere wetten	s		-3	-3	-3	-3
A Actualiseren leges kabels en leidingen	s		-3	-3	-3	-3
A Herinrichting Hofplein Bladel	s		-5	-10	-10	-10
B Herstructurering Koolbogt Bladel	s		-16	-32	-32	-32
B Extra lokaal basisschool De Vest	s		-pm	-pm	-pm	-pm
A Diversen sport: Regeling specifieke uitkering stimulering sport	s		1	3	4	4
B Multifunctionele accommodatie met binnenzwembad	s		-109	-223	-72	-72
B Multifunctionele accommodatie: zwemvijver en loopparcours	s			-pm	-pm	-pm
B Sportpark De Smagtenbocht: ver-/nieuwbouw accommodatie KV Bladella	s			-pm	-pm	-pm
B Bibliotheek: huur- en servicekosten	s			-76		
B C/JG / Kloostertuin: huur- en servicekosten	s			-91		
A Actualiseren leges omgevingsvergunningen	s		384			
totaal structurele mutaties		v 66	v 279	n -427	n -27	n -51

A	omschrijving	s	aanvullende wensen/budgetten				
			2022	2023	2024	2025	2026
B	(bedragen x € 1.000,-)	i					
	incidentele mutaties						
B	Algemene reserve: opbrengst Het Palet	i		v 944		n -944	
B	Algemene reserve: dekking dotatie opbrengst Het Palet	i		n -944		v 944	
B	Reserve kapitaallasten investeringen: opbrengst Het Palet	i		v 944		n -944	
A	Aanpassing onderuitputting kapitaallasten	i	n -132	n -167	n -121	n -194	n -145
A	Kunstgrasvelden De Lemelvelden: onderzoek / begeleiding	i		n -25			
A	Herontwikkeling sportpark Netersel: onderzoek / begeleiding	i		n -25			
B	Opbrengst latende locatie Het Palet	i		n -944		v 944	
	totaal incidentele mutaties		n -132	n -217	n -121	n -194	n -145
	totaal aanvullende mutaties		n -66	v 63	n -549	n -221	n -197

(- = nadeel en + = voordeel)

Het meerjarenperspectief totaal

Bij de samenstelling van de begroting is een onderscheid aangebracht in bestaand beleid en het nieuwe beleid, zoals opgenomen in het meerjarenprogramma 2022-2026. De bedoeling hiervan is om ruwweg een verdeling aan te geven tussen het bestaande en de onderdelen van het nieuwe beleid. Daarnaast worden de mutaties van de reserves afzonderlijk weergegeven.

De begroting maakt ook onderscheid tussen structurele en incidentele middelen. Structurele middelen zijn jaarlijks terugkerende middelen. Incidentele, en de naam zegt het al, zijn eenmalig of voor een beperkt aantal jaren. In de "BBV-notitie structurele en incidentele baten en lasten" worden hierover richtlijnen gegeven. Om het huishoudboekje van de gemeente gezond te maken en te houden is het van belang om de jaarlijks terugkerende lasten te kunnen betalen uit de jaarlijks terugkerende inkomsten.

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten wordt in onderstaand overzicht het geactualiseerde meerjarenperspectief gepresenteerd. Deze mutaties zijn bij de programma's van de begroting uitgewerkt en samengevat in de financiële begroting.

De begroting 2023 sluit dan met een structureel overschot van € 2.737.000,- en een incidenteel tekort van € 150.000,-. Het positief begrotingsresultaat 2023 bedraagt dan pro saldo € 2.587.000,-. In meerjarig perspectief bezien is er nog een structureel overschot van € 574.000,-. De meerjarige begrotingsresultaten worden vooralsnog verrekend met de algemene reserve. Wij merken hierbij op dat we in het meerjarenperspectief nog geen rekening gehouden hebben met de 25% extra rijksbijdrage voor jeugdzorg, alsmede ons aandeel van de aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen, waarbij de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid heeft om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Eerst op het moment dat hierover meer duidelijkheid over bestaat zullen wij deze financiële gevolgen in één van de volgende P&C-documenten opnemen. Invulling van de aanvullende besparing zal t.z.t. ook in nauwe samenspraak met Maatschappelijke Dienstverlening gerealiseerd moeten worden.

Bij dit perspectief maken wij ook de kanttekening dat de uitkering uit het gemeentefonds op basis van de septembercirculaire 2022 dit perspectief mogelijk nog positief of negatief kan beïnvloeden. Wij verwachten dat de septembercirculaire op Prinsjesdag (20 september 2022) ontvangen wordt. Zodra de septembercirculaire door ons doorgerekend is, zullen wij de financiële resultaten hiervan ter kennis brengen van uw raad, zodat deze betrokken kunnen worden bij de besluitvorming over deze begroting. Dat geldt vanzelfsprekend ook voor het separaat aangeboden collegeprogramma.

Voor onze financiële positie zijn wij in grote mate afhankelijk van de inkomsten die we van het Rijk krijgen. Het kabinet heeft in de meicirculaire 2022 voor het jaar 2023 (incidenteel) extra middelen beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg. Hierbij gaat het kabinet er vanuit dat gemeenten inzetten op besparingsmaatregelen op jeugdzorguitgaven in 2023 (die ook onderdeel is van de reeks van de - arbitrage - Commissie van Wijzen). Daarnaast gaat het kabinet de komende tijd met gemeenten en andere relevante partijen verder in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Het kabinet zal bij het afsluiten van de Hervormingsagenda ook besluiten over de extra middelen voor 2024 en verder die aan gemeenten beschikbaar gesteld zullen worden, waarbij het advies van de Commissie van Wijzen het uitgangspunt vormt

(het Rijk kan dit zwaarwegende advies van de arbitragecommissie niet zonder meer naast zich neer leggen.) Mede op basis van de afspraken tussen Rijk, IPO en VNG van juli 2021 hebben wij in onze meerjarenraming voor de jaren 2024 tot en met 2026 daarom rekening gehouden met 75% van de bedragen van wat de arbitragecommissie jeugdzorg berekent.

De meicirculaire 2022 meldt verder dat de extra ombuiging van € 511 miljoen uit het regeerakkoord Rutte IV op de extra middelen jeugd van de Commissie van Wijzen (€ 100 mln. in 2024, € 500 mln. in 2025 en 2026 structureel en € 511 mln. vanaf 2027) voor verantwoordelijkheid en risico van het Rijk is. Onder druk van de Eerste Kamer lijkt deze bezuiniging nu geschrapt. Er wordt in samenspraak met de VNG gezocht naar maatregelen om ook aan deze additionele ombuiging invulling te geven en die gemeenten in dat geval dus wel moeten doorvoeren.

Voor de volledigheid merken wij hierbij op dat de toegekende en de toe te kennen extra uitkering voor jeugdzorg vooral bezien moet worden in het licht van onvoldoende compensatie voor de uitvoering van jeugdzorg vanuit de afgelopen jaren. De afgelopen jaren zijn de uitgaven voor jeugdzorg door de stijgende vraag doorlopend gestegen, terwijl daar onvoldoende compensatie van het Rijk tegenover stond. Om deze stijgende vraag voor jeugdzorg in te kunnen passen in onze meerjarenraming hebben wij hiervoor eerder andere middelen moeten inzetten. Deze zijn ten laste van de begrotingsresultaten gebracht met als gevolg dat op andere terreinen beleidsinitiatieven getemporiseerd moesten worden. Het is onzes inziens daarom niet nodig om bóvenop die hogere jeugduitgaven dan de volledige extra uitkering te leggen.

Financieel gezien staan we er (zeker voor de jaren tot en met 2025) ongekend goed voor. Echter vanaf 2026 kan er sprake zijn van onzekere tijden. Vanaf het jaar 2026 is immers nog niet duidelijk welke inkomsten de gemeente van het rijk krijgt vanwege het opnieuw het weer opnemen de opschalingskorting en de aangekondigde daling van het accres in combinatie met het vergroten van de mogelijkheid tot het heffen van lokale belastingen. Daarnaast is er, ook door de gevolgen van de oorlog in Oekraïne, sprake van economische onzekerheid en oplopende inflatie.

We moeten zorgvuldig omgaan met de financiële ruimte en deze niet volledig inzetten voor langdurige (structurele) verplichtingen. Dan zijn wij een gemeente die is toegerust om flexibel en adequaat te reageren op veranderende omstandigheden in de "buitenwereld", zonder dit meteen te moeten vertalen naar lastenverzwaring voor de burgers en ondernemers.

Het geactualiseerde meerjarenperspectief wordt in onderstaand tabel weergegeven:

(bedragen x € 1.000,-)		2022	2023	2024	2025	2026
structureel:						
ruimte aanvaard beleid	v	3.341	v 1.679	v 900	v 1.739	n -342
ruimte reserves	v	654	v 1.111	v 1.159	v 1.173	v 1.092
structurele ruimte bestaand beleid	v	3.995	v 2.790	v 2.059	v 2.912	v 750
ruimte collegeprogramma			n -pm	n -pm	n -pm	n -pm
ruimte meerjarenprogramma 2022-2026	n	-200	n -53	v 114	v 249	n -176
structurele begrotingsruimte	a	v 3.795	v 2.737	v 2.173	v 3.161	v 574
incidenteel:						
ruimte aanvaard beleid	n	-3.859	v 415	v 1.235	v 470	v 83
ruimte reserves	v	2.737	n -515	n -1.368	n -623	n -50
incidentele ruimte bestaand beleid	n	-1.122	n -100	n -133	n -153	v 33
ruimte collegeprogramma			n -pm	n -pm	n -pm	n -pm
ruimte meerjarenprogramma 2022-2026			n -50			
incidentele begrotingsruimte	b	n -1.122	n -150	n -133	n -153	v 33
totaal begrotingsresultaat	a+b	v 2.673	v 2.587	v 2.040	v 3.008	v 607
mutaties ten laste/gunste van de algemene reserve		n -2.673	n -2.587	n -2.040	n -3.008	n -607
totaal na mutaties reserves						

(- = nadeel en + = voordeel)

4.0 Bestuur en ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Betrokkenheid en dienstverlening zijn vanuit de gemeente uitgangspunt voor deze relatie.

Wat gaan we doen?

- Financieel gezonde gemeente

Financieel gezien staan we er (zeker voor de jaren tot en met 2025) ongekend goed voor. Vanuit het principe “goed rentmeesterschap” blijven we daarom inzetten op een gezonde financiële positie. Wij zullen ons dan ook inspannen om onze financiële positie, zowel structureel als incidenteel, gezond te houden. Echter vanaf 2026 kan er sprake zijn van onzekere tijden. Vanaf het jaar 2026 is immers nog niet duidelijk welke inkomsten de gemeente van het rijk krijgt vanwege het weer opnemen van de opschalingskorting en de aangekondigde daling van het accres in combinatie met het vergroten van de mogelijkheid tot het heffen van lokale belastingen. Daarnaast is er, ook door de gevolgen van de oorlog in Oekraïne, sprake van economische onzekerheid en oplopende inflatie.

Door het binnenhalen van subsidies, slim werk met werk maken, goed aanbesteden en een continue focus op het beter organiseren van processen en verantwoordelijkheden kunnen we met de (beperkte) middelen veel voor elkaar krijgen. De beheersing van risico's en het op peil houden van ons weerstandsvermogen blijven vaste uitgangspunten.

- Rechtmatigheidsverantwoording college

Het wetsvoorstel 'versterking decentrale rekenkamers' is op 31 mei 2022 aangenomen door de Tweede Kamer. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is ook een onderdeel van dit wetsvoorstel. Nu verstrekt de externe accountant een controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekeningen van de gemeente. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording wijzigt dit. Het college van B en W geeft dan een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Daarmee valt de rechtmatigheidsverantwoording onder het getrouwheidsoordeel van de accountant. De accountant kijkt dus nog wel of de rechtmatigheidsverantwoording 'juist' is.

De behandeling van de Eerste Kamer is naar verwachting nog in 2022. Voor de rechtmatigheidsverantwoording gaat het om invoering met verslagjaar 2023 (was 2022). De jaarrekening voor het verslagjaar 2023 wordt in het kalenderjaar 2024 vastgesteld. Naast de wetswijzing zal de onderliggende regelgeving (de verordeningen 212, 213 en 213a) nog moeten worden aangepast in 2023. Wij zullen de reeds ingezette trajecten van beheersing van onze processen, het versterken van cultuur (houding en gedrag) en bewustzijn binnen de organisatie verder implementeren.

- We willen actief, duidelijk en open communiceren met iedereen die iets met de gemeente Bladel te maken heeft.

We betrekken inwoners, ondernemers, verenigingen en instanties waar mogelijk bij het ontwikkelen en uitvoeren van gemeentelijk beleid, want de gemeente Bladel vormen we samen. In de informatievoorziening aan inwoners en instellingen besteden we veel aandacht aan zowel offline als online communicatiekanalen. Zo bereiken we meer belanghebbenden met informatie over gemeentelijk beleid. We benutten mogelijkheden voor participatie, zodat belanghebbenden hun inbreng kunnen geven bij projecten en voor gemeentelijk beleid. De rol van participatie in communicatie groeit de komende jaren. Middelen die daarbij ingezet kunnen worden zijn bijvoorbeeld: de Factor C methode, het digitale inwonerspanel, informatieavonden en wanneer nodig online uitzendingen waarbij mensen live kunnen reageren. Voorts wordt verwezen naar de toelichting in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Wat weten we nog meer?

Er zijn geen beleidsindicatoren uit de BBV-basisset van toepassing.

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
A	Actualiseren leges burgerzaken							-8	-8	-8	-8
B	Algemene reserve: dekking dotatie reserve kpl (locatie Den Herd)								941		
B	Algemene reserve: ontwikkeling latende locaties MFA Hapert:									944	
	- locatie Het Palet										
	- locatie Den Tref						1.000				
	- opbrengst verkoop oude Kloostertuin						100				
	- opbrengst verkoop Med.Centrum						151				
B	Algemene reserve: ontwikkeling latende locatie voormalige praktijkschool								670		
B	Algemene reserve: toevoeging opbrengst locatie Den Herd								-941		
B	Algemene reserve: toevoeging opbrengst locatie Praktijkschool								-670		
B	Algemene reserve: toevoeging opbrengst latende locatie MFA Hapert									-944	
B	Reserve kapitaallasten investeringen: locatie Den Herd en Praktijkschool								-1.251		
B	Reserve kapitaallasten investeringen: locatie Den Herd								-1.611		
B	Reserve kapitaallasten investeringen: locatie Praktijkschool								45	44	44
B	Reserve kapitaallasten investeringen: locatie Praktijkschool								32	31	31
B	Reserve kapitaallasten investeringen: latende locatie MFA Hapert							59	59	103	102
B	Reserve kapitaallasten investeringen: latende locatie MFA Hapert							-1.251		-944	
	totaal lasten bestuur en ondersteuning							-1.200	-1.483	-774	169

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting meerjarenprogramma

Actualiseren leges burgerzaken

De leges zijn enerzijds inflatoir aangepast en anderzijds is de productie voor te verstrekken rijbewijzen neerwaarts bijgesteld.

Algemene reserve

De geraamde opbrengst van de latende locaties (zie VHROSV) worden in eerste instantie toegevoegd aan de algemene reserve. Daarna worden ze ten laste van de algemene reserve toegevoegd aan de reserve kapitaallasten investeringen.

Reserve kapitaallasten investeringen

Als gevolg van de oprichting van de MFA Hapert worden midden in het centrum van Hapert twee grote percelen (van basisschool Het Palet en gemeenschapshuis Den Tref) vrijgemaakt voor een andere invulling. Uiterlijk binnen 2 jaar na oplevering van MFA Hapert dienen uit de herontwikkeling van deze locaties opbrengsten gerealiseerd te worden. Er wordt vooralsnog rekening gehouden met een opbrengst van € 0,944 mln voor de achterblijvende locatie van basisschool "Het Palet", € 0,151 mln vanwege de verkoop van het medisch centrum en € 1,0 mln voor de huidige locatie van gemeenschapshuis "Den Tref", terwijl vanwege de verkoop van de ontmoetings- en bijruimten van het ouderensteunpunt een opbrengst van € 0,1 mln is ingerekend (zie VHROSV). De netto-opbrengsten van de latende locaties worden via de algemene reserve toegevoegd aan de reserve kapitaallasten investeringen.

Uit de herontwikkeling van de vrijkomende locaties van Den Herd en de Praktijkschool zullen ook opbrengsten gerealiseerd moeten worden. Voor locatie Den Herd is een opbrengst geraamd van ca € 0,941 mln en voor locatie Praktijkschool ca € 0,990 mln. Voor de vrijkomende locatie van de Praktijkschool moet nog wel rekening worden gehouden met het afwaarderen van de boekwaarde van het pand ad € 0,320 mln per 1 januari 2024. De netto-opbrengst bedraagt dan € 0,670 mln (zie VHROSV). De netto-opbrengsten van de latende locaties worden via de algemene reserve toegevoegd aan de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen. Ten laste van deze reserve wordt een deel van de kapitaallasten gedekt.

De opbrengsten van Het Palet schuiven we door, vanwege latere sloop en omdat een aantal lokalen tijdelijk ingezet worden voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs van Oekraïense kinderen.

Ontwikkelingen

Nieuwe financieringssystematiek

Het Rijk wil samen met medeoverheden werken aan een nieuwe stabiele financieringssystematiek voor gemeenten, waarbij ook de uitbreiding van het lokale belastinggebied bespreekbaar is. We verwachten dat we in september door de Minister van BZK geïnformeerd worden over "de richting van de oplossing" daarvoor. De nieuwe financieringssystematiek zou dan met ingang van begrotingsjaar 2026 in kunnen gaan.

Verbonden partijen (zie paragraaf verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- Metropoolregio Eindhoven

Wat mag het kosten?

De meer opbrengsten in 2021 en 2022 en de daarmee gepaard gaande kosten worden veroorzaakt door extra opbrengsten van verkoop gronden (die niet via de grondexploitatie lopen). In 2021 houden we rekening met eenmalige kosten voor inventarisatie en onderzoek van oneigenlijk gebruik van gemeentegronden. In 2021 zijn Tweede Kamerverkiezingen geweest en in 2022 de Gemeenteraadsverkiezingen. In verband met de coronamaatregelen zijn hiervoor extra kosten gemaakt. Deze werden door het rijk via de algemene uitkering gecompenseerd. Vanaf medio 2022 is een vierde wethouder nodig geacht om de uitdagingen waar de gemeente de komende jaren voor staat, goed aan te kunnen. Ook de formatie van de griffie is ultimo 2022 uitgebreid. Vanaf 2022 hebben we extra middelen afgezonderd om hiermee voorbereid te zijn op "Opnieuw Verbinden".

Op 25 maart 2021 heeft de raad de "Verordening rekenkamercommissie gemeente Bladel 2021" gewijzigd vastgesteld ten behoeve van een adequate invulling en uitvoering van de gezamenlijke rekenkamercommissie De Kempen. De gemeente Bladel zal hierbij voor de periode 2021 tot en met 2024 als penvoerende gemeente optreden. In 2021 zijn er geen onderzoeken uitgevoerd. Op basis van een budget van € 1,50 per inwoner zijn de hiermee samenhangende baten en lasten voor deze periode in de (meerjaren)begroting opgenomen. Voorts stijgen de kosten van de doorbelasting van DV&BV / KCC (inclusief opslag voor overhead) vanaf 2022 op basis van geactualiseerde tijdbestedingen.

Beoogde mutaties reserves

Voor een totaaloverzicht van de beoogde mutaties van reserves wordt verwezen naar paragraaf 6.4 Reserves. Er worden gedurende de periode 2021 tot en met 2026 diverse posten verrekend met de algemene reserve. Voor een specificatie hiervan wordt verwezen naar bijlage 3.

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de baten en lasten, de beoogde mutaties via de reserves en de begrotingsresultaten weergegeven. De begrotingsresultaten worden verrekend met de algemene reserve.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Bestuur en ondersteuning	n -1.544	n -2.052	n -2.099	n -2.098	n -2.015	n -2.014
Beheer overige gebouwen en gronden	n -94	n -134	n -97	n -97	n -97	n -97
Totaal lasten	n -1.638	n -2.186	n -2.196	n -2.195	n -2.112	n -2.111
Baten						
Bestuur	v 310	v 332	v 298	v 298	v 221	v 221
Beheer overige gebouwen en gronden	v 231	v 278	v 198	v 197	v 197	v 197
Totaal baten	v 541	v 610	v 496	v 495	v 418	v 418
Geraamd saldo van baten en lasten	n -1.097	n -1.576	n -1.700	n -1.700	n -1.694	n -1.693
beoogde storting in reserves	n -1.300	n -1.418	n -10.449	n -3.527	n -2.093	n -195
beoogde onttrekking aan reserves	v 3.048	v 4.810	v 11.045	v 3.318	v 2.642	v 1.237
Gerealiseerd/geraamd resultaat	v 651	v 1.816	n -1.104	n -1.909	n -1.145	n -651
rekening-begrotingsresultaat	v 4.468	v 2.673	v 2.587	v 2.040	v 3.008	v 607
beoogde storting in algemene reserve	n -4.468	n -2.673	n -2.587	n -2.040	n -3.008	n -607
Gerealiseerd/geraamd resultaat	0	0	0	0	0	0

(- = nadeel en + = voordeel)

4.1 Veiligheid

Preventie en vergunningverlening

Wat willen we bereiken?

Het verbeteren van de veiligheid in de gemeente Bladel en het vergroten van het gevoel van veiligheid van de inwoners en bezoekers van de gemeente.

Wat gaan we doen?

- Brandveiligheid

- Op alle basisscholen en verzorgingstehuizen in ons basisteam aandacht besteden aan de risico's bij brand en het belang van adequate brandpreventieve voorzieningen;
- In samenwerking met de woningcorporaties wordt specifiek aandacht besteed aan het creëren van bewustwording van kwetsbare doelgroepen;
- Wijk- en buurtinitiatieven worden benut voor versterking van het risicobewustzijn en participatie van burgers.

- Cybercrime en cybersecurity

- In samenwerking met onze partners creëren we (blijvend) inzicht in de aard en omvang van cybercrime in onze gemeenten;
- De aanpak van cybercrime is een landelijke en regionale prioriteit voor zowel politie als OM. Voor gemeenten vergt dit oriëntatie op onze rol en plicht ten aanzien van het tegengaan van vormen van cybercriminaliteit. Hierin nemen we de komende beleidsperiode een standpunt in;
- Via voorlichting investeren in vergroting van de digitale weerbaarheid van onze medewerkers, inwoners en ondernemers, daarbij hebben we specifieke aandacht voor personen met een verhoogde slachtoffer kans;
- We investeren blijvend in kennis en expertise van onze medewerkers op het gebied van cybersecurity.

- Georganiseerde criminaliteit

- Inzetten op een verdergaande professionalisering van de aanpak van ondermijning door het op Kempen-niveau beschikbaar stellen van personele capaciteit in de vorm van een "ontkleurd" basisteamprogramma-leider ondermijning;
- Ontwikkeling en implementatie van een programma bestuurlijke weerbaarheid om te voorkomen dat criminelen misbruik maken van gemeentelijke- en bestuurlijke voorzieningen;
- Versteving van onze informatiepositie;
- Het onderzoeken van de mogelijkheden tot het smeden van een 'brede maatschappelijke alliantie' door samenwerking met diverse publieke en private partijen als woningbouwcorporaties, notarissen, verzekeraars en het Kadaster;
- Het vergroten van de weerbaarheid van kwetsbare doelgroepen, o.a. ondersteuning van de agrarische sector in relatie tot verhuur van leegstaande gebouwen;
- Het gezamenlijk opwerpen van bestuurlijke barrières waaronder het benutten van kansen en mogelijkheden die nieuwe wet- en regelgeving ons biedt in de aanpak van ondermijning.

- High Impact Crimes (HIC)

- Verder inzetten op de zelfredzaamheid van onze inwoners: hen bewust maken zodat zij alert zijn op verdachte situaties en op de inbraakbestendigheid van hun woningen;
- Het actief stimuleren en faciliteren van initiatieven op het gebied van buurtpreventie waaronder de buurt-whatsappgroepen en buurtpreventienetwerken;
- Het in samenwerking met onze partners analyseren van gegevens op wijk- en buurniveau zodat wijk- en buurtgericht de juiste (preventieve) maatregelen kunnen worden getroffen door de betrokken actoren.

- Jeugd in relatie tot overlast, criminaliteit en middelengebruik

- Investeren in vroegsignalering en herkennen van signalen;
- Inzetten op een sluitende zorg- en veiligheidsketen alsmede op de netwerken rondom groepen en/of personen;
- Oriënteren op outreachende inzet door een proactieve benadering van de doelgroep(en);

- Versterken van de doorzettingskracht en het inrichten van procesregie bij de aanpak van complexe casuïstiek;
- Tijdige opschaling naar Persoonsgerichte Aanpak of inzet groepsscan;
- Uitvoering geven aan de in het gemeentelijk preventie- en handavingsplan alcohol 2019-2022 opgenomen maatregelen/acties;
- Participatie in het regionaal project “Drugs, dat kunnen we hier niet gebruiken” om te komen tot een de-normalisatie van het drugsgebruik.

- Polariseratie, radicalisering en maatschappelijke onrust

- Ambtenaren en partners blijven opleiden zodat signalen van radicalisering of polarisatie vroegtijdig herkend worden;
- Inzetten op een sluitende zorg- en veiligheidsketen alsmede op de netwerken rondom groepen en/of personen;
- Tijdige opschaling naar COM (Casus Op Maat) of weegtafel bij Zorg- en Veiligheidshuis;
- Verder implementatie van de Handreiking aanpak van radicalisering en terrorismebestrijding op lokaal niveau.

- Sociale veiligheid

- We brengen in beeld welk kwaliteitsniveau opnieuw vereist is om te kunnen beschikken over een professionele crisisorganisatie. De focus ligt op verdergaande professionalisering van ‘kernfuncties’ en ‘-rollen’. Daarbij hanteren we een risicogerichte benadering: waar risicoreductie niet haalbaar is richten we ons op risico-acceptatie;
- De focus ligt op de doorontwikkeling van Bevolkingszorg. Voor de uitvoering van werkzaamheden hanteren we het doelmatigheidsprincipe: werkzaamheden worden uitgevoerd op het niveau waarop dit professioneel en efficiënt is;
- De gemeentelijke crisisorganisatie wordt voorbereid en ingericht conform de structuren, werkwijzen en uitgangspunten van de nieuwe Visie op crisisbeheersing.

- Verbinding zorg en veiligheid

- Vroegtijdig signaleren en herkennen van signalen;
- Inzetten op een sluitende zorg- en veiligheidsketen alsmede op de netwerken rondom groepen en/of personen;
- Oriënteren op outreachende inzet door een proactieve benadering van de doelgroep(en);
- Versterken van de doorzettingskracht en het inrichten van procesregie bij de aanpak van complexe casuïstiek;
- Tijdige opschaling naar PGA of inzet groepsscan.

Handhaving

Wat willen we bereiken?

Veiligheidsbeleid is onlosmakelijk verbonden met een gedegen, consequente integrale handhaving

Wat gaan we doen?

- Repressief handhaven

We zetten primair in op preventie en repressie. In voorkomende gevallen zal echter adequaat gehandhaafd worden indien daar aanleiding toe bestaat.

Beleidskaders

Integraal Veiligheidsplan 2019-2022

Momenteel wordt gewerkt aan een nieuw Integraal Veiligheidsplan voor de jaren 2023 t/m 2026. In de daarbij behorende uitvoeringsplannen worden geactualiseerde doelstellingen opgenomen. Eveneens wordt daarin uiteengezet op welke wijze getracht wordt deze doelen te bereiken.

Wat weten we nog meer?

Hieronder worden de beleidsindicatoren gepresenteerd:

Naam Indicator	2018	2019	2020	2021	Bron
Verwijzigingen Halt per 1.000 jongeren	7	12	9	8	www.waarstaatjegemeente.nl
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	0,2	0,5	1	0,2	www.waarstaatjegemeente.nl
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,2	3,5	2,2	2,7	www.waarstaatjegemeente.nl
Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	1,2	2,0	1,2	1,3	www.waarstaatjegemeente.nl
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners	2,5	2,0	4,4	4,9	www.waarstaatjegemeente.nl

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
A	Renovatie dak brandweerkazeme Bladel		-25					-1	-1	-1	-1
A	Actualisatie leges bijzondere wetten							-3	-3	-3	-3
	totaal lasten veiligheid		-25					-4	-4	-4	-4

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting meerjarenprogramma

Brandweerkazernes: renovatie daken

Het dak van de brandweerkazerne moet in 2023 gerenoveerd worden.

Actualisatie leges bijzondere wetten

De legestarieven zijn inflatoire aangepast.

Verbonden Partijen

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost
- Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

Wat mag het kosten?

In 2021 en 2022 hebben we van het Rijk en van de Veiligheidsregio middelen ontvangen om hiermee ondersteuning te kunnen bieden voor de naleving van de coronamaatregelen. De gemeentelijke bijdrage van de Veiligheidsregio is gebaseerd op de begroting 2023 van de Veiligheidsregio. Deze kosten stijgen met een bedrag van ca € 60.000,- ten opzichte van 2022. De kosten van de Veiligheidsregio zijn gebaseerd op de uitkering die de gemeenten ontvangen vanuit het gemeentefonds, cluster brandweer en rampenbestrijding. Voorts stijgen de kosten van de doorbelasting voor handhaving van SK / VTH op basis van geactualiseerde tijdbestedingen. In de perspectiefnota 2022 hebben we voor de jaren 2022 tot en met 2025 extra middelen geraamd om met behulp van professionele aanpak de overlast gevende jeugdgroep weer op het rechte pad te houden en te krijgen. Vijftig procent van de extra middelen rekenen we toe aan programma Veiligheid en vijftig procent aan programma Volksgezondheid en milieu.

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van veiligheid weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
integrale veiligheid:						
- preventie en vergunningverlening	n -66	n -86	n -86	n -86	n -86	n -86
- handhaving	n -388	n -478	n -433	n -400	n -400	n -308
rampenbestrijding / crisisbeheersing	n -1.412	n -1.423	n -1.468	n -1.457	n -1.441	n -1.442
Totaal lasten	n -1.866	n -1.987	n -1.987	n -1.943	n -1.927	n -1.836
Baten						
integrale veiligheid:						
- preventie en vergunningverlening	v 11	v 16	v 13	v 13	v 13	v 13
- handhaving	v 125	v 78				
rampenbestrijding / crisisbeheersing	v 65	v 76	v 77	v 76	v 76	v 76
Totaal baten	v 201	v 170	v 90	v 89	v 89	v 89
Geraamd saldo van baten en lasten	n -1.665	n -1.817	n -1.897	n -1.854	n -1.838	n -1.747

(- = nadeel en + = voordeel)

4.2 Verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer

Maatschappelijk effect:

De openbare ruimte is ingericht volgens de kernbegrippen veilig, heel en schoon, waardoor een prettige woonomgeving in stand wordt gehouden. Mensen en goederen verplaatsen zich verantwoord en veilig.

Infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Het verantwoord en veilig maken van het verplaatsen van mensen en goederen. Wij beheren de openbare ruimte volgens de kernbegrippen veilig, heel en schoon.

Wat gaan we doen?

- Aanpassing Oude Provincialeweg Hapert

De voorbereiding is gestart in 2020 en is afgestemd met zowel de N284 plannen alsmede de MFA plannen in Hapert. Met een uitvoerig participatietraject zijn we tot een definitief ontwerp gekomen. In 2023-2024 staat de uitvoering gepland.

- Energietransitie - Elektriciteit: We brengen onze infrastructuur op orde voor de toekomstige ontwikkelingen rond de opwekking van energie.

Aansluitend op de gestelde ambities in de kadernota energie en klimaat gaan we aan de slag met het volgende. We maken afspraken met de netbeheerder over de benodigde netwerkcapaciteit. Dit doen we via het project Energielandschap de Kempen, dat in 2022 is gestart.

-Realiseren de Hoeve Netersel

We zijn in 2022 gestart met het aanpassen van de Hoeve in Netersel om de verkeersveiligheid te verbeteren, de leefbaarheid te versterken en de openbare ruimte klimaatbestendig te maken. Dit loopt door tot begin 2023.

- Uitvoering geven aan de nieuwe verkeersvisie

In juli 2022 heeft de Raad een nieuwe verkeersvisie vastgesteld en opdracht gegeven voor een uitvoeringsprogramma. In 2023 gaan we aan de slag met de uitvoering hiervan.

- Uitvoering herinrichting N284

De gemeenten Reusel-De Mierden en Bladel werken samen met de Provincie aan een nieuwe robuuste N284. De voorbereidingen zijn gestart in 2019, met als resultaat een gedragen voorkeursalternatief. Daarna is gestart met de verdere uitwerking van het tracé en de kruispunten. De komende periode wordt het voorkeursalternatief verder uitgewerkt inclusief de ruimtelijke gevolgen. Meer informatie is te vinden op <https://n284.nl/>. In samenhang hiermee wordt de herinrichting van de Hallenstraat meegenomen.

- Verbetering/gepland groot onderhoud wegen 2022-2026

Het wegenbeheerplan 2021-2025 is door ons college vastgesteld. Het wegenbeheerplan is opgesteld ter onderbouwing van de onderhoudsramingen binnen de exploitatie, de voorziening onderhoud wegen en de in het meerjarenprogramma opgenomen investeringen voor groot onderhoud in het kader van wegbeheer op basis van het kwaliteitsniveau sober (6-).

-Verbreden bestaande recreatieve fietspaden Cartierheide

In 2023/2024 start de uitvoering van het verbeteren van de fietspaden op de Cartierheide. Dit is nog afhankelijk van besluitvorming in 2022/2023.

- [Vervanging openbare verlichting 2022-2026](#)

Onderhoud van de openbare verlichting geschiedt op basis van het Beleidsplan en het bijbehorende beheerplan Openbare Verlichting. In de gemeente Bladel is het beheer en onderhoud voor een periode van (maximaal) 10 jaar aanbesteed middels een geïntegreerd contract.

Gedrag/Gebruik Infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Energietransitie - In 2030 is een reductie van 4.132 ton CO2 emissie behaald binnen deze sector t.o.v. 2020.

Wat gaan we doen?

- [Uitvoering geven aan de energietransitie voor verkeer en vervoer](#)

We werken aan de doelstelling door onder andere de volgende acties:

- We voeren onderzoek uit naar de mogelijkheden om meer tegemoet te komen aan de behoeften van fietsers ten aanzien van aantrekkelijkere en efficiëntere verbindingen.
- We voeren onderzoek uit naar mogelijkheden voor verdere beperkingen van fossiel verkeer binnen de mobiliteitstransitie om mensen op alternatieve manieren te laten reizen, dan met de auto.
- We stimuleren emissiearm vervoer door de inrichting van de openbare ruimte.
- Naar aanleiding van een onderzoek naar de energieopwekkingspotentie van bermen en geluidswallen in 2022, staan we open voor een burgerinitiatief voor dit onderwerp.
- We breiden het aantal laadpunten actief uit in 2023 (de eerste laadpalen zijn in 2022 geplaatst).

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren van verantwoord, veilig en slim gebruik van de infrastructuur en openbare ruimte.

Wat gaan we doen?

- De herinrichting van N284

Naast de fysieke aanpassingen aan de N284 zoals benoemd onder het taakveld Infrastructuur, is het ook onderdeel van dit project om te zorgen dat mensen verantwoord, veilig en slim gebruik maken van de infrastructuur. Voor meer informatie ga naar <https://n284.nl/>

- [Het uitvoeringsprogramma bij de nieuwe verkeersvisie](#)

In juli 2022 is de nieuwe verkeersvisie vastgesteld, waarna een uitvoeringsprogramma voor de komende vijf jaar wordt opgesteld. Omdat we risicogestuurd gaan werken, zien we dat naast infrastructurele aanpassingen, gedrag en educatie steeds belangrijker wordt. In 2023 gaan we aan de slag met het uitvoeringsprogramma.

- [Realiseren van schoolzones](#)

In 2023 wordt het realiseren van schoolzones gecontinueerd. Er worden verkeersborden en markeringen geplaatst, waardoor zichtbaar is voor verkeer dat ze in een schoolzone rijden.

Wat willen we bereiken?

Het verbeteren van de bereikbaarheid en leefbaarheid in het 'daily urban system' van de regio.

Wat gaan we doen?

- [Lanceren meerij-app](#)

Dit valt onder Smart Mobility en de verwachting is dat in 2023 dit gerealiseerd wordt met de regiogemeenten samen.

- [Regiobreed inzetten op maatregelen op het gebied van fiets, OV, auto, smart mobility en multimodaliteit / knooppunten](#)

In de Bereikbaarheidsagenda Metropoolregio "Brainport Duurzaam Slim Verbonden, Mobiel door slimme keuzes" wordt een breed pakket aan plannen en maatregelen opgenomen om de bereikbaarheid van de regio te

verbeteren, nu en in de toekomst. De agenda bevat een integraal pakket maatregelen voor de periode 2017-2030. Regiobreed wordt ingezet op maatregelen op het gebied van fiets, OV, auto, Smart Mobility en multimodaliteit / knooppunten. Er worden infrastructurele verbeteringen uitgevoerd, maar tegelijkertijd wordt ook ingezet op mobiliteitsmanagement en slimme mobiliteitsoplossingen die de druk op de infrastructuur kunnen verminderen.

- Snel fietsroute Reusel-Eersel-Veldhoven aanleggen tot aan stedelijk gebied

Eind 2022/begin 2023 wordt een voorstel voor een snel fietsroute Reusel-Eersel-Veldhoven aan de Raad aangeboden. Het deel op Bladels grondgebied wordt samen met de N284 gerealiseerd.

Beleidskaders

Verkeersvisie Bladel 2035
Kadernota energie en klimaat
Mobiliteitsstrategie de Kempen
Integrale verkeersvisie Hapert

Wat weten we nog meer?

We monitoren de CO2 uitstoot voor verkeer en vervoer/mobiliteit.

Naam Indicator	Streefwaarde	1990	2019	2020	2021	Bron
CO2 uitstoot verkeer en vervoer in ton	reductie van 4.132 ton in 2030 t.o.v. 2020	45.987	48.324	45.299	nmb	Emissieregistratie

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
A	Uitvoering verkeersvisie Bladel 2023-2026		-130	-1.430	-1.430	-1.430		-2	-23	-62	-101
A	Uitvoering verkeersvisie Bladel regionale pilots						-100	-100	-100	-100	
A	Verbetering / gepland groot onderhoud wegen 2023-2026		-1.502	-1.502	-1.502	-1.502		-21	-62	-103	-143
A	Vervanging openbare verlichting 2023-2026: armaturen		-58	-58	-58	-58		-2	-4	-8	-12
A	Vervanging openbare verlichting 2023-2026: masten		-63	-63	-63	-63		-1	-3	-5	-7
A	Herinrichting Hofplein Bladel		-300					-5	-10	-10	-9
A	Actualisatie leges kabels en leidingen							-3	-3	-3	-3
B	Verkeersvisie Hapert: aanpassing Oude Provincialeweg	-850	-1.300				-12	-41	-59	-58	-58
B	Herstructurering Koolbogt		-1.000					-16	-32	-32	-32
B	Infrastructurele maatregelen centrumvisie Bladel	-300					-4	-8	-8	-8	-8
B	Uitvoering herinrichting N284: inclusief langzaam verkeertunnel		-350	-300	-1.100	-1.100		-8	-24	-57	-108
B	Fietsverbinding De Sleutel: deelproject Egyptische Poort								-pm	-pm	-pm
B	Autoluwe Bossingel: deelproject Egyptische Poort								-pm	-pm	-pm
B	Verbreden bestaande recreatieve fietspaden Cartierheide (semi-verharding)	-750					-18	-35	-35	-35	-35
	totaal lasten verkeer en vervoer	-1.900	-4.703	-3.353	-4.153	-4.153	-134	-242	-363	-481	-616

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting meerjarenprogramma

Uitvoering Verkeersvisie 2035

De wereld verandert heel snel en de ontwikkelingen volgen elkaar mogelijk nog sneller op. Om binnen deze dynamiek een stabiele koers uit te zetten is een routekaart noodzakelijk. De Verkeersvisie 2035 vertaalt onze doelen en ambities en werkt uiteindelijk toe naar een uitvoeringsplan waarmee de komende 15 jaar, ingrijpend maar noodzakelijk, onze mobiliteitsvraagstukken worden aangepakt. De Verkeersvisie 2035 volgt de systematiek van de omgevingsvisie en sluit aan op de Kempische Mobiliteitsstrategie en de regionale mobiliteit agenda's. Er is een indicatief uitvoeringsplan vastgesteld waar alle ingrepen opgenomen zijn die kunnen bijdragen aan het verbeteren van de veiligheid en bereikbaarheid. De lijst behelst o.a. ingrijpende infrastructurele projecten tot en met logische no-regret maatregelen. Wat ook heel duidelijk is geworden is dat het totale pakket te groot is om binnen de vooraf gestelde 10 jaar te kunnen uitvoeren en betalen. In de vergadering van 7 juli

2022 heeft uw raad daarom besloten om de looptijd van de Verkeersvisie te verruimen van 10 naar 15 jaar. Hierdoor wordt de financiële last beter verspreid en wordt de uitvoeringsplanning realistischer. In het uitwerkingsplan nemen we ook mee dat er voor iedere dorpskern een digitale snelheidsmeter beschikbaar komt waarvan de locatie waar deze wordt ingezet door inwoners bepaald mag worden.

Gepland groot onderhoud wegen / wegbeheer

Op basis van de visuele inspectie en maatregeltoets is de kapitaalbehoefte berekend voor de periode 2020-2029. Het wegenbeheerplan 2021-2025 is door ons college vastgesteld. Het wegenbeheerplan is opgesteld ter onderbouwing van de onderhoudsramingen binnen de exploitatie, de voorziening onderhoud wegen en de in het meerjarenprogramma opgenomen investeringen voor groot onderhoud in het kader van wegbeheer op basis van het kwaliteitsniveau sober (6-). De kapitaalbehoefte voor de periode 2020-2029 m.b.t. Gepland Groot Onderhoud (GGO) bedraagt € 1.600.000,- per jaar exclusief indexering. Circa 50% van de GGO projecten kunnen integraal (in combinatie met riolering) worden uitgevoerd. Op deze projecten kan voor wegbeheer op basis van de ervaringen uit de afgelopen periode 25% synergie/integraliteit voordeel op de investeringskosten worden behaald. Op het totale budget betekent dit een voordeel van 12,5%. Als ook voor de komende periode dit integraliteitsvoordeel kan worden doorgezet kan met een jaarlijkse kapitaalbehoefte van € 1.400.000,- het integraal gepland groot onderhoud worden uitgevoerd. Deze geplande investeringen zijn door de "sterk" stijgende prijzen van grondstoffen naar boven bijgesteld. Wij hebben hiervoor een indexatiepercentage bepaald van 7,314% dat specifiek betrekking heeft op het areaal en type verharding van de gemeente Bladel. Voor GGO wegen betreft het een extra investering van ca. € 102.000,-.

Uitvoering beleidsnota openbare verlichting

Onderhoud van de openbare verlichting geschiedt op basis van het Beleidsplan en het bijbehorende beheerplan Openbare Verlichting. In de gemeente Bladel is het beheer en onderhoud voor een periode van (maximaal) 10 jaar aanbesteed middels een geïntegreerd contract. De geactualiseerde budgetten zijn voldoende om het in stand houden, beheren en onderhouden naar behoren te kunnen uitvoeren. In het meerjarenprogramma zijn op basis van het beheerplan tevens jaarlijkse kredieten opgenomen voor vervanging van masten en armaturen. De geplande investeringen zijn door de stijgende prijzen van grondstoffen naar boven bijgesteld. Wij hebben hiervoor een indexatiepercentage bepaald van 3,00% dat specifiek betrekking heeft op het areaal, hetgeen een extra investering van ca. € 4.000,- met zich brengt.

Herinrichting Hofplein Bladel

Woonstichting de Zaligheden (WSZ) is voornemens om het pand aan de Pius X-straat 3 om te vormen tot woongebouw. Om het plan van een goede parkeeroplossing te voorzien, hebben wij aan de Woonstichting gevraagd om een herinrichtingsvoorstel te doen voor het aanliggende Hofplein. Zo kan de parkeervraag voor het plan van de Woonstichting worden opgelost en tegelijkertijd het Hofplein worden opgewaardeerd. Er is een ontwerp gemaakt in dialoog met belanghebbenden en omwonenden. WSZ heeft hiertoe gesprekken gehouden met (Kindcentrum Florent, kinderopvang Nummereen, BC Bladel, buurtvereniging d' Ouwetoren en Onderwijsstichting Kempenkind). Een eerder initiatief van BC Bladel, waarvoor ze van Stichting Kiemkracht een aanmoedigingsprijs hebben gekregen, heeft bijgedragen aan het idee om het plein te houden en te verbeteren voor sport en spel.

De sport- en spelfunctie van het plein wordt versterkt door een nieuwe ondergrond (veerkrachtige kunststof vloer), betere belijning en ondersteunende straatmeubilair en verlichting. De herinrichtingskosten worden geraamd op € 300.000,-.

Actualisatie leges kabels en leidingen

De leges worden naast bijstelling van de prognose van de productie inflatoire aangepast.

Verkeersvisie Hapert: Oude Provincialeweg Hapert

De herinrichting van de Oude Provincialeweg wordt afgestemd op de planning van de MFA Hapert en de planning van de N284. Omdat we met de aanpak willen wachten tot de nieuwe MFA in Hapert gereed is, zal met de daadwerkelijke realisatie eerst in 2022 en 2023 worden gestart. In 2022 gaan we het plan voorbereiden / ontwerpen en aanbesteden.

Herstructurering Koolbogt in verband met levensloop bestendig wonen

De Koolbogt (1 t/m 48) in de kern Bladel is ooit opgezet als een levensloopbestendige wijk voor ouderen (qua

woontypologie en inrichting van de openbare ruimte). De woningen zijn echter verouderd en de huidige eigenaar (Mooiland) is voornemens de woningen op korte termijn te verkopen aan een andere woningcorporatie. Dat zou een mooi begin kunnen zijn van een herstructurering van deze wijk met een modernisering van de woningen (tot Woonkeur Plus) en optimalisering van de infrastructuur (van wegen en (voet)paden). Voor dat laatste wordt voorgesteld om in afwachting van de verkoop door Mooiland alvast een raming voor de herstructurering van de openbare ruimte op te nemen. Uiteindelijk moet dit een gezamenlijke interventie zijn van de (nieuwe) eigenaar en de gemeente. Voor de herstructurering ramen wij voorlopig € 1.000.000,-.

Infrastructurele maatregelen centrumvisie Bladel

Voor het jaar 2022 is voornemens een raming opgenomen van € 300.000,- in het kader van infrastructurale maatregelen voor het centrum van Bladel. Definitieve ramingen zijn mede afhankelijk van bestuurlijke besluitvorming over de eventuele herinrichting van de Sniederslaan. T.z.t. zullen wij de raming daar op afstemmen.

Uitvoering herinrichting N284 / langzaam verkeertunnel / autoluwe Bossingel / fietsverbinding naar De Sleutel

Samen met de Provincie Noord-Brabant en de gemeente Reusel-De Mierden wordt een plan voorbereid om de N284 toekomstproof te maken in kader van doorstroming en verkeersveiligheid. We verwachten dat de herinrichting N284 eerst vanaf 2025 en verder (tot ultimo 2027) uitgevoerd zal kunnen worden. Dit betekent dat een deel van de te ramen investeringsramingen buiten de huidige planperiode vallen. Deze zullen in de perspectiefnota van het volgende jaar weer toegevoegd worden aan de dan geldende nieuwe planperiode. In totaal stijgen de investeringen in de periode tot en met 2027 met € 300.000,- (met name door de sterk stijgende prijzen van grondstoffen) tot € 4.100.000,-.

In de raadsvergadering van 7 juli 2022 heeft de raad het totaalplan Egyptische Poort voor kennisgeving aangenomen, waarbij een aantal deelprojecten vastgesteld zijn. De raad is hiermee akkoord gegaan met de verbinding tussen Egyptische Poort en het centrum via een langzaam verkeertunnel onder de N284. Nadat inzichtelijk is hoe de langzaam verkeertunnel bij de N284 wordt gerealiseerd en besluitvorming over de zwemvijver heeft plaats gevonden wordt de fietsverbinding van het centrum naar De Sleutel uitgewerkt en gerealiseerd. We ramen de kosten van de fietsverbinding voornemens op pm.

Het college heeft ook de opdracht gekregen te starten om de autoluwe Bossingel als deelproject te realiseren in gebied Egyptische Poort en daarbij de Egyptische dijk, Leemskuilen, Berschotten en Bredasebaan mee te nemen in de uitwerking. We ramen de kosten voornemens op pm.

Verbreding fietspaden Cartierheide

Met de verbreding van het fietspad wordt een betere, aantrekkelijkere en veiligere inrichting van de Cartierheide voor zowel fietsers, gladde slang als de overige flora en fauna beoogd. De paden op de Cartierheide (De Pals – Herberg ‘In het Wilde Zwijn’ – Laarven) worden samengevoegd en het fietspad tussen De Pan-Laarven wordt aangepast aan het gebied en gebruik. Vanuit Visit Brabant (marketingorganisatie van de provincie Noord-Brabant) wordt steeds meer ingezet op fietsen en het fietsknooppuntennetwerk. De verwachting is ook dat mensen veel (in eigen omgeving) blijven fietsen. Aan het gebied wordt een uitkijktoren toegevoegd waardoor het gebied nog aantrekkelijker wordt. Daarnaast maakt het woon-/werkverkeer en schoolgaande jeugd veel gebruik van dit pad.

Ontwikkelingen

De visie Next Economy voor het centrum van Bladel zal ook invloed hebben op de inrichting van de openbare ruimte.

Meer in het algemeen staan we aan de vooravond van ingrijpende ontwikkelingen door de energietransitie (elektrisch rijden, andere vervoermiddelen), intrede van zelfstandig rijdende vervoermiddelen en de klimaatadaptatie. Dit alles zal de komende jaren zeker aandacht vragen binnen dit programma.

Wat mag het kosten?

In 2021 en 2022 ontvangen we kosten terug voor de projecten verkeer en vervoer Kempenregio. Ook hebben we voor 2021 extra degeneratievergoeding ontvangen. Voorts worden de interne kosten van de doorbelasting

van loonkosten van openbare werken (binnen- en buitendienst) op basis van geactualiseerde tijdbestedingen beperkt opwaarts bijgesteld. Het verloop ná 2023 wordt ook veroorzaakt door lagere lasten als gevolg van vrijval kapitaallasten. Voor de investeringen wordt verwezen naar het meerjarenprogramma.

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van verkeer en vervoer weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
beheer en uitbreiding infrastructuur	n -2.012	n -2.285	n -2.494	n -2.609	n -2.690	n -2.772
parkeren	n -4	n -9	n -9	n -9	n -9	n -9
gedrag / gebruik infrastructuur:						
veiligheid	n -355	n -245	n -219	n -219	n -218	n -218
doorstroming	-189	-321	-170	-185	-218	-270
openbaar vervoer		n -51	n -51	n -51	n -51	n -51
Totaal lasten	n -2.560	n -2.911	n -2.943	n -3.073	n -3.186	n -3.320
Baten						
beheer en uitbreiding infrastructuur	v 216	v 78	v 66	v 66	v 66	v 66
parkeren	v 4	v 4	v 4	v 4	v 4	v 4
gedrag / gebruik infrastructuur:						
veiligheid	v 6	v 5	v 5	v 5	v 5	v 5
doorstroming	v 79	v 97				
openbaar vervoer						
Totaal baten	v 305	v 184	v 75	v 75	v 75	v 75
Geraamd saldo van baten en lasten	n -2.255	n -2.727	n -2.868	n -2.998	n -3.111	n -3.245

(- = nadeel en + = voordeel)

4.3 Economie

Economie

Maatschappelijk effect:

Voldoende werkgelegenheid, een toekomstbestendig voorzieningenniveau en zo min mogelijk leegstand. Onderwijs, ondernemers, organisaties en andere overheden in de regio worden betrokken bij veranderingen vanwege hun kennis en ervaring met hun omgeving.

Gemeente Bladel en de Kempen zijn een belangrijk onderdeel van Brainport Eindhoven en we hebben ons in hoog tempo samen met het stedelijk gebied ontwikkeld als economische topregio. De groei van de Brainport-regio heeft ons gemaakt tot de tweede economie van Nederland. Nieuwe technologieën, verdere digitalisering, maatschappelijk en duurzaam ondernemen, het creëren van een inclusieve arbeidsmarkt en de bereikbaarheid van (economische) toplocaties, zijn allemaal uitdagingen die we enkel het hoofd kunnen bieden door intensief en structureel samen te werken met onderwijs, ondernemers, organisaties en overheden binnen onze regio.

Economische ontwikkeling, Infrastructuur en Organisatie

Wat willen we bereiken?

Verduurzaming bedrijven

Wat gaan we doen?

- **Energietransitie** - In 2030 is een reductie van 6.900 ton CO2 gerealiseerd ten opzichte van 2020 in de sector Industrie.

In 2030 is een reductie van 6.900 ton CO2 gerealiseerd ten opzichte van 2020 in deze sector. Dat is een daling van 20% ten opzichte van 2020. In totaal zou dan in 2030 binnen deze sector 47% reductie worden behaald ten opzichte van 1990.

We ondersteunen, faciliteren en stimuleren het verduurzamen van de bedrijventerreinen. KOP en OBGB zijn partners waarmee de ondernemers d.m.v. het kennis verstrekken en financiering bereikt kunnen worden. KOP werkt aan een pilot op een bedrijventerrein in Bergeijk, waaraan we als Kempengemeenten onze medewerking verlenen. Daarnaast stimuleren we ondernemers zich ook in te zetten voor verduurzaming.

Wat willen we bereiken?

We zijn en blijven een topregio met een uitstekend internationaal vestigingsklimaat (Bladel- Brabantse Kempen- Brainport).

Dit doen we door in te zetten op een vitale en toekomstbestendige Kempische bedrijventerreinenmarkt en door het verder ontwikkelen van ons vestigingsklimaat en bijbehorende infrastructuur.

Wat willen we bereiken?

Vestigingsklimaat en Infrastructuur

Wat gaan we doen?

- **Bereikbaarheid en Mobiliteit**

In 2027/2028 wordt door gemeente Bladel en Reusel-De Mierden in samenwerking met de provincie de 2e aansluiting van bedrijventerrein De Sleutel op de N284 gerealiseerd (afhankelijk van besluitvorming hierover). De voorbereiding hiervan loopt in 2023. Nevenproject zoals upgrade de Hallenstraat wordt meteen opgepakt. Daarnaast loopt de pilot op bedrijventerrein Hapert voor Bereikbare Bedrijventerreinen door in 2023.

- **Talentontwikkeling**

In samenwerking met de Kempische triple helix verkleinen we het gat tussen onderwijs en arbeidsmarkt, wat vooral tot uiting komt door de intensieve samenwerking binnen het project Sterk Techniek Onderwijs.

- Triple helix samenwerking

We blijven investeren in een nauwe samenwerking met onze partners in de Kempen, met de Metropoolregio Eindhoven en de Stichting Brainport Development. Door dit duurzame overleg, inclusief de lobby, verder uit te bouwen zetten we ons in om de kwalitatieve groei van onze Kempen en de totale Brainportregio te realiseren. Belangrijk opgave blijft het structureel in beeld brengen en ophalen van behoeftes en actuele stand van zaken met betrekking tot de economische ontwikkelingen in onze brede baseconomie. Een goede programmering is namelijk de basis om onze gezamenlijke uitdagingen te bepalen en deze daarna in te brengen in bijvoorbeeld de jaarplannen van Brainport Development.

Wat willen we bereiken?

Vitale en toekomstbestendige Kempische bedrijventerreinenmarkt

Wat gaan we doen?

- Aantrekkelijke en duurzame bedrijventerreinen in gemeente Bladel

Energie Landschap De Kempen

We profileren ons als een regio die uitmunt in technische innovatie. We willen daarbij ook graag een bijdrage leveren aan regionale en landelijke klimaatdoelstellingen. Deze economische- en klimaatambities staan onder druk. Bedrijven en initiatiefnemers in de Kempen hebben grootse plannen om te verduurzamen, maar kunnen hun opgewekte energie niet terug leveren aan het elektriciteitsnet. De netcapaciteit blijkt onvoldoende, niet alleen voor het terug leveren van hernieuwbare energie, maar in sommige gevallen zelfs ook voor de energie-vraag vanuit bedrijven zelf. Een toenemend aantal bedrijven twijfelt zich in de Brainport regio te vestigen, waar andere bedrijven niet aan verduurzamingseisen kunnen voldoen. Wij willen voorloper zijn in het creëren van het energielandschap van de toekomst, waar netcapaciteit niet langer een beperkende factor hoeft te zijn voor ons vestigingsklimaat en klimaatdoelstellingen. In 2023 geven we hier vorm aan.

In 2020 zijn de Kempische Bedrijventerreinenafspraken en -ambities door de gemeenteraad vastgesteld. Een belangrijke ambitie is om de bestaande bedrijventerreinen in de gemeente Bladel aantrekkelijk en toekomstbestendig te maken en te blijven. Deze bieden veel werkgelegenheid, vertegenwoordigen vastgoedwaarde en voegen waarde toe aan de maakindustrie. Hiervoor zijn in samenwerking met de gevestigde ondernemers ingrepen noodzakelijk in de openbare ruimte, maar ook een update van de bouwregels. Het vergroenen en verduurzamen, realiseren van veilige fiets- en wandelroutes en het optimaal benutten van de beschikbaar ruimte is de ambitie. In 2023 werken we aan een actueel Omgevingsplan, met een upgrade van de openbare ruimte waar nodig en we onderzoeken de mogelijkheden voor een 'local energy hub', waarbij verbruik en opwekking van energie door bedrijven beter wordt gekoppeld en het netwerk beter wordt benut.

Samen met de ondernemers op de bedrijventerreinen (OBGB en Vve KBP) verbeteren en behouden we de kwaliteit van de bedrijventerreinen binnen de Gemeente Bladel. Dit is een gezamenlijk belang van gemeente en ondernemers en dit is een continu proces.

- Nieuw aanbod van bedrijfskavels in de Kempen

In de Ontwikkelstrategie van de Kempen 2040 worden afspraken gemaakt over uitvoering van deze strategie. De focus ligt op de schaa sprong met betrekking tot wonen, werken en mobiliteit. Het succes van de schaa sprong is – naast de economische groei – ook in sterke mate afhankelijk van de leefomgeving: landschap, natuur, recreatieve mogelijkheden en de (on)mogelijkheden vanwege klimaatadaptatie en de energietransitie. De economische groei vindt vooral in Eindhoven en Veldhoven plaats, maar zeker ook bij de maakindustrie in De Peel, De Kempen en de A2-subregio. Om de economische groei in de maakindustrie te kunnen faciliteren is nieuw aanbod van bedrijfskavels voor de Kempen van belang. Uit de provinciale prognoses blijkt dat er vraag is voor de ontwikkeling van een regionaal bedrijventerrein. In 2023 wordt dit samen met de Kempengemeenten verder vorm gegeven in locatiekeuze, ontwikkelstrategie en samenwerkingsorganisatie.

Wat willen we bereiken?

Behoud voorzieningenniveau

Wat gaan we doen?

- Creëren van een centrumgevoel

Creëren van een centrumgevoel, naast retail overige bezoekers aantrekkende functies zoals het aantrekken van cultuur en maatschappelijke functies.

- Optimale randvoorwaarden voor centrumgebieden realiseren

Optimale randvoorwaarden voor centrumgebieden realiseren zoals bereikbaarheid, evenementen en promotie. Dit in overleg met inwoners, ondernemers, verenigingen in de beide centra.

- Realiseren compacte winkelgebieden Hapert en Bladel

De centrumvisie Bladel is richtinggevend voor de ontwikkelingen in het centrum van Bladel. De afgelopen jaren is ingezet op het verder concentreren van winkelen en andere bezoekers aantrekkende functies in het centrum. Gezien de lage leegstand in de straat lijkt dit zijn vruchten af te werpen. Met de verplaatsing van Den Herd naar het voormalige Rabobank gebouw aan de Markt wordt hier weer een volgende stap in gezet. Hiermee krijgt een belangrijke pijler van de centrumvisie een invulling. Daarnaast wordt onderzocht of een herontwikkeling van het gebouw De Posthof met omliggend gebied mogelijk en realistisch is. In 2022 zijn we aan de slag gegaan met een supermarktvisie, dit loopt waarschijnlijk door in 2023.

In 2022 is een nieuw BIZ-traject in Bladel gestart (BIZ=Bedrijven Investeringszone). Hierbij is uitgesproken dat opschaling naar een Centrum Management 2.0 zeer wenselijk wordt bevonden door alle betrokkenen. Mits de nieuwe BIZ gerealiseerd wordt, maken we nieuwe afspraken over het hogere ambitieniveau.

De omgevingsvisie, deel Hapert, geeft richting voor het centrum van Hapert. In 2023 gaan we verder met de benodigde onderzoeken voor de nieuwe ontwikkelingen en werken we door aan een meer specifieke invulling van het gebied. De realisatie hiervan start na 2023.

- Reduceren m2 detailhandel buiten winkelgebieden

Als detailhandel stopt buiten de winkelgebieden, wordt bekeken wat de wenselijke bestemming hiervoor is.

Promotie / Vrijtijdseconomie

Wat willen we bereiken?

De Brabantse Kempen is in 2026 een toeristisch en recreatief onderscheidende regio met grote naamsbekendheid in Nederland, België en Duitsland.

Wat gaan we doen?

- Regiopromotie

Voor zowel de lokale als de regiomarketing is er een sterke professionele organisatie neergezet: Visit Bladel Reusel-De Mierden. Zoals de naam al aangeeft, werken we hierin nauw samen met de gemeente Reusel-De Mierden. Samen met de organisatie zetten we niet in op de naamsbekendheid van de Kempen of de gemeente, maar op sterke en vernieuwende productmarktcombinaties waarmee we de bezoeker naar het gebied trekken. In deze ontwikkeling zetten we ondernemers centraal.

- Uitvoeringsprogramma vrijetijdseconomie (VTE)

In 2021 heeft het college het uitvoeringsprogramma VTE vastgesteld. Samen met de Visitorganisaties van Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden voeren we projecten uit om meer bezoekers te trekken. Voorbeelden hiervan zijn uitvoering geven aan fietskronkelen in de Kempen, het maken van nieuwe productmarktcombinaties en het organiseren van netwerkbijeenkomsten. We monitoren daarnaast of we met de genomen acties een positieve bijdragen hebben geleverd aan de doelstellingen uit de Kempensvisie VTE.

Wat weten we nog meer?

Prestatie-indicatoren

Uit onderstaande cijfers blijkt dat er t/m 2019 sprake is van een toename in het aantal overnachtingen. De streefwaarde is in 2019 alleen niet behaald. Dit wordt veroorzaakt doordat de streefwaarde van 2% per jaar inclusief bezoek van dagjesmensen is, maar dat deze niet in de gemeten cijfers zitten. De dagjesmensen wor-

den niet geteld, dus kunnen we helaas ook niet meenemen in de cijfers. Corona heeft een enorme impact op de vrijetijdsector en de detailhandel gehad, omdat recreatiebedrijven geheel of gedeeltelijk gesloten zijn geweest.

Naam Indicator	Streefwaarde	2018	2019	2020	2021	Bron
Aantal overnachtingen	groei van 2% per jaar over vijf jaar in het aantal overnachtingen en/of bezoek van dagmensen	708.800	735.981	462.723	589.565	Gemeentelijke belastingen
Aantal overnachtingen t.o.v. basisjaar 2017 (%)	2017: 693.542	102,2%	106,2%	66,7%	85,0%	
Aantal banen in de vrijetijdseconomie (absoluut)	n.t.b.	59,3	57,2	48,8	46,6	www.waarstaatjegemeente.nl

*aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar

Beleidskaders

Centrumvisie Bladel Onderneem de Next Economy, 2018
 Visie detailhandel de Kempen 2015
 Visie detailhandel MRE 2015
 Kempische Industrie Agenda 2017
 Bereikbaarheidsagenda Zuidoost Brabant
 Manifest "Wij maken het samen in de Kempen"
 Actieplan Industrie Bladel 2017-2021
 Brainport Nationale Actieagenda
 De toekomstvisie leven in de gemeente Bladel 2030
 Kempensie VTE
 Kempische bedrijventerreinafspraken en -ambities

Wat weten we nog meer?

Kerngegevens

Onderstaande kerngegevens geven een beeld van de bedrijvigheid in de gemeente Bladel. We zien een toename van het aantal vestigingen van bedrijven en banen, wat ook aansluit bij het hoge percentage functiemenging (de verhouding tussen wonen en werken). We dragen bij aan compacte kernwinkelgebieden in Bladel en Hapert en willen het aantal m2 detailhandel in het buitengebied verkleinen. Het tegenovergestelde zien we echter in de cijfers over 2019. Dit is een aandachtspunt voor 2022.

Naam Indicator	2018	2019	2020	2021	Bron
Aantal vestigingen bedrijven per 1000 inwoners van 15-74 jaar	163,8	170,8	176,5	179,3	www.waarstaatjegemeente.nl
Aantal vestigingen bedrijven per 1000 inwoners van 15-74 jaar	133,4	143,4	148,4	150,7	Locatus
Aantal banen per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	1.118,9	1.165,4	1.152,7	1.157,1	www.waarstaatjegemeente.nl
Winkelvoerooppervlak m ² (excl leegstand) binnen kernwinkelgebied-Gemeente Bladel			43.301	51.699	Locatus
Winkelvoerooppervlak m ² (excl leegstand) binnen kernwinkelgebied – De Kempen			140.803	156.377	Locatus
Winkelvoerooppervlak m ² (excl leegstand) buiten kernwinkelgebied-Gemeente Bladel			2.636	1.789	Locatus
Winkelvoerooppervlak m ² (excl leegstand) buiten kernwinkelgebied– De Kempen			13.375	14.092	Locatus
Functiemenging**	62,5%	63,3%	63,0%	63,0%	www.waarstaatjegemeente.nl

** de functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) tot 100 (alleen werf)

Prestatie-indicatoren

We monitoren daarnaast ook de CO2 uitstoot voor deze sector om te zien of we onze doelstelling hiervoor behalen.

Naam Indicator	Streefwaarde	1990	2019	2020	2021	Bron
CO2 uitstoot Industrie, Energie, Afval en water (in ton)	In 2030 een reductie van 6.900 ton t.o.v. 2020	51.946	25.806	36.316	nmb	Berekening CO2 uitstoot o.b.v. emissiefactoren

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
B	toeristenbelasting: verhoging tarieven							30	30	30	30
	totaal lasten economie							30	30	30	30

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting meerjarenprogramma

Verhoging tarieven toeristenbelasting

Op basis van het vorige coalitieakkoord werden de tarieven voor de toeristenbelasting voor de jaren tot en met 2022 jaarlijks verhoogd met een gemiddelde stijging van 3,24% per jaar. De hiermee gepaard gaande extra opbrengsten zijn reeds verdisconteerd in de meerjarenraming. Met ingang van 2023 worden de tarieven voor de toeristenbelasting extra verhoogd. Eén procent verhoging van de toeristenbelasting brengt een extra opbrengst met zich van ca € 12.000,-. We zijn voorsnog uitgegaan van een gemiddelde stijging van 2,5%. Dat leidt tot een extra opbrengst van € 30.000,- vanaf 2023 en verder. Deze raming zal op basis van het coalitieakkoord "Met vertrouwen uitdagingen aangaan!" nog geactualiseerd worden. Dit betrekken we bij de uitwerking van het collegeprogramma.

Verbonden partijen

Deze volgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- Metropoolregio Eindhoven

Ontwikkelingen

Realisatie waterbergingsgebied en nieuwe verbindingsweg N284- De Sleutel- Kleine Hoeven

In 2023 worden belangrijke stappen gezet voor de betere bereikbaarheid en ontsluiting van bedrijventerrein De Sleutel en het uitvoeren van klimaatmaatregelen. We bereiden de nieuwe verbindingsweg met aansluiting op de Provincialeweg N284 voor samen met gemeente Reusel-De Mierden en zorgen ervoor dat het water van het bedrijventerrein afgevoerd en opgevangen kan worden in het waterbergingsgebied. Hierdoor voorkomen we wateroverlast op het bedrijventerrein, voorkomen we afvoer van schoon water via het riool en leveren we een belangrijke bijdrage aan het voorkomen van verdroging en versterking van de biodiversiteit.

Nieuwe uitvoeringsgerichte samenwerking Kempengemeenten

In 2022 is het Huis van de Brabantse Kempen in haar huidige vorm en samenwerking beëindigd. Wij constateren op basis van de twee programmalijnen dat er meerwaarde is in een organisatie die de samenwerking in de regio bevordert. We hebben behoefte aan meer inzet in uitvoering en het makelaarschap. Zo komen we in 2023 tot een nieuw voorstel voor een alternatieve vorm. Het gaat om:

- Een uitvoeringsgerichte organisatie, bestuurd door vertegenwoordigers van de vier Kempengemeenten.
- Deze organisatie richt zich op uitvoering van projecten op het gebied van economie en landelijk gebied.
- De organisatie vult de ruimte tussen organisaties als Provincie, Waterschap, ondernemersverenigingen of initiatiefnemers. Het doel is om gemeenschappelijke delers te vinden en elkaar om hulp te (durven) vragen. Daarbij moet sprake zijn van het aanjagen van kennisoverdracht, initiëren van projecten, benutten van subsidiekansen en branding van de projecten en regio.
- Jaarlijks wordt een werkprogramma opgesteld waarin projecten worden benoemd, met financiering, vorm van samenwerking en relevante partners.
- Er worden nieuwe afspraken gemaakt over de verwachte capaciteit van gemeenten en de te leveren projecten.

Wat mag het kosten?

In 2021 werden we geconfronteerd met dalende inkomsten uit toeristenbelasting als gevolg van de genomen coronamaatregelen. Via de algemene uitkering werden wij hiervoor overigens voor een belangrijk deel gecompenseerd. De meerjarige opbrengst van de toeristenbelasting wordt geraamd op basis van het huidige coalitie akkoord. De toeristenbelasting wordt afgestemd op het landelijk gemiddelde (COELO)tarief, met differentiatie tussen vaste en mobiele onderkomens. Op basis hiervan worden de tarieven jaarlijks verhoogd met 3,24% per jaar. In 2021 is een extra opbrengst geweest wegens positieve afrekening over 2020. Voorts wordt vanaf 2023 rekening gehouden met verhoging van de tarieven voor de toeristenbelasting met gemiddeld 2,5%. De terrasvergoeding is als gevolg van de genomen coronamaatregelen niet opgelegd in 2020.

In 2021 en 2022 zijn eenmalige projecten verantwoord en geraamd voor de Kempische vrijetijdseconomie. Tot en met 2022 worden vergoedingen ontvangen van het Kempische Bedrijvenpark voor het voeren van financiële en administratieve werkzaamheden. In 2022 hebben we een winstuitkering ontvangen van het KBP ad € 925.000,-. Het bestuur van KBP is op dit moment voorbereidingen aan het treffen om te komen tot een liquidatieplan per 31 december 2022.

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van economie weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
economische ontwikkeling:						
innovatie / stimulering	n -77	n -80	n -79	n -79	n -79	n -79
regionale samenwerking	n -39	n -54	n -54	n -54	n -54	n -54
infrastructuur:						
bedrijventerreinen (incl. KBP)	n -27	n -46				
overige infrastructuur		n -1	n -1	n -1	n -1	n -1
organisatie:						
werkgelegenheid	n -173	n -172	n -174	n -174	n -174	n -174
overleg / beheer / samenwerking	n -194	n -217	n -180	n -151	n -151	n -151
promotie	n -110	n -197	n -128	n -128	n -128	n -128
Totaal lasten	n -620	n -767	n -616	n -587	n -587	n -587
Baten						
economische ontwikkeling:						
- innovatie / stimulering	v 77	v 76	v 75	v 75	v 75	v 75
- regionale samenwerking						
infrastructuur:						
- bedrijventerreinen (incl. KBP)	v 23	v 953				
- overige infrastructuur						
organisatie:						
werkgelegenheid	v 3					
overleg / beheer / samenwerking	v 18	v 25	v 11	v 11	v 11	v 11
promotie	v 1.082	v 1.284	v 1.314	v 1.314	v 1.314	v 1.314
Totaal baten	v 1.203	v 2.338	v 1.400	v 1.400	v 1.400	v 1.400
Geraamd saldo van baten en lasten	v 583	v 1.571	v 784	v 813	v 813	v 813

(- = nadeel en + = voordeel)

4.4 Onderwijs

Onderwijs

Maatschappelijk effect:

Goed onderwijs draagt bij aan de inclusie (gaat over het meedoen en erbij horen van mensen met een beperking) en participatie van onze jongeren in de samenleving. Onderwijs draagt er mede aan bij dat jongeren kennis vergaren en weerbaar zijn. Onderwijs helpt op de weg naar zelfstandigheid. Wij streven daarom naar een gevarieerd aanbod van onderwijs op verschillende niveaus.

Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Zorgen voor onderwijshuisvesting in gezonde, veilige en stimulerende gebouwen. We streven ernaar dit zo dicht mogelijk in de eigen leefomgeving van het kind te bieden

Wat gaan we doen?

- **Uitvoering geven aan het strategische huisvestingsplan**

Uit het onderzoek naar uitbreiding van basisschool de Vest in Hoogeloon en de nieuwe leerlingenprognose blijkt dat de Vest recht heeft op een extra onderwijsruimte. In 2023 gaan we samen met de Vest onderzoeken hoe we dit mogelijk kunnen maken.

In schooljaar 2022/2023 realiseren we een tijdelijke nieuwkomerslocatie voor basisonderwijs, waar Kempenkind onderwijs geeft aan Oekraïense vluchtelingen voor het basisonderwijs en het Pius-X-college voor het voortgezet onderwijs.

We verwachten daarnaast een wetswijziging eind 2022/begin 2023, waardoor we een duurzaam integraal huisvestingsplan moeten opstellen. Vooruitlopend hierop starten we in 2023 met de voorbereidende werkzaamheden hiervoor.

Onderwijs- en leerlingzaken

Wat willen we bereiken?

Leerlingvervoer

We streven passend onderwijs na, zo thuisnabij mogelijk, waarbij de ondersteuningsbehoefte van de leerling leidend is. Hiervoor zetten we leerlingvervoer in.

Wat willen we bereiken?

Leerplicht

We waarborgen dat jongeren in gemeenten Bladel onderwijs volgen en gebruik maken van hun recht op onderwijs.

Wat willen we bereiken?

Participatie (o.a. Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB), volwasseneneducatie / laaggeletterdheid, en voorschoolse voorzieningen)

We bestrijden en voorkomen negatieve effecten op leer- en ontwikkelingsmogelijkheden van inwoners die het gevolg zijn van bijvoorbeeld sociale, economische en culturele omstandigheden.

Wat gaan we doen?

- **Laaggeletterdheid**

Het versterken van het DigiTaalhuis (in 2020 gestart). In 2022 hebben we een begin gemaakt met het versterken van het aanbod NT1 en NT2, dit zetten we door in 2023.

- Voorschoolse voorziening educatie (vve)

Peuters met een geconstateerde onderwijsachterstand of met een (verhoogd) risico daarop, worden op effectieve wijze bereikt en ondersteund en zodoende beter voorbereid op de basisschool:

1. Middels de jaarlijkse monitorgegevens zetten we gericht in op toeleidingsactiviteiten van peuters naar het aanbod vve.
2. Behoud aanbod van voorschoolse educatie in alle kernen, die van goede kwaliteit is.
3. We ontwikkelen een kwaliteitskader voorschoolse educatie met daarin (aanvullende) kwaliteitseisen en resultaatafspraken.
4. De gemeente stimuleert ouders om ontwikkelingsgerichte activiteiten thuis te ondernemen en organiseert kennisdelen en uitwisseling over ouderbetrokkenheid tussen uitvoerende partijen.

- Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

Het NPO is door het Rijk opgezet voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona. Als gemeente hebben we budget gekregen om de vaardigheden van leerlingen op cognitief, executief, sociaal en emotioneel vlak te helpen stimuleren. Dit in aanvulling op en ter ondersteuning van de middelen die scholen zelf krijgen. Dit loopt tot en met schooljaar 2024-2025. Als gemeente denken we mee met de school wat een passende oplossing of activiteit is om hier invulling aan te geven.

Wat weten we nog meer?

Kerngegevens

Onderstaande kerngegevens voor 2021 geven aan dat we het als gemeente goed doen wat betreft verzuim en vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie ten opzichte van zowel onze RMC regio als Nederland. Hieruit kunnen we concluderen dat het momenteel niet nodig is aanvullende acties te ondernemen als gemeente naast het werk dat we hier al voor doen.

Naam Indicator	Streefwaarde	2018	2019	2020	2021	Bron
Aantal leerplichtige leerlingen	-	2.938	2.913	2.870	2.870	CLR
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	-	0	0	0	0	CLR
Relatief (wettelijk) verzuim	-	7	6	2	2	CLR
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	Zo min mogelijk, maximaal 1,6% in 2023-2024	1,60%	1,00%	1,30%	1,10%	DUO
Voortijdig schoolverlaters zonder start-kwalificatie RMC regio Zuidoost-Brabant	Zo min mogelijk, maximaal 1,6% in 2023-2024	1,92%	1,77%	1,66%	-	DUO
Voortijdig schoolverlaters zonder start-kwalificatie landelijk	-	1,90%	2,00%	1,70%	-	DUO

Prestatie-indicator

Voor het DigiTaalhuis kijken we naar het volgende prestatie-indicator. Aangezien het DigiTaalhuis in 2020 is gestart zijn er geen gegevens over eerdere jaren.

Naam Indicator	Streefwaarde	2018	2019	2020	2021	Bron
Aantal aangesloten partners bij het DigiTaalhuis*	n.t.b.	-	-	7	7	DigiTaalhuis

* Kernpartners: gemeente Bladel, Bibliotheek de Kempen, Stichting Wel, Stercollege, Stichting lezen en schrijven. Alliantiepartners: Kempen Kempisch Ondernemers Platform

Beleidskaders

Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Bladel 2021

Beleidsregels leerlingenvervoer gemeente Bladel 2016

Nadere regels gemeentelijk gesubsidieerde plaatsen in het peuterprogramma gemeente Bladel

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
B	extra lokaal basisschool De Vest							-pm	-pm	-pm	-pm
	totaal lasten economie										

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting meerjarenprogramma

Basisschool De Vest

In afwachting van nadere onderzoeken gaan we voor de realisatie van een noodzakelijke extra klaslokaal van basisschool De Vest uit van een pm-raming.

Verbonden partijen

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- GGD
- Samenwerking Kempengemeenten

Wat mag het kosten?

Onderwijshuisvesting

In 2022 zijn eenmalige kosten geraamd voor sloopkosten en afwaardering van de restant boekwaarde van Het Palet. Van het Rijk is een specifieke uitkering ontvangen voor het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden in Nederlandse taal, het voorkomen van segregatie en het bevorderen van integratie.

Meerjarig dalen de kosten als gevolg van de doordecentralisatie onderwijshuisvesting VO. Dit wordt veroorzaakt door de aanpassing van de maatstaven SO en VO als gevolg van de herijking van het Gemeentefonds. Op grond van de geldende overeenkomst met het bestuur van het Pius-X-college betalen we de gedecentraliseerde rijksmiddelen voor onderwijshuisvesting één-op-één door aan die school. In 2021 hebben we een specifieke uitkering ontvangen voor de ventilatie van scholen (met name Pius-X-college). Deze uitkering is via de balans onder de noemer "vooruit ontvangen specifieke uitkeringen" doorgeschoven naar 2022. Deze specifieke uitkering is gericht op het op orde krijgen van het binnenklimaat in schoolgebouwen in verband met de uitbraak van Covid-19. De uitkering wordt in termijnen doorbetaald aan het Pius-X-college.

De gemeente ontvangt voor de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 een specifieke uitkering van de rijksoverheid ten behoeve van het Nationaal Programma Onderwijs. Het budget van circa € 476.000,- gaat ingezet worden om onderwijsvertragingen in te halen die kinderen opliepen tijdens de coronapandemie. De maatregelen worden in samenwerking met onderwijspartners en andere lokale partijen genomen. De maatregelen sluiten aan bij de behoeften van de kinderen in de gemeente en bij de interventies die de scholen al nemen.

Leerlingenvervoer

De kosten en de opbrengsten van het leerlingenvervoer waren in 2021 hoger omdat de gemeente Bladel zorg heeft gedragen voor de financiële afwikkeling van het leerlingenvervoer met de Kempengemeenten. In 2021 en 2022 ontvangen we vergoedingen voor BLV-activiteiten en onderwijsachterstandenbeleid. Deze vergoedingen wenden wij aan voor de realisatie van de onderliggende doelstellingen.

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van onderwijs weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
onderwijshuisvesting	n -3.084	n -3.831	n -1.823	n -1.716	n -1.739	n -1.651
onderwijs- en leerlingzaken:						
- leerlingenvoer	n -661	n -317	n -316	n -316	n -316	n -316
- leerplicht	n -213	n -186	n -183	n -183	n -183	n -183
- participatie / onderwijs achterstandenbeleid e.d.	n -544	n -220	n -16	n -13	n -13	n -13
Totaal lasten	n -4.502	n -4.554	n -2.338	n -2.228	n -2.251	n -2.163
Baten						
onderwijshuisvesting	v 1.181	v 1.246	v 149	v 12	v 12	v 12
onderwijs- en leerlingzaken:						
- leerlingenvoer	v 378					
- leerplicht	v 39	v 24	v 24	v 24	v 24	v 24
- participatie / onderwijs achterstandenbeleid e.d.	v 535	v 200	v 2			
Totaal baten	v 2.133	v 1.470	v 175	v 36	v 36	v 36
Geraamd saldo van baten en lasten	n -2.369	n -3.084	n -2.163	n -2.192	n -2.215	n -2.127

(- = nadeel en + = voordeel)

4.5 Sport, Cultuur en Recreatie

Sport, Cultuur en Recreatie

Maatschappelijk effect:

Bladelse inwoners zijn tevreden over de voorzieningen in de eigen woonomgeving op het gebied van sport, cultuur en recreatie, ze zijn tevreden over de mate waarin ze maatschappelijk kunnen participeren hierin en ze nemen in toenemende mate verantwoordelijkheid voor hun eigen leefomgeving.

Binnen het programma sport, cultuur en recreatie worden activiteiten ontplooid die bijdragen aan het gewenste imago en aan de promotie van onze gemeente en activiteiten gericht op een recreatieve, gezonde en educatieve tijdbesteding van inwoners en bezoekers van onze gemeente. Hierbij gaan we uit van de eigen kracht van inwoners en participatie en betrokkenheid hierbij van maatschappelijke organisaties en netwerken. De gemeente heeft hierbij de regierol.

Sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

Het mogelijk maken van een levenlang plezier aan sporten en bewegen in een inclusieve sport- en beweegomgeving, zowel individueel als in verenigingsverband.

Het mogelijk maken van een levenlang plezier aan sporten en bewegen in een inclusieve sport- en beweegomgeving, zowel individueel als in verenigingsverband. Daarnaast zorgen voor een divers, uitdagend en toegankelijk speelaanbod voor alle kinderen en jongeren.

Wat gaan we doen?

- Aanleg kunstgras voetbalveld op sportpark Hapert

De afhankelijkheid van het beschikbaar hebben van bespeelbare velden, is vooral in de wintermaanden een issue. Herkenbaar maar ook een gegeven bij elke sportvereniging met natuurgrasvelden. Daarin is vv Hapert niet uniek. Het verzoek van de voetbalvereniging gaat echter verder en speelt ook in op de gewijzigde manier van sport beleven, het moeten “meebewegen” van het traditionele aanbod om aansprekend te kunnen blijven voorzien in behoeften, zonder beperkingen als gevolg van weersomstandigheden e.d. Met een kunstgrasveld hopen we in te kunnen spelen op de ambities zoals die geformuleerd zijn in zowel het Sportakkoord als ons lokale sportbeleid. Het verbeteren van het aanbod, het vergroten van het bereik én het vrijspelen van veldcapaciteit om op het sportpark ruimte te kunnen (blijven) bieden aan nieuwe sportinitiatieven, vormen naast de financiële paragraaf, belangrijke pijlers van de onderbouwing.

Naar aanleiding hiervan is door de gemeenteraad op 4 november 2021 een motie aangenomen waarmee het college werd verzocht positief te staan tegenover de realisatie van één kunstgrasveld in Hapert en om samen met vv Hapert dit plan concreet uit te werken. Het voorwerk hiervoor is in 2022 gestart en dit loopt door in 2023.

- Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon

De korfbalverenigingen uit Hapert en Hoogeloon zijn in 2020 gefuseerd. Ingaande seizoen 2021-2022 zijn ook alle leden van korfbalclub NeCa (Netersel/Casteren) onderdeel gaan uitmaken van de nieuwe fusieclub. Met hulp van de landelijke bond is de accommodatiebehoefte van de nieuwe vereniging in beeld gebracht. Getoetst aan de mogelijkheden van de afzonderlijke onderkomens van voorheen, is geconcludeerd dat de accommodatie in Hapert het beste geschikt te maken is om de nieuwe fusieclub te gaan huisvesten.

Hiertoe zal eerst de accommodatie moeten worden aangepast en uitgebreid. Om de benodigde veldcapaciteit in te passen wordt gekoerst op 1 groot kunstgrasveld waarop meerdere velden uitgelegd kunnen worden. In 2023 starten we met de aanbesteding van deze maatregelen, indien het krediet hiervoor ter beschikking wordt gesteld.

- Herontwikkeling sportpark Casteren

In Casteren wordt al geruime tijd gesproken over de herontwikkeling van het lokale sportpark. Diverse ontwikkelingen vormen daar aanleiding toe. Lokale carnavalswagenbouwers hebben gevraagd om een plek waar een bouwschuur gerealiseerd zou kunnen worden, de voetbalvereniging kampt met een verouderd onderkomen,

de korfbalvereniging vertrekt en de handboogvereniging wil een eigen onderkomen bouwen naast het onderkomen van het gilde.

We hebben gebruikers gevraagd naar ideeën voor medegebruik en multifunctioneel gebruik van het sportpark. Daarmee zou het sportpark met bijbehorende investeringen in de toekomst ten goede kunnen komen aan meerdere doel- en leeftijdsgroepen. Het sportpark zou dan kunnen evolueren van een specifiek sportpark, naar een sport- annex activiteiten-/evenementenpark. Via de dorpsraad hebben we Casteren uitgenodigd ideeën en latente behoeften kenbaar te maken. Niet alles kan, maar alles is wel bespreekbaar. Daarbij zal ook gecombineerd gebruik van gebouwelijke voorzieningen worden gezien. De noodzakelijke ver-/nieuwbouw van het onderkomen van vv Casteren kan daarmee ten goede komen aan een veel bredere groep (mede-)gebruikers. In 2022 is het voorwerk gedaan, in 2023 is de planning om dit verder te concretiseren en te realiseren.

- Herontwikkeling sportpark Netersel

Met het vertrek van de korfbalactiviteiten van het Neterselse sportpark, komt er (veld-)accommodatie vrij voor een nieuwe invulling. Jeugdvereniging De Tapkratjes heeft het initiatief genomen om daarover alvast eens na te denken. In reactie daarop hebben wij de dorpsraad uitgenodigd om samen met deze vereniging en de rest van de gemeenschap Netersel het gesprek aan te gaan over de gedeeltelijk nieuwe invulling en toekomst van het sportpark. Welke voorzieningen / activiteiten zijn gewenst en zouden hier een plek moeten kunnen krijgen, zodat het "sportpark nieuwe stijl" toekomstproof wordt en een belangrijke bijdrage blijft leveren aan de leefbaarheid van Netersel. Dit alles onder hetzelfde voorbehoud als we in Casteren hebben geformuleerd. Inmiddels hebben we een aantal ideeën ontvangen en zijn we in overleg over of en hoe we gefaseerd aan die plannen medewerking zouden kunnen verlenen.

- Het stimuleren van burgerinitiatieven gericht op speelvoorzieningen

Het stimuleren van burgerinitiatieven gericht op speelvoorzieningen door het beschikbaar stellen van budget.

-Uitvoering van het sportakkoord 2020 t/m 2022 (Kempenbreed)

In september 2020 is het Sportakkoord getekend. Het budget hiervoor loopt door naar 2023 voor de uitvoering hiervan.

- Vergroten toegankelijkheid bij vervanging van speeltoestellen

We vergroten de toegankelijkheid bij vervanging van speeltoestellen.

Wat weten we nog meer?

De GGD meet eens in de 4 jaar de stand van diverse onderdelen op het gebied van gezondheid. Voor Sport en bewegen zijn de belangrijkste prestatie-indicatoren de volgende:

Naam Indicator	Streefwaarde	2018	2019	2020	2021	Bron
Sport tenminste 1 dag per week jongeren 12-18 jaar*			81%			https://www.ggdbzo.nl/ggdkompas/bladel/Paginas/Gezondheidsmonitors-Bladel.aspx
Sport tenminste 1 dag per week volwassenen 19 - 64 jaar**						https://www.ggdbzo.nl/ggdkompas/bladel/Paginas/Gezondheidsmonitors-Bladel.aspx
Sportdeelnemer/is lid van een sportvereniging/sportclub jongeren 12-18 jaar*			67%			https://www.ggdbzo.nl/ggdkompas/bladel/Paginas/Gezondheidsmonitors-Bladel.aspx
Sportdeelnemer/is lid van een sportvereniging/sportclub volwassenen 19 - 64 jaar**						https://www.ggdbzo.nl/ggdkompas/bladel/Paginas/Gezondheidsmonitors-Bladel.aspx
Niet sporters		nbn	nbn	47,80%	nbn	RIVM

* Cijfers van jongeren 12-18 jarigen over 2019-2020 (Tabellenboek Jeugdmonitor 12-18 jarigen 2019-2020)

** Cijfers van volwassenen van 19 t/m 64 jaar over 2016-2017 (Tabellenboek Volwassenmonitor 19 t/m 64 jarigen 2016-2017)

Beleidskaders

Nota speelruimte beleid 2018+

Beleidsnota sport en bewegen 2017+

Vrijwilligersbeleid 2019+ gemeente Bladel

Algemeen beleidskader gemeenschapshuizen 2011
Huurbeleid gemeenschapshuizen

Cultuur

Wat willen we bereiken?

Beschermen van het cultuurhistorische erfgoed van Bladel

We beschermen het cultuurhistorische erfgoed van Bladel door instandhouding en beheer te stimuleren (en waar nodig te ondersteunen) en door de aanwezige cultuurhistorische waarden als inspiratiebron te gebruiken en op een verantwoorde wijze in nieuwe ontwikkelingen in te passen.

Wat willen we bereiken?

Verbinding en samenwerking stimuleren tussen culturele organisaties en verenigingen onderling en met andere disciplines.

Verbinding en samenwerking stimuleren tussen culturele organisaties en verenigingen onderling en met andere disciplines. Het versterken van sociale cohesie, voorkomen of oplossen van maatschappelijke problemen, nieuwe samenwerkingen, meer bewustwording, versterken van de veerkracht en verankering van cultuur in de samenleving en efficiëntere inzet van middelen. Daarnaast het versterken van mogelijkheden voor een zinvolle en plezierige tijdsbesteding, ruimte voor creativiteit, uiting en ideevorming, versterking van talentontwikkeling en het versterken van mogelijkheden om in de gemeente te kunnen genieten van kunst en cultuur.

Wat gaan we doen?

- *Uitvoering geven aan de aansturing van de combinatiefunctionaris cultuur*

Uitvoering geven aan de aansturing van de combinatiefunctionaris cultuur met Art4u, onderwijsinstellingen, gemeente Eersel, Bladel en Reusel-de Mierden.

- *Realiseren uitvoeringsprogramma cultuur*

In de cultuurnota is een uitvoeringsprogramma opgenomen dat loopt tot en met 2022. We voeren het uitvoeringsprogramma cultuur uit. We bewaken de voortgang hiervan en sturen bij indien nodig. Een aantal activiteiten uit het programma lopen door naar 2023.

Cultuur en Participatie: Het vernieuwen van de lokale uitvoering op het bibliotheekwerk.

Cultuur en Verbinding: Mede mogelijk maken van een kampioenenhuldiging, gecombineerd met de uitreiking van een cultuurprijs.

Beleidskaders

Cultuurnota 2019+

Cultuurhistorie Bladel Beleidsvisie 2011-2015

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investerings					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
A	Kunstgras voetbalveld De Lemelvelden		-303					-11	-22	-22	-22
A	Kunstgras voetbalveld De Lemelvelden SPUK	42					2	3	3	3	
A	Renovatie sportvelden 2023-2026	-25	-25	-25	-25		-1	-2	-3	-4	
A	Renovatie sportvelden 2023-2026 SPUK	4	4	4	4					1	
A	Sportpark De Lemelvelden: renovatie gebouw De Witpen			-91				-2	-4	-4	
A	Sportpark De Lemelvelden: renovatie tennis/korfbal				-35				-1	-2	
A	Sportpark De Lemelvelden: renovatie tennis/korfbal SPUK				5						
A	Sportpark De Lemelvelden: renovatie tribune w Hapert			-20					-1	-1	
A	Sportpark De Lemelvelden: renovatie tribune w Hapert SPUK			3							
A	Sportpark De Lemelvelden: onderzoek / begeleiding		-25				-25				

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investerings					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
A	Sportpark De Smagtenbocht: renovatie dak VV Bladella			-69					-2	-3	-3
A	Sportpark De Smagtenbocht: renovatie dak VV Bladella SPUK			10							
A	Sportpark De Smagtenbocht: renovatie tennispaviljoen				-42					-1	-2
A	Sportpark De Smagtenbocht: renovatie tennispaviljoen SPUK				6						
A	Sportpark De Smagtenbocht: technische installaties tennispaviljoen		-15						-1	-1	-1
A	Sportpark De Smagtenbocht: technische installaties tennispaviljoen SPUK		2								
A	Herontwikkeling sportpark Netersel: onderzoek / begeleiding		-25					-25			
A	Vervanging toplaag kunstgrasvelden 2023		-250					-9	-18	-18	-18
A	Vervanging toplaag kunstgrasvelden 2023 SPUK		35					1	3	3	3
B	Multifunctionele accommodatie met binnenzwembad		-7.500	-10.500				-109	-375	-532	-532
B	Multifunctionele accommodatie met binnenzwembad: kostendekkende huur									532	532
B	Multifunctionele accommodatie met binnenzwembad: subsidie exploitant									-225	-225
B	Multifunctionele accommodatie met zwembad								-pm	-pm	-pm
B	Multifunctionele accommodatie met loopparcours								-pm	-pm	-pm
B	Sportpark De Smagtenbocht: ver-/nieuwbouw accommodatie KV Bladella								-pm	-pm	-pm
B	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: kunstgrasveld	-500					-19	-37	-37	-36	-36
B	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: kunstgrasveld SPUK	70					3	5	5	5	5
B	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: nieuwbouw	-267					-4	-9	-9	-9	-8
B	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: nieuwbouw SPUK	37					1	1	1	1	1
B	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: verbouwing	-267					-6	-12	-13	-12	-12
B	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: verbouwing SPUK	37					1	2	2	2	2
B	Herontwikkeling sportpark Casteren	-363					-9	-17	-17	-17	-17
B	Herontwikkeling sportpark Casteren SPUK	51					1	2	2	2	2
A	LUWA-toren Bladel: renovatie			-50						-1	-2
A	Uitvoering groenstructuurplan 2023-2026		-110	-110	-110	-110		-3	-7	-13	-18
B	Gemeenschapshuis aan de Markt: huur en servicekosten CJG+ / Klooster									76	76
	 totaal lasten sport, cultuur en recreatie	-1.202	-8.170	-10.848	-197	-131	-32	-245	-490	-276	-282

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting meerjarenprogramma

Diversen: Regeling specifieke uitkering stimulering sport

De wetgever heeft met ingang van 1 januari 2019 de btw-vrijstelling aangepast naar aanleiding van Europese jurisprudentie. De dienstverlening van de gemeente die bestond uit het 'geven van gelegenheid tot sportbeoefening' is vanaf 2019 vrijgesteld van de heffing van btw. De btw op de bouw- en exploitatiekosten van de gemeentelijke (binnen en buiten) sportaccommodaties is dan een kostenpost, doordat het recht op aftrek van btw verloren gaat. Hierdoor ontstond er een financieel nadeel. Om dit btw-nadeel te compenseren is de "Regeling specifieke uitkering stimulering sport" (afgekort SPUK-sport) geïntroduceerd. Het is compensatie van de btw-last van 21% en het vervallen van de btw-baat ad 9%.

De rijksuitkering wordt bepaald op 17,5% van de ingediende begroting. Omdat de gezamenlijke gemeentelijke aanvragen het macro beschikbare rijksbudget overstijgen wordt het beschikbare bedrag naar rato van de aanvragen uitgekeerd. Wij gaan, gelet op de indicaties vanuit vorige jaren, vooralsnog uit van een pro rato percentage van 80%. Bij de sport gerelateerde investeringen hebben wij met deze rijksuitkering alsnog rekening gehouden. In de jaarstukken moet hierover via de SiSa verantwoording worden afgelegd aan het Ministerie.

Kunstgrasveld voetbalveld De Lemelvelden

De afhankelijkheid van het beschikbaar hebben van bespeelbare velden, is vooral in de wintermaanden een issue. Herkenbaar maar ook een gegeven bij elke sportvereniging met natuurgrasvelden. Daarin is vv Hapert niet uniek. Het verzoek van de voetbalvereniging gaat echter verder en speelt ook in op de gewijzigde manier van sport beleven, het moeten "meebewegen" van het traditionele aanbod om aansprekend te kunnen blijven voorzien in behoeften, zonder beperkingen als gevolg van weersomstandigheden e.d. Met een kunstgrasveld hopen we in te kunnen spelen op de ambities zoals die geformuleerd zijn in zowel het Sportakkoord als ons lokale sportbeleid. Het verbeteren van het aanbod, het vergroten van het bereik én het vrijspelen van veldcapaciteit om op het sportpark ruimte kunnen (blijven) bieden aan nieuwe sportinitiatieven, vormen naast de financiële paragraaf, belangrijke pijlers van de onderbouwing.

De gemeenteraad heeft op 4 november 2021 een gezamenlijke motie van de coalitiepartijen BT, CDA en VHP aangenomen waarmee het college werd verzocht positief te staan tegenover de realisatie van één kunstgrasveld in Hapert en om samen met vv Hapert dit plan concreet uit te werken. vv Hapert heeft op ons verzoek een eerste opzet gemaakt aan de hand van landelijk gangbare - door de KNVB gehanteerde - kengetallen teneinde

een indicatie te hebben van de kosten gemoeid met dit plan: € 605.000,- incl. btw. Voor de zomer van 2022 hebben we een partij uitgenodigd ons een offerte te doen voor het opstellen van het Programma van Eisen. Deze zullen we in Q3 beoordelen en vervolgens marktonderzoek doen i.o.m. de vereniging. Afhankelijk van de uitkomst zal begin 2023 de raad om een krediet worden gevraagd en vervolgens worden aanbesteed en uitvoering worden opgestart. Voor onderzoek en begeleiding ramen wij vooralsnog € 25.000,-.

Renovatie sportvelden

De bespeelbaarheid van de sportvelden in onze gemeente is van een zodanig niveau dat vervanging dan wel (grondige) renovatie zich gemiddeld 1 keer per 20 jaar voordoet. Ook de onkruiddruk noopt tot maatregelen. We nemen hier een jaarlijkse investering op van € 25.000,-.

Diverse sportcomplexen: verduurzaming / vervanging installaties / renovaties daken

De gemeenteraad heeft besloten tot energie optimalisatie van de gemeentelijke gebouwen. Dit proces zal gefaseerd worden opgepakt waarbij in de fasering eerst de keuze zal vallen op gebouwen waar de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de energie factuur. Daarnaast worden investeringen geraamd voor de voorgenoemen renovaties van de daken en tribune van de sportparken De Lemelvelden en De Smagtenbocht.

Vervanging toplaag kunstgrasvelden vv Bladella

De beide kunstgrasvelden voldoen (nog) aan de gebruiksnorm en kunnen derhalve de seizoenen ('21-'22 en '22-'23) worden gebruikt voor door de KNVB georganiseerde wedstrijden. Over twee jaar dienen de velden een nieuwe keuring in het kader van de gebruiksnorm te ondergaan. Beide velden zijn aangelegd en in gebruik genomen in 2011. De toplaag van kunstgrasvelden gaat normaliter 10 tot 12 jaar mee, afhankelijk van de intensiteit van het gebruik. Voor 2022 heeft uw raad reeds krediet beschikbaar gesteld van € 250.000,- voor de vervanging van een toplaag van één veld. In het meerjarenprogramma hebben wij daarnaast voor 2023 op basis van een indicatie van de kosten van het vervangen van de toplaag wederom een investeringsraming van € 250.000,- opgenomen.

Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon

De korfbalverenigingen uit Hapert en Hoogeloon zijn in 2020 gefuseerd. Ingaande seizoen 2021-2022 zijn ook alle leden van korfbalclub NeCa (Netersel/Casteren) onderdeel gaan uitmaken van de nieuwe fusieclub. Met hulp van de landelijke bond is de accommodatiebehoefte van de nieuwe vereniging in beeld gebracht. Getoetst aan de mogelijkheden van de afzonderlijke onderkomens van voorheen, is geconcludeerd dat de accommodatie in Hapert het beste geschikt te maken is om de nieuwe fusieclub te gaan huisvesten. Hiertoe zal eerst de gebouwelijke accommodatie moeten worden aangepast en uitgebreid (kosten € 534.000,-). Om de benodigde veldcapaciteit in te passen wordt daarnaast gekoerst op 1 groot kunstgrasveld (kosten € 500.000,-) waarop meerdere velden uitgelegd kunnen worden. Bij de perspectiefnota zijn de middelen beschikbaar gesteld om de aanbesteding van deze maatregelen voor te bereiden. Uitvoering kan in 2022 plaatsvinden, mits uw raad bereid is het hiertoe benodigde krediet ad € 1.034.000,- (inclusief btw) beschikbaar te stellen.

Herontwikkeling sportpark Casteren

In Casteren wordt al geruime tijd gesproken over de herontwikkeling van het lokale sportpark. Diverse ontwikkelingen vormen daar aanleiding toe. Lokale carnavalswagenbouwers hebben gevraagd om een plek waar een bouwschuur gerealiseerd zou kunnen worden, de voetbalvereniging kampt met een verouderd onderkomen, de korfbalvereniging vertrekt en de handboogvereniging wil een eigen onderkomen bouwen naast het onderkomen van het gilde. We hebben gebruikers gevraagd naar ideeën voor medegebruik en multifunctioneel gebruik van het sportpark. Daarmee zou het sportpark met bijbehorende investeringen in de toekomst ten goede kunnen komen aan meerdere doel- en leeftijdsgroepen. Het sportpark zou dan kunnen evolueren van een specifiek sportpark, naar een sport- annex activiteiten-/evenementenpark. Via de dorpsraad hebben we Casteren uitgenodigd ideeën en latente behoeften kenbaar te maken. Niet alles kan, maar alles is wel bespreekbaar. Daarbij zal ook gecombineerd gebruik van gebouwelijke voorzieningen worden gezien. De noodzakelijke ver-/nieuwbouw van het onderkomen van vv Casteren kan daarmee ten goede komen aan een veel bredere groep (mede-)gebruikers. Voor de ver-/nieuwbouw van het onderkomen van de voetbal (en in de toekomst dus hopelijk veel meer partijen) is een investeringsbehoefte voorzien van € 363.000,- (incl. btw).

Herontwikkeling sportpark Netersel

Met het vertrek van de korfbalactiviteiten van het Neterselse sportpark, komt er (veld-)accommodatie vrij voor een nieuwe invulling. Jeugdvereniging De Tapkratjes heeft het initiatief genomen om daarover alvast eens na

te denken. In reactie daarop hebben wij de dorpsraad uitgenodigd om samen met deze vereniging en de rest van de gemeenschap Netersel het gesprek aan te gaan over de gedeeltelijk nieuwe invulling en toekomst van het sportpark. Welke voorzieningen / activiteiten zijn gewenst en zouden hier een plek moeten kunnen krijgen, zodat het "sportpark nieuwe stijl" toekomstproof wordt en een belangrijke bijdrage blijft leveren aan de leefbaarheid van Netersel. Dit alles onder hetzelfde voorbehoud als we in Casteren hebben geformuleerd. Inmiddels hebben we een aantal ideeën ontvangen en zijn we in overleg over of en hoe we gefaseerd aan die plannen medewerking zouden kunnen verlenen. Voor onderzoek en begeleiding ramen wij vooralsnog € 25.000,-.

Realisatie binnenzwembad Egyptische Poort / zwembijver / loopparcours

In de raadsvergadering van 7 juli 2022 heeft de raad het totaalplan Egyptische Poort voor kennisgeving aangenomen, waarbij een aantal deelprojecten vastgesteld zijn. Het college heeft de opdracht gekregen om het deelproject van de multifunctionele accommodatie met binnenzwembad verder uit te werken en voor de realisatie € 18 miljoen als B-rubricering op te nemen in de begroting. En het uitgewerkte plan met exploitatiebegroting, risico's en programma van eisen voor de aanbesteding ter besluitvorming en toekenning van het krediet aan de gemeenteraad uiterlijk in Q1 2023 voor te leggen.

Voor de realisatie van de zwembijver in Q1 2023 te komen met een uitwerkingsplan waarbij de zwembijver deels richting het noordwestelijke gebied wordt gesitueerd. In het uitwerkingsplan dienen de volgende punten minimaal terug te komen: (exploitatie)kosten, veiligheid en openbaarheid, borging waterkwaliteit inclusief stromingen. Nadat besluitvorming over de zwembijver heeft plaats gevonden wordt het deelproject loopparcours uitgewerkt en gerealiseerd. We ramen de kosten vooralsnog op pm.

Toekomstbestendige Smagtenbocht / Ver-/nieuwbouw KV Bladella

In de raadsvergadering van 7 juli 2022 heeft de raad een amendement aangenomen om in overleg met de gebruikers van De Smagtenbocht een toekomst bestendige herinrichting voor te bereiden waarbij in overleg met de gebruikers de noodzakelijke, gewenste en realistische aanpassingen plaatsvinden voor de komende jaren en hierover uiterlijk in 2023 een prioriteringsplan voor het toekomstbestendig maken van sportpark De Smagtenbocht 2023-2035 waarbij er met voorrang aandacht is voor de accommodatie van KV Bladella. De ver-/nieuwbouw van de accommodatie van KV Bladella ramen wij in afwachting van het prioriteringsplan vooralsnog pm.

LUWA-toren Bladel: renovatie

Betreft de voorgenomen renovatie van de LUWA-toren in Bladel.

Uitvoering groenstructuurplan

Het beheerplan openbaar groen en de uitvoeringsmaatregelen in de komende jaren zijn o.a. vertaald in het meerjarenprogramma. Voor renovatie van versleten groenvakken wordt op basis van het groenstructuurplan 2018-2027 een jaarlijkse investering opgenomen van € 110.000,-.

Gemeenschapshuis aan de Markt

Met de toevoeging van de bibliotheekfunctie aan het gemeenschapshuis aan de Markt wordt een besparing aan huurlasten gerealiseerd vanaf 2024. Nu we de definitieve gunning hebben uitgesteld en een (extra) onderhandelingsperiode hebben toegevoegd aan het aanbestedingstraject is (ook) de oplevering verschoven naar 1 juli 2024. Dat betekent dat de besparing van de huurlasten bibliotheek niet eerder dan vanaf 1 januari 2025 kan worden gerealiseerd.

Verbonden partijen

De navolgende verbonden partij wordt betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- Kempenplus
- Bosgroep Zuid-Nederland
- Stichting Kempen in beweging

In 2021 en 2022 hebben we een specifieke uitkering ontvangen voor de uitvoering van het sportakkoord. In 1997 zijn de gemeente Bladel en Netersel en de gemeente Hoogeloon, Hapert en Casteren samengevoegd tot de gemeente Bladel. Om dit 25-jarig jubileum te vieren zijn in 2022 eenmalige kosten geraamd. Ten behoeve van de bekostiging van het toekomstig groot onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is het Meerjaren-onderhoudsplan geactualiseerd en zijn alle onderhoudskosten in verband met de fors gestegen loon- en materiaalkosten met 10% geïndexeerd.

In verband met de tijdelijke intensivering van de ongediertebestrijding (engerlingen en emelten) op de sportvelden worden voor 2021 en 2022 eenmalige extra onderhoudskosten geraamd. Als gevolg van de eikenprocessierups willen we (in de periode 2020-2022) bestrijding aanpakken door het leefgebied van de natuurlijke vijanden van de processierups te stimuleren. Daarnaast willen we op gevoelige plekken de inlandse eiken vervangen door een andere soort.

In 2021 zijn er extra kosten voor inboeting gemaakt, omdat vanwege de droge zomers diverse beplantingen kapot waren gegaan. De kapitaallasten van de accommodaties stijgen als gevolg van de in het meerjarenprogramma opgenomen investeringen. Voorts worden de interne kosten van de doorbelasting van loonkosten van welzijn op basis van geactualiseerde tijdbestedingen bijgesteld voor een aantal beleidsonderdelen.

We hebben in 2021 via de algemene uitkering € 25.000,- ontvangen voor het opstellen van een kerkenvisie. De hiervoor beschikbare ruimte hebben we doorgeschoven naar 2022 aangezien het parochiebestuur eerst een kerkenvisie wil gaan ontwikkelen op het moment dat hun huidige meerjarenbeleidsplan afloopt.

Rond de Kroonvensche Heide voeren we een gebiedsontwikkeling uit. Dit project komt voort uit onze gemeentelijke doelstellingen die opgenomen zijn in de Omgevingsvisie 1.1, de compensatiedoelen voor Windpark de Pals en de Provinciale natuur – en waterdoelen. Daarnaast spelen ontwikkelingen in het gebied, op het gebied van landbouw, klimaatadaptatie en recreatie, die via een participatieve en integrale aanpak meegenomen kunnen worden in het geheel. De gemeente werkt voor de ontwikkeling onder andere samen met Bosgroep Zuid Nederland, ZLTO, HAS 's-Hertogenbosch, Waterschap de Dommel, GOB, Provincie Noord Brabant, Windpark De Pals B.V. en lokale grondeigenaren en agrarische ondernemingen. Er is nog niet veel aandacht gevraagd voor het project, omdat de inkomsten voor een groot deel afhankelijk zijn van het onherroepelijk worden van de vergunning voor windpark De Pals.

Deze gebiedsontwikkeling wordt onder andere gefinancierd uit compensatiegelden vanuit windpark De Pals. Die verwachte inkomsten zijn geraamd binnen het budget Kwaliteitsverbetering Buitengebied. Dit bedrag wordt aangevuld met subsidies van Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) en het project kan rekenen op een bijdrage van het Interprovinciaal Programma Vitaal Platteland. Die bijdrage is toegekend vanwege het innovatieve en integrale samenwerkingskarakter van het project. De GOB subsidie wordt op zijn vroegst in 2022 aangesproken. De subsidie van IBP Vitaal Platteland ad. € 300.000,- is reeds in 2020 ontvangen voor de eerste fase. Deze is in 2022 overgeboekt naar de balanspost "vooruit ontvangen bedragen". Ten laste van de balans wordt subsidie nu verantwoord in 2022. Vooralsnog zal tegenover deze subsidie eenzelfde uitgavenbudget worden geraamd. Mogelijk volgt nog een tweede subsidiebijdrage voor de tweede fase van het project. Het eindbeheer – verwacht vanaf 2023 - komt voor rekening van de gemeente en wordt vanuit bestaande beheerbudgetten en beheersubsidie van het GOB gefinancierd.

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van sport, cultuur en recreatie weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
sport en bewegen:						
- accommodaties	n -1.292	n -1.658	n -1.475	n -1.466	n -1.451	n -1.396
- bevorderen deelname en activiteiten	n -388	n -314	n -410	n -676	n -1.058	n -1.058
cultuur:						
- cultuur en verbinding	n -190	n -413	n -195	n -195	n -195	n -197
- cultuur en participatie	n -293	n -371	n -301	n -294	n -287	n -278
- accommodaties	n -575	n -571	n -574	n -573	n -498	n -498
- erfgoed en kunst	n -64	n -102	n -75	n -77	n -80	n -82
natuur	n -1.551	n -1.982	n -1.599	n -1.604	n -1.609	n -1.602
Totaal lasten	n -4.353	n -5.411	n -4.629	n -4.885	n -5.178	n -5.111
Baten						
sport en bewegen:						
- accommodaties	v 499	v 464	v 467	v 467	v 467	v 467
- bevorderen deelname en activiteiten	v 87	v 20			v 532	v 532
cultuur:						
- cultuur en verbinding	v 11	v 11	v 11	v 11	v 11	v 11
- cultuur en participatie	v 9	v 21	v 21	v 21	v 21	v 21
- accommodaties	v 105	v 105	v 105	v 102	v 102	v 102
- erfgoed en kunst	v 11	v 9	v 9	v 9	v 9	v 9
natuur	v 82	v 313	v 48	v 48	v 48	v 48
Totaal baten	v 804	v 943	v 661	v 658	v 1.190	v 1.190
Geraamd saldo van baten en lasten	n -3.549	n -4.468	n -3.968	n -4.227	n -3.988	n -3.921

(- = nadeel en + = voordeel)

4.6 Sociaal Domein

Sociaal Domein

Maatschappelijk effect:

Iedereen, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, fysieke of economische situatie, neemt als volwaardig lid deel aan de samenleving. Aan mensen voor wie zelfredzaamheid en meedoen niet vanzelfsprekend is, wordt ondersteuning geboden.

Als gemeente dragen we hier onder meer aan bij door uitvoering van de participatiewet, Wmo en jeugdwet. Daarbij werken we samen met onder andere (vrijwilligers-)organisaties in het sociaal domein, de jeugdcoach en ouderenconsulent.

Participatie

Maatschappelijk effect

Bevorderen van zelfstandigheid en maatschappelijke participatie bij onze inwoners en daar waar nodig bestaansvoorzieningen verstrekken.

Wat willen we bereiken?

Algemeen toegankelijke individuele ondersteuning, zoals cliëntondersteuning, maatjesprojecten en maatschappelijk werk

Het bieden van informatie, advies en ondersteuning op alle levensgebieden, gericht op het versterken van de zelfredzaamheid en participatie.

Wat willen we bereiken?

Arbeidsparticipatie: Kempenplus & Praktijkhuis Bladel

Iedereen werkt naar zijn of haar mogelijkheden, bij voorkeur bij een reguliere werkgever en wanneer dat (nog) niet mogelijk is, door maatschappelijk te participeren.

Wat gaan we doen?

- Gefaseerde implementatie Garantiebanenproject Bladel

Er heeft nog geen uitbreiding plaatsgevonden van het aantal garantiebanen. Het aantal voor de gemeente Bladel is momenteel 1 garantiebaan van 25,5 uur per week. Volgens de quotumregeling dient de gemeente Bladel in 2022 3,4 garantiebanen van 25,5 uur per week in dienst te hebben. Momenteel is een raadsvoorstel in concept gereed waarbij wordt voorgesteld om de realisatie van het aantal garantiebanen vast te stellen op het landelijke aantal volgens de quotumregeling per 2024. De verwachting is dat dit voorstel tijdens de raadsvergadering van 29 september 2022 behandeld zal worden.

- Implementatie Wet Inburgering

Per 1 januari 2022 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de nieuwe Wet inburgering. Kern van de nieuwe aanpak is dat de regie op het inburgeren (weer) wordt teruggebracht bij de gemeente. Gestreefd wordt naar een nadrukkelijker verband met de uitvoering van de Participatiewet. De inburgering heeft met deze opzet een positie binnen het brede gemeentelijke sociaal domein. In 2023 staat nazorgfase centraal, waarbij we het traject ook zorgvuldig zullen monitoren.

- Praktijkhuis Bladel

In 2022 vindt de evaluatie van het Praktijkhuis plaats. Afhankelijk van de conclusies en aanbevelingen gaan we in 2023 door met de uitvoering van het Praktijkhuis.

- Voortzetten en zo nodig bijstellen trainings- en diagnose traject TalentPlus

In 2023 wordt het trainings- en diagnose traject TalentPlus voortgezet. Indien nodig worden ook bijstellingen gedaan om het traject te verbeteren.

- Voortzetten werkwijze Social Return

Voortzetten van de werkwijze van Social Return als arbeidsmarktinstrument om sociaal ondernemen te stimuleren (meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt duurzaam aan de slag op de arbeidsmarkt).

Wat willen we bereiken?

Mantelzorg

Mantelzorgers zijn optimaal toegerust voor hun taken, zodat zij deze zo lang en optimaal mogelijk zelfstandig (met behulp van ondersteuning) kunnen blijven uitvoeren.

Wat willen we bereiken?

Voorliggende voorzieningen zoals indicatievrije inloop en dagopvang

Het bieden van activiteiten, diensten en ondersteuning, gericht op maatschappelijke ondersteuning, die zonder indicatie laagdrempelig toegankelijk is.

Wat gaan we doen?

- Evaluatie invulling indicatievrije inloop

In 2023 zal de huidige invulling van de indicatievrije inloop worden geëvalueerd en worden onderzocht of deze invulling nog steeds voorziet in de behoefte van de doelgroep mensen met psychiatrische problematiek. Deze evaluatie maakt onderdeel uit van een groter onderzoek naar de totale lokale aanpak en het ondersteuningsaanbod voor mensen met psychiatrische problematiek. Dit vormt de basis voor het opstellen van een nieuwe en sluitende totaalaanpak voor de ondersteuning van deze doelgroep.

Beleidskaders

Participatiewet

Wet banenafpraak en quotum arbeidsbeperkten, Wet banenafpraak en quotum arbeidsbeperkten

Visienota Participatiewet van de vier Kempengemeenten 2015-2018

Beleidskader Maatschappelijke Ondersteuning 2022-2025

Verordening Participatiewet 2015 gemeente Bladel

Beleidsnotitie Social Return Zuidoost-Brabant 2022

Beleid Maatschappelijk Verantwoord Inkopen gemeente Bladel

Mantelzorgbeleid gemeente Bladel 2019-2020

Beleidsregels Studietoelage gemeente Bladel 2022

Nadere regels en beleidsregels Re-integratie Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015

Wmo

Doel

Het mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen en kunnen (blijven) deelnemen aan het dagelijkse leven.

Wat willen we bereiken?

Complexe casuïstiek

Het middels een actieve integrale aanpak bieden van passende en integrale ondersteuning in de steeds meer voorkomende casussen met een intensieve multidisciplinaire participatie- en/of zorgvraag.

Wat willen we bereiken?

Maatwerkdienstverlening 18+

Het bieden van voorzieningen en hulpvormen die op de leefsituatie en gezondheid van de persoon zijn afgestemd, wanneer is gebleken dat deze persoon niet in staat is om de ervaren problemen zelf, met behulp van het sociaal netwerk of met voorliggende of algemene voorzieningen kan oplossen.

Wat gaan we doen?

- Wmo Begeleiding

In het kader van de Wmo bieden gemeenten inwoners de voorziening 'begeleiding' aan, hieronder valt individuele begeleiding, dagbesteding en vervoer bij dagbesteding. De gemeente Bladel koopt deze voorziening gezamenlijk in met de BOV-Kempen gemeenten, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel en Waalre. Een inhoudelijke doorontwikkeling van deze voorziening heeft aanleiding gegeven tot een aantal veranderingen die per 1 april 2022 in zijn gegaan. Er was voorheen sprake van resultaatgerichte financiering, waarbij een zorgaanbieder naar eigen inzicht begeleiding kon inzetten ten behoeve van vooraf vastgestelde doelen. In de nieuwe situatie is gekozen voor inspanningsgerichte financiering waarbij de gemeente het aantal uren dat wordt ingezet bepaalt en dus niet enkel het resultaat dat moet worden behaald. Enkel de daadwerkelijk geleverde uren worden gedeclareerd en vergoed. De aanpassing maakt het mogelijk om te werken met een eenduidige en objectieve koppeling tussen prestatie en tarief. Dit zorgt voor meer zicht op wat er daadwerkelijk aan hulp of ondersteuning door de zorgaanbieder wordt geleverd aan de cliënt. Dit maakt dat de gemeente beter kan sturen op wat er van een zorgaanbieder wordt verwacht en dat een cliënt meer zicht heeft op wat hij/zij van een zorgaanbieder mag verwachten. Wat deze aanpassing financieel betekent, zal in 2023 duidelijk worden.

- Wmo Beschermd Wonen

In het kader van de Wmo bieden gemeenten inwoners de voorziening 'beschermd wonen' aan. Het doel van beschermd wonen is om mensen met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk in de eigen omgeving te begeleiden en ondersteunen. Dat vraagt een basisniveau van voorzieningen, geschikte woningen, kennis en een goede samenwerking tussen gemeenten, ketenpartners en zorgverzekeraars. De inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid voor de uitvoering van beschermd wonen als onderdeel van de Wmo ligt nu nog bij de centrumgemeenten (in het geval van gemeente Bladel is dit gemeente Eindhoven). Bedoeling was dat deze verantwoordelijkheid vanaf 2023 fasegewijs overgeheveld wordt naar alle gemeenten. Bij die decentralisatie hoort een nieuwe verdeling van de beschikbare middelen. Inmiddels is echter bekend dat de staatssecretaris de invoering van het woonplaatsbeginsel en het daarmee samenhangend nieuwe financiële verdeelmodel beschermd wonen per 1 januari 2023 niet langer haalbaar acht. Dit betekent dat op de beoogde ingangsdatum de regio gemeenten nog niet financieel verantwoordelijk worden voor het organiseren van de Beschermd Wonen maar dat Eindhoven voorlopig nog als centrumgemeente (financieel) verantwoordelijk blijft voor de gehele regio (Eindhoven & 14 regiogemeenten). In maart 2022 is vanwege aflopende en niet verlengbare contracten wel gestart met de inkoop en vanaf 1 januari 2023 gaan de nieuwe contracten in.

Wat willen we bereiken?

Zorgloket

Het bieden van informatie, advies, en het wijzen van de weg naar de juiste zorg/ondersteuning van mensen met een hulpvraag.

Beleidskaders

Beleidskader Maatschappelijke ondersteuning 2022-2025

Verordening maatschappelijke ondersteuning Gemeente Bladel 2019

Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning Gemeente Bladel 2022

Beleidsregels inzake actieve openbaarmaking van rapporten van bevindingen Wmo-toezicht

Inkomensregelingen

Doel

Het verbeteren van de inkomenspositie en financiële draagkracht van mensen die dit nodig hebben en het voorkomen dat het inkomen van inwoners en huishouders onder het sociaal minimum terechtkomt. Daarmee neemt de kans op (langduriger en/of ernstiger) armoede, almede de kans op sociale uitsluiting als gevolg van de armoede, af.

Wat willen we bereiken?

Armoedebestrijding

We bieden een vergoeding voor onverwachte bijzondere en/of dringende noodzakelijke kosten aan mensen die dit op grond van hun financiële situatie niet kunnen betalen en bieden hulp en ondersteuning aan mensen

met problematische schulden om hun schulden te kunnen aflossen. Dit met als hoger doel dat de schuldenaar de geldzaken weer onder controle krijgt, problemen in de toekomst worden voorkomen, zij weer kunnen participeren in het sociale en maatschappelijke leven en het voorkomen van uitsluiting van gezondheidsvoorzieningen.

Wat gaan we doen?

- [Uitvoering geven aan de kadernota armoedebestrijding](#)

Uitvoering geven aan de kadernota armoedebestrijding "Koersen op de toekomst" 2021-2024. Hierbij richten we ons voornamelijk op vroegsignalering en preventie, zodat eventuele betalingsachterstanden eerder in beeld worden gebracht.

Beleidskaders

Beleidsregels bijzondere bijstand Kempengemeenten 2022
Beleidsregels Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) Bladel
Kadernota armoedebestrijding 2021-2024 "koersen op de toekomst"
Verordening beslistermijn schuldhulpverlening gemeente Bladel 2021
Beleidsregels tegemoetkoming kinderopvang SMI 2022

Ontwikkelingen

We ervaren extra druk op de prijzen door de oorlog in Oekraïne en het snelle herstel van de economie na de coronacrisis. De verwachting blijft dan ook dat het beroep op een bijstandsuitkering en inkomensregelingen zal toenemen. Dit alles heeft ook tot gevolg dat we voor hele nieuwe uitdagingen staan. Bijvoorbeeld de energiearmoede. We verwachten grotere problemen voor lagere inkomens, maar ook andere inkomensgroepen in de samenleving.

Jeugd

Wat willen we bereiken?

Kinderen en jongeren met problemen ontvangen op tijd goede en effectieve jeugdhulp zodat ze veilig, gezond en kansrijk opgroeien

Als gemeente hebben we een aantal taken binnen de Jeugdwet die we moeten doen. Namelijk het aanbieden van jeugdhulpaanbieders van goede kwaliteit, een beleidsplan opstellen voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg opstellen, voorzieningen op het gebied van jeugdhulp treffen, jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering aanbieden, maatregelen voor de aanpak van kindermishandeling nemen, de samenwerking met andere sectoren zoals zorg, onderwijs, politie en justitie zoeken en een vertrouwenspersonen aanwijzen voor jeugdigen en (pleeg)ouders die te maken hebben met jeugdhulpverlening. Bovendien willen we een vlotte overgang van de Jeugdwet naar de Wmo borgen wanneer de leeftijd van 18 jaar bereikt wordt.

Wat gaan we doen?

- [Evaluatie en actualisatie meerjarenbeleidskader jeugd](#)

In 2022 hebben we een procesvoorstel (inclusief planning en werkwijze) opgesteld voor de evaluatie van het huidige meerjarenbeleidskader jeugd. Aansluitend werken we aan een nieuw beleidskader voor 2024 en verder.

- [In het meerjarenbeleidskader jeugdhulp in de Kempen 2020-2024 zijn per actielijn activiteiten uitgewerkt om het doel te kunnen bereiken.](#)

In het meerjarenbeleidskader jeugdhulp in de Kempen 2020-2024 zijn per actielijn activiteiten uitgewerkt om het doel te kunnen bereiken. Hieraan geven we verdere uitwerking in 2023.

De actielijnen waar we op in zetten zijn:

Actielijn 1: een betere toegang voor jeugdhulp

Actielijn 2: meer kinderen zo thuis mogelijk te laten opgroeien

Actielijn 3: kinderen kansen te bieden zich te ontwikkelen

Actielijn 4: kwetsbare jeugdigen beter op weg helpen zelfstandig te worden

Actielijn 5: jeugdigen beter te beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt
Actielijn 6: investeren in vakmanschap van de jeugdprofessionals

- [Uitvoering geven aan de beleidsnotitie Kempenbranie](#)

In 2022 heeft het college de beleidsnotitie Kempenbranie, inclusief uitvoeringsplan, vastgesteld. Het doel hiervan is om de IJslandse preventieaanpak vervolg te geven en middelengebruik bij jeugdigen terug te dringen. In 2023 geven we hier uitvoering aan bijvoorbeeld door Join Us (voor verbinding eenzame jeugd), de mobiele spot en bijeenkomsten om ouderbetrokkenheid vergroten.

Beleidskaders

Meerjarenbeleidskader Jeugdhulp in de Kempen 2020-2024
Verordening Jeugdhulp 2022
Beleidsnotitie Kempenbranie 2022-2026

Wat weten we nog meer?

In het Meerjarenbeleidskader Jeugdhulp in de Kempen 2020-2024 zijn per actielijn prestatie-indicatoren opgenomen die meerjarige worden gemeten en gemonitord. Deze worden in een aparte sessie aan de raad gepresenteerd.

Vrijwilligers

Wat willen we bereiken?

Stimuleren, faciliteren en ondersteunen van vrijwilligersorganisaties en de individuele vrijwilliger om het sociale karakter van Bladel in stand te houden

De gemeente wil een stimulerende, faciliterende en ondersteunende rol spelen richting vrijwilligersorganisaties en de individuele vrijwilliger om het sociale karakter van Bladel in stand te houden. De gemeente Bladel vindt vrijwilligers van grote waarde voor de Bladelse gemeenschap. Met het werk dat vrijwilligers verzetten, leveren ze een grote bijdrage aan het totale aanbod van voorzieningen in onze gemeente. Dit betreft voorzieningen die geheel door vrijwilligers worden gedragen. Maar er zijn ook professionele instellingen die voor de kwaliteit van hun aanbod voor een niet onbelangrijk deel afhankelijk zijn van de inzet van vrijwilligers. Daarmee drukken de vrijwilligers een belangrijke stempel op het sociale karakter binnen de gemeente Bladel. Dankzij inzet van deze vrijwilligers hebben inwoners van Bladel een volwaardige plaats in de gemeente. Ook voor de vrijwilliger zelf, kan het werk van grote betekenis zijn.

Wat gaan we doen?

- [Uitvoering geven aan het vrijwilligersbeleid 2019+](#)

Uitvoering geven aan het vrijwilligersbeleid 2019+ met o.a.:

- Waarderingsubsidie vrijwilligers niet-gesubsidieerde organisaties
- Onderhouden en aansturen Vrijwilligers Bureau Bladel

Beleidskaders

Vrijwilligersbeleid 2019+

Wat weten we nog meer?

Kerngegevens

Hieronder worden de beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd.

Naam Indicator	2018	2019	2020	2021	Bron
Banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 - 64 jaar	1.118,90	1.165,40	1.152,70	1.157,10	www.waarstaatjegemeente.nl
Jongeren met een delict voor de rechter % van 12 t/m 21 jaar	1%	1%	1%	nbn	www.waarstaatjegemeente.nl
Kinderen opgroeiend in armoede	2%	2%	2%	nbn	www.waarstaatjegemeente.nl
Netto arbeidsparticipatie % werkzame beroepsbevolking	70,2%	71,8%	72,2%	nbn	www.waarstaatjegemeente.nl
Werkloze jongeren	1%	1%	nbn	nbn	www.waarstaatjegemeente.nl
Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	129,6	110,5	157,0	140,5	www.waarstaatjegemeente.nl
Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	180,2	141,1	108,4	nbn	www.waarstaatjegemeente.nl
Jongeren met jeugdhulp % van alle jongeren tot 18 jaar	10,10%	9,60%	9,80%	nbn	www.waarstaatjegemeente.nl
Jongeren met jeugdbescherming % van alle jongeren tot 18 jaar	0,5%	0,6%	0,7%	0,7%	www.waarstaatjegemeente.nl
Jongeren met jeugdreclassering % jongeren van 12 - 23 jaar	0%	0%	0%	0,4%	www.waarstaatjegemeente.nl
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO per 10.000 inwoners	-	680	700	700	www.waarstaatjegemeente.nl

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
A	MFA De Poel Netersel: verduurzaming				-44					-2	-3
A	MFA D'n Anloop Hoogeloon: verduurzaming				-37					-1	-3
A	Voormalige gemeentewerf Bladel: renovatie dak			-65					-2	-3	-3
B	Gemeenschapshuis aan de Markt: huur en servicekosten CJG									45	45
B	Gemeenschapshuis aan de Markt: huur en servicekosten Kloostertuin									46	45
	totaal lasten sociaal domein			-65	-81				-2	85	81

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting meerjarenprogramma

De Poel Netersel / D'n Anloop Hoogeloon: verduurzaming

De gemeenteraad heeft in de raadsvergadering van 4 februari 2016 besloten om de gemeentelijke gebouwen energieneutraal te (gaan) maken. Dit proces zal gefaseerd worden opgepakt waarbij in de fasering eerst de keuze zal vallen op gebouwen waar de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de energie factuur.

Voormalige gemeentewerf Bladel: renovatie dak

Het dak moet gerenoveerd worden. Onderzoek wordt gedaan om op de locatie van de gemeentewerf woningen te realiseren in combinatie met een onderzoek naar het gebouw van de Heemkunde (en het huisvestingsvraagstuk t.a.v. de Heemkundekring). In afwachting hiervan kan/zal de renovatie mogelijk "on-hold" gezet worden.

Gemeenschapshuis aan de Markt

Besloten is om aan de Markt in Bladel een toekomstbestendig gemeenschapshuis te realiseren. In het dekkingsplan behorende bij de realisatie van het gemeenschapshuis aan de Markt werd rekening gehouden met vrijvallende lasten van CJG+ en van dagbesteding De Goei Plak (Kloostertuin). Na oplevering van dit gemeenschapshuis wordt dit daadwerkelijk geëffectueerd. Nu we de definitieve gunning hebben uitgesteld en een (extra) onderhandelingsperiode hebben toegevoegd aan het aanbestedingstraject is (ook) de oplevering ver-

schoven naar 1 juli 2024. Dat betekent dat de besparing van de huur- en servicekosten van CJG en Kloostertuin niet eerder dan vanaf 1 januari 2025 kunnen worden gerealiseerd.

Verbonden partijen

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- KempenPlus
- Samenwerking Kempengemeenten
- Metropoolregio Eindhoven

Ontwikkelingen

Brede visie sociaal domein

In het beleidskader maatschappelijke ondersteuning 2022-2025, welke de gemeenteraad op 16 december 2021 heeft vastgesteld, is vanuit de Wmo de verbinding gelegd met het brede sociaal domein. In het raadsvoorstel is echter aangegeven dat er de inhoudelijke wens ligt om aan de slag te gaan met een brede visie op het sociaal domein en een breed beleidskader sociaal domein. Het is voor zowel gemeente, samenwerkingspartners en inwoners een mooie ambitie om toe te werken naar één beleidskader sociaal domein, met daarbij één centrale toegang voor alle Bladelse inwoners (sociaal huis), waarbij met behulp van lokale medewerkers (o.a. ouderencoöördinator, jeugdcoach en vrijwilligersondersteuner) optimaal gebruik wordt gemaakt van het lokale voorliggend veld. De adviesraad sociaal domein Bladel heeft eveneens geadviseerd om een breed beleidskader te formuleren: "De adviesraad benadrukt het belang van het in elkaar schuiven van de afzonderlijke domeinen en ondersteunt het initiatief daartoe."

In 2022 is gestart met het formuleren van een opdracht voor het uitwerken van de brede visie sociaal domein, een beleidskader sociaal domein en de vorming van het 'sociaal huis'. In 2023 vindt de verdere uitwerking volgens het nog vast te stellen plan van aanpak plaats.

Wat mag het kosten?

De raad heeft in zijn vergadering van 20 juni 2019 het krediet voor de realisatie van MFA Hapert gevoteerd. Oplevering zal medio 2022 plaatsvinden. Dit leidt vanaf 2023 tot hogere kapitaallasten. Deze multifunctionele accommodatie wordt ingezet voor de uitvoering van diverse specifieke taken. In 2022 zijn de sloopkosten en de afwaardering van de boekwaarde van Den Tref geraamd. Daarnaast werken de financiële consequenties van het meerjarenprogramma meerjarig door in de ramingen.

De oorlog in Oekraïne is een dramatische bladzijde in de geschiedenis die heel veel onschuldige slachtoffers kent. In de eerste plaats in het land zelf. Het menselijk leed dat er hiermee gepaard gaat blijkt onder meer uit de grote vluchtelingenstroom die op gang is gekomen. Dat laat niemand onberoerd, ook in Nederland niet, getuige de vele initiatieven die worden ontplooid. Het kabinet houdt er rekening mee dat tienduizenden vluchtelingen in Nederland opgevangen moeten worden. Daarom heeft het kabinet aan alle 25 veiligheidsregio's, waaronder Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost, de opdracht gegeven om samen met gemeenten voor opvangplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne te zorgen. Deze opvang zal mogelijk geruime tijd, maanden of zelfs nog langer, duren. In afwachting van meer definitieve kostenramingen hebben wij op dit moment een eenmalig budget in 2022 geraamd om hiermee de eerste kosten op te kunnen vangen. Het kabinet heeft aangegeven dat reële compensatie van de kosten het uitgangspunt is. Op het moment dat we meer inzicht hebben op het aantal daadwerkelijk gevestigde Oekraïense vluchtelingen zullen wij t.z.t. de ramingen van de uitgaven en inkomsten daarop aanpassen.

We werken met de overige Kempengemeenten samen op verschillende beleidsterreinen. De werkzaamheden van de afdeling SK/MD hebben directe relatie met externe klanten. Dit samenwerkingsonderdeel is als directe kosten toegerekend aan de verschillende beleidsvelden, omdat ze volledig gericht zijn op de externe klant. De afdeling MD geeft namens de gemeente uitvoering aan de Wmo, Jeugdhulp, Bijzondere Bijstand, Schuldhulp, Sociaal Raadsliedenwerk, Wvggz en meldpunt zorgwekkend gedrag. De bedrijfsvoeringskosten van het onderdeel MD stijgen op basis van de ontwerpbegroting 2023 van de SK. Dit wordt veroorzaakt doordat de formatie voor CJG+ is uitgebreid om hiermee de druk op de dienstverlening op te vangen. De formatie biedt dan voldoende ruimte om de dienstverlening volgens de visie "dichtbij, in samenhang en effectief" uit te voeren.

Omdat er door de extra inzet meer ruimte komt om gezinnen te begeleiden vanuit CJG+ zelf heeft dit geleid dat de specialistische jeugdhulp afneemt (zie hierna). Vanaf 2023 en verder is er daarna sprake van een stijging door doorwerking van de gekozen verdeelsleutels in combinatie met reguliere indexatie van lonen en prijzen. Vanaf 2023 ramen we hogere baten en lasten ten behoeve van garantiebanen. We hebben een specifieke uitkering ad € 130.000,- ontvangen, waarmee we de invoering van de Wet Inburgering bekostigen. Deze middelen hebben we hiervoor afgezonderd. De kosten voor Wmo en Jeugd zijn afgestemd op de bijgestelde ramingen van afdeling SK / Maatschappelijke Dienstverlening. De bijdragen aan het participatiebedrijf KempenPlus zijn voorts meerjarig afgestemd op de ontwerpbegroting 2023 van KempenPlus.

Via de algemene uitkering hebben we in 2021 coronamiddelen ad € 273.000,- ontvangen. Via resultaatbestemming 2021 hebben we deze ten gunste van de exploitatie 2022 gebracht, zodat ten laste hiervan eventuele extra corona gerelateerde uitgaven gedekt kunnen worden.

Door de maatregelen van het Rijk om de verspreiding van het coronavirus te beteugelen derven veel zelfstandigen noodgedwongen inkomsten. Het kabinet wil deze groep (tijdelijk) ondersteunen, zodat zij daarna hun bedrijf kunnen voortzetten. Het kabinet kwam daarom in 2021 met de Tijdelijke overbruggingsregeling voor zelfstandig ondernemers (Tozo). Zelfstandige ondernemers met financiële problemen kunnen een beroep doen op deze voorziening, die uitgevoerd wordt door gemeenten (KempenPlus verzorgt voor ons de uitvoering). De regeling is geënt op het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). Het doel van de regeling is tweeledig: allereerst om te voorzien in het levensonderhoud van zelfstandigen wanneer het inkomen als gevolg van de coronacrisis tot onder het sociaal minimum daalt, en ten tweede om liquiditeitsproblemen als gevolg van de coronacrisis op te vangen. De gemeenten worden volledig financieel gecompenseerd voor de uitkerings- en uitvoeringskosten in het kader van de Tozo. In 2021 hebben wij € 574.000,- van deze middelen wegens onderbesteding terug betaald aan het Ministerie.

Het kabinet heeft besloten om een eenmalige energietoeslag voor huishoudens met een laag inkomen ad € 800,- mogelijk te maken. Vooralnog zijn we uit gegaan van het bedrag dat we via de algemene uitkering ontvangen en bedraagt ca € 479.000,-. In de loop van 2022 kunnen we dit bijstellen, nadat meer bekend is over hoeveel huishoudens hier aanspraak op kunnen maken.

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van sociaal domein weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
participatie:						
- accommodaties	n -1.622	n -2.118	n -2.126	n -2.980	n -2.977	n -2.981
- algemeen toegankelijke individuele ondersteuning	n -253	n -595	n -229	n -229	n -229	n -229
- mantelzorg	n -83	n -59	n -58	n -58	n -58	n -58
- voorliggende voorzieningen	n -538	n -609	n -509	n -507	n -461	n -461
- arbeidsparticipatie	n -204	n -293	n -318	n -318	n -318	n -318
- overige lokale initiatieven	n -110	n -364	n -196	n -193	n -192	n -192
Wmo:						
- zorgloket	n -426	n -713	n -741	n -741	n -741	n -745
- maatwerkdienstverlening 18+	n -4.951	n -5.296	n -5.365	n -5.348	n -5.351	n -5.347
- complexe cacuïstiek						
inkomensregelingen:						
- inkomensvoorzieningen	n -9.484	n -8.618	n -8.594	n -8.548	n -8.389	n -8.389
- minimabeleid	n -515	n -1.084	n -418	n -420	n -422	n -422
- bijzondere bijstand						
- schuldhulpverlening	n -3	n -8	n -5	n -5	n -5	n -5
jeugd:						
- preventie	n -1.019	n -1.029	n -1.033	n -986	n -938	n -938
- maatwerkdienstverlening 18-	n -3.408	n -3.276	n -3.088	n -3.085	n -3.085	n -3.085
- geëscaleerde zorg 18+						
- geëscaleerde zorg 18-	n -330	n -353	n -288	n -288	n -288	n -288
- vrijwilligers (waardering / ondersteuning)	n -74	n -70	n -76	n -76	n -76	n -76
Totaal lasten	n -23.020	n -24.485	n -23.044	n -23.782	n -23.530	n -23.534

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten						
participatie:						
- accommodaties	v 87	v 130	v 130	v 130	v 130	v 130
- algemeen toegankelijke individuele ondersteuning	v 57	v 45	v 5	v 5	v 5	v 5
- mantelzorg						
- voorliggende voorzieningen	v 56	v 12	v 12	v 12	v 12	v 12
- arbeidsparticipatie	v 22	n -2	v 55	v 55	v 55	v 55
- overige lokale initiatieven	v 7	v 133	v 3	v 3	v 3	v 3
Wmo:						
- zorgloket						
- maatwerkdienstverlening 18+	v 140	v 140	v 140	v 140	v 140	v 140
- complexe cacuïstiek						
inkomensregelingen:						
- inkomensvoorzieningen	v 3.547	v 2.492	v 2.234	v 2.287	v 2.287	v 2.287
- minimabeleid	v 30	v 138	v 30	v 30	v 30	v 30
- bijzondere bijstand						
- schuldhulpverlening						
jeugd:						
- preventie	v 38	v 39	v 39	v 39	v 39	v 39
- maatwerkdienstverlening 18-						
- geëscaleerde zorg 18+						
- geëscaleerde zorg 18-	v 51					
- vrijwilligers (waardering / ondersteuning)						
Totaal baten	v 4.035	v 3.127	v 2.648	v 2.701	v 2.701	v 2.701
Geraamd saldo van baten en lasten	n -18.985	n -21.358	n -20.396	n -21.081	n -20.829	n -20.833

(- = nadeel en + = voordeel)

4.7 Volksgezondheid en Milieu

Volksgezondheid en Milieu

Maatschappelijk effect:

Elke burger krijgt een gelijke kans op een gezond leven, ongeacht zijn sociaal economische status. Het leefmilieu in onze gemeente is gezond. Als gemeente willen we een gezond leefmilieu en in het bijzonder de zorg voor milieu, reiniging, afvalstoffenverwijdering en riolering bevorderen en in stand houden. Uitgangspunt is dat de vervuiler betaalt.

Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?

Bladel Gezond! is kort en krachtig de ambitie van de gemeente Bladel

Naast uitvoering van diverse wettelijke taken vanuit de Wet Publieke Gezondheid bekommert de gemeente zich om de gezondheid en vitaliteit van haar inwoners, en voelt zich hiervoor mede verantwoordelijk. Een belangrijke manier om gezondheid bij de inwoners te bereiken is door het uitvoeren en sturen op preventie.

Wat gaan we doen?

- Het actualiseren van het lokaal gezondheidsbeleid (LGB)

Begin 2022 is het lokaal gezondheidsbeleid verlengd. In 2022 zijn we gestart met de evaluatie van het huidige beleid en actualiseren we dit indien nodig of nemen het gezondheidsbeleid op in de te ontwikkelen brede visie op het Sociaal Domein.

- Uitvoeren van het project voor het tegengaan van normalisering (en bespreekbaar maken) van drugsgebruik samen met onze partners

Met de GGD, Novadic Kentron, Eyes Wide Open en Moedige Moeders werken we aan een project voor het tegengaan van de normalisering van drugsgebruik op regionaal niveau (Zuidoost-Brabant) en lokaal niveau (de Kempen / Bladel).

- Het Kempisch Preventieakkoord evalueren

Gezondheid is een groot goed voor ons allemaal. En het is meer dan de afwezigheid van ziekte, klachten of pijn. Het gaat ook over de dingen kunnen doen die je wilt doen, vertrouwen hebben in de toekomst, plezier en zingeving halen uit sociale contacten en uit je werk. In de Kempische gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden gebeurt al veel op dit gebied. Denk aan programma's en projecten als Kansrijke Start, #Kempenbranie en het Sport- en beweegakkoord. Maar er liggen nog veel kansen om dit te verbinden en te versterken.

Het in 2021 getekende Kempisch Preventieakkoord is het startpunt voor aanvullende activiteiten om de gezondheid in de Kempen te verbeteren. In dit akkoord zijn ambities en afspraken vastgelegd om samen met betrokken partijen nog beter te werken aan de gezondheid van onze inwoners. Dit doen we rond de thema's welbevinden, middelengebruik, gezond bewegen en sturen op resultaten. Voor de uitvoering van de afspraken ontvangen we gedurende 3 jaar middelen (2021, 2022 en 2023). Aangezien 2023 het laatste jaar is dat we hiervoor middelen ontvangen, evalueren we dan het preventieakkoord.

- Een Kansrijke Start in de Kempen

Ook in 2023 worden we door extra middelen in de algemene uitkering ondersteund op het gebied van Kansrijke Start om kinderen gedurende de eerste 1.000 dagen van hun leven een goede start te geven. We bouwen verder aan een sterk netwerk van partijen die hierin een rol spelen (coalitie), zodat deze partijen elkaar beter weten te vinden en gezinnen in kwetsbare situaties beter kunnen ondersteunen.

Nu Niet Zwanger (NNZ)

Het ministerie van VWS heeft opdracht gegeven om het programma Nu Niet Zwanger (NNZ) landelijk uit te rollen. NNZ ondersteunt kwetsbare mensen (m/v) een bewuste keuze te maken over het moment van hun kinderwens, zodat zij niet onbedoeld zwanger worden. Eén op de vijf vrouwen in Nederland wordt ongepland zwanger waarvan 68% ongewenst. Vaak groeit het kind op in een veilige en liefdevolle omgeving maar het kan ook anders lopen waardoor een thuissituatie zorgelijk of zelfs onveilig wordt.

Het programma is dan ook opgenomen in het landelijk actieprogramma Kansrijke Start onder de actielijn: vóór de zwangerschap. Ook in de Kempische coalitie van Kansrijke Start wordt door de betrokken partijen (zoals jeugd- en gezinswerkers en verloskundigen) preconceptiezorg gezien als essentieel voor een kansrijke start voor elk kind.

Beleidskaders

Lokaal gezondheidsbeleid 2018 – 2021
Omgevingsvisie 1.1 (Veehouderij)

Riolering

Wat willen we bereiken?

Volledig voorzien in de wettelijke taakstelling voor zorgplicht op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater, waardoor er geen water in gebouwen of woningen komt. Klimaatadaptatie en burgerparticipatie zijn expliciet onderdeel hiervan.

Wat gaan we doen?

- Invulling van klimaatadaptatie, door betere waterstructuren aan te leggen

Rekening houdend met het klimaatscenario 2050 zijn voor de grondwaterzorgplicht preventief een aantal acties in gang gezet. Met een gebiedsgerichte aanpak bij herinrichtingsplannen willen we toegroeien tot een klimaatbestendig Bladel 2050. Het gaat hier vooral om het tegen gaan van opwarming, wateroverlast en verdroging in zowel bebouwde omgeving om het inzicht in het grondwaterbeheer binnen de gemeente te vergroten. Daarbij is de nadruk komen te liggen op onderzoek en verbreden van kennis. Samen met het Waterschap en Brabant Water wordt het grondwatermeetnet opnieuw ingericht om op potentiële locaties waar wateroverlast of droogte kan optreden dit beter inzichtelijk wordt gemaakt.

Voor de hemelwaterzorgplicht is een zogenoemd “blauwe-ader-plan” opgesteld om voor de hele gemeente inzichtelijk te hebben waar eventueel af te koppelen regenwater naar toe kan worden afgevoerd (infiltreren, nieuwe regenwaterriolering etc.). In het plan is tevens aandacht voor eventuele knelpunten en risico's bij afkoppelen. Zodoende wordt een robuust hemelwatersysteem ontworpen om in de toekomst hemelwater vanaf verharde oppervlakken af te voeren.

In 2023 wordt ook samen met Waterschap De Dommel gekeken hoe we rijksbijdrage vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijk Adaptatie (DPRA) gezamenlijk kunnen gaan inzetten voor het aanleggen van klimaatbuffers op bedrijventerrein De Sleutel en De Beemd (Groene Long) in Bladel. Waterschap De Dommel heeft een nieuwe klimaatbufferregeling. Deze is bedoeld om 15% minder regenwater af te voeren naar de rioolwaterzuivering. We willen nagaan of we deze in kunnen zetten voor het aanleggen van klimaatbuffers (retentievijvers) in het Groote Beerze dal. Deze zullen dienen om het overtollige regenwater van de kernen Casteren en Hapert in op te vangen en daarin te infiltreren.

- Klimaatadaptatie door participatie

De gemeente heeft de ambitie uitgesproken om een actieve rol te gaan innemen met betrekking tot communicatie en burgerparticipatie. In 2021 is hiervoor de website blauwgroenbladel.nl live gegaan. De website Blauwgroen Bladel is opgezet om samen met inwoners samen te werken aan een klimaatbestendig Bladel. Het doel van de website is tweeledig. Op de website worden inwoners geïnformeerd over klimaatadaptatie. Daarnaast worden inwoners gestimuleerd om klimaatadaptatieve maatregelen te nemen.

We willen inwoners bewust maken dat het klimaat verandert. Hevige regenbuien of extreme droogte hebben veel effect op ons woon- en leefklimaat. De gemeente Bladel zorgt ervoor dat de gemeente klaar is om hier ook in de toekomst fijn te wonen en leven. Maar de gemeente kan dit niet alleen. Van de grond is 75% in handen van inwoners.

De acties die worden gedaan via de website Blauwgroen Bladel gaan over het tegengaan van droogte, wateroverlast en hittestress. In het GRP is de wateropgave geborgd. Samen met bewoners en bedrijven, maar ook o.a. ontwikkelaars en bouwondernemingen kunnen en moeten we de leefomgeving verbeteren door bijvoor-

beeld hemelwater op eigen terrein te bergen, daken te vergroenen, tegels uit de tuin te halen en water in de straat/wijk vast te houden. De komst van de Omgevingswet stimuleert en faciliteert dit proces van samenwerking. We streven naar een open aanpak, gaan in dialoog met inwoners en ondernemers en verstrekken informatie om het bewustzijn te vergroten. De restopgave wordt opgenomen in de kadernota klimaatadaptatie.

- Uitvoeringsplan GRP 2021-2025

In 2023 werken we aan de realisatie van het uitvoeringsplan GRP 2021-2025 met o.a. het aanleggen van een digitaal grondwatermeetnet en een gescheiden riolering op De Hoeve in Netersel en Hemelrijken / Kerkstraat / Dorpsstraat Casteren. Daarnaast bereiden we een klimaatbuffer naast bedrijventerrein De Sleutel voor en klimaatbuffers in Casteren in samenwerking met Waterschap de Dommel (herinrichting de grote Beerze).

- Tussenevaluatie GRP 2021-2025

In 2023 maken we een tussenevaluatie van het GRP om te zien hoe ver we op schema liggen en of er nog bijsturing nodig is.

Beleidskaders

Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 Bladel

Duurzaam grondstoffengebruik/afval

Wat willen we bereiken?

Zoveel mogelijk afgedankte materialen van een zo goed mogelijke kwaliteit gescheiden inzamelen en daarmee tegelijkertijd de hoeveelheid restafval (nog) verder terugdringen en dat alles tegen zo laag mogelijke kosten.

Wat gaan we doen?

- Een gezamenlijk grondstoffencentrum realiseren

In 2023 werken we verder aan een gezamenlijk grondstoffencentrum met de gemeenten Eersel en Reusel-De Mierden.

Beleidskaders

Kadernota Grondstoffen "Samen op weg naar een Circulaire Kempengemeenschap!"

Wat weten we nog meer?

Voor duurzaam grondstoffengebruik en afval zijn onderstaande prestatie-indicatoren opgesteld. Voor de omvang van huishoudelijk restafval heeft het CBS in 2015 een streefwaarde gesteld van 69,60 kg/inwoner. Met 35 kg fijn restafval per persoon en 66 kg fijn en grof restafval per persoon in 2020 voldoet Bladel reeds aan die prestatie-indicator. De piek in 2020 houdt waarschijnlijk verband met corona, waarbij veel inwoners de gelegenheid hebben benut om thuis eens goed op te ruimen. Maar ook daarmee wordt nog steeds voldaan aan de streefwaarde.

Naam Indicator	Streefwaarde	2018	2019	2020	2021	Bron
Omvang van huishoudelijk restafval	69,60 kg/inwoner		56 kg	66,49	nbn	CBS
Scheidingspercentage	We blijven streven naar minder restafval en een circulaire		85,10%	nbn	nbn	Eigen data

Kwaliteit van de leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Een goed woon en leefklimaat en een aantrekkelijke, toekomstbestendige omgeving voor onze inwoners.

Wat gaan we doen?

- [Beweegvriendelijke omgeving](#)

Zie bij Sport en bewegen.

- [De taken die naar ons toekomen met de omgevingswet op het gebied van de Wet Bodembescherming borgen in onze werkzaamheden.](#)

Met het ingaan van de omgevingswet komen er extra taken van de provincie naar de gemeente op het gebied van de Wet Bodembescherming (Wbb). Het gaat over taken zoals het beheren van voormalige stortplaatsen, beoordelen van evaluatierapporten en toezicht bij complexe saneringen. Deze gespecialiseerde taken, worden nu al door de omgevingsdienst uitgevoerd. Voor de gemeente Bladel wordt verwacht dat deze taken ook volledig door de omgevingsdienst uitgevoerd gaan worden.

Beleidskaders

Omgevingsvisie 1.1

Groenvisie "Groen tot in de kern(en)" 2009-2024

Groenstructuurplan 2018-2027

Beleidsnota Gemeente Bladel Sport en Bewegen 2017+

Lokaal Gezondheidsbeleid gemeente Bladel 2018-2021

Nota speelruimtebeleid gemeente Bladel 2018+

Nota bodembeheer

[Klimaat](#)

Wat willen we bereiken?

Energietransitie

Met de nieuwe kadernota energie en klimaat heeft de gemeente Bladel zich aangesloten bij de ambitie van het Nationaal Klimaatakkoord om in 2030 49% minder CO2 uit te stoten ten opzichte van 1990.

Wat gaan we doen?

- [Het uitvoeringsprogramma klimaat en energie](#)

In 2023 werken we verder aan het uitvoeringsprogramma. Per sector hebben we doelstellingen gesteld, waar we samen met de betreffende sector mee aan de slag gaan. Het gaat om:

- De gebouwde omgeving: De toelichting hiervan staat bij 'Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing' - bebouwd
- Landbouw en Natuur: De toelichting hiervan staat bij 'Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing' - onbebouwd
- Mobiliteit: De toelichting hiervan staat bij 'Verkeer en vervoer'
- Industrie: De toelichting hiervan staat bij 'Economie'
- Elektriciteit: De toelichting hiervan staat bij 'Verkeer en vervoer'

Wat willen we bereiken?

Klimaatadaptatie

Wat gaan we doen?

- [Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie opstellen](#)

In 2021 heeft de gemeenteraad keuzes gemaakt ten aanzien van het klimaatadaptatie beleid. Eind 2022 wordt naar aanleiding hiervan een kadernota ter vaststelling aangeboden aan de raad. Dit nieuwe beleid wordt in 2023 verwerkt in een uitvoeringsprogramma. De benodigde middelen worden in 2023 via de P&C cyclus verwerkt.

Beleidskaders

Woonvisie gemeente Bladel 2016, actualisatie 2018
 Kempische Visie op Wonen 2019-2023
 Kadernota energie en klimaat
 Transitievisie warmte
 Keuzenota klimaatadaptatie

Wat weten we nog meer?

In 2020 heeft de raad een nieuw beleidskader vastgesteld voor Energie en Klimaat. De ambitie is om in 2030 49% minder CO2 uit te stoten ten opzichte van 1990.

Naam Indicator	Streefwaarde	2018	2019	2020	2021	Bron
CO2-uitstoot (in ton)	In 2030 49% minder CO2 t.o.v. 1990 (262.940 ton in 1990 naar 183.227 ton in 2030)	-	-	185.893	nmb	Emissieregistratie

Wat weten we nog meer?

Hieronder worden de beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd.

Naam Indicator	2018	2019	2020	2021	Bron
Omvang fijn huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	46	43	48	nmb	www.waarstaatjegemeente.nl
Hernieuwbare elektriciteit	4,80%	7,90%	nmb	nmb	www.waarstaatjegemeente.nl

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
A	Formatie-uitbreiding klimaatadaptatie						-34	-68	-68	-68	-68
A	Rioolrechten: uitvoering GRP 2023-2026							31	93	154	215
A	Uitvoering GRP 2023-2026: klimaatmaatregelen		-532	-532	-532	-532		-7	-22	-36	-51
A	Uitvoering GRP 2023-2026: vervanging gemalen		-80	-80	-80	-80		-2	-7	-11	-16
A	Uitvoering GRP 2023-2026: vervanging riolering		-1.559	-1.559	-1.559	-1.559		-21	-64	-107	-148
	totaal lasten volksgezondheid en milieu		-2.171	-2.171	-2.171	-2.171	-34	-67	-68	-68	-68

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting meerjarenprogramma

Klimaatadaptatie (formatie-uitbreiding)

De gemeenteraad heeft eind 2021 keuzes gemaakt ten aanzien van het ambitieniveau voor een klimaatadaptatieve gemeente. Er is gekozen voor een relatief hoog ambitieniveau. Eind 2022 zal een kadernota worden aangeboden waarin de keuzes in beleid zijn verwerkt. Daarna wordt een uitvoeringsprogramma vastgesteld. Voor de uitvoering van het nieuwe beleid is nog geen ambtelijke capaciteit beschikbaar. Om invulling te geven aan de extra ambities vragen we u structureel 0,8 fte uitbreiding van capaciteit te faciliteren. In de meicirculaire 2022 zijn voor o.a. klimaat en milieu extra middelen opgenomen. Het is aannemelijk dat we via de algemene uitkering (meicirculaire) extra uitkering krijgen van het rijk voor de uitvoering van klimaat(adaptie). Dit biedt dan t.z.t. ruimte voor de dekking van de extra loonkosten.

Uitvoering GRP

Op 17 december 2020 heeft door uw raad het Gemeentelijk Rioleringsplan Bladel 2021-2025 vastgesteld (R20.120). In het GRP zijn rioleringsmaatregelen geactualiseerd voor de planperiode 2021-2025. Het betreft de

concrete uitvoeringsmaatregelen die nodig zijn om te voldoen aan de zorgplicht. De lasten worden verdiscon- teerd in de riolheffingen.

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost

Wat mag het kosten?

Volksgezondheid

In 2021 hebben we in het kader van "Jeugd aan zet" een "Mobiele Spot"(een busje) aangeschaft welke in de kernen van de Kempen ingezet wordt als mobiele jeugdhonk, waarin de jeugdcoaches met en voor de jongeren leuke activiteiten organiseren. Van de drie overige Kempengemeenten ontvangen hiervoor een bijdrage van € 10.000,- per gemeente. In de perspectiefnota 2022 hebben we voor de jaren 2022 tot en met 2025 extra mid- delen geraamd om met behulp van professionele aanpak de overlast gevende jeugdgroep weer op het rechte pad te houden en te krijgen. Vijftig procent van de extra middelen rekenen we toe aan programma Veiligheid en vijftig procent aan programma Volksgezondheid en milieu. De gemeentelijke bijdrage aan de GGD is afge- stemd op de begroting 2023 van de GGD. Op basis hiervan stijgen de kosten na 2023 met ca € 28.000,- per jaar.

Afval/ riolering

Het saldo van de lasten en baten van afvalverwijdering en riolering worden meerjarig verrekend met de voor- zieningen egalisatie afvalstoffenheffing en egalisatie riolheffing. De compensabele btw wordt meegenomen in de kosten, omdat het BTW-compensatiefonds gevoed wordt vanuit het Gemeentefonds (uitname). De voorzie- ning renovatie riolering is in 2021 vrijgevallen ten gunste van de egalisatievoorziening riolering.

ODZOB

De gemeentelijke bijdragen aan de ODZOB zijn afgestemd op de begroting 2023 van de ODZOB. In het kader van de omgevingswet moeten de milieudossiers in 2022 worden gedigitaliseerd. Dit ten behoeven van contro- les die door de ODZOB moeten worden uitgevoerd.

Klimaat

In 2022 hebben we van het Rijk een specifieke uitkering ontvangen voor de uitvoering van de aanpak energie- armoede. Deze uitkering wordt verstrekt onder voorwaarde dat deze middelen worden besteed aan onder- steuning van huishoudens (huurders en eigenaar bewoners) met een laag besteedbaar inkomen die te maken hebben met hoge energielasten als gevolg van gestegen energieprijzen in combinatie met de lagere energie- tische kwaliteit van de woningen. De gemeente kan de middelen die met deze beschikking beschikbaar worden gesteld gericht inzetten om deze huishoudens in een kwetsbare positie vanwege de gestegen energielasten op korte termijn te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om de energierekening te verlagen.

Voor de jaren tot en met 2025 zijn (geamendeerde) subsidiebedragen geraamd voor de uitvoering van de subsidieregeling duur-zame energie particulieren. Daarnaast zijn in 2021 en 2022 (via resultaatbestemming) eenmalige middelen be- schikbaar voor de uitvoering van het Klimaatakkoord (energieloket, transitie warmte, wijkaanpak).

Via de algemene uitkering hebben we een overbruggingsbudget ontvangen voor de uitvoeringskosten voor klimaat- en energiebeleid. Deze middelen hebben we hiervoor afgezonderd. Voor de bestrijding van de pro- cessierups worden in 2021 en 2022 eenmalige extra kosten geraamd.

Vanaf 2021 en volgende jaren zijn baten en lasten geraamd voor de bevordering van de duurzaamheid. Verre- kening vindt plaats ten laste of ten gunste van de reserve duurzaamheid (zie bestuur en ondersteuning).

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van volksgezondheid en milieu weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
volksgezondheid:						
- preventie	n -810	n -874	n -909	n -922	n -938	n -856
- acute zorg		n -7	n -7	n -7	n -7	n -7
riolering	n -2.015	n -1.884	n -1.966	n -2.031	n -2.092	n -2.142
duurzaam grondstoffengebruik / afval	n -2.109	n -1.864	n -1.752	n -1.752	n -1.745	n -1.745
kwaliteit van de leefomgeving:						
- preventie	n -666	n -978	n -854	n -709	n -709	n -703
- handhaving	n -98	n -151	n -101	n -101	n -101	n -101
- natuur (aanleg)	n -75	n -147	n -41	n -41	n -41	n -41
klimaat	n -725	n -1.079	n -508	n -508	n -508	n -149
Totaal lasten	n -6.498	n -6.984	n -6.138	n -6.071	n -6.141	n -5.744
Baten						
volksgezondheid:						
- preventie	v 51	v 20				
- acute zorg						
riolering	v 2.209	v 2.081	v 2.165	v 2.231	v 2.294	v 2.344
duurzaam grondstoffengebruik / afval	v 2.423	v 2.216	v 2.083	v 2.082	v 2.076	v 2.076
kwaliteit van de leefomgeving:						
- preventie	v 4					
- handhaving						
- natuur (aanleg)						
klimaat	v 142	v 333	v 50	v 50	v 50	v 50
Totaal baten	v 4.829	v 4.650	v 4.298	v 4.363	v 4.420	v 4.470
Geraamd saldo van baten en lasten	n -1.669	n -2.334	n -1.840	n -1.708	n -1.721	n -1.274

(- = nadeel en + = voordeel)

4.8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Maatschappelijk effect:

Het is prettig wonen en verblijven in de gemeente Bladel. De bevolking laat zien dat zij wil komen tot een duurzame samenleving.

Met volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing richten we ons op het planmatig inrichten van de leefruimte, waarbij rekening wordt gehouden met individuele- en gemeenschappelijke belangen. Wij realiseren voldoende woningen afgestemd op de behoefte. De gemeente heeft daarin een regie- en/of toetsende functie. Wij werken aan een goed woon- en leefklimaat voor onze inwoners, waarbij het kernbegrip duurzaamheid leidend is. Verzoeken om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen benaderen wij volgens het 'ja, tenzij principe'. Wij bewaken, behouden en verbeteren de kwaliteit van de bebouwde omgeving. Wij beheren de openbare ruimte volgens de kernbegrippen veilig, heel en schoon met als doel een prettige woonomgeving in stand te houden. Betrokkenheid van bewoners is wezenlijk omdat zij in de betreffende wijk of het dorp wonen en omdat zij waardevolle kennis en ervaring hebben over de behoeften ter plaatse en mogelijke veranderingen daarin.

Bebouwd

Wat willen we bereiken?

Energietransitie - We willen een emissiereductie voor de sector gebouwde omgeving behalen van 6.500 ton CO₂. De CO₂ emissie daalt dan vanaf 2020 met 8%. In totaal zou met deze opgave in 2030 binnen deze sector 27% reductie van CO₂-uitstoot worden behaald ten opzichte van 1990. Dit is lager dan de landelijke ambitie van 49% en de ambitie uit de nieuwe kadernota energie en klimaat van 49%, die is vastgesteld door de gemeenteraad van Bladel.

Wat gaan we doen?

- Uitvoering geven aan de energietransitie voor de bebouwde omgeving

Een aantal activiteiten die we hiervoor ondernemen zijn:

- Bepalen hoe we de warmtevraag van woningen anders in kunnen vullen zodat de CO₂ emissies lager worden. De in december 2021 door uw raad vastgestelde Transitievisie Warmte (TVW) is een plan voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving en geeft een eerste beeld in welke wijken aardgasnetten vervangen zullen worden door een alternatieve energievoorziening. In 2023 gaan we aan de slag met het ontwikkelen van een Wijkuitvoeringsplan voor 1 van de 3 in de TVW aangewezen focusbuurten. In zo'n plan is uitgewerkt hoe we daadwerkelijk uitvoering kunnen gaan geven aan de transitie naar een alternatief voor aardgas in deze wijk/ buurt.
- Verduurzamen van alle gemeentelijke gebouwen en voorzieningen. Dit is een meerjarig project, wat al deels in gang gezet is.
- De intentie is om de subsidie duurzame energie voor particulieren te verlengen. We streven ernaar particulieren woningeigenaren in onze gemeente bewust te maken van het belang van het energiezuiniger maken van hun woning. Daarnaast stimuleren we hen energiebesparende maatregelen te nemen in hun woning.

Wat willen we bereiken?

Het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit en doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

Wat gaan we doen?

- Nieuwe ontwikkelingen

Waar nodig werken we mee aan nieuwe ontwikkelingen, zoals de herinvulling van agrarische bedrijfslocaties, herinvulling latende locaties Den Tref, Het Palet, voormalige praktijkschool en Den Herd, woningbouwontwikkelingen, Egyptische Poort, N284, energie en klimaatdoelstellingen.

- Centrum Hapert

In 2023 werken we verder aan de herontwikkeling van de achterblijvende locaties van de MFA Hapert op basis

van de door de raad vastgestelde stedenbouwkundige visie van OD205. Bij de herontwikkeling wordt rekening gehouden met de bestuurlijke wensen om o.a. voor senioren te bouwen, in een nieuw levendig plein te voorzien en de verkeerscirculatie in kaart te brengen.

- Voorbereiden invoering Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet wordt waarschijnlijk per 1 januari 2023 ingevoerd. Met een ingebouwde noodrem. Als de digitalisering in oktober nog steeds hapert, kan alsnog uitstel volgen. Dat betekent veel aandacht voor de technische kant om plannen digitaal beschikbaar te maken. Daarnaast zijn er gemeentelijke invoeringskosten (opleiding/educatie medewerkers, aanpassen werkprocessen en personeelskosten). Ten aanzien van de inhoudelijke werkzaamheden werken we aan een casco omgevingsplan en aan de Omgevingsvisie. In 2022 hebben we vooruitlopend op de omgevingsvisie de raad een principiële keuze voorgelegd met betrekking tot de schaa sprong van de woningbouwopgave. Die keuze vormt belangrijke input is in de totstandkoming van de omgevingsvisie.

De invoering van de wet heeft gevolgen voor de mogelijkheden voor legesheffing. De effecten worden versterkt door de invoering van de Wet kwaliteitsborging (Wkb). Bouwaanvragen hoeven daardoor technisch niet meer vooraf getoetst te worden door de gemeente.

- We actualiseren het bestemmingsplan voor het buitengebied

We actualiseren het bestemmingsplan voor het buitengebied door middel van een veegplan om te zorgen dat deze na de inwerkingtreding van de Omgevingswet actueel is. De vaststelling van het veegplan voor het buitengebied staat gepland voor medio 2023.

- Woningbouwprogramma

Informatie over het woningbouwprogramma is in de bijlage 5 'Woningbouwprogramma' terug te vinden.

- Evaluatie en actualisatie Kempische en Bladelse woonvisie

Eind 2022 zijn we gestart met de evaluatie van de Kempische en Bladelse woonvisie en zijn we gestart met het opstellen van een woon-zorgvisie. Beide trajecten lopen door naar 2023. Hierna volgt de actualisatie van de woonvisie, waarbij de woon-zorgvisie wordt meegenomen.

Afhankelijk van bestuurlijke besluitvorming over de schaa sprong ten aanzien van woningbouw, zullen extra inzet en/of middelen nodig zijn om hier uitvoering aan te geven.

- Huisvesting statushouders

De Rijksoverheid bepaalt elk half jaar hoeveel statushouders we als gemeente een plaats moeten geven om te wonen. Dit aantal staat in de taakstelling voor huisvesting statushouders. De verdeling over gemeenten hangt af van hoeveel mensen er in een gemeente wonen. Verwacht wordt dat we als gemeente geen woningen hoeven aan te kopen om in 2023 aan de taakstelling te voldoen.

- Realisatie Gemeenschapshuis aan de Markt

In januari 2023 start de aannemer met de uitvoeringsfase voor realisatie van een gemeenschapshuis aan de Markt (in de voormalige Rabobank). Deze realisatiefase duurt sowieso heel 2023. De geplande opleverdatum is 1 juli 2024.

- Accommodatiecarrousel

Wat willen we bereiken?

In 2023 zullen, als onderdeel van de Accommodatiecarrousel kern Bladel en in vervolg op de start van realisatie van een nieuw gemeenschapshuis aan de Markt (in de voormalige Rabobank), tenminste besluiten genomen zijn over de (her)huisvesting van de functies:

- Praktijkhuis;
- Opslag (van de functies/activiteiten/verenigingen) in de voormalige Gemeentewerf;
- Heemkunde.

En in vervolg daarop het (nieuwe) programma van de accommodaties/locaties:

- Voormalige Praktijkschool;
- Voormalige Gemeentewerf;

- Voormalige Den Herd;
- Voormalige bibliotheek + annex in Marktstaete.

Wat gaan we daarvoor doen?

Als inhoudelijke onderlegger van de Accomodatiecarrousel zal in 2023 (eerst) per functie/taak een (keuze)nota worden opgesteld waarin nut, noodzaak en (gemeentelijke) verantwoordelijkheid per functie inzichtelijk zal worden gemaakt. Dit zal vervolgens worden gekoppeld aan de daarvoor noodzakelijk/gewenste locatie / accommodatie en de financiële consequenties van de verschillende opties/keuzes.

Voor invulling van de (eventueel) vrijkomende locaties zal in 2023 als eerste een keuzenota over de gewenste uitvraag (inhoudelijk en procesmatig) voor de programmatische invulling van de accommodaties worden opgesteld. Daarna zal dan (in 2023) worden gestart met het proces voor selectie en gunning voor de herontwikkeling van de vrijkomende locaties.

- Posthofontwikkeling

In 2023 wordt het definitieve ontwerp inclusief alle onderleggers (programma, exploitatie, planprocedure enz.) voor herontwikkeling van het Posthof gebied vastgesteld.

In opbouw naar het definitieve ontwerp zullen in 2023 de volgende activiteiten/prestaties worden uitgevoerd:

- Programmatische invulling
- Ontwerp en stedenbouwkundige invulling
- Exploitatie-opzet
- Planprocedure

Beleidskaders

Omgevingsvisie 1.1

Groenstructuurplan 2018-2027

Groenvisie "Groen tot in de Kern(en)" 2009-2024

Integraal Beheerplan 2014-2023 Bos, Natuur en Landschap

Nota grondbeleid 2019 gemeente Bladel

Nota Landschapsbeleidsplan Natuurlijk van nature 2009-2024

Structuurvisie Bladel Deel A: Ruimtelijk Casco

Structuurvisie Bladel Deel B: Uitvoeringsplan

Welstandsnota Bladel

Woonvisie gemeente Bladel 2016, actualisatie 2018

Kempische Visie op Wonen 2019-2023

Kempische Klimaatvisie

Kadernota energie en klimaat

Beleidskader CPO gemeente Bladel

Transitievise warmte

Wat weten we nog meer?

Volgens onderstaande cijfers hebben we de doelstelling voor gebouwde omgeving al behaald. Hier moeten we echter het voorbehoud nemen dat dit weer kan stijgen door het bouwen van nieuwe woningen.

Naam Indicator	Streefwaarde	1990	2019	2020	2021	Bron
CO2 uitstoot gebouwde omgeving (in ton)	In 2030 CO2 uitstoot van max 59.547 ton	81.270	54.826	50.190	nmb	Emissieregistratie

Onbebouwd

Wat willen we bereiken?

Energietransitie - Landbouw en natuur: Reductie emissie broeikasgassen van 1.500 ton CO2 in 2030 ten opzichte van 2020.

We reduceren de emissie van broeikasgassen met 1.500 ton CO2 in 2030 ten opzichte van 2020. De CO2 emissie daalt vanaf 2020 gezien met 3%. In totaal zou met deze opgave in 2030 binnen deze sector 41% reductie worden behaald ten opzichte van 1990. Dat is hoger dan de landelijke ambitie.

Wat gaan we doen?

- We werken aan de reductie van broeikasgassen.

1. We handelen conform de 'constructieve zonneladder'
2. We versoepelen de bouwnormen voor zonnevelden kleiner dan 2 hectare op en rond een bouwvlak.
3. We verlenen tot 2025 (uitgezonderd de realisatie van windpark de Pals) geen medewerking aan nieuwe windparken.
4. Tot 2025 verlenen we geen medewerking aan zonneparken groter dan 2 hectare.
5. In 2025 doen we een herijking van dit beleid waarbij we grootschalige opwekking opnieuw overwegen.

Wat willen we bereiken?

We verhogen biodiversiteit door systeemherstel in het buitengebied.

We nemen een actieve rol in het realiseren van het Natuurnetwerk (NNB) en grijpen kansen aan om hierbij toekomstbestendige combinaties te maken met economische activiteiten.

Wat gaan we doen?

- Het landschapsbeleidsplan en landschapsontwikkelplan worden meegenomen in de nieuwe omgevingsvisie

In beide plannen wordt een beeld gegeven van de mogelijkheden om het landschap te verbeteren. Na ruim 10 jaar willen we dit beleid actualiseren, geïntegreerd in de nieuwe omgevingsvisie.

- Realisatie Natuurnetwerk (NNB)

Dit doen we door enerzijds mee te werken met externe partijen die aan de slag gaan met realisatie van natuur. En anderzijds door zelf een actieve rol te pakken in de realisatie van ongeveer 60 ha natuur toevoeging de komende 2 tot 3 jaar (Kroonvensche heide).

- Verbinding centrum Bladel met de Groene Long

In 2022 is de eerste fase van het dorpspark De Groene Long gerealiseerd. De gemeenteraad heeft met het vaststellen van het gebiedsplan en ontwerp aangegeven een groene verbinding te willen tussen centrum Bladel en het dorpspark. We richten ons in 2023 op het realiseren van deze verbinding.

- Verhogen biodiversiteit

Dit hangt samen met de realisatie van het natuurnetwerk. Verder zetten we in op ecologisch beheer van al het gemeentelijk groen. Tot slot stimuleren we met de STIKA regeling dat grondeigenaren maatregelen nemen die bijdragen aan natuur- of landschapsbehoud.

- Verhogen waterstanden in natuurgebieden

Hiervoor werken we mee met natuurorganisaties die maatregelen nemen om de waterstanden te verhogen in hun eigen gebieden. In onze eigen gebieden nemen we zelf maatregelen hiervoor in samenhang met klimaatadaptatie.

- Verminderen stikstofdepositie

De gemeente zet zich in om de doelen van de Provincie en Rijk te halen. De natuurrealisatie is een onderdeel hiervan. Daarnaast kijken we Kempensbreed welke maatregelen we kunnen treffen.

Beleidskaders

Nota Landschapsbeleidsplan Natuurlijk van nature 2009-2024

Integraal Beheerplan 2014-2023 Bos, Natuur en Landschap

Groenstructuurplan 2018-2027

Groenvisie "Groen tot in de Kern(en)" 2009-2024

Nota grondbeleid 2019 gemeente Bladel

Omgevingsvisie 1.1

Wat weten we nog meer?

Naam Indicator	Streefwaarde	1990	2019	2020	2021	Bron
CO2 uitstoot Natuur en Landbouw (in ton)	Reductie van 1.500 ton in 2030 ten opzichte van 2020 (van 83.737 ton in 1990 naar 49.665 ton in 2030)	83.737		54.088		Emissieregistratie

Wat weten we nog meer?

Hier onder worden de beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:

Naam Indicator	2018	2019	2020	2021	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	€ 278.000	€ 293.000	€ 311.000	€ 332.000	CBS Waarde onroerende zaken / www.waarstaatjegemeente.nl
Nieuw gebouwde woningen (per 1.000 woningen)	8,0	15,9	8,5	15,3	ABF research-systeem woningvoorraad // www.waarstaatjegemeente.nl
Demografische druk *	75,3,%	75,80%	75,10%	75,10%	CBS Statistiek bevolking / www.waarstaatjegemeente.nl
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	495	483	492	525	COELO / www.waarstaatjegemeente.nl
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	718	682	688	717	COELO / www.waarstaatjegemeente.nl

*De som van het aantal personen 0 tot 20 jaar en 65 jaar en ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
A	Anticiperende verwervingen		-2.000					-8	-15	-15	-15
A	Actualiseren leges omgevingsvergunningen							384			
A	Startersleningen		-375					-1	-3	-3	-3
B	Ontwikkeling locatie Den Herd								941		
B	Ontwikkeling latende locaties MFA Hapert:									944	
B	- locatie Het Palet										
B	- locatie Den Tref							1.000			
B	- opbrengst verkoop oude Kloostertuin							100			
B	- opbrengst verkoop Med.Centrum							151			
B	Ontwikkeling latende locatie voormalige praktijkschool								670		
B	Realisatie woningen noordwestelijk gebied: deelproject Egyptische Poort								-pm	-pm	-pm
	totaal lasten VHROSV		-2.375					1.626	1.593	926	-18

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting meerjarenprogramma

Strategische / anticiperende grond verwervingen

Het volgende beleidsuitgangspunt is geformuleerd in de Grondnota 2019 met betrekking tot grondaankopen:

- Burgemeester en wethouders kunnen binnen beleidskaders zelfstandig tot grondaankopen overgaan zonder voorafgaande instemming van de raad.
- Er wordt jaarlijks een krediet beschikbaar gesteld voor grondaankopen die vallen onder de noemer anticiperende verwervingen. Voor 2023 wordt dit krediet wederom vastgesteld op € 2.000.000,-.
- Voor "strategische verwervingen" wordt via een afzonderlijk raadsvoorstel een kredietaanvraag voorgelegd aan de raad.
- Aan de grondaankopen door burgemeester en wethouder onder de noemer "anticiperende verwervingen" worden de volgende voorwaarden gesteld: De grondaankopen moeten passen in de uitwerking van de structuurvisie; er moet sprake zijn van een financieel sluitende grondexploitatieberekening (haalbaarheidsberekening) en de grondaankoop moet onderbouwd zijn met een door een deskundige opgesteld taxatie-rapport.

Op grond van BBV-voorschriften moeten deze aankopen op de materiële vaste activa verantwoord worden. Over deze aankopen worden vooralsnog alleen rentelasten toegerekend. Bouwgronden in exploitatie (BIE) starten pas nadat uw raad een grondexploitatiecomplex met grondexploitatiebegroting vastgesteld heeft. Op dat moment kunnen de anticiperende verwervingen pas omgezet worden naar de bouwgronden in exploitatie.

Leges omgevingsvergunningen

Aanpassing legesopbrengst op basis van een verbeterde woningbouwprogramma.

Startersleningen

De gemeente stimuleert jongeren om in de gemeente Bladel te wonen en te werken. De starterslening trekt naast de natuurlijke aanwas ook jonge gezinnen aan. Iets meer dan de helft van de leningen wordt verstrekt voor de aankoop van een bestaande woning. Veel aanvragers verlaten een huurwoning. Deze beide aspecten versterken dus de (belangrijke) doorstroming op de woningmarkt. Ieder jaar wordt in de jaarrekening een monitor en tussentijdse rapportage van het instrument "Startersleningen" gemaakt. De eerste drie jaren zijn de starters vrijgesteld van het betalen van rente en aflossing. Bij een te laag inkomen kan deze termijn worden verlengd. Daarna betaalt de starter een maandelijke annuïteit. De lening valt onder de Nationale Hypotheekgarantie. Voor 2023 wordt, evenals als vorige jaren, een krediet opgenomen van € 375.000,-.

Opbrengsten locaties Den Herd Bladel / Palet / Den Tref / Praktijkschool Bladel

Als gevolg van de oprichting van de MFA Hapert worden midden in het centrum van Hapert twee grote percelen (van basisschool Het Palet en gemeenschapshuis Den Tref beiden in Hapert) vrijgemaakt voor een andere invulling. Uiterlijk binnen 2 jaar na oplevering van MFA Hapert dienen uit de herontwikkeling van deze locaties opbrengsten gerealiseerd te worden. Er wordt vooralsnog rekening gehouden met een opbrengst van € 0,944 mln voor de achterblijvende locatie van basisschool "Het Palet", € 0,151 voor de verkoop van het medisch centrum en € 1,0 mln voor de huidige locatie van gemeenschapshuis "Den Tref", terwijl vanwege de verkoop van de ontmoetings- en bijruimten van het ouderensteunpunt een opbrengst van € 0,1 mln is ingerekend. Ook uit de herontwikkeling van de vrijkomende locaties van Den Herd en van de Praktijkschool zullen opbrengsten gerealiseerd moeten worden. Voor locatie Den Herd is een opbrengst geraamd van ca € 0,941 mln en voor locatie Praktijkschool ca € 0,990 mln. Voor de vrijkomende locatie van de Praktijkschool moet nog wel rekening worden gehouden met het afwaarderen van de boekwaarde van het pand ad € 0,320 mln per 1 januari 2024. De netto-opbrengst bedraagt dan € 0,670 mln.

De opbrengst van de latende locatie Het Palet schuiven we door naar 2025, vanwege late sloop en omdat een aantal lokalen tijdelijk ingezet worden voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs van Oekraïense kinderen.

De netto-opbrengsten van de latende locaties worden via de algemene reserve toegevoegd aan de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen (zie Bestuur en ondersteuning).

Egyptische Poort realisatie woningbouw

De raad heeft op 7 juli 2022 het uitwerkingsplan voor de Egyptische Poort voor kennisgeving aangenomen.

Naar aanleiding van dit besluit wordt het project opgesplitst in deelprojecten. Ieder project krijgt vervolgens haar eigen planning, rekening houdend met de wensen die de raad zal uitspreken.

Het noordwestelijke gebied van de Egyptische Poort wordt hierbij aangewezen voor de realisatie van woningen. Het college heeft de opdracht gekregen om met vier stedenbouwkundige scenario's terug te komen in Q2 2023 bij de raad voor besluitvorming van de definitieve kaders waarbij keuze mogelijk is in:

- a. maximaal 30, 50 of 75 woningen;
- b. maximale bouwhoogte van twee tot vijf bouwlagen;
- c. invulling met CPO is het uitgangspunt en
- d. Tiny houses en/of flexwoningen

Verbonden partijen

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
- Samenwerking Kempengemeenten
- KempenPlus

- GGD
- Veiligheidsregio Brabant Zuidoost

Ontwikkelingen

Schaalsprong

Er blijft de komende periode een grote behoefte aan woningen. Als gemeente Bladel hebben we een keuze te maken over de hoeveelheid woningen die we in de gemeente nog willen realiseren, op welke wijze we dit willen doen en waar. Daarnaast is de kwaliteit van deze woningbouwopgave in relatie tot de doelgroepen belangrijk. De gemeenteraad is aan de hand van twee themasessies in september 2022 aan de slag gegaan met deze opgave, met als doel hier in december 2022 enkele principiële keuzes te maken.

Deze keuzes voorzien niet in het aanwijzen van concrete bouwlocaties. De principiële keuzes gaan allereerst over een richtgetal van het aantal woningen die er in de gemeente Bladel nog (eventueel) gebouwd kunnen worden. Tevens hebben deze keuzes betrekking op de afwegingen als:

- Uitbreiden (aan de dorpsranden) versus bouwen binnen de dorpskernen (inbreiden)
- Grondgebonden woningen versus gestapelde woningen
- Het dorps karakter versus verdere verstedelijking

Afhankelijk van die keuzes, moeten we al dan niet de komende jaren extra inzetten op alle facetten van woningbouw, zoals grondaankopen, ruimtelijke procedures, duurzaamheid, klimaatadaptatie en het aanleggen van de openbare ruimte. De keuzes die de raad in december 2022 maakt, nemen we mee in de ontwikkeling zijnde omgevingsvisie.

Wat mag het kosten?

Ruimtelijke ordening/leges

Voor 2021 was rekening gehouden met hogere opbrengsten in het kader van afgesloten anterieure overeenkomsten. De hiermee gepaard gaande extra lasten voor de ambtelijke tijdsbesteding (team Ruimte) en de daarop betrekking hebbende advieskosten e.d. stijgen hiermee ook voor dat jaar.

Voor de jaren 2021-2022 waren extra legesopbrengsten omgevingsvergunningen voorzien. Mede vanwege een aantal grote verleende omgevingsvergunningen (met name KBP) zijn in 2021 en 2022 extra legesopbrengst gerealiseerd. In meerjarig perspectief houden we rekening met een terugloop van de legesopbrengsten. Uitgegaan wordt dat met name voor het KBP er vanaf 2023 geen opbrengsten meer gerealiseerd kunnen worden, omdat alle percelen verkocht zullen zijn.

Omgevingswet

Voor de jaren tot en met 2022 zijn er eenmalige implementatiekosten voor de invoering van de Omgevingswet geraamd. De structurele lasten vanaf 2023 bedragen hiervoor ca € 50.000,-.

Buitengebied / cultuurlandschap

Vanaf 2021 en volgende jaren zijn baten en lasten geraamd voor de uitvoering van de maatregelen uit de verbetering kwaliteit buitengebied (onder andere uitvoering sloopsubsidie overtollige gebouwen buitengebied en realiseren natuur). Verrekening vindt plaats ten laste of ten gunste van de reserve verbetering kwaliteit buitengebied (zie bestuur en ondersteuning).

Grondexploitatie

De verschillen van de grondexploitatie worden door de jaren heen voornamelijk veroorzaakt door de doorwerking van de geactualiseerde opzetten van de grondexploitaties, onderhanden werken en winstuitnames. Voor nadere detaillering wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid. In 2023 / 2025 worden, als gevolg van de oprichting van de MFA, in het centrum van Hapert twee grote percelen vrijgemaakt voor een andere invulling. Dat geldt voor 2024 ook voor de locaties Den Herd en Praktijkschool. Deze locaties genereren extra opbrengsten. Daarnaast werken de financiële consequenties van het meerjarenprogramma meerjarig door in de ramingen. Voor de investeringen wordt verwezen naar het meerjarenprogramma.

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van VHROSV weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
bebouwd:						
- wonen	n -787	n -1.026	n -1.210	n -861	n -860	n -859
- grondexploitatie	n -771	n -3.051	n -1.810	n -679	n -2.054	n -616
- overig gebruik ruimte	n -1.266	n -1.194	n -1.164	n -1.163	n -1.168	n -1.162
onbebouwd:						
- cultuurlandschap	n -5	n -377	n -707	n -22	n -22	n -22
- natuur / water						
Totaal lasten	n -2.829	n -5.648	n -4.891	n -2.725	n -4.104	n -2.659
Baten						
bebouwd:						
- wonen	v 1.045	v 1.438	v 1.402	v 669	v 669	v 669
- grondexploitatie	v 1.090	v 2.751	v 3.031	v 2.310	v 2.918	v 536
- overig gebruik ruimte	v 186	v 163	v 176	v 176	v 176	v 176
onbebouwd:						
- cultuurlandschap	v 24	v 122	v 380	v 50	v 50	v 50
- natuur / water						
Totaal baten	v 2.345	v 4.474	v 4.989	v 3.205	v 3.813	v 1.431
Geraamd saldo van baten en lasten	n -484	n -1.174	v 98	v 480	n -291	n -1.228

(- = nadeel en + = voordeel)

4.9 Overhead en ondersteuning organisatie

Overhead en ondersteuning organisatie

Bedrijfsvoering is ondersteunend – niet ondergeschikt - en faciliterend aan ontwikkelingen (uitvoering van speerpunten) in de organisatie. Daarnaast is er een aantal speerpunten waarbij de bedrijfsvoering zelf een leidende rol heeft.

In Bladel staat de mens, onderneming of maatschappelijke instelling centraal. Service en contact vinden wij belangrijk. Onze dienstverlening bestaat uit een gastvrije benadering, heldere communicatie, meedenken en het aanbieden van maatwerkoplossingen.

Wat willen we bereiken?

De gemeentelijke bedrijfsvoering volgt en anticipeert op ontwikkelingen in de maatschappij, door de optimale ondersteuning van het primaire proces. De relatie van bedrijfsvoering met het primaire proces kenmerkt zich als een 'klant-leverancier'

Wat gaan we doen?

- Strategisch HR beleid

In de HR-visie zijn de volgende HR-speerpunten opgenomen waarmee we continu werken aan de invulling van de bestuurlijke en organisatiedoelstellingen:

- Passende formatie en bezetting
- Houding en gedrag
- Duurzame inzetbaarheid / de vitale medewerker
- Diversiteit van het personeelsbestand

Ook in 2023 wordt volop ingezet op deze speerpunten. Voor de verdere toelichting op dit speerpunt wordt verwezen naar de toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering.

- Administratieve organisatie / interne financiële beheersing

Op 25 mei 2022 is het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers in de Tweede Kamer behandeld, waarvan de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel uitmaakt. Dit is een belangrijke mijlpaal op weg naar de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. De verwachting is dat de Eerste Kamer geen problemen zal hebben met dit wetsvoorstel. Wel moet de onderliggende regelgeving nog worden aangepast. In het wetsvoorstel is opgenomen om de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording in te laten gaan met ingang van het verslagjaar 2023. De jaarrekening voor het verslagjaar 2023 wordt in het kalenderjaar 2024 vastgesteld.

Vanaf het boekjaar 2023 wordt ons college zelf verantwoordelijk voor het afgeven van een rechtmatigheidsverklaring bij de verantwoording. Dat heeft gevolgen gehad voor het financieel beleid, de inrichting en de financiële verantwoording binnen gemeenten. De controleverklaring van de jaarrekening verschuift dan van de accountant naar de gemeente zelf, waarbij het college zich verantwoordt.

De administratieve organisatie / interne financiële beheersing zullen we daarvoor op een (nog) hoger niveau moeten brengen. Het gaat hierbij niet alleen om beheersing van onze processen, maar vooral ook om het versterken van cultuur (houding en gedrag) en bewustzijn binnen de organisatie.

We laten aanvullende verbijzonderde interne controles (VIC) uitvoeren ter aanvulling op reeds bestaande interne controlemaatregelen. De VIC is tevens gericht op een beoordeling of de afgesproken interne controles in de processen daadwerkelijk functioneren en effectief zijn. Voor 2023 wordt deze lijn voortgezet. We betrekken de accountant vanzelfsprekend bij dit proces, zodat deze wijziging goed ingevoerd kan worden.

Wat weten we nog meer?

Hier onder worden de beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:

Naam Indicator	Eenheid B-2022	Eenheid B-2023	Bron
Formatie	2022: 3,92 fte	2023: 3,99 fte per 1.000 inwoners	Eigen begroting
Bezetting	2022: 3,86 fte	2023: 3,85 fte per 1.000 inwoners	Eigen begroting
Apparaatskosten	2022: € 456,-	2023: € 475,- per inwoner	Eigen begroting
Externe inhuur	2022: 3,19%	2023: 6,61% van totale loonsom + totale kosten inhuur externen *	Eigen begroting
Overhead	2022: 11,29%	2023: 10,55% van totale lasten (exclusief toevoegingen aan reserves)	Eigen begroting

* stijging wordt met name veroorzaakt door extra lasten voor professionele aanpak van overlast gevende groep jeugd

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten					
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026	
A	Energiebesparende maatregelen gemeentehuis				-431						-16	-32
A	Renovatie dak gemeentehuis				-25						-1	-1
A	Vervanging installaties gemeentehuis				-91						-3	-7
	totaal lasten overhead				-547						-20	-40

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting op meerjarenprogramma

Gemeentehuis: renovatie dak / vervanging installaties / energiebesparende maatregelen

De koel- en luchtbehandelings-, warmtapwaterinstallaties en regeltechniek worden vervangen en tevens verduurzaamd (kanalen, leidingen en appendages t.a.v. deze installaties worden geïsoleerd). Conventionele verlichting wordt (op natuurlijke momenten) vervangen door slimme LED verlichting. Drukverhogingsunit, vuilwaterpompen (gemalen) worden vervangen.

Voor de geplande maatregelen van het oudbouw deel, (uitbreiden) zonnepanelen, verduurzaming bouwkundige schil, vervangen zonwering en plaatsen nieuwe luchtbehandelingskasten, worden in 2025 plannen uitgewerkt.

Verbonden partijen (zie paragraaf verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- Samenwerking Kempengemeenten
- Stichting Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost-Brabant (Bizob)

Ontwikkelingen

Kempengemeenten Opnieuw Verbinden

In 2020 is vanuit de directie SK het project "Opnieuw Verbinden van de Kempengemeenten" gestart teneinde deze samenwerking aan te passen aan de huidige tijd en de wensen en eisen die er door voortschrijdend inzicht vanuit de deelnemende organisaties aan worden gesteld. In 2020 en 2021 zijn de veranderplannen opgesteld en ter besluitvorming aan de daartoe bevoegde gremia voorgelegd. De uitvoering en implementatie zijn in 2022 opgestart, zodat de actualisatie van de samenwerking op 1 januari 2023 in werking kan treden.

Wat mag het kosten?

Bedrijfsvoering algemeen

De loonkosten zijn gebaseerd op de begrote formatie, waarbij rekening gehouden wordt met een structurele loonstijging van 1,93% in 2022 en 2,42% in 2023. De gesprekken over een nieuwe CAO voor 2023 en verder met de vakbonden zijn begonnen, waarbij een passende loonontwikkeling gewenst is. Er is een breed gevoelde noodzaak om waardering voor de medewerk(st)ers financieel tot uiting te laten komen en om te investeren in het imago van de krapte op de arbeidsmarkt. Het is te voorzien dat de ongekend hoge krapte op de arbeidsmarkt tot nog meer capaciteitsdilemma's bij de aanpak van maatschappelijke opgaven en dienstverlening van

de gemeente zal leiden. Vacatures zijn moeilijk in te vullen.

Er wordt ook rekening gehouden met het toekennen van eventuele periodieke verhogingen voor de medewerk(st)ers die daarvoor in aanmerking komen. Algemeen worden steeds vaker startende medewerk(st)ers eerst ingehuurd via een detachingsbureau. Deze invulling van de proeftijd is voor de gemeente prettig omdat geen verplichtingen ontstaan. Het wordt ook steeds meer noodzaak omdat de bureaus de mensen direct van de opleidingen binnenhalen om op deze wijze in te zetten. De kosten zijn als directe kosten toegerekend aan de verschillende programma's, omdat ze volledig gericht waren op de externe klant. Voorts ontvangen we vergoedingen van het KBP (t/m 2022) wegens detachingswerkzaamheden en facilitaire dienstverleningen.

De vijf Bladelse ouderenbonden hebben hun visie op het gemeentelijk ouderenbeleid aangeboden aan de gemeente. In reactie op dit visiedocument '(voorbereiden op) Ouder worden in de gemeente Bladel', is voor een periode tot en met 2022 een ouderenconsulent Bladel aangesteld. Deze gemeentelijke ouderenconsulent moet de zelfstandig thuiswonende Bladelse ouderen ondersteunen op het gebied van wonen, welzijn, inkomen en zorg.

We zien een toename in overlast van een specifiek groep jeugd. Dit heeft inmiddels zo'n serieuze vormen aangenomen, dat er een meer professionele aanpak nodig is, om deze jeugd op het rechte pad te houden en te krijgen. Met deze middelen kunnen wij enerzijds een jeugdcoach aanstellen vanuit een welzijnsorganisatie en anderzijds professionele hulp inhuren met expertise in deze problematiek. Momenteel zien we dat de jeugdcoach veel tijd kwijt is aan de specifieke overlastgroep, maar de jeugdcoach is er voor alle jeugd in onze gemeente, niet alleen voor een specifieke groep. Om continuïteit te borgen richting alle jeugd huren we deze via een welzijnsorganisatie in, die hem ook aanstuurt. Daar heeft hij een netwerk van jeugdcoach collega's in de eigen organisatie, zodat afstemming, uitwisselen van ervaringen en ideeën makkelijker verloopt. Voor de specifieke groep jeugd huren we tot en met 2025 professionele hulp in met ervaring met deze zwaardere problematiek. De kosten verrekenen we met de programma's "Veiligheid" en "Volksgezondheid en milieu".

Alle kosten, die direct toegerekend kunnen worden aan heffingen en leges, komen ten laste van deze producten. Voor indirecte kosten, ook wel overhead genoemd, is dit niet mogelijk. Deze indirecte kosten bestaan onder andere uit kosten voor ICT, huisvesting, inkoop en financiën. Deze kosten begroten we volgens de verslagleggingsvoorschriften (BBV) centraal in programma 'Overhead en ondersteuning organisatie'. Voor het berekenen van tarieven brengen we een deel van de indirecte kosten ten laste van de tarieven. Dit doen we met een opslag van de overhead als percentage op de directe loonkosten. De grondslagen voor de toerekening van overhead zijn in de "Financiële verordening gemeente Bladel 2021" vastgelegd. De toerekening van overhead aan de heffingen geschiedt op basis van een opslag met een vast percentage. Het percentage wordt vastgesteld met de formule: $(\text{totale kosten overhead} / \text{omvang totale personeelslasten inclusief totale kosten overhead}) \times 100\%$. Het is een eenvoudige methode om de overhead toe te rekenen aan de doorbelaste directe loonkosten. De toerekening doen we op basis van gemiddelde uurtarieven. Op basis van de cijfers uit de begroting 2023 betekent dit percentage 65% (2022: 65%).

Het centraal moeten begroten en verantwoorden van alle overhead, pakt nadelig uit als normaliter een deel van de overheadkosten ten laste van grote projecten of investeringen gebracht zou kunnen worden. Daarom is het toegestaan de betreffende overheadkosten op indirecte wijze toch aan die investeringen en projecten (grondexploitaties) toe te rekenen. Daarbij is dezelfde verdeelsleutel als bij de heffingen en tarieven gehanteerd. De overige personeelskosten hebben voornamelijk betrekking op personeel gerelateerde kosten, zoals studiekosten, contributies, schrijf- en kantoorbenodigdheden, verzekeringen, bijdrage aan MRE archief, kosten van Bizob en dergelijke.

Niet alle ICT-kosten drukken op de begroting van de SSC-samenwerking. De SSC-kosten hebben slechts betrekking op ICT-kosten welke gerangschikt worden onder de noemer van 'basisdienstverlening'. Deze kosten worden voor alle samenwerkende gemeenten gemaakt. Wij hebben daarnaast behoefte aan een aantal voor Bladel specifieke ICT faciliteiten. Deze faciliteiten zijn dus afgestemd op onze eigen specifieke wensen/behoefte. Omdat dit niet voor iedere gemeente van toepassing is moeten wij hiervoor afzonderlijk betalen.

Een deel van de kosten van het KCC zijn als directe kosten toegerekend aan de betreffende programma's. De stijging van de kosten wordt veroorzaakt door de doorwerking van de geraamde loonmutaties 2023. De kosten

van receptie en callcenter hebben betrekking op ondersteuning in het primaire proces en maken daarom onderdeel uit van de overheadkosten.

Voor de incidentele lasten wordt verwezen naar de toelichting in het overzicht in de financiële begroting.

Kempensamenwerking

We werken met de overige Kempengemeenten samen op verschillende beleidsterreinen. De werkzaamheden van de afdelingen Maatschappelijke Dienstverlening (MD) en Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) hebben directe relatie met externe klanten. Deze samenwerkingsonderdelen zijn als directe kosten toegerekend aan de verschillende programma's, omdat ze volledig gericht zijn op de externe klant. De werkzaamheden van het SSC hangen daarentegen meer samen met de ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten verantwoorden we daarom onder de noemer "overhead". In het najaar van 2022 moeten we de consequenties van "Opnieuw Verbinden" nog budgettair verwerken in onze meerjarenraming. De werkzaamheden van P&O en VTH zullen dan weer ingevlochten worden in onze organisatie.

De kosten van deze samenwerkingsonderdelen zijn gebaseerd op de vastgestelde begroting 2023 van de Samenwerking Kempengemeenten. De SK heeft 2020 afgesloten met een voordelig rekeningresultaat en 2021 met een nadelig exploitatieresultaat. Het algemeen bestuur van de SK heeft besloten het voordelig resultaat te restitueren aan de deelnemende gemeenten. Ons aandeel in het nadelig resultaat is verrekend met de SK.

Facilitair en huisvesting

De interne dienstverlening aan de organisatie is gericht op het efficiënt en effectief laten functioneren van de gemeentelijke organisatie. Dit doen we door het aanbieden van huisvesting en andere facilitaire diensten, het informatiebeheer (post- en archiefzaken) en de bestuurs- en managementondersteuning e.d. Deze uitgaven hebben betrekking op het beheer en onderhoud van het gemeentehuis, zoals energiekosten, schoonmaak, storting onderhoudsvoorziening en inventaris. Vanaf 2025 stijgen de lasten als gevolg van de doorwerking van het meerjarenprogramma.

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de baten en lasten de overhead weergegeven:

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening		Begroting		Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Lasten							
overhead	n -5.239	n -6.011	n -6.087	n -6.059	n -6.104	n -6.075	
Totaal lasten	n -5.239	n -6.011	n -6.087	n -6.059	n -6.104	n -6.075	
Baten							
overhead	v 253	v 235	v 194	v 194	v 194	v 194	
Totaal baten	v 253	v 235	v 194	v 194	v 194	v 194	
Geraamd saldo van baten en lasten	n -4.986	n -5.776	n -5.893	n -5.865	n -5.910	n -5.881	

(- = nadeel en + = voordeel)

4.10 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Gemeente Bladel voert een solide financieel beleid. We doen geen uitgaven die we niet kunnen betalen en kiezen voor goede lange termijn investeringen. Door realistisch te begroten en regelmatig te rapporteren, houden we grip op onze financiën. We spannen ons in om de gemeentelijke lasten voor onze inwoners op een laag niveau te houden. Het is belangrijk om voldoende weerstandsvermogen te hebben, zodat financiële risico's kunnen worden opgevangen zonder effect op de lopende begroting.

Beoogd maatschappelijk effect

Voorzieningsniveau in evenwicht met beschikbare middelen.

Wat willen we bereiken?

Voorzieningsniveau in evenwicht met beschikbare middelen.

De gemeente Bladel voert een solide financieel beleid. We streven er naar dat over de verschillende begrotingsjaren sprake is van een evenwichtig financieel beleid en voldoende weerstandsvermogen in relatie tot risico's.

Doelstellingen

- Een reëel en structureel sluitende begroting.
- Belastingen en andere baten heffen om ambities waar te maken.
- Een goede risicobeheersing en een weerstandsvermogen van voldoende omvang om de risico's op te kunnen vangen.

Wat gaan we doen?

- Belastingen en andere baten heffen om ambities waar te maken.

Door de gemeente worden onroerende zaakbelastingen (OZB), toeristenbelasting, de heffing Bedrijveninvesteringzones (BIZ), afvalstoffenheffing, rioolheffing en diverse andere heffingen, zoals leges, opgelegd aan burgers, bedrijven en recreanten. Het uitgangspunt hierbij is dat de OZB in beginsel wordt geïndexeerd met een nagecalculeerd inflatiepercentage. De tarieven voor de toeristenbelasting worden afgestemd op het landelijk gemiddelde (COELO)tarief, met differentiatie tussen vaste en mobiele onderkomens. Voor de heffingen en leges gaan we uit van 100% kostendekking.

- Een goede risicobeheersing en een weerstandsvermogen van voldoende omvang om de risico's op te kunnen vangen.

Ambities kunnen niet gerealiseerd worden zonder risico's te nemen. Het is belangrijk dat uw raad zich bewust is van de risico's die horen bij het beleid van de gemeente en dat zij hierop stuurt. Of de gemeente in staat is de gevolgen van de risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt, wordt uitgebreid weergegeven in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, waarin ook nog een aantal andere indicatoren zijn opgenomen die een beeld geven van de financiële positie van de gemeente Bladel.

Tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor een gemeente geen maatregelen heeft getroffen, maar die wel van betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente bestaat een relatie. Deze relatie wordt het weerstandsvermogen genoemd. In de op 25 maart 2021 vastgestelde 'Nota reserves en voorzieningen 2021' is het beleid uit de nota weerstandsvermogen en risicomangement nader geconcretiseerd. We sturen op de aanwezigheid van een ratio weerstandsvermogen binnen de grenzen van de waardering 3 'voldoende' (in de bandbreedte van >1,0 tot <1,4).

- Een reëel en structureel sluitende begroting.

De financiële situatie van onze gemeente is gezond te noemen en dat willen we graag zo houden. Om de gemeentefinanciën goed op orde te houden is het belangrijk dat de begroting reëel en structureel in evenwicht is. Het reële evenwicht houdt in dat de ramingen volledig, realistisch en haalbaar zijn. Als structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht.

- Structurele baten en lasten

De begroting bevat zowel incidentele als structurele baten en lasten. De structurele baten en lasten zijn regel

(ze omvatten het overgrote deel van de begroting) en de incidentele baten en lasten vormen de uitzondering op die algemene regel. Structurele baten en lasten zijn de baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting en meerjarenraming zijn opgenomen. De structurele baten en lasten kunnen uiteraard wel per jaar in omvang variëren.

Voor het begrip incidenteel kan gedacht worden aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen, of de baten en lasten worden voor een bepaalde duur in de begroting opgenomen. Het is daarbij van belang dat het gaat om 'eenmalige zaken'. Voor het bepalen van incidentele baten en lasten is het van belang dat ze van materiële omvang zijn. In de "Financiële verordening gemeente Bladel 2021" wordt daarom een ondergrens voor alle incidentele posten gehanteerd van € 10.000,-. In beginsel worden dus incidentele baten en lasten slechts opgenomen als ze de ondergrens overschrijden.

Rol gemeenteraad

De gemeenteraad heeft de wettelijke taak een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is (Gemeentewet artikel 189). Om de raad in staat te stellen deze taak te verrichten, is het essentieel dat de begroting een inzichtelijke presentatie van het structureel begrotingsaldo bevat.

Beleidskaders

Nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2006
 Nota activeren, waarden en afschrijven van vaste activa 2021
 Nota reserves en voorzieningen 2021
 Treasurystatuut 2014
 Nota verlenen van garanties en verstrekken van geldleningen 2019
 Financiële verordening gemeente Bladel 2021

Wat weten we nog meer?

Er zijn geen beleidsindicatoren uit de BBV-basisset van toepassing.

Meerjarenprogramma

Onderstaand worden de (nieuwe) wensen voor de planperiode 2022-2026 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
A	Algemene uitkering jeugdzorg 2024 t/m 2026								902	831	573
	totaal lasten algemene dekkingsmiddelen								902	831	573

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting meerjarenprogramma

Algemene uitkering

Het kabinet heeft in de meircirculaire 2022 voor het jaar 2023 incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg. Hierbij gaat het kabinet er vanuit dat gemeenten inzetten op besparingsmaatregelen op jeugdzorguitgaven in 2023 (die ook onderdeel is van de reeks van de - arbitrage - Commissie van Wijzen). Daarnaast gaat het kabinet de komende tijd met gemeenten en andere relevante partijen verder in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Het kabinet zal bij het afsluiten van de Hervormingsagenda ook besluiten over de extra middelen voor 2024 en verder die aan gemeenten beschikbaar gesteld worden, waarbij het advies van de Commissie van Wijzen het uitgangspunt vormt. Nogmaals merken wij op dat het Rijk onzes inziens het zwaarwegende advies van de arbitragecommissie niet zonder meer naast zich neer kan leggen. Mede op basis van de afspraken tussen Rijk, IPO en VNG van juli 2021 hebben wij in onze meerjarenraming voor de jaren 2024 tot en met 2026 rekening gehouden met 75% van de bedragen van wat de arbitragecommissie jeugdzorg berekent. Wij wachten de definitieve ontwikkelingen hierover daarom af.

De meicirculaire meldt verder dat de extra ombuiging van € 511 miljoen uit het regeerakkoord Rutte IV op de extra middelen jeugd van de Commissie van Wijzen (€ 100 mln. in 2024, € 500 mln. in 2025 en 2026 structureel en € 511 mln. vanaf 2027) voor verantwoordelijkheid en risico van het Rijk is. Onder druk van de Eerste Kamer lijkt deze bezuiniging nu geschrapt. Er wordt in samenspraak met de VNG gezocht naar maatregelen om ook aan deze additionele ombuiging invulling te geven en die gemeenten in dat geval dus wel moeten doorvoeren.

Op 9 augustus 2022 heeft de VNG een bericht "Afspraken jeugdmiddelen in meerjarenraming" gepubliceerd. Hieruit blijkt dat het Rijk, de VNG en het IPO voor de jaren 2024, 2025 en 2026 zijn overeengekomen dat gemeenten zowel de resterende 25% extra rijksbijdragen voor jeugdzorg als de geplande bezuinigingen volledig in de begroting 2023 mogen opnemen. Verder zijn afspraken gemaakt over een aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen, waarbij de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid heeft om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Er wordt in samenspraak met de VNG gezocht naar maatregelen om ook aan deze additionele ombuiging invulling te geven en die gemeenten in dat geval dus wel moeten doorvoeren. Omdat deze extra middelen officieel nog niet beschikbaar gesteld zijn en er nog geen (wettelijke) maatregelen genomen zijn, mede afhankelijk van besluitvorming van het Rijk, hebben wij er voor gekozen om met deze aanvullende afspraken nog geen rekening te houden. Eerst op het moment dat hierover meer duidelijkheid bestaat zullen wij deze financiële gevolgen in één van de volgende P&C-documenten opnemen. Invulling van de aanvullende besparing zal t.z.t. ook in nauwe samenspraak met Maatschappelijke Dienstverlening gerealiseerd moeten worden.

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partij wordt betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- NV Bank Nederlandse Gemeenten
- NV Brabant Water

Wat mag het kosten?

a. Lokale heffingen

Bladel kent de onroerende zaakbelastingen als heffing die aan de algemene middelen worden toegevoegd. Hoewel we de toeristenbelasting ook als algemeen dekkingsmiddel beschouwen is deze opbrengst (op grond van het BBV) echter verantwoord onder programma Economie.

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.

- Onroerende zaakbelastingen

Voor de OZB zijn de tarieven in eerste aanleg verlaagd om de waardeontwikkeling te compenseren. Daarnaast zouden de OZB-tarieven verhoogd worden met een nagecalculeerde trendmatige aanpassing van 4,60%. Middels een unaniem aangenomen amendement is deze laatste aanpassing volledig geschrapt. Jaarlijks houden we ook rekening met de autonome groei van de opbrengsten als gevolg van ver- en nieuwbouw van woningen en bedrijfsruimten. De kosten voor de uitvoering van de Wet waardering Onroerende Zaken (WOZ) hebben in hoofdzaak betrekking op taxatie- en ambtelijke kosten. De lasten voor heffing en invordering hebben betrekking op toerekening van ambtelijke kosten.

b. Uitkeringen gemeentefonds

Het gemeentefonds is specifiek opgedeeld in een algemene uitkering en enkele doel- en integratie-uitkeringen. Voor deze uitkeringen geldt dat de gemeente vrij is ze in te zetten.

- Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeente. De algemene uitkering wordt door het Rijk op grond van diverse verdeelsleutels (maatstaven) toegerekend aan de gemeente(n). De uit te keren bedragen worden in diverse circulaire bekendgemaakt. De algemene uitkering is doorgerekend op basis van de bijgestelde uitgangspunten met betrekking tot woningbouw, inwonersaantallen, uitkeringsgerechtigden enz. Hierbij zijn de financiële effecten tot en met de meicirculaire 2022 meegenomen.

De financiële effecten van de septembercirculaire 2022 zullen wij t.z.t. via een raadsvoorstel met een voorstel tot wijziging van de begroting ter kennis brengen van uw raad, zodat u de financiële effecten daarvan alsnog kunt betrekken bij de besluitvorming over deze begroting.

Het Rijk wil samen met medeoverheden werken aan een nieuwe stabiele financieringssystematiek voor gemeenten vanaf 2026. Er zullen bouwstenen in kaart gebracht worden voor een nieuwe financieringssystematiek, waarbij ook de uitbreiding van het lokale belastinggebied bespreekbaar is. In de Algemene Ledenvergadering van de VNG op 29 juni 2022 is een resolutie nagenoeg unaniem aangenomen om er bij het kabinet o.a. op aan te dringen dat uiterlijk op Prinsjesdag (dus met financiële vertaling in de septembercirculaire 2022!) voor gemeenten duidelijkheid ontstaat over hun financiële ruimte vanaf het jaar 2026. Gemeenten zijn immers niet in staat om een meerjarige bijdrage te leveren aan de geïnitieerde maatschappelijke opgaven, als gemeenten daar financieel niet voldoende voor gecompenseerd worden. Er moet dus nog een oplossing komen voor de bredere financiële problematiek voor het jaar 2026 en verder.

c. Dividend

De gemeente ontvangt dividend over haar kapitaalbreng in de NV Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) en Brabant Water NV. Aan de hand van de laatste jaarcijfers van deze instanties kan de navolgende raming voor 2023 worden opgemaakt.

	aantal aandelen	waarde	rendement	opbrengst
NV Bank voor Nederlandse Gemeenten	62.790	€ 156.975	81,0%	€ 169.000
Brabant Water NV	17.706	€ 1.771	0,0%	€ 0

d. Financiering

Het saldo van de financieringsfunctie is een correctie van de berekende rentelasten op de beleidsvelden ten opzichte van de omslagrente. De doorbelasting van rentelasten geschiedt, op basis van de gewijzigde BBV voorschriften, tegen het gemiddelde afgeronde rente-omslagpercentage van 0,650% (2021: 0,750%). Voor een specificatie wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.

e. Overige algemene dekkingsmiddelen

We berekenen geen bespaarde rente over het eigen vermogen. Voor de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen maken we hiervoor een uitzondering, omdat naast de afschrijvingslast ook de rentelast van het betreffende activum verrekend wordt met de reserve. Het percentage van de rentetoerekening aan deze reserve (lasten) moet gebaseerd zijn op het gemiddelde rentepercentage van het vreemd vermogen. De bespaarde rente is hierop aangepast. In 2023 wordt € 161.000,- toegevoegd aan de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen.

f. Vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 moeten overheidsondernemingen die economische activiteiten verrichten belasting betalen over hun (fiscale) winst. Uitgangspunt van de wet is dat ieder overheidslichaam vennootschapsbelastingplichtig (Vpb) is, indien er een duurzame organisatie van arbeid en kapitaal is, die deelneemt aan het economische verkeer en winst beoogt, of waarbij winst redelijkerwijs te verwachten valt.

Jaarlijks beoordelen we of de gemeentelijke activiteiten voldoen aan de hiervoor genoemde uitgangspunten. Per activiteit beoordelen we of met de uitoefening van de betreffende activiteit een onderneming in fiscaal-rechtelijke zin wordt gedreven. De meeste activiteiten komen niet door de zgn. "ondernemerspoort". Dit komt omdat deze activiteiten geen winst genereren of doordat in fiscale zin de gemeente niet deelneemt aan het economische verkeer. Voor een drietal geclusterde werkvelden wordt in principe door de ondernemerspoort gegaan, te weten: grondexploitaties, inzameling van huishoudelijke afvalstromen en woningexploitaties.

g. Onvoorziene uitgaven en stelposten

Voor de dekking van incidentele onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare uitgaven is in de begroting 2023 een bedrag van € 13.000,- opgenomen. In voorkomende gevallen worden incidentele mee- en tegenvallers ook verrekend met de algemene reserve. Door de stijgende inflatie stijgen de lasten niet alleen binnen onze bedrijfsvoering. Ook aannemers, verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen zullen de hogere inflatie wil-

len doorberekenen aan de gemeente. De stelpost loon- en prijsmutaties wenden we t.z.t. hiervoor aan. In de begroting is op basis van de financiële kaderstelling vooralsnog rekening gehouden met een rentepercentage van 0,75% voor eventueel nieuw aan te trekken geldleningen in 2023. De lange rentetarieven zijn onder invloed van de oplopende inflatie echter gaan oplopen. Onder andere veroorzaakt door de naweeën van corona, verstoringen in de productieketens en de oorlog in Oekraïne. Door de meerjarige begrotingsoverschotten wordt onze liquiditeitspositie aanzienlijk verbeterd. Dit leidt tot een lagere financieringsbehoefte en dus tot lagere rentelasten. Daarom hebben wij in deze begroting die middelen afgezonderd om de rentenadelen bij consolidatie van korte lopende schuld naar lange lopende schuld daarmee op te kunnen vangen.

Het kabinet heeft extra middelen beschikbaar gesteld om de dienstverlening (bij gemeenten) te verbeteren. Het is daarbij van belang dat de dienstverlening plaatsvindt in een 'lerende uitvoeringspraktijk'. Gemeenten moeten kunnen leren van de fouten en knelpunten in hun uitvoeringspraktijk en kunnen leren van elkaar, zodat de gemeentelijke dienstverlening aan inwoners in kwetsbare posities continu kan worden verbeterd. Het is wenselijk dat er in elke gemeente ruimte is om het systeemleren in te richten. Deze capaciteit kan worden aangewend om aan te sluiten bij het kennis- en leernetwerk van het programma Leefbaarheid en Veiligheid en de lessen uit dat programma te vertalen naar de eigen gemeente. De afgezonderde middelen zetten wij t.z.t. hiervoor in. De nog te verdelen rente en afschrijvingen moeten nog functioneel verbijzonderd worden. Aan de hand van de risico's op onze openstaande vorderingen bepalen we hoe hoog de voorziening dubieuze debiteuren moet zijn. Daarbij wordt een inschatting gemaakt ten aanzien van de mate van invorderbaarheid, waarvoor een voorziening getroffen wordt. Op grond van een analyse kon in 2021 € 46.000,- van de voorziening dubieuze debiteuren vrijvallen.

Onvoorzien uitgaven en stelposten krijgt dan het navolgende verloop:

bedragen x € 1.000	s/i	2021	2022	2023	2024	2025	2026
a. onvoorzien uitgaven	s		-6	-13	-13	-13	-13
b. stelpost loon- en prijsmutaties	s		-34	-462	-445	-460	-488
c. stelpost opvang hogere rentelasten	s			-64	-86	-112	-164
d. stelpost vanuit algemene uitkering (systeemleren)	s		-26	-34	-34	-34	-34
e. door te belasten rente en afschrijvingen	s			-6	-11	-18	-23
f. vrijval voorziening dubieuze debiteuren	i	46					
totaal onvoorzien en stelposten		46	-66	-579	-589	-637	-722

In onderstaand overzicht wordt het totaal van lasten en baten van de algemene dekkingsmiddelen opgenomen.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
algemene dekkingsmiddelen	n -547	n -956	n -1.095	n -1.085	n -1.097	n -1.154
Totaal lasten	n -547	n -956	n -1.095	n -1.085	n -1.097	n -1.154
Baten						
algemene dekkingsmiddelen	v 39.745	v 42.979	v 42.929	v 43.666	v 44.342	v 41.852
Totaal baten	v 39.745	v 42.979	v 42.929	v 43.666	v 44.342	v 41.852
Geraamd saldo van baten en lasten	v 39.198	v 42.023	v 41.834	v 42.581	v 43.245	v 40.698

(- = nadeel en + = voordeel)

5. Paragrafen

Voorwoord

In de paragrafen worden onderwerpen die versnipperd in de begroting staan bij elkaar in beeld gebracht. Het gaat met name om de beleidslijnen voor beheersmatige aspecten, die grote financiële gevolgen kunnen hebben voor het realiseren van de programma's. Zij geven een horizontale dwarsdoorsnede van de begroting. De paragrafen zijn bedoeld om extra informatie te geven voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en lange(re) termijn.

5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Beleid voor risicomangement

We geven u in deze paragraaf inzicht in welke mate de gemeente Bladel in staat is risico's met financiële gevolgen op te vangen zonder direct het beleid te moeten aanpassen. In 2006 heeft uw raad de nota weerstandsvermogen en risicomangement vastgesteld en in 2021 de nota reserves en voorzieningen 2021. Deze nota's en de paragraaf weerstandsvermogen hebben nauw verband met elkaar. In deze nota's zijn vooral de beleidslijnen en de totale positie aan de orde gesteld. De gemeente Bladel wil risico's niet elimineren, maar wil ze aanvaardbaar en beheersbaar houden. Gezond verstand laten we de boventoon voeren bij risicobeheersing, zodat we doen wat we moeten doen. Twee maal per jaar, bij de begroting en de jaarrekening, beoordelen we ons risico-profiel. Op deze wijze krijgt uw raad periodiek goed inzicht in de omvang en de mogelijkheden om financiële risico's op te vangen.

De ratio weerstandsvermogen c.q. algemene reserve wordt uitgedrukt als de verhouding tussen de algemene reserve en het gemiddelde van de geïnventariseerde risico's. We sturen op de aanwezigheid van een ratio weerstandsvermogen binnen de grenzen van de waardering 3 (voldoende) in de bandbreedte van >1,0 tot <1,4. In onderstaand overzicht worden de waarderingsschalen weergegeven:

Waarderingsschaal	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
1	$x > 2,0$	Uitstekend
2	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
3	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
4	$0,8 < x < 1,0$	Matig
5	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
6	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Risicoprofiel

In de op 25 maart 2021 vastgestelde nota reserves en voorzieningen 2021 is het eigenstandig risicoprofiel als normatief kader voor de omvang van de algemene reserve bepaald op de gemiddelde omvang van de geïnventariseerde risico's.

Berekening onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de gemeentelijke belastingen en heffingen (OZB, afvalstoffenheffing, rioolrechten en leges) te verhogen. Voor de heffingen zijn overigens regels gesteld: de tarieven mogen maximaal kostendekkend zijn in meerjarenperspectief. Hierin zit geen ruimte die de weerstandscapaciteit vergroot. Voor de OZB is de capaciteit te berekenen door de maximale belastingtarieven te vergelijken met de belastingtarieven in de gemeente Bladel. Voor de maximale belastingtarieven wordt gebruik gemaakt van de normen voor "een redelijk peil van de eigen heffingen" bij het zogenaamde artikel 12 beleid zoals genoemd in de circulaire Gemeentefonds. Deze bedragen zijn niet meegenomen bij het bepalen van de weerstandscapaciteit van de gemeente Bladel. Reden: wijziging van OZB-tarieven vraagt om een beleidswijziging van de raad.

Indien een redelijke inschatting van het gewenste weerstandsvermogen kan worden gegeven, kan hieruit een indicatie voor de gezondheid en flexibiliteit van de gemeentelijke financiën op de korte én langere termijn worden gegeven. Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de relatie gelegd tussen de gemiddelde omvang van de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste omvang van de algemene reserve enerzijds en de omvang van de algemene reserve anderzijds. Het beschikbare weerstandsvermogen is tenminste even groot als de omvang van het bepaalde risicoprofiel.

De financiële risico's worden per programma nader toegelicht. Voor elk risico is een inschatting gemaakt van de kans dat de aangegeven gebeurtenis zou kunnen optreden. Hierbij worden drie categorieën onderscheiden, namelijk 'laag', 'midden' en 'hoog'. Gesproken wordt van een 'laag' risicoprofiel indien de kans gemiddeld voor 25% zou kunnen optreden. Een 'midden' risicoprofiel beweegt zich op 50% en een 'hoog' risicoprofiel op gemiddeld 75%. Anders gezegd, een kwalificatie met 'hoog' impliceert dat het al bijna noodzakelijk is om voor dat risico een voorziening te treffen. Vervolgens is een financiële indicatie opgenomen van de omvang van het risico door de kans te vermenigvuldigen met het gemiddelde effect en is aangegeven of het risico van incidentele dan wel structurele aard is.

Programma: Bestuur en ondersteuning

- (1) Personeelsvoorzieningen

In het geval van ziekte en/of arbeidsongeschiktheid moet de gemeente als werkgever maximaal twee jaar het salaris aan de betrokken werknemer doorbetalen. Wanneer zich een geval van ziekte voordoet, waarvoor vervanging nodig is, kost dit de gemeente extra geld. Daarnaast geldt dat er binnen onze organisatie ook een behoorlijke mate van kwetsbaarheid is ten aanzien van specifieke kennis, omdat deze ingevuld worden door zgn. "éénmansfuncties". Door de gemeenteraad noodzakelijk en wenselijk geachte activiteiten (maar ook de reguliere werkzaamheden) moeten veelal (mede) worden gerealiseerd via inzet van de ambtelijke medewerkers in onze steeds 'krapper' wordende organisatie. Om alles tijdig te realiseren moet er evenwicht zijn tussen de te leveren prestaties en de beschikbare menskracht. Het is de taak van ons college om samen met het management dit evenwicht te zoeken en te handhaven. Waar dat niet mogelijk is zullen keuzes onvermijdelijk zijn. Het financieel risico wordt ingeschat op een bandbreedte van € 25.000,- tot € 55.000,-.

- (2) Risico's op eigendommen

De gemeente Bladel wordt ook steeds meer geconfronteerd met toenemende vernielingen aan de gemeentelijke eigendommen. Daar de dader(s) vaak niet meer te achterhalen zijn kunnen de kosten van herstel niet in alle gevallen verhaald worden. Op basis van uitgevoerde risico-analyses uit het verleden wordt dit incidenteel risico ingeschat op een bandbreedte van € 15.000 tot € 25.000,-.

- (3) Gevolgen waardering activa

De raad heeft in zijn vergadering van 25 maart 2021 het nieuwe afschrijvingsbeleid vastgesteld, waarin uitgangspunt is dat afgeschreven wordt tot een boekwaarde van € 0,-. Voor sommige vaste activa kan echter van tevoren vastgesteld worden dat sprake dient te zijn van een restwaarde, omdat een deel van het actief geacht wordt altijd zijn waarde te behouden (tot het moment van verkoop of buitengebruikstelling natuurlijk). Het hanteren van een restwaarde kan voor de langere termijn daarentegen onzekerheden bestaan met financiële consequenties tot gevolg. Om deze onzekerheid weg te nemen willen we hiervoor bij de bepaling van de omvang van het weerstandsvermogen een bedrag opnemen binnen een bandbreedte van € 100.000,- tot € 500.000,-. Het incidentele risicoprofiel schatten wij vooralsnog als 'laag' in.

- (4) Informatiebeveiliging en privacy

Als gemeente hebben we te maken met gegevens en gevoelige informatie van onze inwoners. Zij verwachten dat wij zorgvuldig met deze gegevens omgaan. Gemeente Bladel moet daarom zowel bij intern gebruik als externe uitwisseling van informatie rekening houden met beveiligings- en privacyaspecten. Dat zorgt niet alleen voor betrouwbaarheid, maar ook voor een goede kwaliteit van de bedrijfsvoerings- en dienstverleningsprocessen.

Wij voeren diverse risico-beperkende maatregelen uit, zoals jaarlijkse toetsing op naleving van wet- en regelgeving middels ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit), het jaarlijks uitvoeren van een risico-inventarisatie en -evaluatie en het uitvoeren van Data Protection Impact Assessments (DPIA's) om informatie-beveiligings- en privacy risico's in kaart te brengen en waar mogelijk te verkleinen. Daarnaast stelt de Informa-

tiebeveiligingsdienst ons op de hoogte van (acute) kwetsbaarheden, ontwikkelingen en grootschalige incidenten zodat wij passende maatregelen kunnen treffen. Ondanks deze maatregelen blijft het risico bestaan dat er een informatiebeveiligingsincident of datalek plaatsvindt. Met name de digitale dreiging is verder toegenomen door de oorlog in Oekraïne en de digitalisering en meegroeïende cybercriminaliteit. (Digitale) informatiebeveiligingsincidenten en datalekken hebben een grote impact op imago, bedrijfsvoering en kunnen behoorlijk wat tijd en geld kosten. Daarom hebben wij een bedrag van € 30.000,- als risico opgenomen in de begroting.

Programma: Verkeer en vervoer

- (5) Gladheidbestrijding

De gladheidbestrijding is middels een contract ondergebracht bij een aannemer voor de duur van vijf jaren. Gladheidbestrijding is een apart werkveld en het voorspellen van de duur en hevigheid van een winterperiode is erg moeilijk. Tijdens extreme situaties, bijvoorbeeld bij (hevige) sneeuwval in combinatie met strenge vorst, moet dan ook intensiever worden geschoven en gestrooid. Derhalve zijn naast een maandelijkse vergoeding ook eenheidsprijzen in het contract opgenomen met betrekking tot het schuiven en strooien van vooraf bepaalde routes. Bij de beschikbare gestelde middelen wordt uitgegaan van normale winterse omstandigheden, wat per winterseizoen neer komt op 27 maal de vooraf bepaalde routes schuiven en strooien. Zodra sprake is van extreme situaties kunnen de meerkosten oplopen doordat vaker dan gemiddeld wordt gestrooid. Rekening houdend met extremere situaties, waarbij een toename van 35% extra werkzaamheden met betrekking tot gladheidbestrijding aannemelijk wordt geacht, is er sprake van een risico van ca. € 25.000,- aan extra kosten.

Programma: Sport, cultuur en recreatie

- (6) Natuurplagen

Door 'natuurplagen' (processierupsen, kevers, luizen, rattenplagen, iep- en kastanje ziektes e.d.) zullen er in voorkomende gevallen extra onderhoudswerkzaamheden verricht moeten worden aan het openbaar groen, sportvelden en de bossen. Op basis van eerdere onderhoudswerkzaamheden wordt dit incidenteel risico bepaald binnen een bandbreedte van € 100.000,- tot € 120.000,-. Voorts wordt voor de overige calamiteiten en claims een incidenteel risico bepaald binnen een bandbreedte van ca € 20.000,- tot € 30.000,-.

Programma: Sociaal domein

- (7) Uitvoering loonkostensubsidie (KempenPlus)

Vanaf 2022 is de hoogte van het budget afhankelijk van de gerealiseerde inzet van loonkostensubsidie uit het vorige jaar. In tegenstelling tot de huidige situatie wordt voor gemeenten straks een apart macrobudget voor loonkostensubsidie bepaald. Daarbij wordt rekening gehouden met de oploop als gevolg van de groei van de doelgroep. Het budget wordt jaarlijks vastgesteld op basis van realisaties uit het vorige jaar. Dit wordt ook gecorrigeerd voor de gevolgen van beleid en de loon- en prijsontwikkeling. Dit is voor gemeenten een stimulans om het budget volledig in te zetten voor het instrument loonkostensubsidie. Tot op heden worden loonkostensubsidies betaald uit het macrobudget Participatiewetuitkeringen. Achterliggende gedachte was dat gemeenten met de inzet van loonkostensubsidie kunnen besparen op de bijstands-uitgaven. Gevolg is echter dat wanneer een gemeente zich extra inzet, hiervoor geen extra budget ontvangt. Daarnaast kunnen de lasten voor de inzet van loonkostensubsidie soms hoger zijn dan de besparing op de uitkeringslasten. Dit is bijvoorbeeld het geval bij plaatsing van een niet uitkeringsgerechtigde of bij mensen met een lage loonwaarde. We schatten het risico voornamelijk in op pm.

Programma: Volksgezondheid en milieu

-(8) Claim Attero minderlevering brandbaar restafval 2015-januari 2017

Op 29 juni 2021 heeft het Hof Den Haag het arbitrale eindvonnis inzake de minderlevering brandbaar restafval 2015-januari 2017 nietig verklaard. De uitspraak hield tevens in dat Attero de door de Metropoolregio Eindhoven vooruitbetaalde naheffing moest terugbetalen. Dit is inmiddels gebeurd. Attero is tegen de uitspraak van het Hof in cassatie gegaan, wanneer deze procedure start is nog niet bekend. De looptijd van de procedure wordt ingeschat op 1,5 jaar.

Indien de uitspraak negatief uitvalt voor de Brabantse gewesten en gemeenten, kan dit financiële gevolgen hebben voor de in de Metropoolregio Eindhoven deelnemende gemeenten omdat de door Metropoolregio Eindhoven vooruitbetaalde naheffing doorberekend zal worden naar deze gemeenten. Een verdeelsleutel hiervoor zal pas na een eventuele negatieve uitspraak worden bepaald. Dit risico schatten wij als laag in.

Programma: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

- (9) Grondexploitatie

Voor de risico's verbonden aan de grondexploitatie wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid. De algemene reserve grondexploitatie is gevormd voor de dekking van de risico's verband houdend met de grondexploitaties. Op 11 juli 2007 is met een ingezetene en de gemeente een overeenkomst gesloten, waarin – kort samengevat - afspraken zijn gemaakt over het beschikbaar stellen van een kavel op De Beemd, alsmede over de opslag van grond en bouwmaterialen op het perceel De Pan ongenummerd. De nakoming van deze overeenkomst heeft uiteindelijk geleid tot een juridische procedure, waarbij de gemeente op 24 april 2013 bij de rechtbank volledig in het gelijk is gesteld. Appellant heeft tegen het vonnis van de rechtbank hoger beroep ingesteld. Op 26 januari 2016 heeft het Gerechtshof arrest gewezen. Hierbij is de appellant in het gelijk gesteld. Het Hof heeft – kort samengevat - bepaald dat de gemeente toerekenbaar tekort is geschoten in nakoming van de vaststellingsovereenkomst van 11 juli 2007 en veroordeelt de gemeente tot vergoeding van de geleden schade. De schade wordt bepaald in een afzonderlijke procedure waarvoor onafhankelijke deskundigen zijn aangewezen. Op 13 oktober 2020 is hierover een zitting geweest bij de rechtbank. De rechtbank heeft eindelijk op 14 april 2021 uitspraak gedaan in de schadestaatprocedure van de appellant (inzake de nakoming van de vaststellingsovereenkomst). De schade is door de rechtbank bepaald op € 2.459,- plus rente, welke in 2022 verrekend is. De appellant is evenwel in hoger beroep gegaan.

- (10) Actualisatie winstuitnames grondexploitatie

De gemeente Bladel neemt tussentijds winst als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan (laag risicoprofiel). In het BBV (notitie grondexploitatie) zijn regels vastgelegd over de wijze van winstnemingen. In de notitie wordt aangegeven dat bij tussentijdse winstnemingen de percentage of completion methode (POC) dient te worden gevolgd: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. In de grondexploitaties wordt voor de boekjaren 2022 tot en met 2026 een gemiddelde (commerciële) winst verwacht van € 42.000,-. Het (conjuncturele) risico wordt ingeschat op een bandbreedte van 15% en 25% van het gemiddelde van de geraamde (commerciële) winstuitname gedurende de planperiode. Het risico wordt dan ingeschat op een bandbreedte van € 6.000,- tot € 11.000,-. Dit risico schatten wij als laag in.

- (11) Gevolgen Stikstofbesluit (PAS regels) / PFAS

In alle lopende grondexploitaties, waarvan het bestemmingsplan al vastgesteld c.q. onherroepelijk is, is in de onderbouwing van bestemmingsplannen geconcludeerd dat stikstof geen probleem is. Verder zijn er door de stikstofcrisis in de gemeente Bladel niet minder omgevingsvergunningen verleend. Stikstof heeft op dit moment nog geen financiële consequenties. Het risico voor de lopende projecten wat betreft stikstof schatten wij dan ook als laag in.

In alle lopende grondexploitaties, waar we nog gronden bouw- en woonrijp moeten maken is voor de uitvraag van "het werk" onderzoek uitgevoerd of er eventuele meerkosten voor PFAS zijn. Tot op heden is geconcludeerd dat in de lopende plannen dit niet het geval is. Aangezien we extra onderzoeken moeten doen naar PFAS, zijn deze extra onderzoekskosten meegenomen in de grondexploitaties. Door de PFAS hebben we op dit moment nog geen vertraging opgelopen in de lopende plannen dus de financiële consequenties zijn laag. Het risico voor de lopende projecten wat betreft PFAS schatten wij dan ook als laag in.

Bij toekomstige grondexploitaties houden we zekerheidshalve in onze exploitatieopzetten wel rekening mee met meerkosten voor onderzoeken naar stikstof/PFAS, meerkosten voor het bouw- en woonrijp maken en eventuele vertraagde fasering voor de gronduitgifte. Zodat we, mochten er meerkosten komen en een vertraagde gronduitgifte zijn, deze ingecalculeerd zijn. Mocht het uiteindelijk meevallen dan heeft dit een positief effect op de grondexploitatie. Het risico voor toekomstige projecten schatten we laag in.

Financiële indicatie risico-inventarisatie en -kwantificering

De omvang van de geïnventariseerde risico's beweegt zich tussen een bedrag van € 321.000,- en een bedrag van € 796.000,- (zie kolom c). Indien alle risico's zich tegelijk zouden voordoen, gaat het gemiddeld dus om een bedrag van € 558.000,-. Maar de kans hierop is niet erg groot. Uitgaande van de gemiddelde omvang en de geraamde 'kansen' bedraagt het totaal aan de nu geïnventariseerde risico's een aanzienlijk lager bedrag: gemiddeld € 221.000,-, incidenteel.

Overigens suggereren deze bedragen een nauwkeurigheid die zich absoluut niet voordoet; het is de toevallige uitkomst van een kansberekening en niet een met zekerheid te voorspellen uitkomst. In onderstaande tabel is

een financiële indicatie opgenomen van de omvang van het risico door de kans te vermenigvuldigen met het gemiddelde effect en is aangegeven of het risico van incidentele dan wel structurele aard is.

nr. omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	geraamde omvang *	kans			gemiddeld effect (c : 2)	kans x effect	kans x effect
		25%	50%	75%		incidenteel (d,e of f x g)	structureel (d,e of f x g)
(a) (b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)
1 Personeelsvoorzieningen	25-55			x	40	30	
2 Risico's eigendommen	15-25			x	20	15	
3 Gevolgen waardering activa	100-500	x			300	75	
4 Informatiebeveiliging en privacy	30-30	x			30	8	
5 Gladheidbestrijding	25-25		x		25	13	
6 Natuurplagen	120-150		x		135	68	
7 Uitvoering loonkostensubsidie	pm		x		pm		pm
8 Afvalverwijdering Attero	pm	x			pm	pm	
9 Grondexploitatie	pm	x			pm	pm	
10 Actualisatie winstuitnames grond- exploitatie	6-11	x			8	12	
11 Gevolgen Stikstofbesluit / PFAS / grondexploitaties	pm	x			pm	pm	
Ondergrens risico's	321						
Bovengrens risico's	796						
Totaal gemiddelde risico's					558		
Totaal na kansberekening						221	

Weerstandsvermogen

Overigens suggereren deze bedragen een nauwkeurigheid die zich absoluut niet voordoet; het is de toevallige uitkomst van een kansberekening en niet een met zekerheid te voorspellen uitkomst. Ten aanzien van de geraamde stand van de algemene reserve willen wij -met nadruk- vermelden dat het voorspellen van de prognosticeerde resultaten betreffen. Met name de vertraging van de verkoop van gemeentelijke bouwgrond kan de winstpotentie van de grondexploitatie (en dus de winstuitnames ten gunste van de algemene reserve) nadelig beïnvloeden. Daadwerkelijke bestedingsvoorstellen moeten steeds beoordeeld worden aan de hand van werkelijk gerealiseerde resultaten. In de vastgestelde nota reserves en voorzieningen 2021 is bepaald dat bestedingsvoorstellen ten laste van de algemene reserve slechts zijn aan te bevelen, wanneer er middelen resteren boven de omvang van de risicoprofielen.

In onderstaand tabel wordt de prognose van de omvang van het weerstandsvermogen (algemene reserve) weergegeven:

(bedragen x € 1.000,-)	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
a. noodzakelijke omvang (voldoende)	781	781	781	781	781
b. geïnventariseerde risico's (gemiddeld)	558	558	558	558	558
c. stand algemene reserve begin van het jaar	10.276	15.075	9.880	11.668	14.326
d. stand algemene reserve eind van het jaar	15.075	9.880	11.668	14.326	14.933
e. algemene reserve (vrije ruimte eind van het jaar): d - a	14.294	9.099	10.887	13.545	14.152
f. ratio algemene reserve eind van het jaar f / c	19,30	12,65	14,94	18,34	19,12
g. betekenis	uitstekend	uitstekend	uitstekend	uitstekend	uitstekend

Kengetallen en de signaleringswaarde

In het streven naar meer transparantie, verbetering van het inzicht in de financiële positie en voor vergelijking met andere gemeenten worden zowel in de begroting als jaarrekening een set van financiële kengetallen opgenomen. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting

of de balans. Deze kengetallen beogen, in onderlinge samenhang, een bijdrage te leveren aan het inzicht in de financiële positie van de gemeente. Juist de onderlinge samenhang en het verloop gedurende meerdere jaren biedt het verlangde inzicht. Daarom is niet zinvol om op basis van één enkel kengetal conclusies te trekken.

De kengetallen zijn primair bedoeld als instrument voor de raad en worden niet gebruikt als extra normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies of het Rijk. De gezamenlijke provinciale toezichthouders hebben echter geconstateerd dat het financiële beeld dat uit de kengetallen naar voren komt, voor de toezichthouder ook belangrijk is voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Om de kengetallen te kunnen duiden is besloten om aan te sluiten bij de door de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) gehanteerde signaleringswaarden. De VNG heeft een aantal signaleringswaarden ontwikkeld om een grofmazige waardering te geven aan de kengetallen. Het betreft dus nadrukkelijk geen normering maar het dient als hulpmiddel om de afzonderlijke uitkomsten in beter perspectief te plaatsen. Voor elk kengetal worden drie categorieën onderscheiden: 'A: Minst risicovol' (in groen), 'B: Neutraal' (in geel) en 'C: Meest risicovol' (in oranje). Zie onderstaande tabel:

Kengetallen: landelijke risico profielen	signaleringswaarden		
	minst risicovol	neutraal	meest risicovol
1 A. netto schuldquote	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130%
1 B. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130%
2. solvabiliteitsrisico	> 30%	van 20% t/m 30%	< 20%
3. grondexploitatie	< 20%	van 20% t/m 35%	> 35%
4. structurele exploitatieruimte	>= 0%	0%	< 0%
5. belastingcapaciteit	< 100%	van 100% t/m 105%	> 105%

Financiële kengetallen

Om de kengetallen te kunnen duiden is per kengetal een omschrijving opgenomen.

1A. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De netto schuldquote geeft aan of de gemeente investeringsruimte heeft of juist op zijn tellen moet passen. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten (rente en aflossing) er zijn waardoor een begroting minder flexibel wordt. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

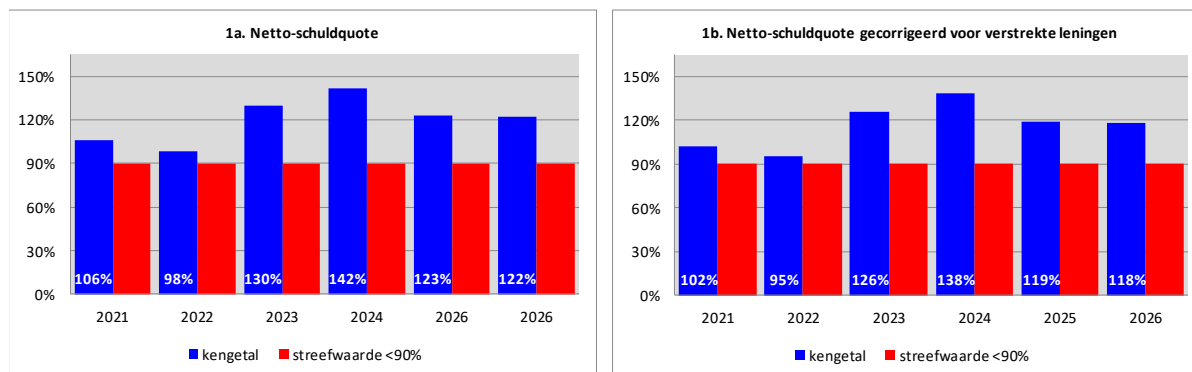
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

De stijging van 2023 en volgende jaren wordt met name veroorzaakt door de cumulatieve doorwerking van de voorgenomen financieringen van de investeringen vanuit het meerjarenprogramma. In 2021 hebben we hier op voorgesorteerd door een vaste geldlening af te sluiten van € 15.000.000,- tegen een rentepercentage van 0,584%. De erg lage rentelasten van onze schulden zijn volledig verdisconteerd in de meerjarenraming. We mogen op grond van het BBV tot maximaal de kasgeldlimiet met kort geld financieren. We houden er daarom rekening mee dat vanaf ultimo 2023 aanvullende financiering moet worden opgenomen. Anderzijds daalt het kengetal na 2024 ook weer als gevolg van de reguliere aflossingen. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen laat eenzelfde ontwikkeling zien. Overigens hoeft een hoge schuld niet te leiden tot een nadelig effect op de financiële positie. De toelichting hierop is verwerkt in de 'conclusie houdbare financiële positie'.

In onderstaande grafieken worden de kengetallen van de netto-schuldquote weergegeven:

2. De solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van de gemeente.

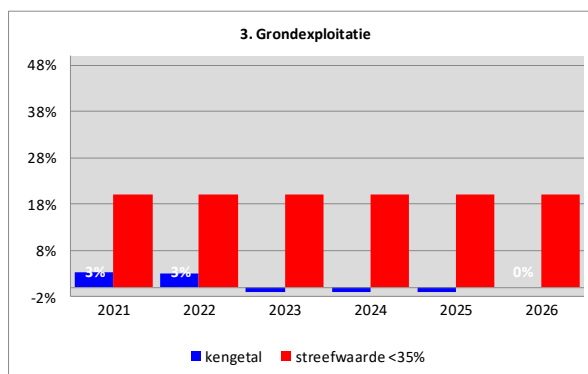
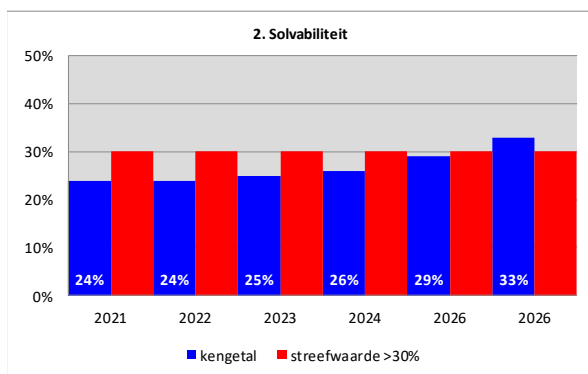
Voor de solvabiliteitsratio geldt: hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. Een solvabiliteit van 100% zou inhouden dat de gemeente geen schulden heeft. De solvabiliteitsratio bevindt zich normaal gesproken in categorie B (tussen 20% en 30%).

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio. De accountant beoordeelt ieder jaar of de gronden tegen de actuele waarde op de balans zijn opgenomen en of een eventueel gevormde voorziening van voldoende omvang is. Wanneer de waarde van de grond laag is, loopt de gemeente relatief weinig risico op de exploitatie maar is er relatief weinig waarde om de schuld te kunnen verlagen uit grondverkoop. Om te kunnen beoordelen of de gemeente goed scoort met haar grondexploitaties, moeten ook afzetprognoses en getroffen voorzieningen beoordeeld worden. Om de risico's van grondexploitaties zoveel mogelijk beheersbaar te houden worden, daar waar noodzakelijk, driemaal per jaar de grondexploitatieberekeningen van de diverse grondexploitaties bijgesteld. Eventuele verliezen worden hiermee tijdig inzichtelijk gemaakt waardoor passende maatregelen kunnen worden getroffen. Onze accountant beoordeelt deze vanuit zijn verantwoordelijkheid.

Voor de berekening van het kengetal grondexploitatie worden bouwgronden in exploitatie gedeeld door de totale baten (exclusief de mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Als voor het (verwachte) tekort in de grondexploitatie een verliesvoorziening is gevormd, wordt het saldo hiervan in mindering gebracht op de boekwaarde van de gronden.

In onderstaande grafieken worden de kengetallen van de solvabiliteit en van de grondexploitatie weergegeven:

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de berekening van het kengetal structurele exploitatieruimte wordt het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves gedeeld door de totale baten (exclusief de mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken.

De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De kengetallen moeten daarbij in samenhang worden gezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten en dit uit te drukken in een percentage.

De structurele exploitatieruimte bevindt zich in de jaren 2022 – 2026 tussen 4% en 15%, waarmee het zich structureel in categorie A bevindt. Dit geeft aan dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. In andere woorden: er is ruimte om een mogelijke stijging van de structurele lasten te dekken of een daling van de structurele baten op te vangen.

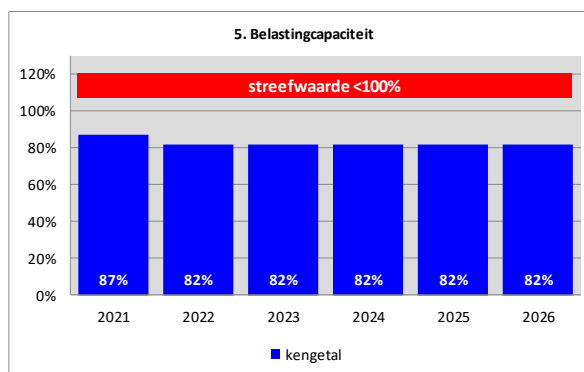
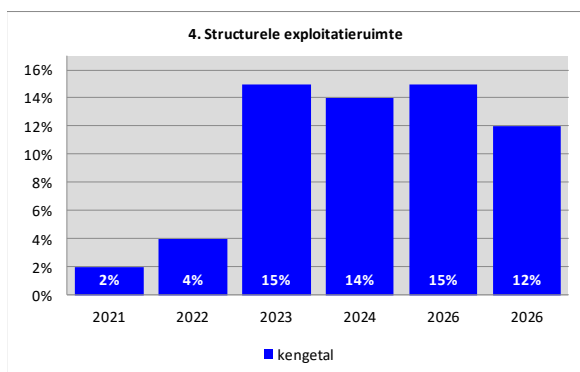
5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de onroerende zaakbelastingen, rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden (van 4 personen) in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het geeft weer wat de ruimte is om belastingen te verhogen ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het is de bevoegdheid van uw raad met welke omvang de belastingen worden verhoogd.

In onderstaande grafieken worden de kengetallen van de structurele exploitatieruimte en van de belastingcapaciteit weergegeven:

Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de (geprognosticeerde) balans als naar de exploitatie wordt gekeken. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de (geprognosticeerde) balans. De kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit brengen tot uitdrukking of onze gemeente over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid de gemeente heeft om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Hierna wordt in een stoplichtmodel de samenhang van de gepresenteerde kengetallen weergegeven. Het toont aan dat alleen de netto schuldquote in 2023 en 2024 de genormeerde grens overschreden wordt.

Kengetallen:	streefwaarde	Verloop van de kengetallen					
		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1A. netto schuldquote	< 90%	106%	98%	130%	142%	123%	122%
1B. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	102%	95%	126%	138%	119%	118%
2. solvabiliteitsrisico	> 30%	24%	24%	25%	26%	29%	33%
3. grondexploitatie	< 35%	3%	3%	-1%	-1%	-1%	0%
4. structurele exploitatieruimte	>= 0%	4%	4%	15%	14%	15%	12%
5. belastingcapaciteit	< 105%	93%	82%	82%	82%	82%	82%

Conclusie houdbare financiële positie

In onze optiek spreken we over houdbaar als de gemeente in het geval van 'slecht weer' nog voldoende vrij beschikbare middelen heeft om de klappen op te kunnen vangen. Dit betekent dat de gemeente voldoende flexibel moet zijn en dus niet teveel verplichtingen (financieel, juridisch en bestuurlijk) moet hebben die meerjarig (langer dan vijf jaar) vastliggen. Deze verplichtingen zijn bijvoorbeeld onze schuldverplichtingen (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten, apparaatlasten en beheer- en onderhoudlasten.

De gemeente moet wendbaar zijn om snel te kunnen reageren. Enerzijds organisatorisch wendbaar om goed in te kunnen spelen op uitbreiding of inkrimping van het takenpakket. Anderzijds financieel wendbaar door de begroting op orde te hebben en een financiële buffer aan te houden. Flexibiliteit en weerbaarheid zijn in dit verband belangrijke termen en vormen de pijlers voor het spelregelkader.

Op basis van de uitkomsten van bovenstaande kengetallen is de financiële positie van de gemeente Bladel in 2023, weerbaar en voldoende robuust. Er zijn voldoende buffers (zowel structureel als incidenteel) voorhanden om de risico's, als deze zich voordoen, en andere onvoorziene tegenvallers op te kunnen vangen. Daarnaast worden de incidentele lasten volledig gedekt door de incidentele baten, zodat de begroting 2023 in materieel opzicht meer dan sluitend is.

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 90% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente zich in de gevarenszone. Het zijn voorsnog grove vuistregels. Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie moet ook worden gekeken naar de voorraad bouwgronden, de uitgeleende gelden en de omvang van de beschikbare dekkingsreserves. De reserve kapitaallasten investeringen dient ook in relatie met de netto

schuldquote gezien te worden, omdat deze reserve in beginsel budgettair in mindering gebracht wordt op de betreffende kapitaallasten.

De stijging van 2023 en volgende jaren wordt met name veroorzaakt door de cumulatieve doorwerking van de voorgenomen financieringen van de investeringen vanuit het meerjarenprogramma. In 2021 hebben we hier op voorgesorteerd door een vaste geldlening af te sluiten van € 15.000.000,- tegen een rentepercentage van 0,584%. De rentelasten van de schulden zijn volledig verdisconteerd in de meerjarenraming. We mogen op grond van het BBV tot maximaal de kasgeldlimiet met kort geld financieren. We houden er daarom rekening mee dat vanaf ultimo 2023 aanvullende financiering moet worden opgenomen. Anderzijds daalt het kengetal na 2024 ook weer als gevolg van de reguliere aflossingen. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen laat eenzelfde ontwikkeling zien. Overigens hoeft een hoge schuld niet te leiden tot een nadelig effect op de financiële positie.

De verstrekte leningen (financiële activa art 36 lid b, c van het BBV) betreffen de verstrekte startersleningen en de aandelen van de BNG en Brabant Water. De schuldenlast die feitelijk op de exploitatie drukt is lager omdat in de netto schuldquote ook de in verleden doorgeleende startersleningen zijn verwerkt. Onze schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is 126%. Dit hoge kengetal wordt met name veroorzaakt doordat we in 2021 voorgesorteerd hebben op onze liquiditeitsplanning door een vaste geldlening af te sluiten van € 15.000.000,- tegen een laag rentepercentage van 0,584%. Rentelasten die volledig opgevangen zijn in de meerjarenraming. Gemeenten met veel grond hebben meer schulden en dus een hogere schuldquote. Dit geldt voor een deel ook voor de gemeente Bladel. Wij hebben beperkte grondposities voor woningbouw. Voor die gronden (met name voor plan Lange Trekken) hebben we (beperkte) schulden gemaakt. De rente over deze schuld drukt, behoudens eventueel strategische grond verwervingen, niet direct op de begroting, maar dient te worden opgevangen binnen de grondexploitaties. Met de opbrengsten uit de verkoop van de grond, dient zowel de rente als de aflossing van de schuld te worden betaald.

Het risicoprofiel van de gemeente ten aanzien van grondexploitaties is vrij beperkt. Dit vertaalt zich in een laag kengetal grondexploitatie. Het kengetal grondexploitatie neemt meerjarig verder af. Dit wordt veroorzaakt door de voortschrijdende realisatie van de grondexploitaties (met name door verwachte grondverkoop). De solvabiliteitsratio van 25% in 2023 begeeft zich binnen de noodzakelijke omvang en is meer dan voldoende om onze risico's op te kunnen vangen. Doorkijk naar de toekomst laat daarnaast zien dat de solvabiliteitsratio zeer waarschijnlijk zal gaan verbeteren. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de teller-noemer-effect. De prognose van het eigen vermogen stijgt door o.a. bestemming van de positieve begrotingsresultaten terwijl de prognose van de balanstotalen zal dalen. Onze eigen vastgestelde norm (de ratio weerstandsvermogen) zal echter gedurende de gehele planperiode meer dan voldoende zijn om onze risico's op te kunnen vangen. De structurele exploitatie ruimte van 15% in 2023 geeft aan dat onze structurele lasten allemaal vast liggen in structurele baten.

Overall kunnen we concluderen dat op basis van de kengetallen 2023 in relatie met een verwachte stijging van ons weerstandsratio naar 19,12 in 2026 de financiële positie voldoende is. Ook de belastingcapaciteit ligt onder het landelijk gemiddelde.

Ten slotte merken wij op dat de stuurbaarheid op de kengetallen betrekkelijk is. De financiële kengetallen hebben vooralsnog een indicatieve waarde. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden beoordeeld, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

5.2 Lokale heffingen

Voorwoord

Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het gemeentefonds, voor ons een belangrijke bron van inkomsten. We maken onderscheid tussen *belastingen*, *rechten* en *heffingen*.

Bij *rechten* is sprake van specifieke lasten verband houdend met individuele diensten door de gemeente. Bij *heffingen* is sprake van specifieke lasten verband houdend met collectieve voorzieningen. De geraamde opbrengsten van rechten en heffingen mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak. Dat wil zeggen: niet meer dan honderd procent kostendekkend.

Bij *belastingen* is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente. De eis van maximale kostendekkendheid geldt niet voor belastingen. De opbrengsten van deze belastingen gebruiken we als algemeen dekkingmiddel.

Het heffen van lokale belastingen en heffingen stelt de gemeente in staat om maatschappelijke voorzieningen op een evenwichtige wijze in stand te houden. Daarnaast stellen belastingen en heffingen de gemeente in staat maatschappelijke kosten door te belasten aan specifieke veroorzakers, zoals bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In het verlengde hiervan stelt het heffen van lokale belastingen en heffingen de gemeente in staat een sluitend meerjarenperspectief te bereiken. Aanpassing van de belastingtarieven zorgt ervoor dat de koopkracht van de gemeentelijke middelen gehandhaafd blijft.

Deze paragraaf bevat een overzicht van de voorgestelde wijzigingen van de gemeentelijke heffingen die van invloed zijn op de begroting 2023.

Algemene uitgangspunten

Bij het heffen en invorderen van belastingen zijn we onder meer gebonden aan de:

- Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (AWR);
- Algemene wet bestuursrecht (Awb), (inclusief de algemene beginselen van behoorlijk bestuur);
- Invorderingswet 1990;
- Gemeentewet;
- Wet waardering onroerende zaken
- diverse Uitvoeringsbesluiten.

De wet geeft duidelijke kaders aan voor de heffing, invordering en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Het maken van uitzonderingen op de regels uit de wetgeving is niet toegestaan, dit om rechtsongelijkheid voor de burger te voorkomen.

De lokale heffingen zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Ze raken de burgers, bedrijven en instellingen direct in hun portemonnee. Gemeentelijke heffingen staan dan ook sterk in de politieke belangstelling. De formele vaststelling van de tarieven voor 2023 vindt plaats door het vaststellen van de belasting- en tarievenverordeningen door uw raad.

Gemeentelijke heffingen kunnen worden onderscheiden in ongebonden heffingen en heffingen die gebonden zijn aan bepaalde leveringen en diensten van de gemeente. Ongebonden heffingen (belastingen) behoren tot de algemene dekkingmiddelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belastingen niet voor een specifiek en wettelijk bepaald doel maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen mogen worden ingezet. In Bladel zijn dit onroerende zaakbelastingen (OZB) en toeristenbelasting.

Voor de gebonden heffingen is er wel sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. Onze dienstverlening dient kostendekkend te zijn. Dat vraagt om een scherpe en transparante kostentoe-rekening. Het profijtbeginsel, ofwel het principe waarbij de gebruiker betaalt, is hierbij richtinggevend. Het streven is 100% kostendekkendheid (bij gebonden heffingen mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak). In onze gemeente gaat het om afvalstoffenheffing, rioolheffingen en leges. Ook de Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting beschouwen we als een gebonden heffing, omdat de opgelegde belastingen één-op-één doorbetaald worden aan de ondernemers (OVb) en de vertegenwoordiging van de eigenaren.

Het gemeentelijke beleid is gericht op de doelstelling dat de burgers/bedrijven in de gemeente Bladel niet zwaarder worden belast dan voor de gemeentelijke financiële huishouding noodzakelijk is. Conform dit uitgangspunt worden de tarieven 2023 verhoogd met de jaarlijkse (nagecalculeerde) trendmatige prijsstijging. Voor 2023 leidt dat, behoudens voor de OZB-tarieven, tot een (nagecalculeerd) inflatiepercentage van 4,60%. Het beleid met betrekking tot lokale heffingen is vastgelegd in (beleids)nota's en verordeningen.

De tarieven over 2023 worden als volgt aangepast:

- Voor de OZB zijn de tarieven in eerste aanleg verlaagd om de waardeontwikkeling te compenseren. Daarnaast zouden de OZB-tarieven verhoogd worden met een nagecalculeerde trendmatige aanpassing van 4,60%. Middels een unaniem aangenomen amendement is deze laatste aanpassing volledig geschrapt.
- Leges en tarieven worden verhoogd met de (nagecalculeerde) inflatiecorrectie (4,60%). De tarieven voor de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en de leges zijn gebaseerd op 100% kostendekkendheid waarbij rekening is gehouden met een zo reëel mogelijke inschatting van zowel de baten- als de lastenontwikkeling binnen het meerjarenperspectief 2022-2026. Het tarief voor de rioolheffing is gebaseerd op het verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan 2021-2025 (vGRP).

Ongebonden heffingen

De gemeente Bladel kent de onroerende zaakbelastingen en de toeristenbelasting als heffingen die aan de algemene middelen worden toegevoegd.

- Onroerende zaakbelastingen

We heffen op grond van artikel 220 van de Gemeentewet twee directe belastingen op de onroerende zaken die binnen de gemeente liggen, de zogenaamde onroerende zaakbelastingen (OZB):

- Een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak (die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom) bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;
- Een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

Gemeentebreed volgt de onroerende zaakbelasting de geamendeerde en vastgestelde trendmatige verhoging van 0,00% (was 4,60%). Voor de individuele huishoudens en bedrijven is het bij het opstellen van de begroting niet mogelijk exact aan te geven hoe de ontwikkeling van de onroerende zaakbelastingen er voor het volgende jaar uitziet. Dit komt doordat in de definitieve tariefstelling rekening wordt gehouden met de jaarlijkse aanpassingen in de waarde van de (niet-) woningen. Stijgt de waarde van de onroerende zaak, dan daalt in de regel het tarief, daalt de waarde van de onroerende zaak, dan stijgt het tarief. Alleen op deze wijze is het mogelijk om gemeentebreed de baten gelijk te houden, dan wel aan te passen aan de trendmatige verhoging.

De hoogte van de OZB is afgeleid van de WOZ-waarde (een promillage). Jaarlijks worden nieuwe WOZ-waarden vastgesteld. De maatstaf voor de aanslagen OZB voor het belastingjaar 2023 is de waarde in het economisch verkeer op peildatum 1 januari 2022. De Wet waardering onroerende zaken (WOZ) schrijft namelijk voor dat de gemeente een waarde vaststelt zoals die gold op 1 januari van één jaar eerder. Hiermee volgt de WOZ-waarde jaarlijks de marktontwikkelingen. Wij hebben, op basis van informatie die de Waarderingskamer (wettelijke toezichthouder op de uitvoering van de Wet WOZ) heeft verzameld, rekening gehouden met een gemiddelde waardeontwikkeling van 15,0% voor woningen. Voor de niet-woningen is de marktontwikkeling 1,0%.

Voor de OZB zijn de tarieven in eerste aanleg verlaagd om de waardeontwikkeling te compenseren. Daarnaast zouden de OZB-tarieven verhoogd worden met een nagecalculeerde trendmatige aanpassing van 4,60%. Middels een unaniem aangenomen amendement is deze laatste aanpassing volledig geschrapt. De verwachte opbrengst OZB wordt als percentage van de totale WOZ-waarde van alle onroerende zaken in Bladel uitgedrukt. Dit percentage is, afhankelijk van eigenaar/gebruiker niet-woning en eigenaar woning, bepalend voor de hoogte van elke individuele aanslag OZB. Voor de OZB zijn de tarieven in eerste aanleg verlaagd om de waardeontwikkeling te compenseren.

Eigenaar woning

In 2022 was het tarief voor woningen 0,0790% van de waarde. De eigenarenaanslag OZB voor een woning met een waarde van € 376.000,- bedroeg daarmee € 297,-. Met een waardeontwikkeling van 15% wordt de nieuwe waarde ca. € 432.000,-. Rekening houdend met de waardeverhoging en de geamendeerde verhoging van de OZB-opbrengsten van 0,0% komt het tarief voor 2023 uit op 0,0688%. Dit vermenigvuldigd met de nieuwe waarde van € 432.000,- leidt tot een OZB aanslag van € 297,-. Dit is een stijging van 0,00%.

Eigenaar niet-woning

In 2022 was het tarief voor eigenaren van niet-woningen 0,1685% van de waarde. De eigenarenaanslag OZB

voor een niet-woning met een waarde van € 320.000,- bedroeg daarmee € 539,-. Met een waardeontwikkeling van 1% wordt de nieuwe waarde ca. € 323.000,-. Rekening houdend met de geamendeerde verhoging van de OZB opbrengsten 0,0% komt het tarief voor 2023 uit op 0,1669%. Dit vermenigvuldigd met de nieuwe waarde van € 323.000,- leidt tot een OZB aanslag van € 539,-. Dit is een stijging van 0,0%.

Gebruik niet-woning

In 2022 was het tarief voor gebruikers van niet-woningen 0,1519% van de waarde. De gebruikersaanslag OZB voor een niet-woning met een waarde van € 320.000,- bedroeg € 486,-. Met een waardeontwikkeling van 1% wordt de nieuwe waarde ca. € 323.000,-. Rekening houdend met de geamendeerde verhoging van de OZB opbrengsten 0,0% komt het tarief voor 2023 uit op 0,1505%. Dit vermenigvuldigd met de nieuwe waarde van € 323.000,- leidt tot een OZB aanslag van € 486,-. Dit is een stijging van 0,0%.

De afwijkende stijgingspercentages bij het tarief voor de eigenaren woningen en gebruikers van niet-woningen zijn het gevolg van afrondingen in zowel de WOZ-waarde als in het te betalen bedrag aan OZB.

Voor de onroerende zaakbelasting is voor 2023 een opbrengst geraamd van € 4.844.000,-. De te verwachten meeropbrengst uit ver- en nieuwbouw en de tariefsaanpassing zijn hierin begrepen.

Onroerende-zaakbelasting (bedragen x € 1,-)	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigenaar woningen	2.484.000	2.606.000	2.625.000
Eigenaar niet-woningen	1.128.000	1.235.000	1.267.000
Gebruiker niet-woningen	844.000	924.000	952.000
Totaal onroerende zaakbelastingen	4.456.000	4.765.000	4.844.000

- Toeristenbelasting

Personen, die niet als ingezetene met een adres in de basisregistratie personen zijn ingeschreven en die tegen vergoeding nachtverblijf houden betalen toeristenbelasting. Dit kunnen recreanten en arbeidsmigranten zijn. De belasting wordt geheven van degene die de gelegenheid tot overnachting tegen vergoeding biedt. Het tarief voor arbeidsmigranten die niet op recreatieve locaties verblijven is vastgesteld op 50% van het reguliere tarief indien de huisvester gecertificeerd is door en ingeschreven is in het register van de Stichting Normering Flex-woningen.

De toeristenbelasting kan worden gezien als een bijdrage in de kosten van de (algemene) voorzieningen die de gemeente treft. De opbrengst van de toeristenbelasting 2023 is geraamd op basis van een verwacht aantal bezoekers per jaar. Wij zijn er hierbij voorsnog van uitgegaan dat we in 2023 geen gevolgen van de coronavirus meer zullen ondervinden. De lagere opbrengst 2021 wordt volledig veroorzaakt door de gevolgen van de door het Rijk genomen coronamaatregelen.

De tarieven voor de toeristenbelasting zijn afgestemd op het landelijk gemiddelde (COELO)tarief, met differentiatie tussen vaste en mobiele onderkomens. Op basis hiervan hadden wij het gemiddelde landelijke stijgingspercentage over een periode van 5 jaar bij gemeenten die ook een toeristenbelasting heffen gebruikt als vast percentage voor het bepalen van de hoogte van de tarieven voor de toeristenbelasting voor de belastingjaren tot en met 2022. Dit leidde tot een gemiddelde stijging van 3,24% per jaar.

In het op te stellen collegeprogramma wordt in 2022 het tarief voor de nieuwe bestuursperiode (van vier jaar) wederom afgestemd op het landelijk gemiddelde (COELO)tarief, zodat de ondernemers weten waar ze aan toe zijn. Dit betekent dat eerst met ingang van 2023 de tarieven voor de toeristenbelasting extra verhoogd kunnen worden. We gaan voorsnog uit van een gemiddelde (voorlopige) stijging van 2,5%. Dat leidt tot een extra opbrengst van € 30.000,- vanaf 2023 en volgende jaren. In het separaat aangeboden collegeprogramma wordt de opbrengst nader geactualiseerd.

Toeristenbelasting (bedragen x € 1,-)	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Toeristenbelasting	979.000	1.284.000	1.314.000
Toeristenbelasting afwikkeling vorige jaren	98.000		
Totaal toeristenbelasting	1.077.000	1.284.000	1.314.000

Gebonden heffingen

Onder de gebonden heffingen worden die vergoedingen begrepen waarvoor de gemeente een individuele dienst wordt geleverd. Zo worden leges geheven bij de afgifte van een paspoort, rijbewijs of een omgevingsvergunning. Daarnaast zijn personen / bedrijven een heffing verschuldigd voor diensten die de gemeente aan hen levert, zoals voor het gebruik van een aansluiting op de riolering, het verwerken van huisafval e.d.

Voor heffingen waarbij kosten worden verhaald, geldt dat de gemeente er geen winst op mag maken en alleen de daadwerkelijke kosten in rekening mag brengen. Dit betekent dat in een tabel wordt aangegeven wat de omvang van de lasten is, gespecificeerd per taakveld waar de kosten zijn opgenomen, met daartegenover welke baten uit de heffing worden verwacht. De kostendekkendheid is vervolgens het percentage van de geraamde lasten ten opzichte van de geraamde baten.

Ook moet in deze paragraaf worden uitgelegd welke beleidsuitgangspunten aan die berekeningen ten grondslag liggen en hoe deze uitgangspunten worden gebruikt om de hoogte van de heffing te bepalen. Voor het berekenen van de kostendekkende tarieven houden we overigens wel rekening met de feitelijke rente, de overhead en de compensabele btw.

Toerekening overhead aan tarieven

Alle kosten, die direct toegerekend kunnen worden aan heffingen en leges, komen ten laste van deze producten. Voor indirecte kosten, ook wel overhead genoemd, is dit niet mogelijk. Deze indirecte kosten bestaan onder andere uit kosten voor ICT, huisvesting, inkoop, financiën e.d.. Deze kosten begroten we volgens de verslagleggingsvoorschriften (BBV) centraal in taakveld 0.4 'Overhead en ondersteuning organisatie'. Voor het berekenen van tarieven brengen we overigens wel een deel van de indirecte kosten ten laste van de tarieven. Dit doen we met een opslag van de overhead als percentage op de directe loonkosten.

De grondslagen voor de toerekening van overhead zijn in de Financiële verordening gemeente Bladel 2021 vastgelegd. De toerekening van overhead aan de heffingen geschiedt op basis van een opslag met een vast percentage. Het percentage wordt vastgesteld met de formule: $(\text{totale kosten overhead} / \text{omvang totale personeelslasten inclusief totale kosten overhead}) \times 100\%$. Het is een eenvoudige methode om de overhead toe te rekenen aan de doorbelaste loonkosten.

Op basis van de cijfers uit de begroting 2023 betekent dit als volgt: $(\text{€ } 5.893.000 / \text{€ } 9.156.000) \times 100\% = 65\%$ (afgerond). Concreet betekent dit dat we bij het opstellen van de tarieven voor elke euro direct toegerekende loonkosten op het programma we er 65 cent overhead bij opnemen. Met deze opslag benaderen we dan de integrale kostprijs.

Btw wordt meegerekend in tarieven

De btw speelt bij de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en de leges een speciale rol omdat wij in de kosten, die we via die rechten en heffingen verhalen, ook de te betalen btw mogen meerekenen. Die betaalde btw is weliswaar verhaalbaar via het BTW-compensatiefonds, maar omdat dat fonds wordt gevoed vanuit het gemeentefonds (uitname), is dat feitelijk een 'sigaar uit eigen doos'. Ter compensatie daarvan loopt de btw dus mee in de kosten, die via de betreffende rechten en heffingen worden verhaald. Daardoor is in de begroting de raming van de baten ook hoger dan de raming van de corresponderende lasten.

- Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting

Voor een toekomstbestendig koopcentrum in Bladel is behoefte aan een structurele samenwerking tussen publieke en private partijen, op basis van gelijkwaardigheid en met een gezamenlijke inzet van middelen. Zowel de ondernemers (OVB) als de vertegenwoordiging van de eigenaren hebben uitgesproken gebruik te willen maken van het instrument van de Bedrijven Investeringszone (BIZ) om te komen tot structurele financiering. Een BIZ belasting maakt het mogelijk voor ondernemers om gezamenlijk te investeren in een aantrekkelijke bedrijfsomgeving door het bevorderen van de leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of een ander publiek belang in de openbare ruimte van het BIZ-gebied.

De navolgende opbrengsten en lasten worden geraamd:

Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting (bedragen x € 1,-)	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting	77.000	76.000	75.000
Doorbetaling Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting	-77.000	-76.000	-75.000
Totaal BIZ	0	0	0

(- = nadeel en + = voordeel)

- Rioolheffing

De aanleg en het beheer van riolering is een gemeentelijke taak die zijn wettelijke basis vindt in de Wet Milieubeheer (Wm). Op grond van artikel 4.22 van de Wm is de gemeente verplicht een Gemeentelijk RioleringsPlan GRP (een beleidsmatig en strategisch plan voor de aanleg en het beheer van de gemeentelijke riolering) op te stellen. In de raadsvergadering van 17 december 2020 is het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan voor 2021 - 2025 vastgesteld. De beleidskeuzes zijn uitgewerkt in het GRP met het bijbehorende maatregelprogramma en financiering.

Bij de rioolheffing is het beleid gericht op het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel. Uitsluitend die percelen worden in de heffing betrokken die zijn aangesloten op het gemeentelijk rioleringsstelsel. De doelstelling is een doelmatig beleid en beheer van een goed gebruik van de riolering om daarmee de volksgezondheid te beschermen, de kwaliteit van de leefomgeving op peil te houden en de bodem, het grond- en oppervlaktewater te beschermen.

Verwachte kosten

De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. In totaal verwachten we het komende jaar € 2.171.000,- aan netto kosten te maken om deze zorgplichten na te komen. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit op welke taakvelden wij deze kosten zullen maken. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Verdeling kosten

Uit onderstaand overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke netto kosten komen van het taakveld riolering (€ 1.925.000,-). De netto kosten zitten vooral in daadwerkelijk nakomen van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast houden we rekening met de kwijtschelding van een deel van deze heffing. Voor het taakveld inkomensregelingen begroten we hiervoor € 17.000,-. Daarnaast begroten wij € 47.000,- voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die wij maken door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Deze kosten zijn gebaseerd op de hiervoor genoemde systematiek. Tot slot wordt de compensabele btw verdisconteerd in de tarieven. Deze bedraagt € 182.000,-.

We mogen op grond van artikel 228a van de gemeentewet een rioolheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In onze gemeente is de rioolheffing volledig kostendekkend. De benodigde inkomsten worden omgeslagen naar inwoners en bedrijven via een rioolheffingstarief. Ten aanzien van de huishoudens is met ingang van 2018 gekozen de heffingsmethodiek te differentiëren, waarbij:

- woningen een vastrecht betalen op basis van de gezinssamenstelling, en gedifferentieerd wordt naar één, twee, drie, vier, vijf en meerpersoonshuishoudens;
- agrarische objecten, dan wel combinaties van woningen met agrarische gedeelten die in hoofdzaak als niet-woning dienen te worden aangemerkt, een vastrecht betalen;
- niet-woningen op basis van een staffeling van het verbruik betalen, waarbij de staffeling begint met een verbruik tussen 0 en 50 m³.

Voor de rioolheffing is voor 2023 een opbrengst geraamd van € 2.143.000,-. Het nadelig saldo ad € 28.000,- wordt verrekend met de egalisatievoorziening riolering.

Kostendekkendheid van de rioolheffing (bedragen x € 1,-)	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Kosten taakveld riolering	-1.741.000	-1.774.000	-1.949.000
Vrijval voorziening renovatie riolering	137.000		
Inkomsten taakveld riolering (exclusief heffingen)	-23.000	24.000	24.000
Kosten taakveld inkomensregelingen	15.000	-17.000	-17.000
Netto kosten taakveld riolering	-1.612.000	-1.767.000	-1.942.000
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (inclusief rente omslag)	-58.000	-47.000	-47.000
BTW	-171.000	-180.000	-182.000
Egalisatie taakveld riolering	-215.000	-79.000	28.000
Totale kosten taakveld riolering	-2.056.000	-2.073.000	-2.143.000
Opbrengst heffingen	2.056.000	2.073.000	2.143.000
Dekkingspercentage	100%	100%	100%

(- = nadeel en + = voordeel)

- Afvalstoffenheffing

We mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In onze gemeente is de afvalstoffenheffing volledig kostendekkend.

Het beleid van de afvalstoffenheffing is gericht op het ophalen, verwerken en afvoeren van huishoudelijk afval, waarbij getracht wordt om door middel van gescheiden inzameling en gerichte voorlichting de afvalstroom zoveel mogelijk te beperken.

Verwachte kosten

De gemeente heeft een wettelijk inzamelingplicht voor het afval van huishoudens. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 1.412.000,- aan netto kosten te maken. Om deze kosten transparant te maken, splitsen wij eerst uit op welke taakvelden deze kosten gemaakt zullen worden. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Verdeling kosten

Uit onderstaande overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld afval (€ 1.633.000,-). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder. Er wordt geen bedrijfsafval ingezameld. Daarnaast ontvangen we middelen voor tariefzakken (Netersel), poorttarieven milieustraat, bijdrage Reusel-De Mierden (milieustraat), inzameling oud papier, kleding en glas, alsmede vergoeding voor PMD en zwerfafval (ca € 671.000,-). We houden ook rekening met de kwijtschelding van een deel van deze heffing. Voor het taakveld inkomensregelingen begroten we hiervoor € 14.000,-. Daarnaast begroten wij € 67.000,- voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die wij maken door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Deze kosten zijn gebaseerd op de hiervoor genoemde systematiek. Tot slot wordt de compensabele btw verdisconteerd in de tarieven. Deze bedraagt € 317.000,-. Naar verwachting zal er € 52.000,- worden uitgegeven aan taken die onder het taakveld verkeer en wegen vallen. Zo draagt het schoonmaken en het schoonhouden van de wegen bij aan een afvalvrije openbare ruimte.

De gemeente Bladel heeft gekozen voor een diftarsysteem op basis van volume/frequentie, met als uitgangspunt "de vervuiler betaalt". In het verlengde daarvan heeft uw gemeenteraad bepaald dat de afvalstoffenheffing 100% kostendekkend moet zijn. Die heffing bestaat uit een vastrecht en een variabel recht. Het vastrecht wordt bij elke huisaansluiting in rekening gebracht, terwijl het variabel recht afhankelijk is van het volume van de minicontainers voor rest- of gftafval en het aantal keren dat die containers ter lediging worden aangeboden.

Daarmee kan elk huishouden zelf invloed uitoefenen op de uiteindelijke hoogte van de afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing is voor 2023 een opbrengst geraamd van € 1.412.000,-.

Kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing (bedragen x € 1,-)	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Kosten taakveld afval	-1.744.000	-1.745.000	-1.633.000
Inkomsten taakveld afval (exclusief heffingen)	976.000	787.000	671.000
Kosten taakveld verkeer en vervoer	-52.000	-52.000	-52.000
Kosten taakveld inkomensregelingen	-26.000	-14.000	-14.000
Netto kosten taakveld	-846.000	-1.024.000	-1.028.000
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (inclusief rente omslag)	-55.000	-67.000	-67.000
BTW	-288.000	-339.000	-317.000
Egalisatie taakveld afval	-258.000	55.000	0
Totale kosten taakveld afval	-1.447.000	-1.375.000	-1.412.000
Opbrengst heffingen	1.447.000	1.374.000	1.412.000
Dekkingspercentage	100%	100%	100%

(- = nadeel en + = voordeel)

- Leges

Wanneer de gemeente een bepaalde dienst levert, kunnen daarvoor leges worden geheven. De tarieven worden jaarlijks vastgesteld in de Tarieventabel behorende bij de Legesverordening. Net als riool- en afvalstoffenheffing moeten de tarieven dusdanig worden vastgesteld dat de geraamde baten niet boven de geraamde lasten uitkomen. De verschillende leges die worden geheven, worden in principe jaarlijks verhoogd met de daarvoor geldende inflatiecorrectie. Bij de vaststelling van een aantal tarieven, zoals voor reisdocumenten, moet rekening gehouden worden met van rijkswege gestelde maximumtarieven.

In artikel 229 b eerste lid van de gemeentewet is bepaald dat de legestarieven zodanig vastgesteld moeten worden dat de geraamde baten van de rechten niet uitgaan boven de geraamde lasten. De legesverordening is verdeeld in 3 titels, te weten:

- Titel I Algemene dienstverlening: denk hierbij met name aan paspoorten, rijbewijzen, burgerlijke stand e.d.
- Titel II Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning: denk hierbij met name aan de omgevingsvergunning
- Titel III Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn: De naamgeving van deze titel is wellicht wat verwarrend, maar hieronder vallen de evenementenvergunning, vergunning in kader Drank- en Horecawet en gebruiksvergunningen.

Aan de kostenonderbouwing worden steeds hogere eisen gesteld. Dit betekent dat het tarief dat voor een product wordt gerekend op een inzichtelijke manier samengesteld moet worden uit de kosten en baten zoals opgenomen in de (primitieve) begroting en daarnaast uit de beleidsinhoudelijke keuzes die gemaakt worden. Kortom: het maakt de afwegingen over de hoogte van tarieven inzichtelijk en het maakt daarmee het besluitvormingsproces helder. Niet alleen voor de gemeente zelf maar ook voor de burger.

Het voornaamste uitgangspunt voor het aanpassen van de leges is de jaarlijkse trendmatige verhoging (2023 4,60%), mits dit juridisch toelaatbaar is. Daarnaast is bij de bepaling van de legestarieven 2023 voortgeborduurd op de legesberekening 2022. In de legesverordening zijn ook tarieven opgenomen waarvoor de gemeente afhankelijk is van andere overheidsdiensten of van regionale afspraken. In die gevallen vindt afstemming met deze diensten plaats. Met inachtneming van de wettelijke/juridische uitgangspunten, is de kostendekkendheid voor het aankomend belastingjaar 2023 bepaald. Opgemerkt dient te worden dat een rechtstreeks verband tussen de hoogte van de tarieven en de door de gemeente verstrekte diensten niet noodzakelijk is. Slechts de desbetreffende verordening in haar geheel mag niet meer dan maximaal kostendekkend zijn. Dit heeft onder meer tot gevolg dat kruissubsidiëring tussen de verschillende (leges)tarieven onderling is toegestaan.

In zeer kort bestek laat de onderstaand tabel zien dat op basis van de gehanteerde uitgangspunten de tarieven onder titel 1 (algemene dienstverlening) een dekkingspercentage heeft van 75% (2022: 82%) en titel 2 (Wabo) een dekkingspercentage van 111% (2022: 110%). De tarieven welke zijn opgenomen onder titel 3 (EDR) laat een dekkingspercentage zien van 19% (2022: 28%), welke ruimte biedt voor verhoging naar een meer

kostendekkend niveau. Dit is uiteraard een politieke keuze. Met de 'overdekking' van titel 2 vindt dan kruis-subsidiëring plaats ter dekking van de onderdekking van titel 1 en titel 3. Het uiteindelijke resultaat is een 100% kostendekking over de gehele legestabel.

Vanwege de voorschriften van het BBV moeten de directe en indirecte (overhead) kosten apart worden weergegeven in de overzichten van baten en lasten van de kostendekkende heffingen. Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2023 geven wij in de volgende tabel weer, eerst per Titel, daarna ook per Titel gespecificeerd:

Samenvatting kostendekkendheid bedragen x € 1.000	directe kosten	loon- kosten	overhead	compen- sabele btw	totale lasten	baten	kosten- dekking 2023
Titel I	74	170	108	7	359	270	75%
Titel II	188	900	40	53	1.181	1.313	111%
Titel III	5	43	3	2	53	10	19%
Kostendekking totale tarieventabel	267	1.113	151	62	1.593	1.593	100%

Titel I Algemene dienstverlening bedragen x € 1.000	directe kosten	loon- kosten	overhead	compen- sabele btw	totale lasten	baten	kosten- dekking 2023
Hoofdstuk 1 Burgerlijke stand		18	11	1	30	20	67%
Hoofdstuk 2 Reisdocumenten	35	40	26	1	102	73	72%
Hoofdstuk 3 Rijbewijzen	27	60	39	3	129	104	81%
Hoofdstuk 4 Verstrekkingen uit de basisregis		5	3		8	2	25%
Hoofdstuk 9 Overige publiekszaken	4	6	4		14	5	36%
Hoofdstuk 10 Gemeentearchief							
Hoofdstuk 12 Leegstandwet		1	1		2		
Hoofdstuk 16 Kansspelen		1			1		
Hoofdstuk 17 Kinderopvang	4				4	4	100%
Hoofdstuk 18 Kabel en leidingen		30	20	1	51	56	110%
Hoofdstuk 19 Verkeer en vervoer	4	7	3	1	15	4	27%
Hoofdstuk 20 Diverse		2	1		3	2	67%
Kostendekking Titel I	74	170	108	7	359	270	75%

Titel II Fysieke leefomgeving / omge bedragen x € 1.000	directe kosten	loon- kosten	overhead	compen- sabele btw	totale lasten	baten	kosten- dekking 2023
Hoofdstuk 3 Omgevingsvergunning	188	876	24	52	1.140	1.295	114%
Hoofdstuk 10 Principeverzoeken		24	16	1	41	18	44%
Kostendekking Titel II	188	900	40	53	1.181	1.313	111%

Titel III Europese dienstenrichtlijn bedragen x € 1.000	directe kosten	loon- kosten	overhead	compen- sabele btw	totale lasten	baten	kosten- dekking 2023
Hoofdstuk 1 Horeca		18	1		19	5	26%
Hoofdstuk 2 Vergunningen e.d. op basis van de APV	5	25	2	2	34	5	15%
Kostendekking Titel III	5	43	3	2	53	10	19%

Leges onderbouwing

De verwachting is dat er ten opzichte van de reeds geraamde legesopbrengsten in de begroting 2023 een extra netto opbrengst gerealiseerd kan worden van ca € 369.000,-. Dit wordt veroorzaakt door de inflatoire aanpassingen van de tarieven met 4,60%. Daarnaast houden we op basis een verbeterde woningbouwprognose voor 2023 en de daaraan gelieerde opbrengsten uit omgevingsvergunningen rekening met een hogere legesopbrengst maar moeten we daarnaast ook rekening houden hogere doorbelastingen lasten vanuit SK / VTH.

Verwachte kosten

De gemeente verricht diensten van uiteenlopende aard, zoals verstrekken van een exemplaar van de begroting of rekening, het voltrekken van een huwelijk, verstrekken van een paspoort of rijbewijs, in behandeling nemen van een aanvraag voor een vergunning voor bijvoorbeeld bouw, sloop of horeca en dergelijke. In totaal ver-

wachten we in 2023 € 1.593.000,- aan kosten te maken om deze diensten te kunnen verrichten. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit op welke taakvelden wij deze kosten zullen maken. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Verdeling kosten

Uit onderstaande tabel blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakvelden burgerzaken en wonen en bouwen. Deze taakvelden vormen de kern van de directe lasten van de kostenonderbouwing. Hierin zijn ook de geactualiseerde kosten van VTH opgenomen. Daarnaast begroten wij vooralsnog € 151.000,- voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die wij maken door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Deze kosten zijn gebaseerd op de hiervoor genoemde systematiek. Tot slot wordt de compensabele BTW ad € 62.000,- verdisconteerd in de tarieven.

De werkelijke legesopbrengsten (inclusief rijksleges) waren in 2021 per saldo minder dan de toegerekende lasten. Dit werd veroorzaakt door een tweetal grote omgevingsvergunningen ter plaatse van het KBP eerst in 2022 vergund konden worden. De legesopbrengst voor 2023 wordt mede als gevolg van de inflatoire aanpassing van de tarieven en extra omgevingsvergunningen op basis van de verbeterde woningbouwprognose verhoogd met € 369.000,- en bedraagt dan € 1.593.000,-. In deze opbrengst zijn ook de rijksleges verdisconteerd. Deze leges dragen we weer af aan het rijk en zijn daarom ook verdisconteerd onder de uitgaven.

Invoering Omgevingswet uitgesteld

De nieuwe Omgevingswet wordt waarschijnlijk per 1 januari 2023 ingevoerd. Met een ingebouwde noodrem. Als de digitalisering in oktober nog steeds hapert, kan alsnog uitstel volgen. Dat betekent veel aandacht voor de technische kant om plannen digitaal beschikbaar te maken. Wij hebben daarom bij de onderbouwing van de legestarieven nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de Omgevingswet. We zullen daarom, indien definitieve besluitvorming over de Omgevingswet heeft plaats gevonden, op een later moment aangepaste legestarieven ter vaststelling aan uw raad voorleggen.

Kostendekkendheid van de leges (bedragen x € 1,-)	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Kosten taakveld burgerzaken	-217.000	-199.000	-198.000
Kosten taakveld burgerzaken	-35.000	-32.000	-48.000
Kosten verkeer en vervoer	-17.000	-32.000	-41.000
Kosten taakveld samenkracht en participatie	-24.000	-5.000	-5.000
Kosten taakveld wonen en bouwen	-1.008.000	-828.000	-1.088.000
Netto kosten taakvelden	-1.301.000	-1.096.000	-1.380.000
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (inclusief rente omslag)	-275.000	-142.000	-151.000
BTW	-51.000	-54.000	-62.000
Totale kosten taakvelden	-1.627.000	-1.292.000	-1.593.000
Opbrengst leges (titel I t/m III)	1.279.000	1.292.000	1.593.000
Dekkingspercentage	79%	100%	100%

(- = nadeel en + = voordeel)

Kruissubsidiëring

Binnen titel 1 is kruissubsidiëring (een verwacht overschot bij de ene activiteit wordt gebruikt voor de dekking van een verwacht tekort bij een andere activiteit) toegestaan. Zo mag bijvoorbeeld het tarief voor huwelijksvoltrekkingen meer dan kostendekkend worden vastgesteld ter compensatie van een niet kostendekkend tarief voor paspoorten. Ook binnen titel 2 is kruissubsidiëring toegestaan. Bij de invoering van de omgevingsvergunning in 2010 was het weliswaar de wens van de wetgever dat alleen binnen de omgevingsvergunning kruissubsidiëring zou worden toegepast en niet met dienstverlening daarbuiten. Maar inmiddels heeft de rechter geoordeeld dat kruissubsidiëring tussen titel 1 en titel 2 niet verboden is. Niet kostendekkende tarieven voor de diensten die vallen onder titel 1 mogen dus gecompenseerd worden door meer dan kostendekkende tarieven voor de omgevingsvergunning. Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn is binnen titel 3 kruissubsidiëring niet toegestaan. Voor elk van de tarieven van titel 3 geldt de norm van maximaal 100% kostendekking.

Gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid

Voor de meeste inwoners van onze gemeente levert het betalen van de gemeentelijke belastingen en heffingen geen probleem op. Er zijn echter ook personen voor wie de betaling van de gemeentelijke belastingen een buitengewone inspanning betekent. Voor hen is er de mogelijkheid om een beroep te doen op de kwijtscheldingsregeling die in de gemeente wordt toegepast. De gemeente heeft beperkte beleidsvrijheid, aangezien deze sterk is gekoppeld aan normen die door het Rijk worden opgelegd. Dit is een gevolg van de centraal geleide inkomenspolitiek. Niet voor alle belastingsoorten wordt kwijtschelding verleend. Kwijtschelding is mogelijk voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing voor gebruikers en in zeer beperkte mate en onder strenge voorwaarden voor de onroerende zaakbelasting.

Voor de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen is voor 2023 een budget van € 31.000,- opgenomen. De dekking van deze kosten geschiedt middels de tarieven van afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Aanslagoplegging gemeentelijke belastingen 2023

Net als voor belastingjaar 2022 wordt voor belastingjaar 2023 gekozen voor één gecombineerde aanslag gemeentelijke belasting die eind februari 2023 zal worden opgelegd met daarop:

- de WOZ-beschikking
- het vastrecht afvalstoffenheffing
- BIZ-belasting voor eigenaren en gebruikers
- de aanslag onroerende-zaakbelastingen
- het vastrecht rioolheffing
- het variabele tarief afvalstoffenheffing 2022 (diftar)

Bij het betalen van de gecombineerde aanslag via automatisch incasso wordt uitgegaan van 10 termijnen. Voor diegene die geen gebruik maken van het automatisch incasso blijft het aantal betaaltermijnen 2. Het samenvoegen van alle aanslagen tot één gecombineerde aanslag zorgt er voor dat minder kosten voor drukwerk en verzending behoeven te worden gemaakt.

5.3 Bedrijfsvoering

Voorwoord

Een gemeentelijke organisatie kent op hoofdlijnen drie functies: dienstverlening aan de burgers (individueel en collectief), voorbereiding van beleid voor het bestuur, en ondersteunende diensten om de dienstverlening en de beleidsvoorbereiding mogelijk te maken. In deze paragraaf wordt ingegaan op de voornemens/verwachtingen op het gebied van de organisatie voor het jaar 2023. Aan de orde komen achtereenvolgens het gemeentelijke organisatiebeleid en de GRSK, overige bedrijfsvoeringsinformatie en personeelsgegevens ambtelijke organisatie.

Organisatiebeleid

1. De organisatie en de GRSK

De organisatie staat in 2023 voor twee grote uitdagingen. De arbeidsmarkt en het opnieuw inrichten van de teams voor de taken die terugkomen van de GRSK. Al enkele jaren geleden wezen we u op de veranderingen op de arbeidsmarkt die er aan leken te komen. Vorig jaar nog hebben we er op deze plaats veel aandacht aan besteed. Intussen zijn deze verwachtingen meer dan uitgekomen. In vrijwel alle sectoren is de vraag om mensen groter dan het aanbod. Waar sommige sectoren hun toevlucht kunnen nemen tot arbeidsmigranten of expats ligt dit voor gemeenten anders. Beheersing van de Nederlandse taal in woord en geschrift, vaak op een hoog niveau, is noodzakelijk. Op de arbeidsmarkt moeten we concurreren met andere gemeenten, andere overheden, en met commerciële bureaus. Omdat het salarispeil gekoppeld is aan het aantal inwoners van de gemeente zijn we op dat punt beperkt in onze mogelijkheden. De kracht van kleinere gemeenten zit in de gevarieerde inhoud van het werk en de betrokkenheid bij het bestuur. Ook geeft het veel voldoening als je resultaat ziet van je werk. Voor het bieden van nieuwe uitdagingen aan onze mensen en voor het aantrekken van nieuwe is het belangrijk dat we naar buiten kunnen treden met ambitie en een duidelijke visie waar we de komende jaren aan gaan werken! We zijn de laatste jaren al creatief geweest in onze zoektocht naar nieuwe medewerkers, dat zetten we in ieder geval voort.

Zoals overal in het land zal het ook voor ons ook dan nog een uitdaging blijven om de organisatie goed bemenst te krijgen. Het Rijk lijkt dit probleem te negeren door als oplossing voor alle grote vraagstukken vooral veel geld uit te trekken en ook aan gemeenten beschikbaar te stellen. Mede daardoor is er nu voldoende geld beschik-

baar en is het extra jammer dat een nieuwe zwakste schakel ons mogelijk dwingt om prioriteiten te stellen. Voor de uitvoering van het collegeprogramma gaan wij er van uit dat we de organisatie nog kunnen laten groeien om de ambities waar te maken. Als dit niet lukt zullen wij u tijdig informeren. De tweede uitdaging is het terug inpassen in de organisatie van personeel en organisatie (P&O) en vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Het besluit om dit te doen is genomen op inhoudelijke en organisatorische redenen. Voor een deel zullen medewerkers van de GRSK naar de gemeente(n) overgaan. Medewerkers mogen vanzelfsprekend een voorkeur aangeven. Of er voldoende medewerkers kiezen voor Bladel is pas aan het eind van 2022 zeker. Mogelijk moeten we in de moeilijke arbeidsmarkt nog op zoek naar extra mensen. We zullen er alles aan doen om te voorkomen dat de dienstverlening hierdoor in het geding komt.

2. Overige bedrijfsvoeringsinformatie

- *Rechtmatigheidsverklaring*

Het college van burgemeester en wethouders is binnen de gemeente verantwoordelijk voor de naleving van de regelgeving. In de huidige situatie geeft de accountant in de controleverklaring ook een oordeel over de rechtmatigheid van het handelen van de gemeente. In de toekomstige situatie legt het college rechtstreeks verantwoording af over de (financiële) rechtmatigheid van het gevoerde bestuur, aan de hand van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. De accountant controleert vervolgens de rechtmatigheidsverantwoording op getrouwheid. De accountant kijkt dus of hetgeen het college meldt in de rechtmatigheidsverantwoording juist en volledig is.

Aanvankelijk was het voornemen om de rechtmatigheidsverantwoording met ingang van het verslagjaar 2022 in te laten gaan. Door de Tweede Kamer is het wetsvoorstel "versterking decentrale rekenkamers" medio 2022 aangenomen. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is ook een onderdeel van dit wetsvoorstel. De verwachting is dat de behandeling van dit wetsvoorstel door de Eerste Kamer nog in 2022 zal plaatsvinden. De rechtmatigheidsverantwoording wordt ingevoerd vanaf verslagjaar 2023.

In onderstaande tabel zijn de wijzigingen opgenomen ten aanzien van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording.

Opzet jaarrekening t/m 2022	Opzet jaarrekening vanaf 2023
Het vastgestelde normenkader wordt getoetst door de accountant.	Door het college wordt het vastgestelde normenkader getoetst.
De accountant rapporteert over het getrouwe beeld en de rechtmatigheid. De rechtmatigheidsfouten en onzekerheden zijn medebepalend voor de strekking van de controleverklaring.	Het college rapporteert over rechtmatigheidsfouten en eventuele onduidelijkheden. De accountant betreft de rechtmatigheidsverantwoording bij het oordeel over de getrouwheid.
De raad/auditcommissie spreekt met de accountant over de bevindingen van de rechtmatigheid.	De raad/auditcommissie spreekt met het college over de bevindingen van de rechtmatigheid.

Momenteel is de organisatie bezig met het treffen van de maatregelen voor de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording over het boekjaar 2022. De invoering zal gezien worden als een pilot welke afgestemd gaat worden met de accountant.

- *Informatiebeveiliging en privacy*

Als gemeente hebben we te maken met gegevens en gevoelige informatie van onze inwoners. Zij verwachten dat wij zorgvuldig met deze gegevens omgaan. Gemeente Bladel moet daarom zowel bij intern gebruik als externe uitwisseling van informatie rekening houden met beveiligings- en privacyaspecten. Dat zorgt niet alleen voor betrouwbaarheid, maar ook voor een goede kwaliteit van de bedrijfsvoerings- en dienstverleningsprocessen. Basis voor het borgen van informatieveiligheid en privacy zijn de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Jaarlijks vindt er controle plaats op het gebied van informatiebeveiliging middels ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Hiermee

leggen we interne verantwoording af aan de raad en externe verantwoording aan de toezichhouders van het Rijk.

Om richting te geven aan informatiebeveiliging binnen gemeente Bladel is op basis van de BIO het Informatiebeveiligingsbeleid Kempengemeenten opgesteld en vastgesteld in 2021. De normen uit de BIO zijn in het informatiebeveiligingsplan vertaald naar maatregelen. Dit plan loopt af in 2022 en wordt daarom gelijktijdig met de dataclassificatie in 2023 geactualiseerd. Onderdeel van het informatiebeveiligingsplan is de actielijst, welke regelmatig wordt beoordeeld en bijgesteld waar nodig. Zaken op de huidige actielijst met een hoge, middel-hoge en lage prioriteit zijn voor het grootste deel gecontroleerd en geïmplementeerd. De implementatie van deze actiepunten zetten we samen met nieuwe acties naar aanleiding van onder andere de ENSIA zelfaudit, door in 2023.

Om beter inzicht te krijgen in de mate waarin wij aan wet- en regelgeving voldoen, hebben de Kempengemeenten LIAS ISMS ingekocht. De implementatie hiervan is in 2022 gestart. Naast de inrichting van het ISMS zal opnieuw worden gefocust op bewustwording in de organisatie. Wanneer medewerkers zich bewust zijn van de privacy en informatiebeveiligingsrisico's, kunnen zij hier ook naar handelen. Om deze reden blijven bewustwordingscampagnes, trainingen en andere activiteiten om het bewustzijn te vergroten belangrijk. Voor zowel LIAS als bewustwording is budget vrijgemaakt.

Er zijn nog weinig concrete plannen omdat het informatiebeveiligingsplan pas in 2023 wordt geüpdatet. De focus ligt nu volledig op LIAS ISMS.

- Digitaal archief

Het e-depot krijgt een steeds grotere rol in het applicatielandschap van de gemeente. In deze duurzame opslagplaats wordt de meest belangrijke en waardevolle informatie veilig gesteld voor de toekomst. In 2023 zullen alle bouwvergunning tot en met 1996 zijn opgevoerd in het e-depot. Net als de bouwvergunningen komen ook de milieuvergunningen in het e-depot te staan.

Daarnaast gaat het team Informatie- en Procesbeheer zich in 2023 verder bezighouden met het project informatiebeheer. IPB wil kunnen faciliteren dat medewerkers die digitaal werken, ook digitaal kunnen archiveren. De inrichting hiervan is verschillend per proces. Gaandeweg worden de verschillende processen, systemen, data en andere informatieobjecten in kaart gebracht. Door ook de relaties tussen deze objecten te leggen, ontstaat er als het ware een informatieplattegrond. Een informatieplattegrond maakt inzichtelijk waar zich welke informatie bevindt en opent deuren voor het uitvoeren van risico- en informatieanalyses. Doel hiervan is om risico's op schade, verlies en beveiliging van informatie terug te dringen door de grip op informatie te verstevigen.

- Communicatie

Doelen

We communiceren actief, open en op een begrijpelijke manier met iedereen die iets met de gemeente Bladel te maken heeft. Bij projecten betrekken we belanghebbenden als dat kan actief door participatie als middel in te zetten. De gemeenteraad van Bladel stelde in 2021 de Nota Participatiebeleid vast. Participatie is geen doel op zich, maar een vanzelfsprekende werkwijze voor de gemeente Bladel. We hechten grote waarde aan inbreng van inwoners omdat zij de dagelijkse praktijk ervaren en daarmee waardevolle kennis kunnen delen. Door samen te werken kunnen we de kwaliteit en uitvoerbaarheid van beleid en projecten vergroten. Daarnaast zorgt een goede samenwerking voor een grotere betrokkenheid bij en groter draagvlak voor beleid en projecten.

Prestaties

We betrekken inwoners, ondernemers, verenigingen en instanties waar mogelijk bij het ontwikkelen en uitvoeren van gemeentelijk beleid. Want de gemeente Bladel vormen we samen. In de informatievoorziening aan inwoners en instellingen besteden we veel aandacht aan zowel offline als online communicatiekanalen. Zo bereiken we meer belanghebbenden met informatie over gemeentelijk beleid. We benutten mogelijkheden voor participatie, zodat belanghebbenden hun inbreng kunnen geven bij projecten en voor gemeentelijk beleid. De rol van participatie in communicatie groeit de komende jaren. Middelen die daarbij ingezet kunnen worden zijn bijvoorbeeld: de Factor C methode, het digitale inwonerspanel, informatieavonden en wanneer nodig online uitzendingen waarbij mensen live kunnen reageren.

Team Communicatie richt zich verder in 2023 op het verbeteren van communicatie binnen de hele organisatie. Want goede communicatie binnen, over en namens de bestuurlijke en ambtelijke organisatie is een opdracht voor ons allemaal. Goede communicatie begint bij begrijpelijke communicatie. In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Daarom proberen we teksten zo begrijpelijk mogelijk te schrijven, in eenvoudig Nederlands dat de meeste mensen begrijpen. We herschrijven de standaard brieven die de gemeente verstuurt. En we zorgen er met een boekje 'De Bladelse stijl' voor dat ambtenaren allerlei praktische tips krijgen waarmee ze e-mails en brieven begrijpelijker en persoonlijker kunnen maken.

3. Personeelsgegevens ambtelijke organisatie

- Personeelsformatie

Op 1 januari 2023 is de verwachte formatie omvang van de ambtelijke organisatie (excl. raad, college van burgemeester & wethouders en griffie) circa 83,24 fte (2022: 82,77 fte). Deze verwachte formatie wordt bezet door 99 personen. De gemiddelde verwachte leeftijd op 1 januari 2023 is 45,36 jaar (2022: 43,05 jaar).

Verbonden partijen

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:

- BIZOB
- Samenwerking Kempengemeenten.

5.4 Financiering

Inleiding

Financieringsbeleid

Financiering gaat over de manier waarop de gemeente geld aantrekt dat zij nodig heeft om haar activiteiten uit te voeren. De kaders hiervoor zijn te vinden in de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden). In deze wet staan ook kaders voor het (tijdelijk) beleggen van geld. De gemeente Bladel hanteert in beginsel totaal-financiering (voor de realisatie van MFA Hapert hebben we in juli 2019 als uitzondering op de regel project-financiering afgesloten.) Kaders voor financiering zijn vastgelegd in de Financiële verordening gemeente Bladel 2021 en in het Treasurystatuut 2014.

Ons financieringsbeleid heeft de volgende doelstellingen:

- beschikbaar hebben van voldoende liquiditeiten om de door de raad vastgestelde plannen te kunnen uitvoeren;
- beheersen van de risico's die zijn verbonden aan de financieringsfunctie, zoals de kasgeldlimiet en de renterisiconorm;
- minimaliseren van de kosten van geldleningen en het bereiken van een voldoende rendement op de uitzettingen;
- zo lang mogelijk de uitgaven met 'kort (goedkoper) geld' te financieren en pas vaste leningen aan te trekken (consolideren) wanneer dat noodzakelijk is;
- verkrijgen en handhaven van toegang tot de financiële markten.

Verwachtingen voor de korte rente

De korte termijnrente ramen wij op 0,25%. Voor de jaren ná 2022 gaan wij, zoals verwoord bij de financiële kaderstelling 2023, uit van licht stijgende rentepercentages.

Verwachtingen voor de lange rente

De Nederlandse grootbanken hebben de verwachting dat de lange rente op termijn zal gaan wijzigen. Hoewel de voorspelbaarheid (door ons) van de rente op langere termijn gering is, gaan wij voor het aangaan van financiële transacties in principe steeds uit van de navolgende vuistregels:

- de rente van vaste leningen is door de langere looptijd financieel van groter belang dan de rente van leningen met een kortere looptijd;
- bij een verwachte daling van de lange rente verdient het de voorkeur om het aantrekken van vaste langlopende leningen zoveel mogelijk uit te stellen tot de rentedaling is ingetreden;

- bij een verwachte stijging van de lange rente verdient consolidatie van korte schuld de voorkeur; indien de korte schuld beperkt is, kan overwogen worden langlopende leningen met een uitgestelde storting te sluiten ter dekking van de toekomstige financieringsbehoefte;
- bij een te verwachten stabiele renteontwikkeling moet in de actuele financieringsbehoefte worden voorzien met de financieringsvormen die absoluut gezien de laagste rente dragen: kasgeld of vaste leningen;
- de bepaling van de financieringsbehoefte gebeurt in beginsel integraal (totaal financiering) waarbij alle kasstromen worden betrokken.

In de begroting is op basis van de financiële kaderstelling vooralsnog rekening gehouden met een rentepercentage van 0,75% voor eventueel nieuw aan te trekken geldleningen in 2023. De lange rentetarieven zijn onder invloed van de oplopende inflatie echter gaan oplopen. Onder andere veroorzaakt door de naweeën van corona, verstoringen in de productieketens en de oorlog in Oekraïne. Door de meerjarige begrotingsoverschotten wordt onze liquiditeitspositie aanzienlijk verbeterd. Dit leidt tot een lagere financieringsbehoefte en dus tot lagere rentelasten. Daarom hebben wij in deze begroting die middelen afgezonderd om de rentenadelen bij consolidatie van korte lopende schuld naar lange lopende schuld daarmee op te kunnen vangen.

Risicobeheer

Het onderdeel risicobeheer is een weergave van het verwachte risicoprofiel van de gemeente Bladel. De risico's vallen in vijf soorten uiteen:

- renterisico's op vlottende schuld;
- renterisico's op vaste schuld;
- liquiditeitsrisico's;
- risico's op verstrekte gemeentegaranties en
- debiteurenrisico's.

Kasgeldlimiet

Het renterisico op korte termijn financiering (leningen met een looptijd korter dan één jaar) wordt in beeld gebracht via de kasgeldlimiet. Deze stelt beperkingen aan financiering van uitgaven met korte termijn leningen. Op basis van de Wet Fido bedraagt de kasgeldlimiet 8,5% over de omvang van de begroting. De kasgeldlimiet mag maximaal twee achtereenvolgende kwartalen overschrijden. De toezichthouder toetst hierop. Het voorname is om de ruimte binnen de kasgeldlimiet maximaal te benutten, omdat kort geld momenteel aanzienlijk goedkoper is dan lang geld. In de volgende tabel zijn de cijfers meerjarig opgenomen.

(bedragen x € 1.000,-)	2023	2024	2025	2026
begrotingstotaal	68.998	60.199	61.319	55.092
toegestane kasgeldlimiet	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
kasgeldlimiet in bedrag	5.865	5.117	5.212	4.683

Renterisiconorm

Het doel van deze norm uit hoofde van de Wet Fido is te voorkomen dat bij herfinanciering van de leningen bij (aanzienlijk) hogere rentestand grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen. De norm beperkt de budgettaire risico's. De jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van de totale lasten van de begroting. Deze norm is door het rijk ingesteld om een enigszins stabiele rentelast over de jaren te bewerkstelligen.

De ruimte onder de renterisiconorm is het bedrag wat de gemeente nog uit zou mogen geven aan aflossingen op nieuw af te sluiten geldleningen. In de volgende tabel zijn de cijfers meerjarig opgenomen.

(bedragen x € 1.000,-)	2023	2024	2025	2026
1. begrotingstotaal	68.998	60.199	61.319	55.092
2. wettelijk vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
3. renterisiconorm (1 x 2)	13.800	12.040	12.264	11.018
4. renteherziening	0	0	0	0
5. reguliere aflossingen	-5.410	-5.162	-4.164	-4.166
6. renterisico (4 + 5)	-5.410	-5.162	-4.164	-4.166
ruimte onder renterisiconorm (3 > 6)	8.390	6.878	8.100	6.852
overschrijding renterisiconorm (6 > 3)				

Liquiditeitsrisico's

De liquiditeitsrisico's betreffen voornamelijk interne liquiditeitsrisico's. Dit zijn risico's ten aanzien van mogelijke afwijkingen van de liquiditeitsplanning met reguliere exploitatie, de investeringen, de grondexploitatie en de leningen als gevolg waarvan financieringskosten hoger uit kunnen vallen. Het liquiditeitengebruik wordt beperkt door de fysieke geldstromen op gemeenteniveau op elkaar af te stemmen. Door een meerjarige liquiditeitsplanning op te stellen ontstaat inzicht in de behoefte aan liquide middelen dan wel in het overschot aan liquide middelen. Daarnaast wordt periodiek de liquiditeitsstroom beoordeeld op tekorten en/of overschotten. We blijven de financieringsbehoefte nauwlettend volgen op basis van onze liquiditeitsprognoses. Deze is uiteindelijk bepalend voor de strategische afweging voor het aantrekken van kort of lang geld.

Risico's op verstrekte gemeentegaranties

Uw raad heeft vooral in het verleden garanties verstrekt voor leningen die onder meer door lokale woningbouwverenigingen, verzorgingstehuizen en dergelijke zijn aangegaan. Tegenwoordig opereren er waarborgfondsen voor woningbouw, zorg en dergelijke. Hiermee wordt een rechtstreeks beroep op de gemeente om garant te staan voor leningen, aangegaan door deze instanties, steeds kleiner. Bij de woningbouw is de gemeente nog steeds verplicht om als 'achtervang' garant te staan. De eerste garantstelling vindt plaats door het waarborgfonds sociale woningbouw.

Onze gemeente staat voor het Bladelse deel indirect garant. Voor nieuw afgesloten hypotheekleningen ná 31 december 2010 staat de gemeente niet meer garant, maar het rijk alleen. Het risico dat we bij de bestaande garantstelling lopen is nog steeds erg gering. Mochten er tussentijds signalen komen dat de risico's voor Bladel significant toenemen dan zullen wij uw raad bijtijds informeren. In de raadsvergadering van 21 maart 2019 is de beleidsnota 'verlenen van garanties en verstrekken van geldleningen' vastgesteld. Op basis van deze nota gaan we voortaan uit van het eigen kunnen en eigen kracht van onze inwoners. Het is niet aan ons om te sturen en te regelen, maar als dat nodig en mogelijk is willen we wel kunnen ondersteunen. Het verstrekken van een garantie of lening past hierbij. Anderzijds moeten we de financiële houdbaarheid van onze garantie- en leningportefeuille niet uit het oog verliezen. Daarom hanteren we hiervoor het *Nee, tenzij-beleid*.

Debiteurenrisico's

Dit betreft het risico dat vorderingen op debiteuren niet kunnen worden geïnd en afgeboekt. Ter afdekking van mogelijke oninbare vorderingen (belasting)debiteuren is de voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Deze voorziening bedraagt per 1 januari 2023 € 80.000,-. Verder is er nog een voorziening gevormd ter afdekking van de risico's met betrekking tot debiteuren sociale zaken/KempenPlus voor een bedrag van € 143.000,-.

Renteresultaat

Het renteresultaat bestaat uit het verschil tussen de daadwerkelijk te betalen en te ontvangen rente en aan de exploitatie toegerekende rente. De toe te rekenen rente aan de grondexploitatie (Bouwgronden In Exploitatie) is het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Voor 2023 is dit begroot op 0,637%. Jaarlijks wordt dit percentage herrekend. Er is voor de realisatie van MFA Hapert in 2019 een specifieke lening aangetrokken.

De gemeente Bladel berekent in beginsel geen rente over het eigen vermogen en voorzieningen. De reserve kapitaallasten investeringen is hierop een uitzondering, omdat naast de afschrijvingslasten ook de rentelasten verrekend worden met deze reserve.

Het totaal aan taakvelden toe te rekenen rente bedraagt in 2023 € 544.000,-. De omslagrente berekenen we door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa. Bij de toerekening is gerekend met een afgerond percentage van 0,650%. Dit leidt naar verwachting tot € 602.000,- aan doorbelaste rente. Dit levert een begroot renteresultaat van € 51.000,- voordelig op. Jaarlijks beoordelen we of het renteomslagpercentage aangepast moet worden. Dit heeft geen gevolgen voor het saldo van de meerjarenraming. De totale rentelasten zijn namelijk verwerkt in dat saldo.

Ten behoeve van de getrouwe weergave van de rentelasten op de taakvelden wordt een correctie op basis van nacalculatie verplicht gesteld indien de werkelijke rentelasten die over een jaar aan de taakvelden hadden moeten doorbelast meer dan 25% afwijken van de rentelasten die op basis van de voorgerekenelde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend. Onderstaand overzicht geeft dat meerjarig inzicht.

taakveld treasury (bedragen x € 1.000,-)	%	2022	%	2023	%	2024	%	2025	%	2026
a. externe rentelasten over bestaande lange financiering		562		524		591		559		526
b. externe rentebaten		45		45		45		45		45
totaal toe te rekenen externe rente (a - b)		517		479		546		514		481
c1 rente door te berekenen aan grondexploitaties	0,637%	12	0,637%	-3	0,637%	-3	0,637%	-2	0,637%	1
c2 rente door te berekenen aan projectfinancieringen	0,497%	57	0,497%	92	0,497%	89	0,497%	85	0,497%	82
saldo door te berekenen externe rente		448		390		460		431		398
d1 rentelasten over het eigen vermogen	0,809%	102	0,712%	154	0,712%	157	0,712%	154	0,712%	145
d2 rentelasten over voorzieningen (die gewaardeerd zijn op contante waarde)	0,000%	0	0,000%	0	0,000%	0	0,000%	0	0,000%	0
de aan taakvelden toe te rekenen rente		550		544		617		585		543
e. werkelijk aan taakvelden (inclusief overhead) toe te rekenen rente (renteomslag)	0,650%	486	0,650%	602	0,650%	650	0,650%	615	0,650%	587
saldo renteresultaat treasury		-64		58		33		30		44
*. afwijking is minder dan 25% (max. afwijking o.b.v. BBV)		-12%		11%		5%		5%		8%

Overige informatie

Relatiebeheer/kasbeheer

De gemeente Bladel heeft een rekeningcourantverhouding met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de Rabobank. BNG is de huisbankier van de gemeente, waarmee een financiële dienstverleningsovereenkomst gesloten is. Teneinde de kosten van het geldstromenbeheer te beperken, zullen wij het liquiditeitsgebruik beperken door de geldstromen op gemeenteniveau op elkaar en de liquiditeitenplanning af te stemmen. Het betalingsverkeer wordt zoveel mogelijk elektronisch uitgevoerd door de BNG. Wat het chartale geldverkeer betreft, houdt de gemeente de contante middelen in de kassen zo laag mogelijk: het streven is er op gericht dat betalingen zoveel mogelijk giraal geschieden en daarnaast wordt in voorkomende gevallen het “pinnen” en “chippen” aanbevolen.

Liquiditeitenbeheer / liquiditeitsprognose

Voor het bepalen van de financieringsbehoefte wordt uitgegaan van een meerjaren financierings- en investeringsprognose. De financieringsbehoefte zal op grond van deze prognose de komende jaren toenemen. Hoe snel dit zal gebeuren, hangt af van de voortgang van investeringen en de bouwgrondexploitatie.

Een belangrijk hulpmiddel voor een effectief liquiditeitenbeheer is het opstellen van een betrouwbare prognose van de te verwachten inkomsten en uitgaven. Op basis hiervan kan het aanvullen van liquiditeitstekorten en het uitzetten van overtollige liquiditeiten meer gericht plaatsvinden en wordt zoveel mogelijk voorkomen dat ad hoc maatregelen moeten worden genomen. In de financiële begroting hebben we de geprognosticeerde meerjarenbalans opgenomen. Hierin wordt globaal de omvang van de liquiditeitsbehoefte bepaald voor het begrotingsjaar met een meerjarige doorkijk, waarbij er vanzelfsprekend wel vanuit gegaan wordt dat bijvoorbeeld de investeringen ook conform de planning uitgevoerd worden.

Deze geprognosticeerde meerjarenbalans heeft hierdoor een "signaalfunctie", waarmee vroegtijdig grotere afwijkingen van de liquiditeitsprognoses van de afdelingen kunnen worden onderkend. Deze functie kan bijdragen aan het verkrijgen van een beter inzicht in afwijkingen tussen werkelijke en begrote rentelasten als gevolg van "volumeverschillen".

Schatkistbankieren

Met ingang van 2014 is met het oog op het terugdringen van het EMU-saldo Schatkistbankieren (SKB) voor decentrale overheden verplicht gesteld; hierbij moeten decentrale overheden hun overtollige middelen aanhouden in de Schatkist bij het ministerie van Financiën. Bedragen boven de € 1.000.000,- worden automatisch afgeroomd naar de bankrekening van het ministerie van Financiën. Op het moment dat er een tekort dreigt op de BNG betaalrekening worden deze gelden teruggestort. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden. Het ministerie pretendeert dat een ander belangrijk gevolg van deelname aan schatkistbankieren een verdere vermindering van de beleggingsrisico's is, waaraan decentrale overheden worden blootgesteld. Schatkistbankieren biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Aangezien onze gemeente een netto lenende gemeente is maken wij momenteel slechts incidenteel gebruik van het Schatkistbankieren (zie geprognosticeerde balans).

5.5 Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

De openbare ruimte is één van de pijlers van onze samenleving met een groot maatschappelijk rendement. Een goed functionerende openbare ruimte draagt bij aan actuele thema's zoals sociale samenhang, veiligheid, gezondheid, mobiliteit en bereikbaarheid, leefbaarheid en vastgoedwaarde. Hiervoor is het wel van belang dat de openbare ruimte goed wordt beheerd.

De belangrijkste kapitaalgoederen hebben betrekking op wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en moeten in de exploitatie worden opgenomen. Deze paragraaf biedt inzicht in de beleidskaders voor de instandhouding van de kapitaalgoederen en de financiële consequenties daarvan. Er is bij de hierna genoemde onderdelen geen sprake van achterstallig onderhoud. Het onderhoud van de kapitaalgoederen wordt, mits mogelijk, ook zoveel mogelijk in samenhang met de diverse projecten uitgevoerd in integrale projecten.

Wegen, straten en pleinen

De gemeente is als wegbeheerder op grond van de Wegenwet verantwoordelijk voor onderhoud en beheer van gemeentelijke wegen, die op de wegenlegger als openbare weg zijn aangegeven. Onder de weg worden in dit kader ook verstaan de aanliggende bermen, sloten, zandwegen en kunstwerken zoals bruggen, tunnels en duikers. Zo verplicht de Wegenwet de gemeente tot het uitvoeren van regelmatig en duurzaam onderhoud van de openbare verharding. Tevens is de gemeente, conform het Burgerlijk Wetboek, aansprakelijk bij schade van de burger, als de gemeente heeft verzuimd zorg te dragen voor het in goede staat verkeren van de openbare weg.

Het onderhoud van wegen, straten en pleinen wordt uitgevoerd conform het wegenbeheerplan 2021-2025 gemeente Bladel. De gemeente Bladel hecht belang aan een goed functionerend wegennet en de instandhouding hiervan, echter niet tegen alle kosten. Op het gebied van wegbeheer streeft de gemeente Bladel naar een gezonde balans in kwaliteit en kosten met de focus op functionaliteit, duurzaamheid en veiligheid.

Uitgangspunt van het beheerplan wegen is een planmatig beheer van de infrastructurele voorzieningen op het door uw raad vastgestelde niveau 6-. Op basis van de opgestelde meerjarenplanning en overige kosten, zoals werken voor derden, stortrechten en landmeetkundige werkzaamheden worden de werkzaamheden uitgevoerd. Door middel van rationeel wegbeheer vinden de nodige reparaties van de bestaande verhardingen plaats om schade en aansprakelijkheid te voorkomen. Voor het regulier onderhoud wegen is er een structureel budget beschikbaar van € 650.000,- (exclusief ambtelijke kosten en kapitaallasten) en voor verkeersregelingen € 89.000,-.

Omdat het wegbeheer erg afhankelijk is van fysieke invloeden van buitenaf (herinrichtingen, omleidingen, vorstschade, verkeersbelasting etc.) wordt de benodigde storting voor het meerjarig onderhoud telkens berekend voor een periode van vijf jaar. Na elke begrotingscyclus wordt de volgende geactualiseerde jaarschijf uit

het beheerplan wegen toegevoegd en de nieuwe gemiddelde storting voor de komende vijf jaren (her)berekend. Op deze wijze wordt het wegbeheer jaarlijks geactualiseerd. Ook kan beter worden ingesprongen op tussentijdse invloeden van buitenaf en combinaties met andere werkzaamheden (riolering, herinrichtingen e.d.). In de werkplannen voor de komende jaren wordt telkens kritisch bezien welke groot onderhoud maatregelen noodzakelijk/gewenst zijn. In de meerjarenraming 2023-2026 is een structureel budget beschikbaar van € 437.000,- (o.b.v. het geactualiseerd wegbeheerplan) voor het groot onderhoud van wegen, straten en pleinen. Dit budget is toereikend ter voorkoming van achterstallig onderhoud.

Met gepland groot onderhoud (GGO) wordt een stap verder gegaan. Wanneer wegen “op” zijn en er met reparaties weinig eer meer valt te behalen, wordt de weg uit de (reparatie) planning gehaald en ingedeeld bij Gepland Groot Onderhoud planning (rehabilitatie). Bij deze planning wordt een voortschrijdende doorkijk gemaakt van 10 jaar. Er wordt in zo’n geval bekeken of de weg in zijn geheel kan worden aangepakt. De oorzaak dat de weg in een dergelijke situatie terecht is gekomen, ligt vaak in een slechte ondergrond waardoor er verzakkingen of diepe sleuven optreden. Door de weg er in zijn geheel uit te nemen en de onderliggende constructie te verbeteren (verzwaren) kan de weg er weer jaren (zonder reparaties) tegen. Ook biedt dit gelegenheid om bijvoorbeeld kleine inrichtingen en aanpassingen mogelijk te maken of verkeersmaatregelen in te passen. Ook wordt dan indien noodzakelijk het riool vernieuwd. Voor gepland groot onderhoud is in het meerjarenprogramma 2023-2026 een jaarlijks investeringskrediet van gemiddeld € 1.502.000,- beschikbaar. In 2023 zal vanuit het investeringskrediet financieel bijgedragen worden aan de reconstructiewerkzaamheden op De Hoeve Netersel, Hemelrijken en Kerkstraat in Casteren.

De wereld verandert heel snel en de ontwikkelingen volgen elkaar mogelijk nog sneller op. Om binnen deze dynamiek een stabiele koers uit te zetten is een routekaart noodzakelijk. De Verkeersvisie 2035 vertaalt onze doelen en ambities en werkt uiteindelijk toe naar een uitvoeringsplan waarmee de komende 15 jaar, ingrijpend maar noodzakelijk, onze mobiliteitsvraagstukken worden aangepakt. De Verkeersvisie 2035 volgt de systematiek van de omgevingsvisie en sluit aan op de Kempische Mobiliteitsstrategie en de regionale mobiliteit agenda’s. In uw vergadering van 7 juli 2022 heeft uw raad de Verkeersvisie 2035 (gewijzigd) vastgesteld. Voor de uitvoering van de verkeersvisie is in het meerjarenprogramma vanaf 2024 een jaarlijks investeringskrediet van gemiddeld € 1.430.000,- beschikbaar.

Openbare verlichting

Onderhoud van de openbare verlichting geschiedt op basis van het Beleidsplan en het bijbehorende beheerplan Openbare Verlichting. In de gemeente Bladel is het beheer en onderhoud per 1 februari 2017 voor een periode van (maximaal) 10 jaar aanbesteed middels een geïntegreerd contract. De geactualiseerde budgetten zijn voldoende om het in stand houden, beheren en onderhouden naar behoren te kunnen uitvoeren. Voor het regulier onderhoud openbare verlichting is er een structureel budget beschikbaar van € 169.000,- (exclusief ambtelijke kosten en kapitaallasten). In de meerjarenraming zijn op basis van het beheerplan tevens jaarlijkse kredieten voor vervangingen opgenomen van gemiddeld € 121.000,- per jaar.

Waterlossingen

Voor het onderhoud aan waterlossingen en sloten is een berm- en slootbeheerplan vastgesteld. Momenteel wordt er gewerkt aan een nieuw bestek voor het onderhoud van bermen, sloten, retentievijvers en wadi’s. De financiële consequenties zullen worden verwerkt in de reguliere P en C-cyclus.

Openbaar groen

In de raadsvergadering van 6 juli 2017 is het groenstructuurplan 2018 – 2027 vastgesteld. Op basis van de vastgestelde Groenvisie en het groenbeheerplan wordt onderscheid gemaakt in:

- Kosten van regulier (jaarlijks) onderhoud en structurele vervangingen/ombouw van openbaar groen: hiervoor zijn in de meerjarenraming exploitatiebudgetten opgenomen tot een bedrag van circa € 1.236.000,- (exclusief ambtelijke kosten en kapitaallasten).
- Kosten van eenmalige renovaties openbaar groen: hiervoor wordt in het meerjarenprogramma per jaar een krediet van € 110.000,- opgenomen.

Onderhoud van openbaar groen geschiedt op basis van een beeldkwaliteitsbestek. KempenPlus en de gemeente hadden hiervoor een contract afgesloten op basis van alleenrecht. Voor 2023 zal een nieuw contract afgesloten moeten worden op basis van de huidige arealen en marktconforme prijzen. De kans is groot dat we zaken

gaan doen met KempenPlus maar dat is nog niet helemaal duidelijk. Het college moet er nog een besluit over nemen.

Riolering

De aanleg en het beheer van riolering is een gemeentelijke taak die zijn wettelijke basis vindt in de Wet Milieubeheer (Wm). Op grond van artikel 4.22 van de Wm is een gemeente verplicht een Gemeentelijk RioleringsPlan GRP (een beleidsmatig en strategisch plan voor de aanleg en het beheer van de gemeentelijke riolering) op te stellen. In 2020 is het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan voor 2021 - 2025 vastgesteld. In 2023 zal er een tussenevaluatie gaan plaatsvinden. Het GRP is een beleidsplan dat op hoofdlijnen de invulling van de gemeentelijke watertaken weergeeft. Door middel van het GRP legt de gemeente vast wat zij willen bereiken en wat de rol van burgers en bedrijven is ten aanzien van afvalhemel- en grondwater.

Het GRP vervult hiermee vier hoofdfuncties:

1. Kader gemeentelijke zorgplicht: overzicht beleidskeuzes ten aanzien van stedelijke afvalwater, hemelwater en grondwater voor inwoners, bedrijven en waterpartners;
2. Interne afstemming: met andere vakdisciplines binnen de gemeentelijke organisatie en als onderbouwing voor de rioolheffing;
3. Externe afstemming: met Waterschap De Dommel, Provincie Noord-Brabant en de gemeenten in het samenwerkingsverband Waterportaal Zuid-Oost Brabant, zodat het beleid van betrokken overheden is afgestemd;
4. Continuïteit en voortgangsbewaking: vanwege de relatief lange levensduur van stedelijke watervoorzieningen is een lange termijn aanpak essentieel (begroting en evaluatie). Om tussentijds te kunnen (bij)sturen wordt het beleid halverwege de planperiode geëvalueerd en worden jaarlijkse operationele uitvoeringsprogramma's bijgesteld.

Rekening houdend met het klimaatscenario 2050 zijn voor de grondwaterzorgplicht preventief een aantal acties in gang gezet. Met een gebiedsgerichte aanpak bij herinrichtingsplannen willen we toegroeien naar een klimaatbestendig Bladel 2050. Het gaat hier vooral om het tegen gaan van opwarming, wateroverlast en verdroging in de bebouwde omgeving om het inzicht in het grondwaterbeheer binnen de gemeente te vergroten. Daarbij is de nadruk komen te liggen op onderzoek en verbreden van kennis. Samen met het Waterschap en Brabant Water wordt het grondwatermeetnet opnieuw ingericht om op potentiële locaties waar wateroverlast of droogte kan optreden beter inzichtelijk te worden gemaakt.

Voor de hemelwaterzorgplicht is een zogenoemd "blauwe-ader-plan" opgesteld om voor de hele gemeente inzichtelijk te hebben waar eventueel af te koppelen regenwater naar toe kan worden afgevoerd (infiltreren, nieuwe regenwaterriolering etc.). In het plan is tevens aandacht voor eventuele knelpunten en risico's bij afkoppelen. Zodoende wordt een robuust hemelwatersysteem ontworpen om in de toekomst hemelwater vanaf verharde oppervlakken af te voeren. In 2023 zal vanuit het investeringskrediet financieel bijgedragen worden aan de reconstructiewerkzaamheden op De Hoeve Netersel, Hemelrijken en Kerkstraat in Casteren. In deze straten zal de bestaande gemengde riolering vervangen worden door een gescheiden riolering.

In combinatie met de reguliere onderhouds-vervangingsmaatregelen streven we ernaar om het rioleringsstelsel en bijbehorende openbare ruimte zoveel mogelijk klimaatbestendig in te richten. Het gaat dan om het zichtbaar maken van water, het verhogen van de belevingswaarde en integratie van water en groen. Ook wordt gelijktijdig met het vervangen van het oude gemengde riolering een gescheiden riolering aangelegd. Het regenwater zal indien mogelijk uitgevoerd worden als een infiltratieriool om zodoende het grondwater aan te vullen. Er zal zoveel als mogelijk ook private verhardingen (voorzijde woningen) hierop aangesloten worden. Ook zal het regenwaterriool dienen als blauwe ader om het overtollige hemelwater af te voeren naar klimaatbuffers en/of oppervlaktewater. In 2023 wordt ook samen met Waterschap De Dommel gekeken hoe we rijksbijdrage vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijk Adaptatie (DPRA) gezamenlijk kunnen gaan inzetten voor het aanleggen van klimaatbuffers op bedrijventerrein De Sleutel en De Beemd (Groene Long) in Bladel. Waterschap De Dommel heeft een nieuwe klimaatbufferregeling. Deze is bedoeld om 15% minder regenwater af te voeren naar de rioolwaterzuivering. We willen nagaan of we deze in kunnen zetten voor het aanleggen van klimaatbuffers (retentievijvers) in het Groote Beerze dal. Deze zullen dienen om het overtollige regenwater van de kernen Casteren en Hapert in op te vangen en daarin te infiltreren.

De gemeente heeft de ambitie uitgesproken om een actieve rol te gaan innemen met betrekking tot communicatie en burgerparticipatie. In 2021 is hiervoor de website Blauwgroen Bladel live gegaan. De website Blauwgroen Bladel is opgezet om samen met inwoners samen met inwoners te werken aan een klimaatbestendig Bladel. Het doel van de website is tweeledig. Op de website worden inwoners geïnformeerd over klimaatadaptatie. Daarnaast worden inwoners gestimuleerd om klimaatadaptatieve maatregelen te nemen.

We willen inwoners bewust maken dat het klimaat verandert. Hevige regenbuien of extreme droogte hebben veel effect op ons woon- en leefklimaat. De gemeente Bladel zorgt ervoor dat de gemeente klaar is om hier ook in de toekomst fijn te wonen en leven. Maar de gemeente kan dit niet alleen. Van de grond is 75% in handen van inwoners.

De acties die worden gedaan via de website Blauwgroen Bladel zullen gaan over het tegengaan van droogte, wateroverlast en hittestress. In het GRP is de wateropgave geborgd. De restopgave wordt opgenomen in de kadernota klimaatadaptatie.

Samen met bewoners en bedrijven, maar ook o.a. ontwikkelaars en bouwondernemingen kunnen en moeten we de leefomgeving verbeteren door bijvoorbeeld hemelwater op eigen terrein te bergen, daken te vergroenen, tegels uit de tuin te wippen en water in de straat/wijk vast te houden. De komst van de Omgevingswet stimuleert en faciliteert dit proces van samenwerking. We streven naar een open aanpak, gaan in dialoog met inwoners en ondernemers en verstrekken informatie om het bewustzijn te vergroten.

De dekking van de rioleringszorg verloopt via de rioolheffing, waarbij het beleidsuitgangspunt geldt van volledige kostendekkendheid (hiervoor wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen).

Gemeentelijke gebouwen

Elk jaar wordt naast dagelijks / correctief onderhoud ook preventief (groot) onderhoud gepleegd aan de gemeentelijke gebouwen. Hierbij is het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen Bladel (MJOP) leidend. Noodzakelijke preventieve (groot) onderhoudswerken worden in werkprogramma's vastgelegd. De laatste aanpassingen van de dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen gemeentelijke gebouwen hebben plaatsgevonden bij de perspectiefnota 2022. In de eerstvolgende actualisatie(s) van het MJOP zullen, naast onderstaande lopende zaken en/of ontwikkelingen, maatregelen in het kader van verduurzaming en klimaatadaptatie worden toegevoegd en doorgevoerd:

- Inzet van (externe) adviseurs/adviesbureaus door meer regisserende uitvoering van projecten.
- De gevolgen van de keuzes voor de Kadernota Energie en Klimaat die invloed hebben op het MJOP en het investeringsprogramma voor energiebesparende maatregelen;
- Mogelijk (bouwkundige) aanpassingen aan gemeentelijke gebouwen om te voldoen aan de gewijzigde polisvoorwaarden van de brandverzekering voor gebouwen die zijn uitgerust met een PV-installatie in combinatie met een dak met brandbare isolatiematerialen (o.a. PIR);
- De doorvoering van prijsverhogingen als gevolg van de schaarste van (bouw)materialen en de beperkte beschikbaarheid van personeel bij externe bedrijven;
- Investerings voor energiebesparende maatregelen met het (D)MJOP (inclusief raming energiebesparingen en de verdeling daarvan tussen eigenaar en gebruikers);
- Actualiseren energie labels in 2022 op basis van opgestelde EPA-U maatwerkadviezen;
- Het doorvoeren van mutaties op diverse onderdelen (dotaties onderhoudsvoorzieningen, planmatig onderhoud, onderhoudscontracten e.d.) als gevolg van de oplevering van MFA Hart van Hapert, renovatie sporthal Eureka Hapert, MFA De Poel Netersel en accommodaties korfbal Hapert en voetbal Casteren.

Naast de reguliere exploitatiebudgetten zijn middelen uit de voorzieningen onderhoud gebouwen beschikbaar voor planmatig groot onderhoud. In de meerjarenbegroting 2023-2027 is hiervoor een structureel budget beschikbaar van € 379.000,-. Dit budget is toereikend ter voorkoming van achterstallig onderhoud.

5.6 Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente bevat uitgangspunten voor de wijze waarop en met welke middelen het grondgebied wordt ingevuld; het instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische en maatschappelijke ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, recreatie en natuur. We geven in deze paragraaf een overzicht van

de lopende, af te ronden en toekomstige projecten, de prioritering en het instrumentarium van control en beheersing alsmede de kaders van het grondbeleid.

Het grondbeleid van de gemeente Bladel is vastgelegd in de nota Grondbeleid 2019. Grondexploitaties zijn gronden die zich in het transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond en (eventueel) aanwezige opstallen worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd. Er is derhalve sprake van actief grondbeleid.

- *Actief grondbeleid* omvat alle fasen van het exploiteren van grond: van de eerste aankoop van gronden, sloop of bouwrijp maken tot en met de uitgifte/verkoop van bouwgrond. De gemeente heeft de grond in eigendom, of koopt deze aan, en is actief betrokken bij de ontwikkeling van de grond. De uitvoering van de grondexploitatie en de daaraan verbonden risico's komen voor rekening van de gemeente. De gemeente is in deze gevallen verantwoordelijk voor het aanleggen van riolering, bouwwegen, etc. Nadat de grond bouwrijp is gemaakt, worden de bouwkvavels uitgegeven aan kopers die binnen de grenzen van het bestemmingsplan tot ontwikkeling kunnen overgaan. Na realisatie van de bebouwing verzorgt de gemeente het woonrijp maken, waarbij de definitieve inrichting van het openbaar gebied plaatsvindt.
- *Faciliterend grondbeleid* houdt in dat de gemeente het particulieren mogelijk maakt grond te exploiteren. Gemeentelijke kosten verbonden aan de desbetreffende grondexploitatie kan zij op de particuliere exploitant verhalen. De gemeente koopt dus zelf geen grond aan. De gemeente beperkt zich tot de wettelijke publieke taak. Deze taak bestaat vooral uit inspraakprocedures, het vaststellen van het bestemmingsplan en zo nodig het exploitatieplan.

Visie op grondbeleid

In onze nota Grondbeleid 2019 zijn de volgende punten opgenomen als te voeren gemeentelijke grondstrategie, die ook voor het jaar 2023 nog van kracht zijn:

- De gemeente Bladel voert bij locatieontwikkeling altijd een regierol en zal proactief zijn bij de keuze van het voor haar beschikbare instrumentarium. De instrumenten die ingezet worden moeten leiden tot het gewenste ruimtelijke resultaat.
- Mocht de gemeente Bladel vanuit ruimtelijk perspectief aangewezen zijn op actieve grondpolitiek, voert zij deze uit, tenzij uit een haalbaarheidsstudie en risicoanalyse blijkt dat:
  - het grondexploitatie-risico te groot is;
  - de verwervingskosten en overige productiekosten van de locatieontwikkeling dermate hoog zijn dat een sluitende grondexploitatie niet mogelijk is waarbij wordt uitgegaan van een fasering afgestemd op de volkshuisvestelijke behoefte voortvloeiend uit de woningbouwmatrix;
  - faciliterend grondbeleid betere resultaten genereert.Deze politiek geldt voor de ontwikkeling van woonlocaties ten behoeve van de in de (nieuwe) Woonvisie te benoemen doelgroepen van beleid en verwerving van de in de Structuurvisie als belangrijke ontwikkelingslocaties aangegeven gebieden/locaties.
- De gemeente Bladel kiest op strategische wijze voor een samenwerkingsvorm die past bij het project dat aan de orde is.
- De keuze van contractpartijen geschiedt met inachtneming van de nationale en Europese regelgeving, algemene beginselen van behoorlijk bestuur en voorts transparant, openbaar en non-discriminatoire.
- Het uitgangspunt bij faciliterende grondpolitiek is dat de gemeente kostenverhaal moet kunnen toepassen voor de door haar gemaakte kosten in verband met de voorbereiding van het bestemmingsplan, de aanleg van openbare voorzieningen en het houden van toezicht. Het basis uitgangspunt in Bladel is dat de gemeente de aanleg van infrastructurele voorzieningen in eigen hand houdt met het oog op de te realiseren kwaliteit, het feit dat deze voorzieningen door de gemeente moeten worden onderhouden en vanwege het feit dat de aanleg van infrastructurele voorzieningen aanbestedingsplichtig is. Mocht een private eigenaar een beroep doen op zelfrealisatie dan zal de gemeente, voordat de private eigenaar over gaat tot de aanleg van openbare voorzieningen, eisen stellen aan de inrichting van de openbare ruimte welke terug te zien zijn in bestekken die door de private eigenaar aan de gemeente aangeboden worden ter goedkeuring. Daarnaast worden er in een anterieure overeenkomst afspraken vastgelegd ten aanzien van gemeentelijk toezicht, oplevering, garantietermijn (evt. met borgstelling) en fasering bouw- en woonrijp maken.

Bevoegdheden B&W

Het college is bevoegd tot het besluiten en verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen. Wel moet het

college vooraf inlichtingen verstrekken over de uitoefening van deze bevoegdheden, indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. Ter bevordering van een efficiënte en vlotte afdoening van zaken heeft het college respectievelijk de burgemeester, de bevoegdheid tot afdoening van een aantal zaken opgedragen aan ambtenaren.

Woningbouwprognoses

De provincie heeft de gemeente een woningbouwcontingent toegewezen. Dit is het maximaal aantal woningen dat in een bepaalde periode in de gemeente door de gemeente, de woningbouwcorporaties en de projectontwikkelaars samen mag worden gerealiseerd. Het contingent is daarmee een heel belangrijke parameter voor de woningbouwprojecten. In de door de gemeente Bladel opgestelde woonvisie zijn de woningaantallen gebaseerd op dit contingent. De woningaantallen en de fasering hiervan zoals opgenomen in de grondexploitaties zijn afgeleid van de woningaantallen opgenomen in de woonvisie.

Gevoeligheidsanalyse

De toepassing van grondpolitiek is afhankelijk van vastgestelde ambities in beleidsvisies, de marktomstandigheden en is locatie gebonden. In het (verre en recente) verleden heeft de gemeente via actieve grondpolitiek enkele grondaankopen gedaan om strategische grondposities te kunnen bezitten. Inmiddels is de wet gewijzigd (gemeente kan faciliterend kwantiteit mee bepalen) en zijn de marktomstandigheden drastisch gewijzigd en zijn bij ruimtelijke projecten aanpassingen aan bouwprogramma's, afzettempo, herinrichtingen en uitstel van planontwikkeling aan de orde geweest. Wel kan geconstateerd worden dat de markt nog steeds in de lift zit, ondanks de coronacrisis. De economische uitwerkingen van corona zijn nu nog niet te voorspellen, zodoende blijven we voorzichtig begroten. De financiële effecten van deze ontwikkelingen zijn zoveel mogelijk verwerkt in de grondexploitatie.

De grondexploitatie is gevoelig voor wijzigingen in economische ontwikkelingen en onderliggende parameters, zoals rente, inflatie en prijzen. De gemeente acht het van belang de ontwikkelingen en de impact daarvan op de verwachte resultaten nauwlettend te volgen. Om inzicht te krijgen in de actuele financiële positie van de grondexploitatie herijkt de gemeente de grondexploitaties, daar waar noodzakelijk, daarom driemaal per jaar. Voor de bepaling van de verwachte winst gaat de gemeente uit van de zgn. voorzichtige variant.

Gezien de complexiteit van ruimtelijke vastgoedontwikkelingen en de aannames en uitgangspunten in grondexploitaties kunnen grondexploitatieresultaten volatiel zijn. In financiële markten wordt de term volatiliteit gehanteerd in de zin van beweeglijkheid van aandelenkoersen. In het kader van grondexploitaties kunnen het variëren van parameters, uitgangspunten en aannames de volatiliteit van het grondexploitatieresultaat zichtbaar worden gemaakt. Een manier om een indicatie van deze volatiliteit te krijgen is een worstcase scenario-analyse of gevoeligheidsanalyse te doen. Het verschil tussen het verwachte vast te stellen grondexploitatieresultaat en de uitkomst van de berekening van het worstcase scenario geeft een indicatie van de aan te houden risicobuffer in de algemene reserve.

De worstcase scenario is uitgevoerd door enkele parameters en uitgangspunten in de grondexploitatie te wijzigen. Deze analyse is op drie punten uitgevoerd: aanpassing parameters, aanpassing in bepaalde kosten en opbrengsten, en fasering (vertraging). Hier is wel "meegespeeld" voor de doorkijk, maar uiteindelijk hebben de parameters gehanteerd zoals deze in de paragraaf vermeldt staan.

Voor de grondexploitaties 2023 zijn de volgende parameters gehanteerd:

Parameter	Gehanteerd
Inflatiecorrectie	Geen correctie toegepast (raming constante prijzen).
Rente	Voor toekomstige boekwaarden als gevolg van nog te maken kosten en te verwachten opbrengsten wordt een gemiddelde rente vreemd vermogen gehanteerd van 0,637% voor de jaren 2023 en verder.
Fasering	Er is rekening gehouden met een reële fasering in tijd op basis van de woningbouwbehoefte per kern gebaseerd op migratiesaldo 0.
Resultaat	Gebaseerd op eindwaarde.
Kosten	Alle kosten zijn gebaseerd op geactualiseerde kostenramingen per december 2021 van RA infra.
Opbrengsten	Voor de opbrengsten wordt rekening gehouden met grondprijzen met een bandbreedte tussen de € 255,- voor sociale huur tot € 355,- voor vrije verkoop kavels. Bij kavels groter dan 500 m ² wordt rekening gehouden met grondopbrengsten van 50% op de basisgrondprijs voor de extra m ² boven 500.
Disconteringsvoet	De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarige streefpercentage van het Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone en bedraagt vooralsnog 2,0%.

De marktwaarde van bouwrijpe grond is van veel factoren afhankelijk. Deze factoren zijn per uitvoeringsproject verschillend. De gemeente stelt daarom per uitvoeringsproject een marktconforme uitgifteprijs vast op basis van een deskundigenrapportage (taxatie). Dit is ook als zodanig in de nota Grondbeleid 2019 door de raad vastgesteld.

Risicobeheer

Ten aanzien van de grondexploitatie worden er twee soorten risico's onderscheiden, namelijk:

- Onvoorzienbare risico's;
- Voorzienbare risico's.

Onvoorzienbare risico's

Marktontwikkelingen, zoals stagnatie van de gronduitgifte, kan leiden tot hogere voorraden van de "bouwgrond in exploitatie". De hogere voorraden leiden tot hogere kosten als gevolg van rentetoerekening. Naast dit kosten stijgende effect is het ook mogelijk dat de opbrengsten van grondverkopen dalen. Indien één of beide situaties zich voordoen kan kostendekkendheid van complexen onder druk komen te staan. Voor deze onvoorzienbare risico's is een "algemene reserve grondexploitatie" aanwezig, waarmee ook de financiële verwevenheid van de diverse grondexploitaties versterkt wordt.

Voorzienbare risico's

We kennen twee soorten waarderingsvoorschriften conform het BBV voor grondexploitaties. Op het moment dat voor een grondexploitatie het bestemmingsplan nog niet is vastgesteld moet deze opgenomen worden onder de post (im)materiële vaste activa. Op het moment dat voor een grondexploitatie het bestemmingsplan is vastgesteld is er sprake van een voorziening die gevormd moet worden op het moment dat er sprake is van het tekort aan het einde van de looptijd en mits er een reëel en stellig voornemen is dat deze locatie ontwikkeld gaat worden, blijktende uit een raadsbesluit. Als het reëel en stellig voornemen ontbreekt moet de boekwaarde aan het einde van het jaar afgeboekt worden ten laste van het resultaat. De voorzienbare risico's

blijken uit de jaarlijks geactualiseerde kostenbegrotingen van de grondexploitaties. Een tekort aan het einde van de looptijd betekent dat er een afwaardering moet plaats vinden of dat er een voorziening gevormd moet worden waarbij de hoogte van het bedrag van deze afwaardering/voorziening de contante waarde van het verwachte verlies is, zoals dit naar voren komt in de kostenbegrotingen.

Maatregelen i.v.m. risico's en risicomanagement

Bij het in ontwikkeling/uitvoering nemen van nieuwe exploitatiegebieden wordt aan de hand van risicoanalyses gestreefd naar sluitende grondexploitaties. Toetsing van de uitkomst van deze analyse op een rendementsuitkomst van de "cashflow" zal een beslissing tot het in exploitatie nemen van een gebied ondersteunen.

In de periode 2016-2022 zijn (forse) maatregelen getroffen om de risico's van de grondexploitatie te dekken. Deze maatregelen betreffen:

- het vormen van een voorziening afwaardering boekwaarden voor het dekken van het verschil tussen de boekwaarde en actuele marktwaarde en
- het vormen van een voorziening voor te verwachten verliezen.

Om de risico's zoveel mogelijk beheersbaar te houden worden, daar waar noodzakelijk, driemaal per jaar de grondexploitatieberekeningen van de diverse exploitaties bijgesteld. Eventuele verliezen worden hiermee tijdig inzichtelijk gemaakt waardoor passende maatregelen kunnen worden getroffen.

Tussentijdse winsten

Indien er sprake is van (tussentijdse) winsten in de grondexploitatie, dan komen deze over het algemeen tot uitdrukking in het begrotings- of jaarrekeningresultaat. Veelal worden de batige saldi uit grondexploitatie tussentijds reeds toegevoegd aan de algemene reserve grondexploitaties.

In het BBV (notitie grondexploitatie) zijn ook regels vastgelegd over de wijze van winstnemingen. In deze notitie is aangegeven dat bij tussentijdse winstnemingen de percentage of completion methode (POC) dient te worden gevolgd: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Er bestaat voldoende zekerheid om winst te nemen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De meerjarige prognose van de winstuitnames is dan op basis van de POC-methode als volgt:

geraamde winstuitnames (bedragen x € 1.000,-)	2022	2023	2024	2025	2026	totaal
Plan Beemd paardensportterrein Bladel	91	20	98			209
Plan Hoeve 11 - 13 Netersel	15					15
Plan locatie Oude Sporthal Bladel	18					18
Totaal geraamde (tussentijdse) winstuitnames	124	20	98			242

BBV-verslaggeving regels rondom grondexploitaties

Voor een goede uitvoering van de eventuele Vpb belastingplicht heeft de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in maart 2016 een Notitie Grondexploitaties opgesteld. In deze Notitie Grondexploitaties worden richtlijnen gegeven over de afbakening van grondexploitaties en aan de grondexploitaties toe te rekenen kosten. Hieronder een samenvatting van de wijzigingen die gelden en daarmee van invloed zijn op gemeente.

Bouwgronden in Exploitatie (BIE)

1. Het startpunt van Bouwgrond in exploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex. Vanaf dat moment kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie op de balans (zie strategische gronden).

2. Richttermijn van duur grondexploitatie wordt 10 jaar en hier kan alleen goed gemotiveerd van worden afgeweken.
3. Bij kostentoekening wordt het verplicht aan te sluiten op de kostenverhaalsmogelijkheden benoemd in de Wet ruimtelijke ordening.
4. De toegestane rente die wordt toegerekend aan grondexploitaties moet worden gebaseerd op daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen en wordt bepaald als het gewogen gemiddelde van de totale leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen indien niet is gekozen voor projectfinanciering.
5. De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van een verliesvoorziening van negatieve grondexploitaties is gelijk aan het maximale streefpercentage van de Europese Centrale Bank (2%).
6. De presentatie van de te verwachten resultaten in de paragraaf grondbeleid dient te gebeuren tegen de nominale waarde.
7. Het treffen van een afboeking of een voorziening gebeurt bij een geprognosticeerd verlies direct ter grootte van het volledige verlies.
8. Definitie Bouwgrond in exploitatie (BIE) is als volgt opgenomen in BBV: Gronden die zich in het transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond en (eventueel) aanwezige opstallen worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd.

Strategische gronden

1. Onder de Materiële Vaste Activa worden de categorieën strategische gronden en Overige gronden en terreinen opgenomen. Strategische gronden worden gedefinieerd als gronden zonder vaste bestemming die (nog) geen onderdeel zijn van een transformatieproces. Overige gronden en terreinen worden gedefinieerd als gronden met een vaste bestemming die geen onderdeel zijn van een transformatieproces.
2. Toerekenen van rente en andere kosten is niet langer toegestaan voor gronden die (nog) niet in exploitatie zijn genomen.
3. Strategische gronden worden gewaardeerd op basis van verkrijgingsprijs of duurzaam lagere marktwaarde (onder huidige bestemming). Dit is conform de bestaande waarderingsgrondslagen voor gronden en terreinen onder de MVA.
4. Het activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitaties als kosten van onderzoek en ontwikkeling onder de immateriële vaste activa is toegestaan onder de volgende voorwaarden: De kosten moeten passen binnen kostenlijst van het Bro en mogen maximaal 5 jaar geactiveerd blijven en de plannen waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt moeten bestuurlijke instemming hebben, blijkend uit een raadsbesluit (zie Bouwgronden in Exploitatie).

Faciliterend grondbeleid

Bij gronden die in bezit zijn van een private partij waarbij deze grond wordt ontwikkeld door deze private partij is er sprake van faciliterend grondbeleid. De gemeente treedt in deze gevallen op als overheid die de plannen van private partijen faciliteert als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Jaarlijks geven wij, in het kader van de begroting en de jaarrekening, een toelichting op de financiële positie van de "grondexploitatie-activiteiten" per 31 december van het begrotingsjaar. Dit gebeurt op basis van de meest actuele grondexploitatieberekeningen van de complexen en de tot deze datum geraamde inkomsten en uitgaven. Tevens is rekening gehouden met de wijzigingen in de regelgeving. De belangrijkste wijzigingen met betrekking tot de BIE's zijn:

- Om de risico's op de voorraadpositie met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex maximaal 10 jaar bedragen;
- Jaarlijks zal een herziening van de grondexploitatiebegroting moeten plaatsvinden;
- Voor de kosten die aan BIE kunnen worden gerekend tot de vervaardigingskosten wordt aangesloten op de kostensoortenlijst, zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening;
- De toegestane toe te rekenen rente aan BIE moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Het is niet toegestaan om rente over het eigen vermogen toe te rekenen aan BIE.

Bouwgrond in exploitaties (BIE)

Hieronder is een toelichting per grondexploitatie:

De Beemd Bladel: BIE

In het plan Beemd zijn alle gronden verkocht. Voor 2023/2024 staan nog uitgaven voor het woonrijp maken gepland. De risico's worden laag ingeschat.

De Beemd/Paardensportterrein Bladel: BIE

Eind 2021 is de verkoop van de bedrijfskavels afgerond, de laatste kavel is in het eerste kwartaal van 2022 gepasseerd bij de notaris. Nadat alle bedrijfsgebouwen inclusief bedrijfswoningen gerealiseerd zijn verwachten we dat medio 2023 begin 2024 de openbare parkeerplaatsen aangelegd kunnen worden welke elders komen te vervallen door de nieuwbouw en de aanplanting voor de woonrijp af te ronden. De risico's worden laag ingeschat.

Kerkeneind Casteren: BIE

Deze grondexploitatie loopt nog enkele jaren door. Zoals het er nu uitziet kan er aan het einde van de looptijd mogelijk nog een beperkte winst geboekt worden, maar aangezien deze grondexploitatie nog een lange looptijd heeft is dit niet met zekerheid te stellen. De risico's worden als gemiddeld ingeschat.

Kerkstraat Casteren: BIE

Voor plan Kerkstraat is het bestemmingsplan in 2021 onherroepelijk geworden. Daarna was het de bedoeling dat de panden gesloopt werden. Vanwege de fauna problematiek rondom vleermuizen en huismussen kon echter nog geen sloopvergunning afgegeven worden. We hebben hierdoor flinke vertragingen opgelopen. Inmiddels is duidelijk dat we na de zomer 2022 mogen gaan slopen. Daarna maken we het plan meteen bouwrijp, zodat de kavels in 2022 nog aan de CPO verkocht kunnen worden. Het plan is momenteel sluitend, maar gezien de stijgende bouwrijzen, en rente worden de risico's als gemiddeld ingeschat.

Locatie Akkerstraat Hoogeloon: BIE

De eerste fase van het plan is volledig verkocht. Een groot gedeelte van fase 1 wordt in 2022 woonrijp opgeleverd. Zoals het er nu uitziet loopt deze grondexploitatie nog enkele jaren door. Het merendeel van de 2e fase is ook al verkocht aan leden van de CPO. De verwachting is dat alle kavels in 2022 verkocht worden aan de CPO. Bij dit plan is ook een exploitatieplan, welke we dit jaar herzien, vastgesteld, omdat particulieren in hun achtertuin één of meerder woningen mogen bouwen. Indien zij hier gebruik van maken moeten zij een exploitatiebijdrage aan de gemeente betalen. Aangezien de particulieren niet verplicht zijn om in hun achtertuin te bouwen, zijn deze exploitatiebijdragen zoals opgenomen in de grondexploitatie geen zekerheid. De risico's worden als gemiddeld hoog ingeschat.

Lange Trekken Bladel: BIE

De gronden voor deze grondexploitatie zijn/worden aangekocht. Het bestemmingsplan Lange Trekken Bladel is in voorbereiding. Voorzien wordt dat eind 2022 het bestemmingsplan wordt vastgesteld. De boekwaarde van de gronden en voorbereidingskosten worden, nadat uw raad het bestemmingsplan met exploitatiebegroting heeft vastgesteld, overgebracht naar de bouwgrond in exploitatie. Daarna kunnen de gronden uitgegeven worden. Bij de verkoop gaan er 50 woningen naar de CPO. In samenspraak met de CPO zullen we dit jaar een stedenbouwkundig plan ontwerpen. Zoals het er nu naar uitziet kunnen we het plan dan begin 2023 bouwrijp gaan maken, zodat de schop in de grond kan. De grondexploitatie loopt nog enkele jaren door. De risico's worden als gemiddeld ingeschat.

In onderstaand overzicht is het verwachte verloop van de lopende grondexploitaties (BIE) 2023 weergegeven:

plan (bedragen x € 1.000,-)	verwachte boekwaarde begin 2023	vermeerderingen			verminderingen		verwachte boekwaarde eind 2023
		overheveling van (I)MVA	bestedingen	winstneming	opbrengsten	voorziening	
De Beemd Bladel	-127		93				-34
De Beemd paardensportterrein Bladel	-264		22	20			-222
Kerkeneind Casteren	44		183		324		-97
Kerkstraat Casteren	-50		14				-36
Akkerstraat Hoogeloon	-20		66		83		-37
Lange Trekken Bladel	2.667		1.347		6.043		-2.029
Totaal	2.250		1.725	20	6.450		-2.455

Gronden (materiële vaste activa)

Gronden die in de toekomst getransformeerd gaan worden naar bouwrijpe grond maar waarvoor nog geen grondexploitatiebegroting door de raad is vastgesteld zullen als materiële vaste activa worden aangemerkt en verantwoord.

Egyptische Poort Bladel

Het door de gemeenteraad gekozen scenario is uitgewerkt tot één overall scenario dat is vastgesteld op 9 mei 2019. Om de planontwikkeling tot stand te brengen en om te kunnen ontwikkelen zijn een aantal deelprojecten opgestart. Het betreft de volgende deelprojecten:

- De (zwem)vijver
- Woningbouw
- Sociale tuinen
- Langzaam verkeer tunnel van de provinciale weg N284.

De raad heeft op 7 juli 2022 het uitwerkingsplan voor de Egyptische Poort voor kennisgeving aangenomen. Naar aanleiding van dit besluit wordt het project opgesplitst in deelprojecten. Ieder project krijgt vervolgens haar eigen planning, rekening houdend met de wensen die de raad zal uitspreken. De gemaakte kosten zullen t.z.t. verdisconteerd worden in de exploitatieopzet.

Het noordwestelijke gebied van de Egyptische Poort wordt hierbij aangewezen voor de realisatie van woningen. Het college heeft ook de opdracht gekregen om met vier stedenbouwkundige scenario's terug te komen in Q2 2023 bij de raad voor besluitvorming van de definitieve kaders waarbij keuze mogelijk is in:

- a. maximaal 30, 50 of 75 woningen;
- b. maximale bouwhoogte van twee tot vijf bouwlagen;
- c. invulling met CPO is het uitgangspunt en
- d. Tiny houses en/of flexwoningen

Strategische aankopen

Volgens de nota Grondbeleid 2019 wordt er jaarlijks een budget beschikbaar gesteld voor grondaankopen die vallen onder de noemer anticiperende verwervingen. Jaarlijks bij de begrotingsbehandeling wordt de hoogte van het krediet geactualiseerd. In 2022 bedroeg dit krediet € 2.000.000,-. De hoogte van dit krediet is zo globaal mogelijk gehouden zodat daaruit door potentiële contractpartijen niet kan worden geconcludeerd wat per transactie de onderhandelingsruimte van de gemeente is. Er zijn in de meeste kernen voldoende ontwikkelloccaties die kunnen voorzien in de woningbouwbehoefte voor de korte en middellange termijn. Het voorstel is om het krediet voor grondaankopen te handhaven op € 2.000.000,-. Mocht het college voornemens zijn een grondaankoop te doen die hoger is dan € 2.000.000,- dan zal deze eerst aan de raad worden voorgelegd ter goedkeuring.

De aankopen ten laste van dit krediet moeten verplicht geactiveerd worden als "materiële vaste activa" tot aan het moment dat er door de raad een bestemmingsplan met kostenbegroting wordt vastgesteld. Dit leidt tot extra rentelasten (zie meerjarenprogramma). Eerst bij de vaststelling van het betreffende bestemmingsplan met kostenraming zal de aankoop overgebracht worden naar het betreffende grondexploitatie. De rentelasten vallen dan vrij. De kosten worden gedekt door toekomstige grondverkoop in bestemmingsplannen.

In onderstaand overzicht is het verwachte verloop van de in voorbereiding zijnde plannen in 2023 weergegeven:

plan (bedragen x € 1.000,-)	verwachte boekwaarde begin 2023	vermeerderingen			verminderingen		verwachte boekwaarde eind 2023
		overheveling naar BIE	bestedingen	winstneming	opbrengsten	voorziening	
Exploitatiegebied Egyptische Poort: woongebied	928						928
Strategische aankopen			2.000				2.000
Totaal	928		2.000				2.928

Toekomstige (in voorbereiding zijnde) grondexploitaties

In de gemeente Bladel zijn naast de lopende grondexploitaties ook nog plannen/projecten in voorbereiding. Het gaat hierbij om plannen waarvan de gemeente het grondbezit heeft of om plannen in het kader van faciliterend grondbeleid, waarbij kosten verhaald kunnen worden op derden. Bij grondbezit worden de kosten, tot aan vaststelling van het bestemmingsplan, geassocieerd als materiële vaste activa ("strategische gronden"). Kosten die de gemeente maakt in het kader van faciliterend grondbeleid en kunnen verhalen op derden, worden voortaan als vordering op de gemeentelijke balans geassocieerd. Afhankelijk van de status van de vordering dient deze vordering op de balans van de gemeente tot uiting te komen als kortlopende vordering of overlopend actief. Bepalend voor de classificatie is de aanwezigheid van een getekende overeenkomst. De boekwaarde van de betreffende gronden worden, nadat uw raad het bestemmingsplan met exploitatiebe-groting heeft vastgesteld, t.z.t. overgebracht naar de bouwgrond in exploitatie.

De voorbereidingskosten van faciliterend grondbeleid mogen maximaal 5 jaar als overlopend actief blijven staan. Na maximaal 5 jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt t.l.v. het jaarresultaat.

Bij voorbereidingskosten moet worden gedacht aan:

- onderzoekskosten voor de ruimtelijke onderbouwing zoals bodem, lucht en archeologie;
- advieskosten voor inhuur deskundigheid; denk daarbij aan juridische adviezen, fiscale adviezen, planeconomische aspecten;
- opstellen van bestemmingsplannen;
- projectleiding;
- communicatie etc.

In onderstaand overzicht is het verwachte verloop van de in voorbereiding zijnde plannen in 2023 weergegeven:

plan (bedragen x € 1.000,-)	verwachte boekwaarde begin 2023	vermeerderingen			verminderingen		verwachte boekwaarde eind 2023
		overheveling naar BIE	bestedingen	winstneming	opbrengsten	voorziening	
Exploitatiegebied Egyptische Poort: woongebied	-10		-10				-20
Totaal	-10		-10				-20

Gevolgen Stikstofbesluit en PFAS / Coronacrisis

In alle lopende grondexploitaties, waarvan het bestemmingsplan al vastgesteld c.q. onherroepelijk is, is in de onderbouwing van bestemmingsplannen geconcludeerd dat stikstof geen probleem is. Verder zijn er door de stikstofcrisis in de gemeente Bladel niet minder omgevingsvergunningen verleend. Stikstof heeft op dit moment nog geen financiële consequenties. Het risico voor de lopende projecten wat betreft stikstof schatten wij dan ook als laag in.

In alle lopende grondexploitaties, waar we nog gronden bouw- en woonrijp moeten maken is voor de uitvraag van "het werk" onderzoek uitgevoerd of er eventuele meerkosten voor PFAS zijn. Tot op heden is geconcludeerd dat in de lopende plannen dit niet het geval is. Aangezien we extra onderzoeken moeten doen naar PFAS, zijn deze extra onderzoekskosten meegenomen in de grondexploitaties. Door de PFAS hebben we op dit moment nog geen vertraging opgelopen in de lopende plannen dus de financiële consequenties zijn laag. Het risico voor de lopende projecten wat betreft PFAS schatten wij dan ook als laag in.

Bij toekomstige grondexploitaties houden we zekerheidshalve in onze exploitatieopzetten wel rekening met meerkosten voor onderzoeken naar stikstof/PFAS, meerkosten voor het bouw- en woonrijp maken en eventuele vertraagde fasering voor de gronduitgifte. Zodat we, mochten er meerkosten komen en een vertraagde gronduitgifte zijn, deze ingecalculereerd zijn. Mocht het uiteindelijk meevallen dan heeft dit een positief effect op de grondexploitatie. Het risico voor toekomstige projecten schatten we gemiddeld in.

Momenteel is de wereld nog steeds in de ban van het Coronavirus, al lijkt het einde in zicht. Tot op heden heeft Corona geen economische consequenties gehad op de grondexploitaties. Of dit zo blijft is nu nog moeilijk in te schatten, maar we moeten wel rekening houden met een mogelijke economische crisis. Of deze crisis ook de grondexploitaties treft is moeilijk in te schatten. Tot op heden hebben we bij de grondverkoop nog geen last van Corona, hoe dit zich de komende jaren gaat ontwikkelen is nog onduidelijk zodat het effect op de grondexploitatie lastig in te schatten is. Het risico voor toekomstige projecten schatten we dan ook gemiddeld in.

Algemene reserve grondexploitaties

Op basis van artikel 16 van het BBV moeten de beleidsuitgangspunten omtrent de algemene reserve grondexploitatie in relatie tot de risico's van de grondzaken toegelicht worden. Voor het berekenen van de benodigde hoogte van het weerstandsvermogen middels het kwantificeren van de risico's gebruiken we op grond van de vastgestelde Grondnota 2019 de veelgebruikte IFLO-methode. Volgens deze methode wordt het weerstandsvermogen berekend aan de hand van een % van het geïnvesteerd vermogen en een % van de nog te realiseren opbrengsten. Met het hanteren van een percentage van 5% van het geïnvesteerd vermogen en 5% van de nog te realiseren opbrengsten is onzes inziens een toereikende omvang opgenomen, gelet op het relatief laag geïnvesteerd vermogen. Het risicobedrag dat wordt bepaald middels de zogenaamde IFLO-methode wordt gezien als de (onder)grens van het benodigde weerstandsvermogen.

De financiële positie (op langere termijn) van grondexploitaties moet worden beoordeeld vanuit de som van de gerealiseerde en nog te realiseren opbrengsten in relatie tot de aanwezige risico's bij de grondexploitatie. Deze norm toegepast op de Bladelse situatie resulteert in het volgende bedrag voor 2023:

5% van de netto boekwaarde (na aftrek voorziening) ad € 2,250 miljoen	€ 113.000,-
5% van de nog te realiseren opbrengsten ad € 7,300 miljoen	<u>364.000,-</u>
Totaal benodigd weerstandsvermogen t.b.v. de grondexploitaties	€ 477.000,-

Voorzien is dat in 2022 het bestemmingsplan Lange Trekken wordt vastgesteld. Bij de bepaling van de omvang van het benodigde weerstandsvermogen grondexploitatie hebben wij hier al rekening mee gehouden. De prognosticeerde omvang bedraagt € 595.000,- zodat de reserve per saldo tot een bedrag van € 118.000,- vrij kan vallen ten gunste van de algemene reserve. Dat verwerken we in de jaarstukken 2022.

Onttrekkingen en toevoegingen aan de "algemene reserve grondexploitaties" vinden plaats bij het treffen van een voorziening voor een grondexploitatie met een begroot verlies of indien een grondexploitatie met positief resultaat wordt afgesloten. Indien het niveau van de "algemene reserve grondexploitaties" wordt bereikt kan worden besloten een overheveling naar de algemene reserve te laten plaatsvinden. Indien het niveau van de "algemene reserve grondexploitaties" onderschreden wordt, dan dient in dat geval voeding uit de algemene reserve plaats te vinden of door andere dekkingsbronnen. Anderzijds kan dit aanleiding zijn de gemeentelijke grondexploitaties te her prioriteren zodat een gezond niveau van de "algemene reserve grondexploitaties" blijft gewaarborgd.

De grondexploitatie is binnen de gemeentelijke begroting een gesloten circuit en de "algemene reserve grondexploitatie" heeft feitelijk dezelfde functie als de algemene reserve die heeft binnen de algemene dienst. Via de "algemene reserve grondexploitaties" worden de financiële resultaten en risico's van de grondexploitaties expliciet gescheiden van de financiële huishouding voor de overige gemeentelijke taken. De "algemene reserve grondexploitaties" vormt ook een buffer voor de financiële risico's die samenhangen met de grondexploitaties.

5.7 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee de gemeente Bladel zowel een bestuurlijke als een financiële (risicodragende) band heeft. Verbonden partijen ontwikkelen beleid of voeren beleid uit voor de gemeente. Uiteraard blijft de gemeente beleidsmatig verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de thema's/beleidsvelden.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is of waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Visie op verbonden partijen

Bladel heeft een positieve grondhouding ten opzichte van samenwerking: regionaal of nog breder. Indien zich de gelegenheid voordoet om middels samenwerkingsverband of andere verbondenheid, op doelmatiger en doeltreffender wijze doelstellingen te realiseren, dan zullen de deelname mogelijkheden altijd onderzocht worden. Samenwerking kan (soms) de kwaliteit en continuïteit beter waarborgen. Er zijn drie redenen waarom gemeenten met elkaar samenwerken in de vorm van een verbonden partij:

- Vanwege het grensoverschrijdend karakter van de problematiek.
- Om efficiëncy voordelen te behalen.
- Vanwege een wettelijke plicht tot samenwerking.

De samenwerking kan vormgegeven worden door een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke aanpak. Het privaatrecht biedt verschillende mogelijkheden: de oprichting van een vereniging, een stichting, een NV of een BV. De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek zijn op deze samenwerking van toepassing. Als wordt gekozen voor samenwerking op grond van het publiekrecht geldt het regime van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Op basis van het BBV moet jaarlijks inzicht worden geboden in:

- het doel (het openbaar belang);
- het bestuurlijk en het financieel belang en
- de ontwikkelingen (beëindiging, wijzigingen of problemen bij bestaande verbonden partijen)

Kaderstellende en controlerende rol raad

De verbonden partijen ontwikkelen beleid of voeren beleid uit voor de gemeente. Beleidsmatig blijft de gemeente uiteraard verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De verbonden partijen zijn onderverdeeld in publiekrechtelijke en privaatrechtelijke partijen. Monitoren en toezicht houden doen we enerzijds door bestuurlijke vertegenwoordiging in diverse overlegstructuren, anderzijds door de raad jaarstukken aan te bieden waarop zij haar zienswijze kan baseren. Partijen met een publiekrechtelijk karakter hebben hun eigen P&C cyclus. Bij de behandeling van de begrotingen en jaarrekeningen van de verbonden partijen neemt de gemeenteraad haar kaderstellende en controlerende taak.

Gemeenschappelijke regelingen / Stichtingen

In onderstaand overzicht worden de verbonden partijen nader toegelicht. Bij het onderdeel "financieel belang" wordt, daar waar bekend, de omvang van het geraamde eigen en vreemd vermogen per eind 2023 weergegeven. Van een aantal verbonden partijen zijn deze nog niet bekend (nnb).

Naam:	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost: Zorg voor veiligheid													
Vestigingsplaats:	Eindhoven													
Openbaar belang:	<p>Het ontwikkelen van een goed toegeruste organisatie van de hulpverlening voor de deelnemers, een goede integrale samenwerking tussen de bij de hulpverlening betrokken organisaties en andere bij de bestrijding van ongevallen en rampen betrokken organisaties en van de bestuurlijke afstemming/-integratie van betrokken organisaties bij hulpverlening en ongevallen- en rampenbestrijding.</p> <p>Daadwerkelijke brand-, ramp- en ongevallenbestrijding op alle gebieden: preventie, repressie, en beperking van brand en brandgevaar. Idem voor ongevallen en rampen en bevordering van hulpverlening.</p>													
Bestuurlijk belang:	Gezien de wettelijke taken van burgemeesters op deze terreinen is ervoor gekozen alleen vertegenwoordiging van burgemeesters in het bestuur toe te staan.													
Relatie taakveld:	Veiligheid													
Financieel belang:	<table> <tr> <td>Eigen vermogen begin en eind 2023</td> <td>€ 2.145.000</td> <td>€ 2.145.000</td> </tr> <tr> <td>Vreem vermogen begin en eind 2023</td> <td>€ 37.577.000</td> <td>€ 33.994.000</td> </tr> <tr> <td>(Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023</td> <td>€ 0</td> <td>€ 0</td> </tr> <tr> <td>Gemeentelijke bijdrage</td> <td>€ 1.288.000</td> <td>€ 1.340.000</td> </tr> </table> <p>De bijdrage, exclusief het deel voor bevolkingszorg e.d., wordt volledig verdeeld naar rato van de uitkering die gemeenten ontvangen vanuit het gemeentefonds, sub-cluster brandweezorg en rampenbestrijding.</p>		Eigen vermogen begin en eind 2023	€ 2.145.000	€ 2.145.000	Vreem vermogen begin en eind 2023	€ 37.577.000	€ 33.994.000	(Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023	€ 0	€ 0	Gemeentelijke bijdrage	€ 1.288.000	€ 1.340.000
Eigen vermogen begin en eind 2023	€ 2.145.000	€ 2.145.000												
Vreem vermogen begin en eind 2023	€ 37.577.000	€ 33.994.000												
(Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023	€ 0	€ 0												
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.288.000	€ 1.340.000												
Ontwikkelingen:	<p>De lange en heftige coronaperiode heeft vooral van het domein crisisbeheersing veel gevraagd. En nog steeds. Alle capaciteit van dit domein is nodig om de crisisbestrijding te ondersteunen. Ontwikkelingen kwamen hierdoor stil te liggen. We realiseerden daarom niet de doorontwikkeling op het domein crisisbeheersing, zoals we gepland hadden. In de komende maanden zal dat niet anders zijn. Daar pasten we onze planning voor 2022 op aan. Omdat de doorontwikkeling van crisisbeheersing zo'n belangrijk onderdeel is van de totale visie, liepen we veel vertraging op. Een vertraging die we ons - als het gaat om veiligheid - niet kunnen en willen veroorloven. Omdat we dan niet proactief kunnen reageren op crises die nog op ons afkomen. Daarom vragen we in deze begroting voor 2 jaar incidenteel € 600.000,- per jaar, om de vertraging in te lopen. In het programmaplan geven we aan waar we deze middelen aan besteden. In 2023 en 2024 kunnen we dan alsnog de benodigde omslag realiseren en ergens anders in de organisatie structureel ruimte creëren. Als we zicht hebben op extra middelen in 2023 en 2024, kunnen we in 2022 al starten met de voorbereidingen.</p> <p>De krappe begroting van VRBZO is lean en mean. Zowel als we deze vergelijken met andere veiligheidsregio's, als in relatie tot wat gemeenten ontvangen voor brandweezorg en rampenbestrijding uit het gemeentefonds. In onze regio is de bijdrage per inwoner € 11 lager dan gemiddeld in Nederland. Voor onze organisatie een verschil van ongeveer € 8.700.000 per jaar. De afgelopen jaren waren de jaarresultaten niet negatief omdat we de tekorten met incidentele middelen konden dekken. Maar dat lukt niet meer. In 2021 verwachten we dat ons jaarrekeningresultaat rond de € 0 uitkomt, omdat we een natte zomer hadden met weinig natuurbuizen en omdat we - na de reorganisatie bij incidentbestrijding - tijdelijk een aantal vacatures openhielden. De algemene reserve laat geen ruimte, deze staat op het afgesproken minimum niveau.</p> <p>De ambitie van de visie heeft als uitgangspunt een gezonde begroting die structureel in balans is. Door ontwikkelingen waar we zelf geen invloed op hebben, is een onbalans ontstaan. We hebben te maken met forse stijgingen van loonkosten en wettelijke verplichtingen, bijvoorbeeld om informatie te beveiligen. Een deel hiervan vangen we zelf op binnen de bestaande begroting en zonder onze ambities bij te stellen. Helaas zijn we er daarmee niet. De verwachte loonontwikkeling kunnen we niet zelf opvangen. De begroting is lean en mean en de loonsom is bijna 70% van het totaal. We stellen daarom voor een aanvullende indexering toe te passen voor de stijging van loonkosten van € 300.000.</p> <p>Met de incidentele inzet van € 600.000 in 2023 halen we de vertraging in, die door het bestrijden van de coronacrisis ontstond. Daarnaast spraken we af dat we Visie 2025 binnen de bestaand middelen uitvoeren. De visie leidt soms tot uitbreiding van onze taken, bijvoorbeeld omdat ze meer vraagt van de kwaliteit van onze activiteiten. Als de kosten daardoor stijgen, vangen we ze op met besparingen ergens anders in de organisatie. Daarnaast zien we ook andere kostenstijgingen op ons afkomen, zoals we in de vorige paragraaf al benoemden. Bij de invoering van de visie combineren we deze financiële uitdagingen en zoeken we vanuit één traject naar mogelijkheden voor kostenbesparingen. We brengen hiervoor onze producten en processen in beeld en optimaliseren ze, zodat we kosten kunnen besparen. Dat zal niet makkelijk worden, omdat de begroting al krap is. Daar waar nodig betrekken we ons bestuur in onze afwegingen en keuzes. Aan het einde van 2022 weten we welke verschuivingen realistisch zijn om in 2025 de visie te kunnen uitvoeren met de beschikbare middelen. In 2023 en 2024 realiseren we die verschuivingen.</p>													
Risico's:	<p>De kans of impact van onderstaande risico's zijn van die mate dat er rekening mee moet worden gehouden dat ze zich voordoen. Tijdens de reguliere planning en control gesprekken worden de risico's besproken en bijgesteld. De risico's, en eventueel genomen beheersmaatregelen om de impact te dempen, worden gemonitord en periodiek gewogen door het managementteam.</p> <p><i>Zeerwaarschijnlijk</i></p> <p>1. Risico's in de algemene bedrijfsvoering, voornamelijk door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stijging premies voor (vrijwilligers)verzekeringen en pensioenen, wijzigingen in beleid FLO-regeling beroepsbrandweer; - Brandweermaterieel is steeds moeilijker te verzekeren door nichemarkt - Kosten die voortvloeien uit bedrijfskritische specialistische functies (bijvoorbeeld kostbare opleidingen of inhuur op gebied van branden omgevingsveiligheid, business intelligence, ICT etc.) - Eigen risicodragers WW <p><i>Waarschijnlijk</i></p> <p>2. Majeure wijzigingen in het bestaande model van brandweezorg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wvra) en Europese richtlijn rechtspositie brandweervrijwilligers <p><i>Reëel</i></p> <p>3. Ernstige versterking door incidenten, rampen en crises:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kosten voortvloeiend uit bestrijding van een groot (GRIP) incident 													

Naam:	Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)		
Vestigingsplaats:	Eindhoven (samenwerking 21 regiogemeenten)		
Openbaar belang:	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg en de ambulancezorg.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.		
Relatie taakveld:	Volksgezondheid en milieu		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 203	€ 4.405.000	€ 4.162.000
	Vreemd vermogen begin en eind 2023	€ 6.524.000	€ 6.445.000
	(Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023	€ 0	€ 0
	Gemeentelijke bijdrage 2021 / 2022 *	€ 707.000	€ 730.000
	* inclusief bijdrage JGZ 0 – 4 jaar.		
Ontwikkelingen:	O.a. het uitdragen van positieve gezondheid (gezondheid als middel), uitvoering integrale Jeugdgezondheidszorg 0-18 jaar, bevordering van een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving, bevorderen van een mentaal gezonde samenleving en versterken van de acute zorgketen, gezondheid van statushouders, depressie- en suicidepreventie, drugspreventie en de uitbreiding van het rijksvaccinatieprogramma.		
Risico's:	<p>Om risico's te beheersen wordt jaarlijks bij de begrotingsbehandeling een actuele financiële risico-inventarisatie opgesteld door de GGD. Daarnaast wordt een actief risicomanagement ontwikkeld. Elk trimester staat het management in de marapgesprekken nadrukkelijk stil bij de ontwikkeling en ontstaan van relevante risico's, en welke maatregelen genomen moeten worden om deze risico's te beperken. In de jaarrekening worden telkens alle geïnventariseerde risico's uitgebreid beschreven. Als belangrijkste nieuwe of toegenomen risico's worden nu geïdentificeerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toenemende arbeidsmarktcrapte bij specifieke functies betekent dat vaker tijdelijk een andere invulling van de taakuitvoering moet worden georganiseerd (bv duurder personeel van derden / ZZP inhuren) om de noodzakelijke dienstverlening op peil te houden. • Het risico dat er zich beveiligingsproblemen voordoen. Hierbij te denken aan risico's van stroomuitval, cybercrime en andere situaties waarin systemen uitvallen en/of gegevens (tijdelijk) niet beschikbaar zijn of dat er schade ontstaat vanwege misbruik. Vanwege toegenomen externe dreiging en ervaringen (o.a. datalek covid) in combinatie met de grote hoeveelheid persoonsgegevens die de GGD zowel bij PG als AZ beheert, wordt de omvang van dit risico hoger ingeschat. • O.a. vanwege de verhoging per 2021 van de ABP-premie en de nog af te sluiten nieuwe CAO, is het risico van stijging van de salariskosten boven de indexering actueel. • De huidige Coronacrisis maakt duidelijk dat rampen en pandemieën een enorme impact op de werkzaamheden van de GGD kunnen hebben. Veelal zal het Rijk de kosten daarvan echter vergoeden, zoals ze nu ook voor de Coronakosten heeft toegezegd; de daarvoor toegekende vergoedingsregeling vanuit VWS geeft op dit moment vertrouwen dat alle extra kosten vergoed worden. Er bestaat echter wel het risico op meer werk en kosten op de langere termijn als gevolg van een verslechterde algemene gezondheidssituatie van de burgers in onze regio. 		

Naam:	Metropoolregio Eindhoven		
Vestigingsplaats:	Eindhoven		
Openbaar belang:	De regio moet voorzien in de behoefte aan werken, wonen, recreëren, maatschappelijke participatie en een veilige leefomgeving zonder dat daarmee kansen voor toekomstige generaties verloren gaan. Het MRE wil een organisatie zijn die op een flexibele wijze kan inspelen op de behoeften van de gemeenten en op doelmatige wijze mede inhoud geven aan de regionale vraagstukken.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur.		
Relatie taakveld:	Bestuur en ondersteuning, Verkeer en vervoer, Economie en Sociaal domein		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2023	€ 12.954.000	€ 12.327.000
	Vreemd vermogen begin en eind 2023	€ 13.618.000	€ 13.123.000
	(Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023	€ 0	€ 0
	Gemeentelijke bijdrage 2022 / 2023	€ 292.000	€ 297.000
Ontwikkelingen:	<p><u>Nieuwe Regionale Agenda</u></p> <p>De MRE werkt inmiddels met perioden van vier jaar, voor welke periode telkens een samenwerkingsakkoord (ook wel Regionale Agenda genoemd) wordt opgesteld en, na een zienswijzeprocedure, door het AB van de MRE wordt vastgesteld. Dit samenwerkingsakkoord loopt daarmee af en in 2022 wordt gewerkt aan een nieuw samenwerkingsakkoord voor de periode 2023-2026. De samenwerkingsakkoorden volgen daarmee de zittingsperioden van de gemeenteraden. In een samenwerkingsakkoord wordt aangegeven dat de MRE zich op enkele thema's richt teneinde van de MRE een meer slagvaardige organisatie te maken. Deze thema's betroffen Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied en voor de periode 2023-2026 wordt hierin weinig verandering verwacht.</p> <p>Afgeleid van het "Samenwerkingsakkoord" worden voor de afzonderlijke jaren werkprogramma's opgesteld. Dit zijn de uitvoeringsplannen gebaseerd op de geformuleerde ambities. Deze werkprogramma's vormen op hun beurt weer het uitgangspunt voor de begrotingen.</p> <p><u>Ambtelijke organisatie</u></p> <p>De Metropoolregio Eindhoven heeft een kleine organisatie die het bestuurlijk proces strategisch en organisatorisch ondersteunt. De ambtelijke organisatie richt zich met name op het faciliteren, coördineren en ondersteunen van de bestuurlijke processen. De bedrijfsvoering zal hierop verder worden afgestemd.</p>		
Risico's:	De benodigde weerstandscapaciteit heeft een directe relatie met de activiteiten van de organisatie Metropoolregio Eindhoven. Vanaf 2017 zijn de uitvoerende SRE taken merendeels afgebouwd en resten er alleen nog werkzaamheden voor de nieuwe netwerkorganisatie en voor (het landgoed) Gulbergen. De risico's van Gulbergen worden afgedekt door de voorziening Gulbergen. De risico's die voortvloeien uit de reguliere werkzaamheden worden afgedekt door de algemene reserve van de Metropoolregio Eindhoven.		

Naam:	KempenPlus		
Vestigingsplaats:	Bladel		
Openbaar belang:	Participatiebedrijf KempenPlus is per 1 juli 2019 ontstaan uit het sociale werkbedrijf WVK groep en de Intergemeentelijke Sociale Dienst de Kempen. KempenPlus voert namens de deelnemende gemeenten de Participatiewet en de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uit. De WSW kent vanaf 1 januari 2015 geen nieuwe instroom meer. De medewerkers die per 1 januari 2015 onder de WSW vielen, behouden hun status en rechten tot aan het eind van hun arbeidzame leven. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen vanaf 1 januari 2015 een beroep doen op de Participatiewet. De Participatiewet regelt de inkomensvoorzieningen voor uitkeringsgerechtigden maar beoogt zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te leiden naar betaald werk. KempenPlus maakt mensen arbeidsfit en zorgt voor werkgelegenheid. Enerzijds door bemiddeling naar de markt, als dan niet met een loonkosten-subsidie en anderzijds zelf als werkgever. Hierbij worden medewerkers naar andere bedrijven gedetacheerd of ze vinden een positie binnen de bedrijfsactiviteiten van KempenPlus.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het bestuur.		
Relatie taakveld:	Verkeer en vervoer, Sport, cultuur en recreatie en Sociaal domein		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2023	€ 7.523.000	€ 7.059.000
	Vreemd vermogen begin en eind 2023	nmb	€ 8.148.000
	(Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023	€ 0	€ 0
	Gemeentelijke bijdrage 2022 / 2023	€ 5.855.000	€ 5.802.000
	De gemeentelijke bijdrage 2023 voor KempenPlus is bepaald op basis van de ontwerpbegroting 2023.		
Ontwikkelingen:	In 2023 wordt door KempenPlus verder uitvoering gegeven aan een aantal onderdelen van de Wet Inburgering die dit jaar in werking is getreden. Daarnaast waren dit jaar zowel de netto toegevoegde waarde per medewerker als de aantallen gesubsidieerde medewerkers te optimistisch geraamd. De verwachte aantallen gesubsidieerde medewerkers is aangepast op basis van de werkelijke uitstroom SW en werkelijke instroom LKS van de afgelopen jaren. Tot slot beraden gemeenten zich voor het onderdeel Groen van de divisie Externe Dienstverlening nog op de definitieve afspraken voor 2023 en daarna. In de begroting van KempenPlus zijn de omzetten in het groen geraamd op basis van de maatwerkafspraken tegen marktconforme prijzen.		
Risico's:	<p>Naast prijsrisico's heeft KempenPlus ook te maken met kwantiteits- en kwaliteitsrisico's:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hogere instroom cliënten, 2) afname van het aantal mensen met een SW indicatie kan niet gecompenseerd worden door de instroom van medewerkers LKS (loonkostensubsidie) of beschut werk. 3) arbeidsvermogen (potentieel) van de medewerkers uit de doelgroep neemt af. <p>In de begroting van KempenPlus wordt ervan uitgegaan dat de uitstroom van de SW gecompenseerd wordt door de medewerkers met een loonkostensubsidie of in Beschut Werken. KempenPlus richt zich vooral op het plaatsen van medewerkers op een zo regulier mogelijke baan. Het risico bestaat dat de medewerkers die binnen de infrastructuur werken minder loonwaarde of productiviteit hebben en meer begeleiding nodig hebben. Het risico op de ontwikkelingen in de doelgroepen wordt geschat op 10% van uitvoeringskosten van W&P.</p> <p>Naast de ontwikkelingen in de doelgroepen vormen ook de ontwikkelingen in de markt een risico. Voor de bedrijfsresultaten is KempenPlus afhankelijk van de vraag in de markt en de economische ontwikkelingen. De volgende risico's hangen hiermee samen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wegvallen van vaste klanten en goed renderende opdrachten; 2. Aflopende groen contracten met de gemeenten; 3. Aanpassen van de relatie met de gemeenten; 4. Meer instromers dan de markt aan kan waardoor de tarieven onder druk staan; 5. Concurrentie voor laagbetaalde functies door lage loonlanden en robotisering; 		

Naam:	Kempische Bedrijvenpark		
Vestigingsplaats:	Bladel		
Openbaar belang:	Het ontwikkelen en realiseren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar bedrijvenpark gelegen binnen het rechtsgebied, binnen de door het bevoegd gezag te stellen ruimtelijke en andere publiekrechtelijke randvoorwaarden en met inachtneming van de nader te formuleren sectorale doelstellingen en uitgangspunten.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het bestuur.		
Relatie taakveld:	Economie		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2023	€ 15.307.000	€ 15.768.000
	Vreemd vermogen begin en eind 2023	€ 0	€ 0
	(Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023	€ 10.342.000	€ 309.000
	Gemeentelijke bijdrage 2022 / 2023	€ 0	€ 0
	De betrokkenen participeren risicodragend in de realisatie van het plan. Eventuele verliezen of winsten worden gelijkmatig door de gemeenten gedragen of over de deelnemende gemeenten verdeeld. Actuele grondexploitatieberekeningen tonen aan dat exploitatie sluitend is. Er wordt geen voorziening voor negatieve exploitatie nodig geacht.		
Ontwikkelingen:	Van de uitgeefbare grond (69 ha) zijn nagenoeg alle kavels verkocht (94% medio 2022). Drie kavels zijn gereserveerd. De planning voor uitgifte in 2022 is 7,9 ha. In 2022 vindt de eerste winstuitkering aan de deelnemende gemeenten plaats. Eind 2022 wordt een besluit genomen over de liquidatie van de Gemeenschappelijke regeling. In het Woonbos zijn medio 2022 alle kavels verkocht en geleverd.		
Risico's:	Het belangrijkste risico was vertraging in de gronduitgifte. Aangezien alle kavels zijn verkocht of gereserveerd is dit risico niet meer aan de orde. Mogelijk leidt de huidige netcongestie wel nog tot vertraging in de verkoop. De gevolgen van deze netcongestie en hoelang dit probleem blijft is op dit moment nog niet bekend.		

Naam:	Samenwerking Kempengemeenten (SK)		
Vestigingsplaats:	Reusel		
Openbaar belang:	De SK behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemers op de gebieden van: informatie en communicatie technologie (SSC); Werk inkomen en zorg (ISD), Personeelszaken (P&O), Jeugdhulp en Vergunningverlening, Handhaving en Toezicht (VTH).		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur.		
Relatie taakveld:	Overhead, Sociaal domein en VHROSV		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2023	€ 0	€ 0
	Vreemd vermogen begin en eind 2023	nbn	nbn
	(Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023	€ 0	€ 0
	Gemeentelijke bijdrage 2022 / 2023	€ 5.359.000	€ 5.350.000
Ontwikkelingen:	Samenwerking Kempengemeenten is de afgelopen jaren flink gegroeid. Door deze ontwikkelingen is de organisatie van de Samenwerking Kempengemeenten zo groot geworden dat het bestuur van mening is dat opnieuw gekeken moest worden naar de organisatie en aansturing van onze samenwerking. De gemeentesecretarissen zijn in 2019 aan de slag gegaan met het tegen het licht houden van de organisatie van deze samenwerking. Doelstelling was het realiseren van een versterking om daarmee een fundament te leggen voor de toekomst van de samenwerking in de Kempen. Daartoe is het project "Opnieuw Verbinden" opgestart. De daaruit voortvloeiende wijzigingen in de organisaties van de SK en de deelnemende gemeenten treden per 1 januari 2023 in werking.		
Risico's:	Besloten is om in het verband van de SK geen eigen vermogen te vormen of aan te houden. Dit impliceert dat de SK niet kan beschikken over weerstandscapaciteit bij onvoorziene omstandigheden. In voorkomende gevallen zal dan teruggevallen moeten worden op de deelnemende gemeenten, conform de overeengekomen regeling Samenwerking Kempengemeenten.		

Naam:	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)		
Vestigingsplaats:	Eindhoven (samenwerking 21 regiogemeenten en provincie)		
Openbaar belang:	Vanaf 2013 voert de ODZOB werkzaamheden uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarnaast worden er specialistische (advies)taken uitgevoerd. De ODZOB werkt samen met de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling en met andere organisaties op het gebied van de fysieke leefomgeving. Gezamenlijk verbeteren we de kwaliteit van de fysieke leefomgeving: veiliger, gezonder en minder overlast.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.		
Relatie taakveld:	Veiligheid en VHROSV		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2023	€ 1.320.000	€ 1.487.000
	Vreemd vermogen begin en eind 2023	€ 8.471.000	€ 8.321.000
	(Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023	€ 0	€ 0
	Gemeentelijke bijdrage 2022 / 2023	€ 472.000	€ 522.000
Ontwikkelingen:	Deze staan verwoord in de ODZOB-begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026. Als een van de belangrijkste ontwikkelingen wordt de invoering van de Omgevingswet genoemd. Deze algehele stelselherziening voor wet- en regelgeving maakt dat er aanpassingen nodig zijn in werkwijzen, cultuur, instrumentarium en ICT-systemen. Dit gaat gepaard met investeringen in de organisatie om ervoor te zorgen dat het takenpakket, dat uit de Omgevingswet voortvloeit, kan worden uitgevoerd. Ook zal de taakuitvoering van de ODZOB worden beïnvloed door de veranderingen en innovaties die samenhangen met het (landelijke) transitieproces naar toekomstbestendige veehouderij. Daarnaast worden een aantal ontwikkelingen genoemd die de positie van de ODZOB en de realiteit met deelnemers gaat beïnvloeden. Zo zal, met het aantreden van een nieuw bestuur na de gemeenteraadsverkiezingen, de ODZOB-koers opnieuw moeten worden bepaald. En op 1 juli 2022 treedt een nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen in werking, waardoor de huidige gemeenschappelijke regeling moet worden aangepast aan de nieuwe bepalingen.		
Risico's:	De belangrijkste risico's zijn: - mogelijk uitstel omgevingswet; - uitval systemen en ransomware; - kostenontwikkeling ICT voorzieningen; - niet kunnen beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel.		

Naam:	BIZOB		
Vestigingsplaats:	Oirschot		
Openbaar belang:	Het ondersteunen van de deelnemende gemeenten en aangesloten organisaties bij het uitvoeren van diverse inkoopacties voor het behalen van voordelen op zowel financieel, kwalitatief als procesmatig gebied.		
Bestuurlijk belang:	Het verzorgingsgebied wordt ingedeeld in 5 clusters (cluster 1: "BOV en De Kempen", cluster 2: "A2 gemeenten en Dommelregio", cluster 3: "Peelgemeenten", cluster 4: "Noordoost" en cluster 5: "Overig"). De gemeente Bladel maakt deel uit van het cluster BOV (Best, Oirschot en Veldhoven) en De Kempen. Per cluster worden twee bestuurders gekozen m.u.v. cluster 5 "Overig" (bijv. VRBZO). Daarnaast worden twee secretarissen toegevoegd aan het bestuur en is de voorzitter van het bestuur een burgemeester. Tevens neemt één bestuurder van de gemeente Bladel zitting in de Vergadering van Aangeslotenen.		
Relatie taakveld:	Overhead		

Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2023 Vreemd vermogen begin en eind 2023 (Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023 Gemeentelijke bijdrage 2022 / 2023 De gemeentelijke bijdrage 2023 is na aftrek van het behaalde resultaat door Bizob in 2022. De gemeente neemt op jaarbasis 210 dagen af van de Stichting. Betaling gebeurt tegen een voorcalculatorisch door het bestuur bepaalde vergoeding.	nnb nnb 0 € 140.000	nnb nnb 0 € 144.000
Ontwikkelingen:	In 2023 blijven we u vakkundig begeleiden binnen uw inkoop- en contractmanagementprocessen en zullen we onze dienstverlening verder optimaliseren. Concreet zijn er vier actiepunten geformuleerd waar in 2023 extra aandacht naartoe gaat - Inkoopadvies en -begeleiding: MVI Expert: Bizob signaleert de afgelopen jaren een verschuiving van proces georiënteerde diensten met de nadruk op rechtmatigheid, naar een product en markt georiënteerde dienstverlening met de nadruk op doelmatigheid. Reeds gerealiseerde ontwikkelingen die hiermee verbandhouden zijn de vorming van het Expertisecentrum Bizob (ECB), instellen van taskforces en het indelen naar expertise gebieden in de domein Openbare ruimte, Bedrijfsvoering, ICT en sociaal, van onze inkopers. In 2023 leggen we de nadruk op het verstevigen van kennis op het gebied van Maatschappelijk verantwoord inkopen. Door de functie "MVI expert publieke inkoop" centraal te positioneren binnen het ECB willen we een brug slaan tussen het ambitieniveau van uw organisatie en de concrete uitwerking in aanbestedingen. De MVI Expert publieke inkoop wordt doelgericht ingezet op aanbesteding waarin veel impact gemaakt kan worden. - Contractmanagement: Doelgericht en verbreding: Naar aanleiding van de decentralisaties in het Sociaal domein in 2015 is de dienstverlening rondom contractbeheer, contractmanagement en leveranciersmanagement in een stroomversnelling geraakt. Deze diensten hebben zich op verzoek van onze partners verbreed naar centraal contractmanagement voor gezamenlijke contracten en opzetten en uitvoeren van contractmanagementprocessen voor individuele organisaties. In 2023 verwachten wij de contractmanagement dienstverlening in het sociaal domein samen met onze partners verder te kunnen verdiepen. Hiermee wordt de dienstverlening meer doelgericht op vooraf onderkende risicogebieden. Verder haken we in op de verzoeken om de contractmanagement diensten te verbreden naar meerjarige overeenkomsten binnen de domeinen ICT, bedrijfsvoering en openbare ruimte. - Interne inkoopfunctie: Doorontwikkeling van uw eigen organisatie: Bizob ondersteunt u graag bij het verbeteren van uw eigen inkoopfunctie. Met enige regelmatig krijgen we verzoeken om verbeterprogramma's te ontwikkelen en te implementeren. Op basis van modellen vanuit de wetenschap houden we onderzoek naar de stand van zaken op het gebied van inkoop-/ en contractmanagement in uw organisatie. Dit geeft een goed beeld vanuit waar we uw inkoopfunctie samen naar een hoger niveau tillen. - Training en opleiding: Cursussen voor uw medewerkers: Als expertisecentrum en kennisinstituut voor publieke inkoop is het voor Bizob een prioriteit om te blijven investeren in training en opleiding. Verschillende (interne) opleidingen en trainingen, deelname aan een breed scala van inkoop gerelateerde congressen en het collectieve Nevi lidmaatschap dragen bij aan het kennisniveau van onze inkopers. Deze kennis komt via onze medewerkers ook bij uw organisatie binnen. Om kennis nog beter met u te kunnen delen heeft Bizob gewerkt aan een trainingsprogramma voor uw organisatie. In 2023 kunnen medewerkers van onze partners deelnemen aan incompany trainingen. Daarmee krijgen uw medewerkers de basis uitgangspunten en generieke inkoopactiviteiten onder de knie. Dit verstrekt de kwaliteit van de inkoopactiviteiten die uw organisatie uitvoert en legt een goede basis voor samenwerking bij specialistische complexe activiteiten die worden begeleidt door de inkoopprofessionals van Bizob.		
Risico's	De aangesloten gemeenten zijn aansprakelijk voor eventuele exploitatie tekorten.		

Naam	Stichting Huis van de Brabantse Kempen		
Vestigingsplaats:	Hapert		
Openbaar belang:	Het Huis van de Brabantse Kempen vervult al vele jaren met veel succes een stimulerende rol in de ontwikkeling van de Kempen als vitale regio. De Stichting is een professionele non profit organisatie die, op basis van een gezamenlijke ambitie van Ondernemers, Overheid en Ondernemings programma's en projecten organiseert en initiatief neemt om te leren, ontmoeten en te innoveren. Het Huis vormt een belangrijke schakel tussen de triple helix samenwerking in de Kempen, de samenwerking in de Brainportregio, en de samenwerking met partners over de landsgrenzen.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in de algemene leden vergadering.		
Relatie taakveld:	Economie		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2023 Vreemd vermogen begin en eind 2023 (Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023 Gemeentelijke bijdrage 2022 / 2023 Gemeentelijke bijdrage bedraagt € 1,50 per inwoner.	€ 206.000 € 103.000 € 0 € 31.000	nnb nnb nnb € 31.000
Ontwikkelingen:	Het bestuur van de stichting Huis van de Brabantse Kempen heeft in 2022 aangegeven dat er een onvoldoende solide basis is om de werkzaamheden verder voort te zetten binnen de stichting en op basis daarvan heeft het bestuur besloten de stichting op te heffen. In de tweede helft van 2022 wordt de opheffing van de stichting gerealiseerd. De programma's die uitgevoerd werden binnen de stichting hebben echter nog voldoende belang en urgentie om voortgezet te worden. Bekeken wordt daarom in deze tweede helft van 2022 op welke manier een doorstart kan plaatsvinden.		
Risico's:	De 'liquidatie' van de stichting is nog niet afgerond. Hierdoor is nog niet duidelijk wat er gebeurt met het eigen vermogen, waarvan een gedeelte ook door de gemeente Bladel in de loop der tijd is ingebracht. Beoordeeld wordt of de werkzaamheden van het Huis van de Brabantse Kempen op een andere manier wordt voortgezet. De financiële gevolgen van een dergelijke doorstart in het geheel en voor de gemeente Bladel zijn daarom ook nog niet bekend.		

Privaatrechtelijke verbondenheden

Voor een algemene toelichting van de risico's betreffende verbonden partijen wordt verwezen naar paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Naam:	NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Vestigingsplaats:	's-Gravenhage		
Openbaar belang:	BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Ze verstrekt kredieten tegen lage tarieven aan of onder garantie van Nederlandse overheden. De klanten zijn overwegend overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. Onze gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van de BNG vanwege dit maatschappelijke belang en dus niet primair uit een oogpunt van geldbelegging. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is aandeelhouder (62.790 aandelen)		
Relatie taakveld:	Algemene dekkingsmiddelen		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2023	nrb	nrb
	Vreemd vermogen begin en eind 2023	nrb	nrb
	Resultaat 2021 / 2022	€ 163 mln.	€ 344 mln.
	Dividend uitkering 2021 / 2022	€ 80.000	€ 169.000
Ontwikkelingen:	Wij verwachten dat gedurende het begrotingsjaar zich geen veranderingen voordoen in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank. De BNG wordt door beleggers onverminderd als één van de veiligste banken ter wereld beschouwd.		
Risico's:	Het uit te keren dividend.		

Naam:	NV Brabant Water		
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch		
Openbaar belang:	De uitoefening van een bedrijf op het gebied van de watervoorziening en het verrichten van alle werkzaamheden die verband houden met de waterketen in de ruimste zin van het woord. Door de fusie van de NV WOB en de NV Waterleiding Maatschappij Noord-West-Brabant in Brabant Water NV per 1 januari 2002 heeft de gemeente Bladel 17.706 nieuwe aandelen verkregen met een nominale waarde van € 0,10 per aandeel.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is aandeelhouder (17.706 aandelen)		
Relatie taakveld:	Economische zaken		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2023	nrb	nrb
	Vreemd vermogen begin en eind 2023	nrb	nrb
	Resultaat 2020 / 2021	€ 17 mln.	€ 15 mln.
	Dividend uitkering 2020 / 2021	€ 0	€ 0
	Er hebben zich geen veranderingen voorgedaan in het belang dat de gemeente in Brabant Water heeft.		
Ontwikkelingen:	Brabant Water is bezig met het ontwikkelen van een "distributienet van de toekomst". Het vervangingsvraagstuk van het leidingnetwerk is complex. Brabant Water anticipeert hierop door een wenssituatie te schetsen van het watertransport in 2030. Jaarlijks wordt een vervangingsprogramma van het leidingnetwerk opgesteld. Door vooruit te kijken naar 2030 en gebruik te maken van nieuwe technologieën probeert Brabant Water de vervangingspiek vanaf 2040 te verkleinen.		
Risico's:	Nihil, omdat de levering en distributie verzorgd wordt door monopolistische bedrijven, waarvan de aandelen in handen zijn van de provinciale en gemeentelijke overheid.		

Naam:	Coöperatie Bosgroep Zuid Nederland U.A.		
Vestigingsplaats:	Heeze		
Openbaar belang:	De Bosgroep ondersteunt de leden op diverse manieren bij de doelmatige ontwikkeling, inrichting en beheer van hun bos- en natuurterreinen.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in de algemene leden vergadering.		
Relatie taakveld:	Sport, cultuur en recreatie		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2023	nrb	nrb
	Vreemd vermogen begin en eind 2023	nrb	nrb
	(Voorlopig) geraamd resultaat 2022 / 2023	nrb	nrb
	Gemeentelijke beheerbijdrage 2022 / 2023	€ 4.000	€ 4.000
	De coöperatie heeft niet tot doel het maken van winst. In artikel 4 van de statuten is geregeld dat elke aansprakelijkheid van de leden voor een tekort van de coöperatie is uitgesloten.		
Ontwikkelingen:	De te ontvangen SNL-subsidie wordt na 2022 niet meer doorbetaald aan de Bosgroep gelet op de geprognosticeerde omvang van het positieve beheersaldo van de gemeente Bladel binnen de Bosgroep. De coöperatie heeft niet tot doel het maken van winst.		
Risico's:	Er zijn geen risico's bekend.		

6. Financiële begroting

6.1 Toelichting begroting (baten en lasten)

Het algemene uitgangspunt is een sluitende begroting. Wettelijk gezien hoeft alleen het 1e begrotingsjaar sluitend te zijn. Als dit niet het geval is moet de begroting meerjarig (laatste jaarschijf) sluitend zijn. De begroting is in het begrotingsjaar 2023 - voor alle planjaren - structureel en reëel sluitend.

De raad is middels de besluitvorming van de perspectiefnota 2022 richtinggevend geweest voor het opstellen van de begroting 2023-2026. De financiële consequenties van de meicirculaire 2022 hebben we hier aanvullend aan toegevoegd. De besluitvorming over het uitwerkingsplan Egyptische Poort hebben wij aanvullend opgenomen in het meerjarenprogramma. Daarnaast heeft er op grond van de "BBV-notitie structurele en incidentele baten en lasten" een beperkte administratieve verschuiving plaatsgevonden van de incidentele ruimte naar de structurele ruimte. Alle baten en lasten van het bestaande beleid zijn verwerkt in de meerjarenraming.

Welke uitgangspunten gelden er bij de incidentele baten en lasten?

De "BBV-notitie structurele en incidentele baten en lasten" heeft als doel het onderscheid tussen structureel en incidenteel te verduidelijken. In de praktijk is gebleken dat de notitie tot verschillende interpretaties leed tussen gemeenten onderling en tussen de gemeenten en de toezichthouder. Door de gezamenlijke provincies als toezichthouder is daarom een handreiking uitgebracht, met als doel scherper te definiëren wanneer baten en lasten als incidenteel beschouwd worden.

Algemene uitgangspunten zijn:

- Baten en lasten die zich vier jaar of langer voordoen zijn in beginsel structureel van aard;
- Baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen zijn in beginsel incidenteel;
- Baten en lasten komen in aanmerking om als incidenteel aangemerkt te worden als deze voor bepaalde tijd geraamd worden, er is een onvoorwaardelijke einddatum bekend;
- De incidentele baten en/of lasten moeten van materiële omvang zijn;
- Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves zijn in beginsel incidenteel;
- De aard van de raming (soort of de eigenschap van een begrotingspost) gaat echter altijd boven de eerdergenoemde uitgangspunten.

Voor het begrip 'aard van de baten en lasten' geeft de handreiking de volgende uitleg: 'De aard van de baten en lasten betekent in het kader van deze notitie dat de soort of de eigenschap van een begrotingspost binnen een taakveld in eerste instantie bepalend is of een post als incidenteel of structureel aangemerkt wordt'.

De provincie geeft in de "Gemeentelijk financieel toezichtkader 2020" de nodige aandachtspunten. Ook de BBV voorschriften schrijven voor dat, naast de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd, ook de motivering daarvan moet worden opgenomen. De gronden en motivering treft u onderstaand aan:

- Teneinde de gemeentelijke koopkracht op peil te houden zijn de gemeentelijke belastingen, behoudens de onroerende zaakbelastingen als gevolg van een aangenomen amendement, op basis van de financiële kaderstelling verhoogd met een (nagecalculeerd) inflatiepercentage van 4,60%. De verhoging van belastingen en rechten, waarbij sprake is van volledige kostendekking, is afhankelijk van de opgetreden kostenstijging.
- De berekening van de uitkering uit het gemeentefonds is geraamd op basis van de meicirculaire 2022. Mede op basis van de afspraken tussen Rijk, IPO en VNG van juli 2021 hebben wij in onze meerjarenraming voor de jaren 2024 tot en met 2026 rekening gehouden met 75% van de bedragen van wat de arbitragecommissie jeugdzorg berekent. De financiële effecten van de septembercirculaire 2022 zullen wij t.z.t. via een voorstel ter kennis brengen van uw raad, zodat u de financiële effecten daarvan alsnog kunt betrekken bij de besluitvorming over deze begroting. Eventuele significante wijzigingen als gevolg van de septembercirculaire 2022 worden ook via een aparte begrotingswijziging aan u voorgelegd. De uitkering is opgenomen tegen een constant loon- en prijsniveau.
- De ramingen die onderhevig zijn aan nominale ontwikkelingen (aantal inwoners, aantal woningen, aantal bijstandontvangers e.d.) zijn in meerjarenramingen aangepast.
- Voor de jaren 2023 tot en met 2026 is uitgegaan van een constant loon- en prijsniveau met als basis het niveau zoals opgenomen in de begroting 2023.

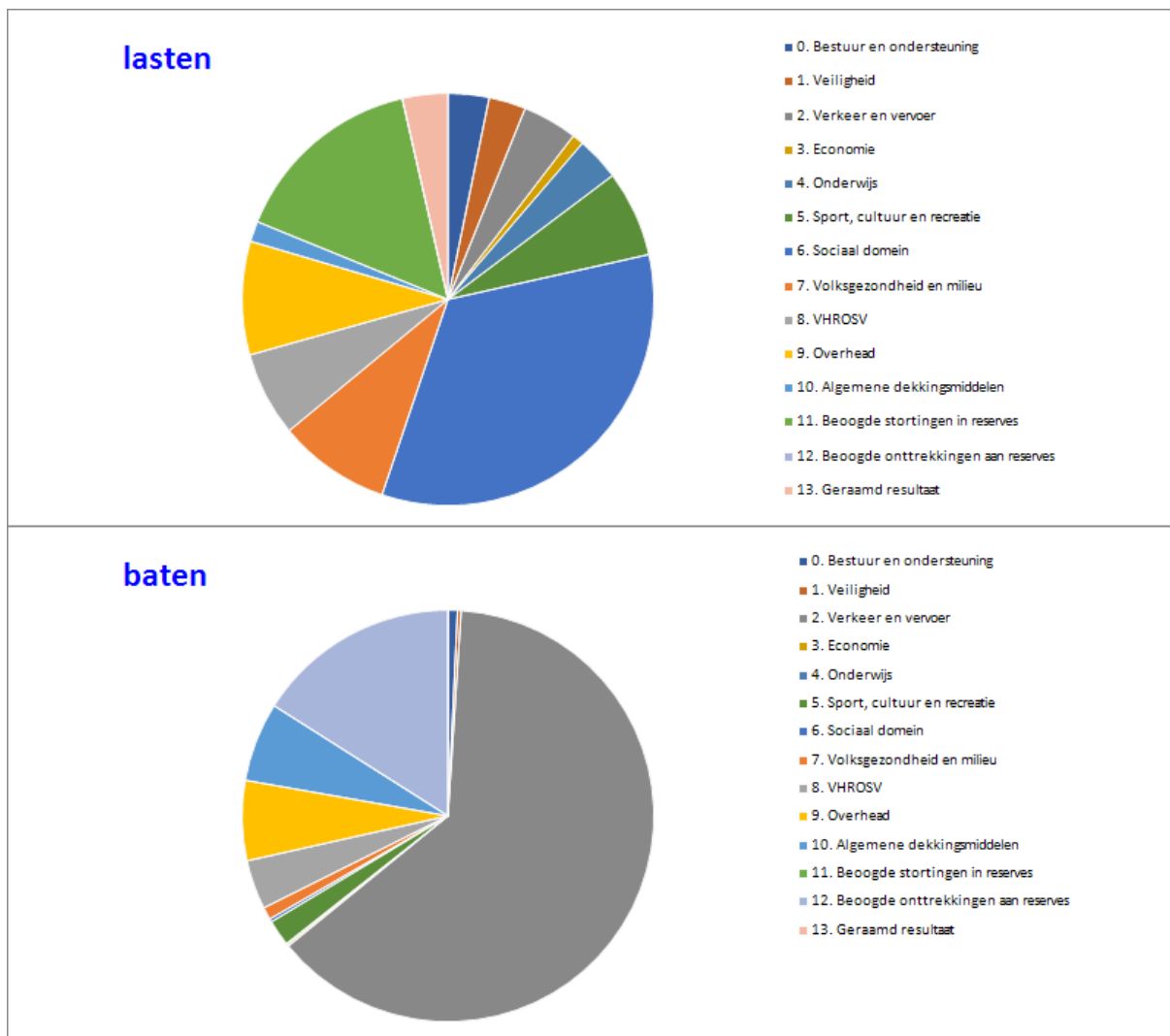
- De uitgaven aan onderhoud van kapitaalgoederen zijn gebaseerd op beleidskaders en beheerplannen per kapitaalgoed. De onderhoudsbudgetten zijn reëel verwerkt in de meerjarenraming. Ook zijn alle volle structurele jaarlasten van de nog te realiseren (her)investeringen opgenomen in de meerjarenraming. Er wordt geen achterstallig onderhoud voorzien.
- In het meerjarig investeringsprogramma 2022–2026 is rekening gehouden met een jaarlijks rentepercentage van 0,75%.
- De verwerking van reserves en voorzieningen geschiedt op basis van het vastgestelde beleidskader.
- We rekenen geen rente meer over het eigen vermogen. Voor de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen maken we een uitzondering, omdat naast de afschrijvingslast ook de rentelast van het betreffende activum verrekend wordt met de dekkingsreserve.
- De interne rekenrente van 0,650% wordt gebruikt om de werkelijk begrote rentekosten te verdelen over de boekwaarden van de activa. Het verschil tussen de werkelijk begrote rente en de doorbelaste rente op basis van de boekwaarden wordt verwerkt in het taakveld algemene dekkingsmiddelen. Voor grondexploitaties wordt conform de BBV voorschriften een apart rentepercentage gehanteerd van 0,637%. De BBV schrijft voor dat rekening moet worden gehouden met de verhouding Eigen Vermogen / Vreemd Vermogen.
- De loonkosten worden geraamd op basis van de toegestane formatie 2023. Voor 2023 houden we rekening met een generieke loonontwikkeling van 2,42%. Naast deze loonontwikkeling houden we rekening met de periodieke verhogingen van personen die daarvoor in aanmerking komen.
- Zowel in de begroting als in de meerjarenraming zijn de aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen geraamd, zoals ziektekosten- en pensioenpremies en vakantie- en overige IKB gelden. Dat is in overeenstemming met de vereisten volgens de BBV-voorschriften.
- Lasten voor nieuw beleid/investeringen worden reëel geraamd. We gaan er vanuit dat in het jaar van investeren de betreffende investeringen halverwege het jaar gereedkomen. We nemen daarom 50% van de kapitaallasten in het eerste jaar als structurele last op in de begroting.
- De lasten van het sociaal domein zijn afgestemd op de realisatiecijfers van vorige jaren in combinatie met afgesloten contracten.
- De deelnemende gemeenten in een gemeenschappelijke regeling (GR) zijn verantwoordelijk voor de financiële positie van de GR.
- Het beschikbare weerstandsvermogen dient gekoppeld te worden aan de risico's.
- De overhead is centraal in de begroting opgenomen. De toerekening van overhead geschiedt op basis van een opslag met een vast percentage van 65%.
- De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van de statushouders, asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben gekregen.
- De incidentele lasten en / of baten moeten van materiële omvang zijn. In de "Financiële verordening gemeente Bladel 2021" hanteren we daarom in beginsel een ondergrens voor alle incidentele posten vanaf € 10.000,-.

6.2 Overzicht geraamde baten en lasten op hoofdtakniveau

Overzicht geraamde baten en lasten

De aansluiting op de financiële gegevens per programma en een onderbouwing daarvan zijn ondergebracht in de financiële begroting. Dit hoofdstuk bevat een totaaloverzicht van de lasten en baten van alle programma's. Overhead en de algemene dekkingsmiddelen worden afzonderlijk weergegeven. Daarnaast zijn voor extra inzicht in de financiële positie de baten en lasten per programma geschoond van de beoogde verrekeningen met reserves. De verrekeningen met reserves maken formeel geen onderdeel uit van de begroting van lasten en baten. Voor reserves geldt dat onttrekkingen evenals de stortingen via de resultaatbestemming lopen.

In het overzicht van baten en lasten wordt aangegeven wat per jaar de lasten, baten en mutaties reserves zijn. Die baten en lasten zijn ingedeeld naar programma's, overhead en algemene dekkingsmiddelen. Dit leidt tot een voordelig resultaat van € 1.991.000,- in 2023. Dit is het saldo van de mutaties tussen de begroting van baten en lasten. In de begroting hebben daarnaast reeds tot een bedrag van per saldo in 2023 € 596.000,- mutaties in reserves plaatsgevonden. Het geraamd positief resultaat bedraagt dan € 2.587.000,-(waarvan incidenteel nadeel € 150.000,- en € 2.737.000,- structureel voordeel). De begrotingsresultaten worden verrekend met de algemene reserve. De jaren 2021 – 2026 geven dan het navolgende beeld:

Programma's (bedragen x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021			Gewijzigde begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	saldo 2024	saldo 2025	saldo 2026
0. Bestuur en ondersteuning	-1.638	547	-1.091	-2.186	621	-1.565	-2.196	507	-1.689	-1.688	-1.683	-1.683
1. Veiligheid	-1.865	201	-1.664	-1.987	171	-1.816	-1.987	89	-1.898	-1.854	-1.837	-1.747
2. Verkeer en vervoer	-2.560	305	-2.255	-2.911	184	-2.727	-2.943	76	-2.867	-2.997	-3.111	-3.244
3. Economie	-636	1.203	567	-787	2.346	1.559	-635	1.408	773	802	802	802
4. Onderwijs	-4.502	2.132	-2.370	-4.553	1.470	-3.083	-2.337	175	-2.162	-2.193	-2.216	-2.127
5. Sport, cultuur en recreatie	-4.335	796	-3.539	-5.391	924	-4.467	-4.609	642	-3.967	-4.226	-3.987	-3.919
6. Sociaal domein	-23.021	4.034	-18.987	-24.485	3.126	-21.359	-23.043	2.647	-20.396	-21.081	-20.829	-20.833
7. Volksgezondheid en milieu	-6.497	4.828	-1.669	-6.984	4.651	-2.333	-6.137	4.297	-1.840	-1.707	-1.722	-1.273
8. VHROSV	-2.829	2.346	-483	-5.649	4.473	-1.176	-4.892	4.989	97	478	-291	-1.229
Subtotaal (excl. overhead, algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien)	-47.883	16.392	-31.491	-54.933	17.966	-36.967	-48.779	14.830	-33.949	-34.466	-34.874	-35.253

Programma's (bedragen x € 1.000,-)	Jaarrekening 2021			Gewijzigde begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	saldo 2024	saldo 2025	saldo 2026
Algemene dekkingsmiddelen												
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is:												
- Uitvoering w et WOZ w oningen	-324		-324	-165		-165	-165		-165	-165	-165	-165
- Uitvoering w et WOZ niet w oningen	-2		-2	-26		-26	-26		-26	-26	-26	-26
- OZB w oningen	-10	10		-12	4	-8	-12	3	-9	-8	-8	-9
- OZB niet-w oningen	-4	4		-7	3	-4	-7	3	-4	-3	-3	-3
- Baten heffing en invordering OZB w oningen		2.484	2.484		2.606	2.606		2.688	2.688	2.738	2.782	2.802
- Baten heffing en invordering OZB niet-w oningen		1.972	1.972		2.159	2.159		2.156	2.156	2.169	2.182	2.196
- Algemene uitkeringen	-5	34.563	34.558	-5	37.564	37.559	-5	37.411	37.406	38.120	38.781	36.284
Dividend	-2	114	112	-1	143	142	-1	169	168	168	168	168
Saldo van de financieringsfunctie	-331	453	122	-463	399	-64	-286	344	58	33	28	43
Overige algemene dekkingsmiddelen		99	99		102	102		154	154	157	154	145
Vennootschapsbelasting	132		132	-211		-211	-14		-14	-14	-14	-14
Totaal algemene dekkingsmiddelen	-546	39.699	39.153	-890	42.980	42.090	-516	42.928	42.412	43.169	43.879	41.421
Overhead en ondersteuning	-5.239	253	-4.986	-6.011	235	-5.776	-6.087	194	-5.893	-5.865	-5.910	-5.881
Onvoorzien en stelposten		46	46	-66		-66	-579		-579	-589	-636	-722
Saldo van baten en lasten	-53.668	56.390	2.722	-61.900	61.181	-719	-55.961	57.952	1.991	2.249	2.459	-435
Reserves												
Bestuur en ondersteuning	-1.300	3.048	1.748	-1.418	4.810	3.392	-10.449	11.045	596	-209	549	1.042
Geraamd resultaat	-54.968	59.438	4.470	-63.318	65.991	2.673	-66.410	68.997	2.587	2.040	3.008	607
w waarvan incidentele baten en lasten						-1.122			-150	-133	-153	33
w waarvan structurele baten en lasten						3.795			2.737	2.173	3.161	574

(- = nadeel en += voordeel)

6.3 Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten

Om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente is het onderscheid tussen structureel en incidenteel vooral van belang. In het algemeen geldt dat de gemeente structurele taken uitvoert en daarvoor structurele lasten raamt in de begroting. Structurele lasten zijn dus de regel, incidentele lasten zijn de uitzondering. De incidentele lasten en / of baten moeten van materiële omvang zijn. In de "Financiële verordening gemeente Bladel 2021" hanteren we daarom in beginsel een ondergrens voor alle incidentele posten vanaf € 10.000,-. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben.

De incidentele baten en lasten worden onderstaand op hoofdlijnen nader toegelicht.

Bestuur en ondersteuning

Jaarlijks worden opbrengsten geraamd van verkoop gronden, die niet via de grondexploitatie lopen. Op grond van provinciale voorschriften mogen deze opbrengsten niet als structureel aangemerkt worden.

Veiligheid

De dienstverlening door FeDa Security Solutions op gebied van veiligheid, toezicht en handhaving wordt gecontinueerd tot en met 31 december 2023. We zien een toename in overlast van een specifieke groep jeugd. Dit heeft inmiddels vormen aangenomen, dat er een meer professionele aanpak nodig is, om deze jeugd op het rechte pad te houden en te krijgen. We huren hiervoor voor de periode tot en met 2025 professionele hulp in met ervaring met deze zwaardere problematiek. De helft van deze kosten reken we toe aan "Veiligheid" en de andere helft aan "Volksgezondheid en milieu".

Economie

In 2022 zijn bijna alle bedrijfskavels op het Kempisch Bedrijvenpark (KBP) verkocht. Daarom is gestart met de voorbereidingen voor nieuw aanbod in de Kempen voor grote en kleine kavels. Het beleid van afgelopen jaren is geëvalueerd, de ambities zijn bepaald en er is onderzoek uitgevoerd naar toekomstige vraag en behoefte. Ook is onderzocht of de bestaande bedrijventerreinen de vraag kunnen opvangen. Dat blijkt niet het geval en er is vraag naar uitbreiding van de bedrijventerreinen in de Kempen. De vervolgstap is daarom een locatie-onderzoek en een participatieproces. Dit moet leiden tot een nieuw plan voor aanbod van bedrijfskavels in de Kempen. Voor de vervolgstap worden eenmalige middelen geraamd.

Sport, recreatie en cultuur

Voor onderzoek en begeleiding van de toekomstbestendige sportparken wordt eenmalig € 50.000,- nodig geacht.

Sociaal domein

Een deel van de gemeentelijke bijdrage aan KempenPlus heeft betrekking op frictiekosten om gefaseerd te "groeien" naar de gewenste bedrijfsvoering. Het zijn extra kosten met een éénmalig karakter die uitgaan boven het normaal beschikbare budget voor reguliere werkzaamheden, zoals kosten van inhuur van o.a. (ICT) inrichtingsvraagstukken en procesmanagement.

Voor gemeenschapshuis Den Herd wordt voor het jaar 2023 rekening gehouden met een extra afschrijving van de boekwaarde van circa € 60.000,-, als gevolg van de voorgenomen sloop van het gebouw (dekking geschiedt ten laste van de algemene reserve).

Volksgezondheid en milieu

We zien een toename in overlast van een specifieke groep jeugd. Dit heeft inmiddels dusdanig vormen aangenomen, dat er een meer professionele aanpak nodig is, om deze jeugd op het rechte pad te houden en te krijgen. We huren hiervoor voor de periode tot en met 2025 professionele hulp in met ervaring met deze zwaardere problematiek. De helft van deze kosten reken we toe aan "Veiligheid" en de andere helft aan "Volksgezondheid en milieu". Voor de periode 2022-2025 houden we rekening met eenmalige implementatiekosten ten behoeve van de energietransitie. De subsidieregeling duurzame energie particulieren wordt (inclusief aangenomen amendement) verlengd tot en met 2025.

VHROSV

Om de ruimtelijke kwaliteit van het landschap te verbeteren is door uw raad besloten om de bestaande reserve 'ruimtelijke kwaliteit buitengebied' te verbreden. Verrekening vindt plaats ten laste of ten gunste van de betreffende reserve (zie hierna). In de meerjarenraming zijn tussentijdse winstuitnames geraamd op basis van de zgn. voorzichtige variant. Daarnaast houden we rekening met de verkoopopbrengsten ad € 1.251.000,- in 2023; € 1.611.000,- in 2024 en € 944.000,- in 2025 vanwege de inspanningsverplichting om de herontwikkeling van de achterblijvende locaties van MFA Hapert enerzijds en Den Herd Bladel en Praktijkschool Bladel anderzijds te realiseren.

Overhead en ondersteuning organisatie

Via de algemene uitkering ontvangen we gedurende de periode tot en met 2026 eenmalige middelen voor de implementatie van de Wet open overheid (Woo). De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden. De wet is bedoeld om overheden transparanter te maken en moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De eenmalige middelen zijn bestemd voor het verbeteren van systemen, het opleiden van medewerkers en het aanpassen van processen en de organisatie. Daarnaast worden de incidentele lasten bij SK verrekend met de deelnemende gemeenten.

Reserves

De verlenging van de subsidieregeling duurzame energie particulieren en de afwaardering van de boekwaarde van CC Den Herd verrekenen we met de algemene reserve. Ten laste van de algemene reserve ad € 7.393.000,- wordt de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen gevormd voor het gemeenschapshuis aan de Markt. Daarnaast houden we rekening met de verkoopopbrengst ad € 1.251.000,- in 2023; € 1.611.000,- in 2024 en € 944.000,- in 2025 (zie VHROSV) vanwege de inspanningsverplichting om de herontwikkeling van de achterblijvende locaties van MFA Hapert, Den Herd en Praktijkschool te realiseren. Deze opbrengsten voegen we via de algemene reserve toe aan de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen. De tussentijdse winstuitnames uit grondexploitaties worden toegevoegd aan de algemene reserve.

De kosten en opbrengsten voor de verbetering kwaliteit buitengebied worden verrekend met de reserve verbetering kwaliteit buitengebied. De kosten voor de uitvoering van het generatiepact dekken we ten laste van de reserve generatiepact.

Programma	2023	2023	2024	2024	2025	2025	2026	2026
bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Bestuur en ondersteuning								
grondverkoop algemene dienst		v 100		v 100		v 100		v 100
totaal bestuur en ondersteuning		v 100		v 100		v 100		v 100
Veiligheid								
toezicht veiligheid en lokale orde	n -33							
inhuur jeugdcoach/ overlast jeugd	n -93		n -93		n -92			
totaal veiligheid	n -126		n -93		n -92			
Economie								
uitbreiding bedrijventerreinen: locatieonderzoek en participatieproces	n -25							
totaal economie	n -25							
Sport, cultuur en recreatie								
sportpark De Lemelvelden / Netersel onderzoek en begeleiding	n -50							
totaal economie	n -50							
Sociaal domein								
sociale werkvoorziening: aandeel frictiekosten KempenPlus	v 105							
afwaardering boekwaarde Den Herd	n -60							
totaal sociaal domein	v 45							
Volksgesondheid en milieu								
inhuur jeugdcoach/ overlast jeugd	n -92		n -92		n -93			
energietransitie / klimaatbeleid: implementatiekosten	n -14		n -14		n -14		n -5	
subsidieregeling energie particulieren	n -350		n -350		n -350			
totaal volksgesondheid en milieu	n -456		n -456		n -457		n -5	
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing								
kwaliteit buitengebied: diverse projecten	n -685	v 380		v 50		v 50		v 50
grondexploitatie: winstuitname		v 20		v 98				
opbrengst locaties MFA/ Den Herd en Praktijkschool		v 1.251		v 1.611		v 944		
totaal ruimtelijke ontwikkeling en beheer	n -685	v 1.651		v 1.759		v 994		v 50
Overhead								
voorbereiding Wet Open Overheid	n -54		n -54		n -54		n -54	
SK: eenmalige lasten en onderuitputting kapitaallasten	n -35		n -21		n -21		n -8	
totaal overhead en ondersteuning organisatie	n -89		n -75		n -75		n -62	
Reserves								
AR: vormen dekkingsreserve opbrengst locatie MFA/Den Herd en Praktijkschool	n -1.251	v 8.644	n -1.611	v 1.611	n -944	v 944		
AR: dekking afwaardering Den Herd		v 60						
AR: subsidie duurzame energie particulieren		v 350		v 350		v 350		
algemene reserve grondexploitatie: winstuitnames	n -20		n -98					
reserve kapitaallasten investeringen	n -8.644		n -1.611		n -944			
reserve kwaliteit buitengebied: diverse projecten	n -380	v 685	n -50		n -50		n -50	
reserve generatiepact: beschikking		v 41		v 41		v 21		
totaal reserves	n -10.295	v 9.780	n -3.370	v 2.002	n -1.938	v 1.315	n -50	
totaal incidentele lasten en baten	n -11.681	v 11.531	n -3.994	v 3.861	n -2.562	v 2.409	n -117	v 150
saldo incidentele baten en lasten		-150		-133		-153		33

6.4 Overzicht reserves

Overzicht reserves

Aan deze mutaties liggen raadsbesluiten en een bestendige gedragslijn ten grondslag, hetzij bij vaststelling van de oorspronkelijke begroting, hetzij bij vaststelling van de bestuursrapportages. Deze hebben voornamelijk betrekking op mutaties met dekkingsreserves. Voorts gaat het om toevoegingen als gevolg van tussentijdse

winstnemingen grondexploitatie en rentebijdringen. De meerjarige begrotingsresultaten worden vooralsnog verrekend met de algemene reserve. Uw raad geeft expliciet instemming aan de weergegeven toevoegingen en onttrekkingen via de begrotingsvaststelling.

Bij de berekening van de stand van de reserves en voorzieningen per 1 januari 2022 is uitgegaan van de rekeningcijfers 2021 vermeerderd c.q. verminderd met geraamde mutaties in 2022 op grond van de door uw raad genomen besluiten c.q. beleidsvoornemens. Naast de begrotingsramingen en de lastenontwikkeling zijn ook de reserves van belang voor de beoordeling van de financiële situatie waarin de gemeente zich bevindt. Met name de reserves geven immers een indicatie van het weerstandsvermogen van de gemeente, dat wil zeggen de mate waarin de gemeente in staat is financiële tegenvallers op te vangen teneinde haar taken te kunnen voortzetten. Daarnaast laten de reserves zien welke bestedingsmogelijkheden aanwezig zijn voor (nog) niet in de begroting opgenomen activiteiten. Het beleid ten aanzien van reserves en voorzieningen is vastgelegd in de "nota reserves en voorzieningen 2021".

In onderstaand overzicht worden de meerjarige mutaties van de reserves gespecificeerd. De geraamde mutaties zoals opgenomen in het meerjarenprogramma zijn hier aanvullend in opgenomen:

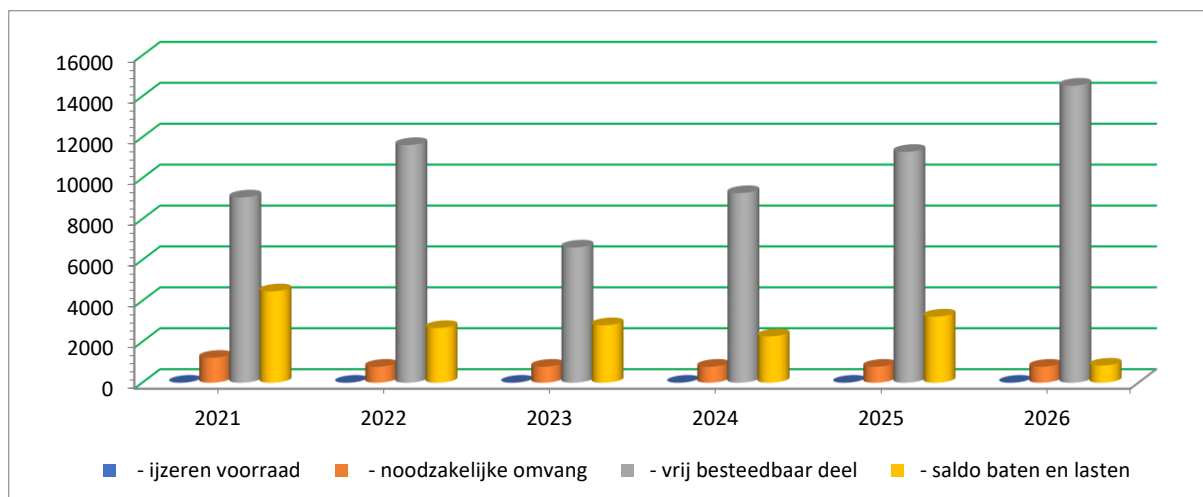
Bedragen x € 1.000,-		Begroting		Meerjarenraming		
		2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve	inc. v	2.542	7.802	v 350	v 350	
Algemene reserve grondexploitatie	inc. n	-79	-20	n -98		
Reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied	inc. v	233	305	n -50	n -50	n -50
Reserve generatiepact	inc. v	41	41	v 41	v 21	
Reserve kapitaallasten investeringen	inc. n		-7.393			
Reserve kapitaallasten investeringen	struct. v	654	1.052	v 1.024	v 995	v 914
Totaal beoogde mutaties reserves via bestaand beleid	v	3.391	1.787	v 1.267	v 1.316	v 864
Bestemming begrotingsresultaat	inc./struct. n	-2.673	-2.587	n -2.040	n -3.007	n -607
Totaal mutaties reserves	inc. v	718	-800	n -773	n -1.691	v 257
Mutaties via meerjarenprogramma:						
Reserve kapitaallasten investeringen	inc. n		-1.251	n -1.611	n -944	
Reserve kapitaallasten investeringen	struct. v		59	v 135	v 178	v 178
Totaal mutaties reserves	v	718	-1.992	n -2.249	n -2.457	v 435

(+ = voordeel/aanwending en -= nadeel/storting)

Algemene reserve

De algemene reserve maakt deel uit van het weerstandsvermogen van de gemeente en heeft als doel de gemeente de mogelijkheid te bieden om niet-structurele financiële risico's op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd moet worden. De omvang van de algemene reserve is gebaseerd op het risicoprofiel van de gemeente. In de "nota reserves en voorzieningen 2021" wordt de algemene reserve als normatief kader beschouwd en wordt uitgedrukt als de verhouding tussen de algemene reserve en het gemiddelde van de geïnventariseerde risico's. De omvang van de algemene reserve wordt bepaald op klasse 3 (voldoende). We rekenen geen rente meer over het eigen vermogen. Voor de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen maken we een uitzondering, omdat naast de afschrijvingslast ook de rentelast van het betreffende activum verrekend wordt met de dekkingsreserve.

In onderstaande grafiek wordt de meerjarige ontwikkeling van de algemene reserve in relatie tot de ondergrens weergegeven (bedragen in € 1.000,-):

De verhoging van de omvang van de algemene reserve ultimo 2023 wordt in hoofdzaak veroorzaakt door de toename van de winstuitname van de grondexploitatie en de verrekening van de positieve begrotingsresultaten. De verlaging van de omvang in 2023 wordt veroorzaakt door de beoogde onttrekking ten behoeve van de realisatie van het gemeenschapshuis aan de Markt, de verlenging van de subsidieregeling duurzame energie particulieren en de afwaardering van de boekwaarde van CC Den Herd. De meerjarige toename daarna wordt veroorzaakt door de toevoegingen van het geprognosticeerd batig exploitatieresultaat. Voor een totaaloverzicht van de prognose van de omvang van de algemene reserve wordt verwezen naar bijlage 3.

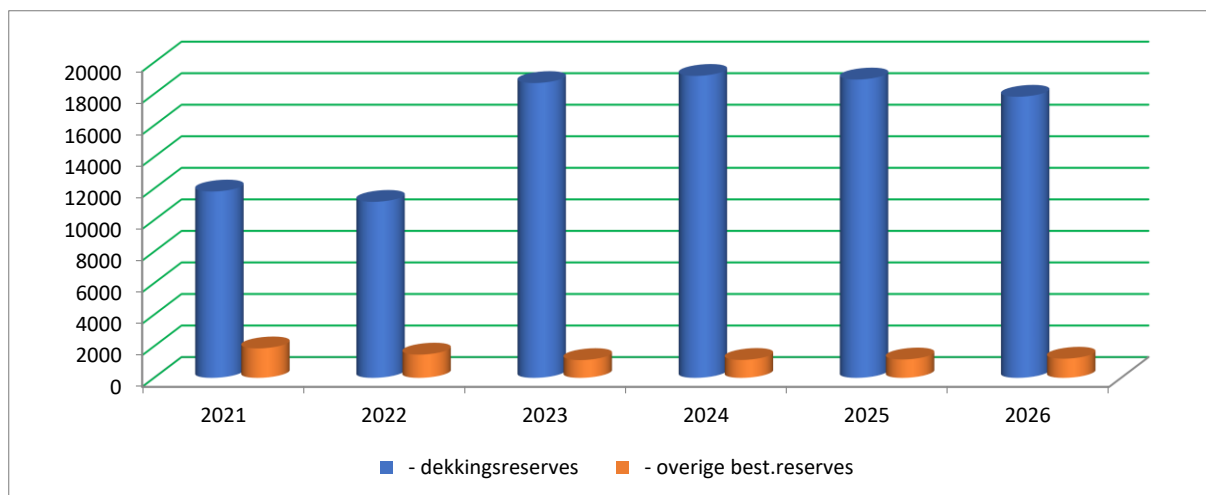
Wij willen hier echter – met nadruk – niet onvermeld laten dat het vooralsnog geprognosticeerde resultaten zijn. Daadwerkelijke bestedingsvoorstellen moeten steeds beoordeeld worden aan de hand van de werkelijke gerealiseerde resultaten. Voorts verwijzen wij u naar de paragraaf weerstandsvermogen.

De algemene reserve is onderverdeeld in:	stand per 1 januari 2023	stand 31 december 2023
1. noodzakelijke omvang (weerstandsvermogen)	€ 781.000	€ 781.000
2. vrij aanwendbaar deel	€ 11.621.000	€ 6.511.000
3. saldo baten en lasten	€ 2.673.000	€ 2.588.000

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves worden onderverdeeld in dekkingsreserves en overige bestemmingsreserves. In onderstaande grafiek wordt de meerjarige ontwikkeling van de dekkingsreserve en de overige bestemmingsreserves zichtbaar gemaakt. De omvang van de dekkingsreserve neemt jaarlijks af door de geraamde toepassingen ten gunste van de exploitatie ter dekking van kapitaallasten. In 2023 en 2024 stijgt de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen als gevolg van de beoogde toename voor MFA Hapert en het gemeenschapshuis aan de Markt. De omvang van de overige bestemmingsreserves blijft nagenoeg gelijk.

Het verloop van de bestemmingsreserves wordt in onderstaande grafiek weergegeven (bedragen in € 1.000,-):

Reserve kapitaallasten investeringen

Afdekken van de kapitaallasten van diverse investeringen (met economisch en maatschappelijk nut). Aanwending is afgestemd op de afschrijvingstermijnen van de betreffende investeringen. Daarnaast wordt de rente van een verkocht landbouwperceel structureel ten gunste van de exploitatie verantwoord.

stand 1 januari 2023	€ 11.162.000
stand 31 december 2023	€ 18.695.000

Algemene reserve grondexploitaties

De reserve grondexploitatie is een reserve om algemene risico's op het gebied van grondexploitatie op te vangen. Alle resultaten lopen via de algemene reserve grondexploitatie. Als een gemeentelijke grondexploitatie positief wordt afgesloten, wordt de winst toegevoegd aan de algemene reserve grondexploitatie. Als op een gemeentelijke grondexploitatie een tekort wordt verwacht, wordt hiervoor een voorziening ingesteld die wordt gedekt uit de algemene reserve grondexploitatie. Om deze reden vervult de algemene reserve grondexploitatie evenals de algemene reserve een bufferfunctie (zie ook § grondbeleid).

stand 1 januari 2023	€ 475.000
stand 31 december 2023	€ 475.000

Reserve bovenwijkse voorzieningen

Deze reserve is bedoeld om de aanleg van infrastructurele werken met meer dan uitsluitend planbetekenis mogelijk te maken zoals bijv. randwegen, hoofdriolering, parkeervoorzieningen etc.

stand 1 januari 2023	€ 172.000
stand 31 december 2023	€ 172.000

Reserve duurzaamheid

Bevorderen van het opwekken en ontwikkelen van duurzame energie.

stand 1 januari 2023	€ 0
stand 31 december 2023	€ 0

Reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied

Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap, gekoppeld aan gemeentelijke projecten. In 2023 wordt € 380.000,- toegevoegd aan de reserve en € 685.000,- onttrokken voor de dekking van een aantal bestedingsdoelen.

stand 1 januari 2023	€ 724.000
stand 31 december 2023	€ 419.000

Reserve generatiepact

Door het inzetten van strategische personeelsplanning wordt instroom, doorstroom en uitstroom in de organisatie bevorderd. Als ouderen minder willen werken, waarvoor zij deels gecompenseerd worden, ontstaat ruimte in de formatie en financiën om nieuwe, jongere medewerkers te werven.

stand 1 januari 2023	€ 103.000
stand 31 december 2023	€ 62.000

Recapitulatie reserves

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de reserves weergegeven:

verloop reserves bedragen x € 1.000,-	boekwaarde 31-12-2021	boekwaarde 31-12-2022	boekwaarde 31-12-2023	boekwaarde 31-12-2024	boekwaarde 31-12-2025	boekwaarde 31-12-2026
• algemene reserve:						
- noodzakelijke omvang	1.218	781	781	781	781	781
- vrij besteedbaar deel	9.058	11.620	6.511	8.847	10.537	13.545
- saldo baten en lasten	4.468	2.673	2.588	2.040	3.008	607
	14.744	15.074	9.880	11.668	14.326	14.933
• bestemmingsreserves						
- dekkingsreserves	11.816	11.161	18.695	19.147	18.918	17.826
- overige best.reserves	1.868	1.475	1.128	1.137	1.166	1.216
totaal	28.428	27.710	29.703	31.952	34.410	33.975
saldo mutaties reserves		-718	1.993	2.249	2.458	-435

6.5 Overzicht voorzieningen

Voorzieningen

Het onderscheid tussen reserves en voorzieningen is vooral van belang omdat voorzieningen te beschouwen zijn als vreemd vermogen en reserves als eigen vermogen. Aan voorzieningen kleven verplichtingen. De gemeente heeft daarom weinig keus als het gaat om de vraag welke voorzieningen aanwezig moeten zijn en welke omvang deze moeten hebben. Dit betekent dat alle voorzienbare en kwantificeerbare risico's en verplichtingen zijn afgedekt. De voorschriften uit het BBV zijn hiervoor bepalend.

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs in te schatten is;
- bestaande risico's op de balansdatum ter zake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten is;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie;
- de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven en
- tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Voorzieningen voor risico's ter zake van verplichtingen en verliezen

Dit betreft voorzieningen wegens op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of risico's. Het gaat om risico's in verband met verplichtingen of verliezen die worden verwacht bij het vaststellen van de balans: de omvang moet redelijk te schatten zijn. Voorbeeld: Schadeclaims van derden, lopende beroepschriften en rechtsgedingen. Deze voorzieningen zijn (vooralsnog) niet van toepassing voor de gemeente Bladel.

Voorzieningen voor verplichtingen en verliezen die redelijkerwijs te schatten zijn

Het gaat om verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar wél redelijkerwijs te schatten is. Het betreft dus verplichtingen die schulden kunnen worden.

Voorziening dubieuze debiteuren (incl. KempenPlus)

Ingesteld ter dekking van kosten die voortvloeien uit vermoedelijk oninbare privaot- en publiekrechtelijke vorderingen.

stand 1 januari 2023	€ 240.000
stand 31 december 2023	€ 240.000

Voorziening wethouderspensionen

Bekostigen van de pensioenuitkeringen van wethouders die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt, alsmede opvangen verplichtingen voortvloeiende uit het overgedragen elders opgebouwd pensioenkapitaal wethouders. Voorzien is dat in 2023 per saldo € 101.000,- uitgekeerd wordt.

stand 1 januari 2023	€ 2.313.000
stand 31 december 2023	€ 2.212.000

Voorziening wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders

Het opbouwen van vermogen voor het kunnen dekken van de wachtgeldverplichtingen van voormalige wethouders.

stand 1 januari 2023	€ 0
stand 31 december 2023	€ 0

Voorzieningen voor vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven

Betreft een voorziening die gevormd wordt door via het tarief gepland te "sparen" voor vervangingsinvesteringen (riolering en afvalstoffenheffing). Dit sparen voor vervangingsinvesteringen wordt in de gemeente Bladel vooralsnog niet toegepast.

Verliezen voor gelijkmatige verdeling van lasten

In tegenstelling tot het voorgaande gaat het hier niet om de vraag of een verplichting of verlies zich al dan niet voordoet. Deze voorzieningen worden ingesteld met als doel de kosten gelijkmatig over de jaren te spreiden. Als expliciete voorwaarde voor het instellen van deze voorzieningen geldt dat er sprake moet zijn van een één op één onderbouwing van het betreffende beheerplan. Deze voorziening heeft een verplichtend karakter: de gelden moeten aan het vooraf bepaalde doel worden besteed.

Voorziening onderhoud wegen

Het meerjarig opvangen van de kosten van het uitvoeren van adequaat onderhoud aan de wegen. In 2023 wordt € 437.000,- gedoteerd en € 407.000,- onttrokken wegens groot onderhoud.

stand 1 januari 2023	€ 381.000
stand 31 december 2023	€ 411.000

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen

Het meerjarig opvangen van de kosten van het uitvoeren van het systematisch adequaat onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen. In 2023 wordt € 378.000,- gedoteerd en € 522.000,- onttrokken wegens groot onderhoud.

stand 1 januari 2023	€ 1.505.000
stand 31 december 2023	€ 1.361.000

Voorzieningen wegens van derden verkregen middelen

Het betreft van derden verkregen middelen onder strikte condities voor de richting van de aanwending (met uitzondering van de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen).

Egalisatie voorziening afvalstoffenheffing

Het egaliseren van het saldo lasten/baten dat in een bepaald jaar ontstaat in de afvalinzameling, alsmede het meerjarig opvangen van schommelingen in de tarieven voor de afvalstoffenheffing.

stand 1 januari 2023	€ 252.000
stand 31 december 2023	€ 252.000

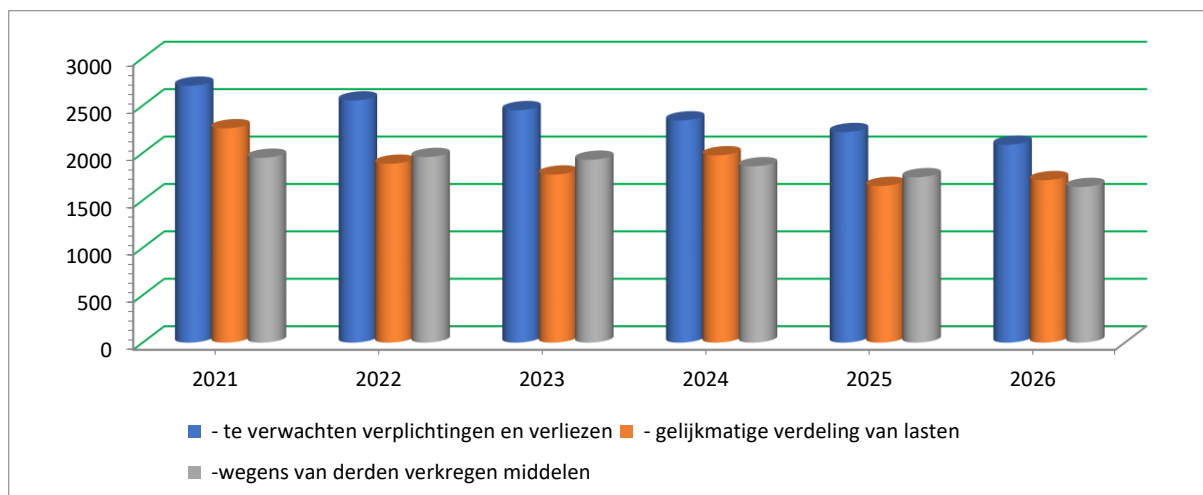
Egalisatie voorziening riolering

Het egaliseren van het saldo lasten/baten dat in een bepaald jaar ontstaat in de riolering, alsmede het meerjarig opvangen van schommelingen in de tarieven voor de rioolheffingen. In 2023 is het negatief exploitatie-saldo van € 28.000,- toegevoegd aan de voorziening.

stand 1 januari 2023	€ 1.705.000
stand 31 december 2023	€ 1.677.000

Recapitulatie voorzieningen

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de voorzieningen weergegeven (bedragen in € 1.000,-):

verloop voorzieningen bedragen x € 1.000,-	boekwaarde 31-12-2021	boekwaarde 31-12-2022	boekwaarde 31-12-2023	boekwaarde 31-12-2024	boekwaarde 31-12-2025	boekwaarde 31-12-2026
voorzieningen voor:						
- te verwachten verplichtingen en verliezen	2.709	2.553	2.451	2.343	2.220	2.087
- gelijkmatige verdeling van lasten	2.260	1.886	1.772	1.975	1.652	1.713
- wegens van derden verkregen middelen	1.949	1.957	1.928	1.859	1.744	1.641
totaal	6.918	6.396	6.151	6.177	5.616	5.441

6.6 Investerings

Investerings

Afschrijving vindt plaats op basis van de nota 'activeren, waarderen en afschrijven van vaste activa 2021'.

- Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa, waaronder de kosten van onderzoek en ontwikkeling, worden gewaardeerd op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met afschrijvingen. Afschrijving vindt plaats volgens een percentage van de geactiveerde kosten, gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur, met een maximum van vijf jaar.

- Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van aanschaffingswaarde of vervaardigingsprijs, verminderd met afschrijvingen. Afschrijving vindt plaats volgens een percentage van de aanschaffingswaarde, gebaseerd op de verwachte gemiddelde economische levensduur van de activa. Op gronden wordt niet afgeschreven. In beginsel wordt geen rekening gehouden met een restwaarde. De uitzondering hierop is alleen voor vaste activa waarbij van tevoren wordt vastgesteld dat een deel van het actief altijd zijn waarde zal behouden. In dit geval wordt een actief niet volledig afgeschreven, maar wordt zo afgeschreven dat aan het eind van de afschrijvingstermijn de afgesproken restwaarde resteert. Daarom wordt hiervoor het "Nee, tenzij-beleid" gevoerd.

- Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. In de 'Financiële verordening gemeente Bladel 2021' is geregeld dat nieuwe investeringen, waarvoor reeds politieke kaderstelling aanwezig is op basis van door uw raad vastgestelde beheerplannen, beleidsnotities en/of besluiten en (uitbreidings)investeringen gericht op interne bedrijfsvoering en ramingen van geringe omvang, bij de vaststelling van de begroting geautoriseerd worden.

Op basis van deze criteria hebben wij de noodzakelijke en gewenste investeringen voorzien van een A- of B-rubricering. De zgn. A-investeringen voldoen aan de hiervoor geformuleerde criteria. Reden waarom wij uw raad voorstellen om de uitvoering van deze investeringen in planjaar 2023 (en budgetten), na vaststelling van de begroting 2023 door uw raad, op te dragen aan ons college. In dit verband wordt bedoeld, dat uw raad bij

de vaststelling tevens daarvoor formeel de noodzakelijke kredieten / budgetten beschikbaar stelt. Tevens wordt hiermee een doelmatigere en slagvaardigere werkwijze voor de organisatie bewerkstelligd.

Voor de uitvoering van de zgn. B-investeringen zal daarentegen nog steeds afzonderlijke besluitvorming door uw raad plaatsvinden. Voor een totaalbeeld verwijzen wij u naar bijlage 2.

6.7 Gepronosticeerde balans

Gepronosticeerde meerjarenbalans

Voor een goed inzicht in de financiële positie van onze gemeente hebben we - naast het inzicht in de meerjarenraming van baten en lasten - ook inzicht nodig in de ontwikkeling van de vermogensposities. Het meerjarenprogramma (investeringen) beïnvloedt in hoge mate de schuldpositie en daarmee de rente en afschrijvingslasten die ten laste van de begrotingsruimte komen. Deze lasten beïnvloeden direct de wendbaarheid van de begroting. Hoe groter het beslag dat de kapitaallasten leggen op de begrotingsruimte hoe minder ruimte overblijft voor het bekostigen van overige zaken. Het is daarom belangrijk dat onze schulden en inkomsten in balans blijven.

Met het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt u meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. De presentatie van de geprognosticeerde balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. Dit laatste zou schijnnaauwkeurigheid suggereren en daar is hier geen sprake van.

Toelichting activa

- immateriële vaste activa

De balanswaarde van de immateriële vaste activa neemt door afschrijvingen per jaar af, alsmede door de afwaardering van de basisschool Het Palet in Hapert.

- vaste activa

De balanswaarde van de materiële vaste activa neemt enerzijds door afschrijvingen per jaar af. Anderzijds wordt in de planningsperiode naar verwachting een aantal lopende en nieuwe investeringswerken afgerond, wat resulteert in een stijging van de materiële vaste activa. De belangrijkste investeringen hierin zijn de realisatie van MFA Hart van Hapert en gemeenschapshuis aan de Markt, alsmede de nieuwe investeringen vanuit het meerjarenprogramma welke cumulatief doorwerken naar de geprognosticeerde balans.

De financiële vaste activa ex artikel 36 lid b (kapitaalverstrekkingen) betreft de balanswaarde van ons aandelenbezit in NV Bank Nederlandse Gemeenten en Brabant Water. Daarnaast neemt de financiële vaste activa toe wegens te verstrekken startersleningen.

- vlottende activa

De voorraden nemen per jaar af. Dit komt door de verdere afwikkelingen van de diverse grondexploitaties. Door het in exploitatie nemen van plan Lange Trekken stijgt de boekwaarde in 2022 weer. Daarnaast houden we rekening met eenmalige uitzettingen bij 's Rijksschatkist wegens tijdelijke financieringsoverschotten, vanwege de aangetrokken geldlening in 2021. Deze wenden we in 2022/2023 aan voor de financiering van onze investeringen. De overige vorderingen worden vanaf 2023 verrekend met de prognose van nog aan te trekken vaste financieringen.

Toelichting passiva

- vaste passiva

Het eigen vermogen, inclusief saldo van baten en lasten, fluctueert door de jaren heen. Dat wordt veroorzaakt door de doorwerking van de diverse mutaties ten gunste of ten laste van de reserves. Ook de exploitatieresultaten worden jaarlijks verrekend met de algemene reserve. Het totaal van de voorzieningen fluctueert door de jaren heen. Dit wordt veroorzaakt door de wisselende onttrekkingen gedurende de planperiode.

Gelet op het ambitieuze investeringsprogramma zullen we de komende jaren naar verwachting aanvullende financiering moeten aantrekken. Dat verklaart de toename van de vaste schuld. Ook lossen wij onze vaste schulden (1 jaar of langer) jaarlijks af, wat resulteert in afnemend lang vreemd vermogen op de meerjarenbalans.

- vlottende passiva

De vlottende passiva bestaat met name uit kortlopende leningen (korter dan 1 jaar). Voor de planjaren 2022-2025 ramen we financieringstekorten, welke gefinancierd worden middels kortlopende leningen (korter dan 1 jaar). Deze zijn afgestemd op de geraamde meerjarige omvang van de kasgeldlimieten. De overlopende activa neemt af vanwege de transitorische rente van afgesloten vaste geldleningen.

In de prognose zitten veel aannames, omdat de toekomstige mutaties nog ongewis zijn. Bij de prognoses is rekening gehouden met de mutaties voortvloeiend uit het investeringsprogramma, actualisatie grondexploitaties 2021 en de mutaties in de reserves en voorzieningen. Dit geeft het volgende beeld.

Activa: bedragen x € 1.000,-	Rekening 2021 eind	Begroting 2022 begin	Begroting 2023 begin	Meerjarenraming			
				2024 begin	2025 begin	2026 begin	2026 eind
Vaste activa:							
immateriële vaste activa	8.815	8.815	8.000	7.757	7.509	7.257	7.004
materiële vaste activa economisch nut	33.544	33.544	53.139	61.159	56.646	53.402	51.058
materiële vaste activa maatschappelijk nut	17.669	17.669	20.441	20.232	19.592	18.959	18.334
materiële vaste activa tbv heffingen	22.932	22.932	25.784	25.024	24.264	23.514	22.770
in erfpacht	152	152	152	152	152	152	152
financiële vaste activa (art. 36 lid b)	159	159	159	159	159	159	159
financiële vaste activa (art. 36 lid c)	1.740	1.740	2.108	2.103	2.103	2.103	2.103
financiële vaste activa (art. 36 lid f)							
Totaal vaste activa	85.011	85.011	109.783	116.586	110.425	105.546	101.580
Vlottende activa:							
bouwgronden in exploitatie	1.852	1.852	-516	-396	-293	103	92
uitzettingen in 's Rijks schatkist	18.491	18.491					
uitzettingen korter dan 1 jaar	8.067	8.067					
liquide middelen	514	514	299	255	217	200	183
overlopende activa	5.010	5.010					
Totaal vlottende activa	33.934	33.934	-217	-141	-76	303	275
Totaal activa	118.945	118.945	109.566	116.445	110.349	105.849	101.855

Passiva: bedragen x € 1.000,-	Rekening 2021 eind	Begroting 2022 begin	Begroting 2023 begin	Meerjarenraming			
				2024 begin	2025 begin	2026 begin	2026 eind
Vaste passiva:							
eigen vermogen	23.961	25.756	25.124	27.664	28.946	33.805	33.371
saldo van baten en lasten	4.468	2.673	2.587	2.040	3.008	607	607
voorzieningen	6.678	6.678	6.396	6.151	6.176	5.616	5.440
vaste schulden bestaand	72.456	72.456	66.821	61.412	56.250	52.087	47.920
vaste schulden nieuw			2.474	13.806	10.540	8.851	9.651
Totaal vaste passiva	107.563	107.563	103.402	111.073	104.920	100.966	96.989
Vlottende passiva:							
schulden korter dan 1 jaar	4.683	4.683	5.865	5.117	5.212	4.683	4.683
liquide middelen							
overlopende passiva	6.699	6.699	299	255	217	200	183
Totaal vlottende pasiva	11.382	11.382	6.164	5.372	5.429	4.883	4.866
Totaal passiva	118.945	118.945	109.566	116.445	110.349	105.849	101.855

6.8 Emu-saldo

Emu-saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Van dit maximale tekort van Nederland is een deel voor de rijksoverheid en een deel voor de decentrale overheden. Het EMU-saldo is een saldo op kasbasis (inkomsten en uitgaven). Een gemeente hanteert echter een stelsel van baten en lasten. Zo tellen bijvoorbeeld investeringen niet mee in de uitkomst in het baten-lastenstelsel, maar tellen wel door in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Met het hieronder opgenomen EMU-overzicht wordt inzage gegeven in de geldstromen op kasbasis binnen de begroting (bedragen x € 1.000).

Omschrijving	2022 x € 1000,- Volgens begroting 2022	2023 x € 1000,- Volgens begroting 2023	2024 x € 1000,- Volgens meerjaren raming in
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-718	2.315	2.575
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	24.404	6.808	-6.161
3. Mutatie voorzieningen	-282	-244	25
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-2.368	120	102
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend saldo	-23.036	-4.857	8.659

6.9 Stille reserves

Stille reserves

Er is sprake van een stille reserve indien activa op de balans staan die te laag gewaardeerd zijn. Met name activa die in de loop der jaren meer waard zijn geworden dan de historische kostprijs. Bij de stille reserves gaat het om alle niet-bedrijfsgebonden activa (activa niet voor de openbare dienst bestemd) die een hogere waarde hebben dan de boekwaarde die is gebaseerd op de historische kostprijs.

Het in beeld brengen en (eventueel) vervolgens waarderen van een stille reserve met een beoordeling in het licht van de weerstandscapaciteit is geen eenvoudige zaak. Vaak zijn stille reserves niet voor niets voorlopig of langdurig 'stil' gebleven.

Stille reserves spelen ook een rol bij de bepaling van de weerstandscapaciteit. Echter pas bij daadwerkelijke verkoop blijkt of de hogere waarde daadwerkelijk wordt gerealiseerd ten opzichte van de boekwaarde. Tot die tijd is het slechts een potentiële bijdrage aan de weerstandscapaciteit. Op basis van het voorzichtigheidsbeginsel is in de nota weerstandsvermogen en risicomangement ingekaderd om eerst bij het realisatiemoment van een stille reserve (verkoop van het eigendom) deze middelen toe te voegen aan de weerstandscapaciteit.

De navolgende niet-bedrijfsgebonden activa kunnen worden genoemd:

- Winsten grondexploitatie / KBP in liquidatie

De gemeente Bladel betracht voorzichtigheid bij tussentijdse winstnemingen van de grondexploitatie. Voor de voorwaarden van tussentijdse winstnemingen wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid. Dit betekent dat gedurende jaren nog beperkte stille reserves in de begroting / jaarrekening in stand gehouden (moeten) worden.

De strategische aankopen inzake de grondexploitatie zijn bedoeld om op termijn in de ontwikkeling van woninglocaties of bedrijventerreinen te worden betrokken. Daarom worden ook deze eigendommen beschouwd als duurzaam verbonden aan de bedrijfsvoering.

Het bestuur van Kempisch Bedrijvenpark (KBP) is op dit moment voorbereidingen aan het treffen om te komen tot een liquidatieplan per 31 december 2022. Nadat het algemeen bestuur van het KBP hiertoe besloten heeft kunnen we waarschijnlijk in 2023 winstuitkeringen tegemoet zien.

-Overhoeken in afgesloten bestemmingsplannen / bos- en pachtgronden

In de afgesloten bestemmingsplannen zijn diverse verhuurde perceeltjes opgenomen met een boekwaarde van € 0,-. Hoewel de totale oppervlakte van deze gronden administratief niet vast ligt, kunnen aan deze gronden bij verkoop vanzelfsprekend wel waarden toegekend worden. Hierbij moet wel aangetekend worden dat, indien bosgrond overgedragen wordt aan Staatsbosbeheer, DLG of Brabants Landschap, dit vaak tegen een symbolische prijs geschiedt. In dat geval moet het potentieel neerwaarts aangepast worden.

- Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten

De aandelen van BNG staan op de balans voor ca € 157.000,-. De werkelijke waarde is in verband met de hoge winstgevendheid van deze instelling vele malen hoger. De opbrengstwaarde van de aandelen BNG kan gebaseerd worden op de intrinsieke waarde. Dit is de waarde op basis van het eigen vermogen. De BNG heeft een eigen vermogen van 5.062 mln en 55.690.720 aandelen geplaatst en volgestort. De intrinsieke waarde per aandeel komt daarmee uit op € 90,89. Bladel heeft 62.790 aandelen. De totale opbrengst waarde kan dan becijferd worden op ca € 5,707 mln. Opbrengstwaarde minus boekwaarde bedraagt dan ca € 5,550 mln.

6.10 Langlopende financiële rechten en verplichtingen

Langlopende financiële rechten en verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijvende, financiële rechten en verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze rechten en verplichtingen:

- Uitvoering decentralisaties

Voor de uitvoering van de drie decentralisaties zijn met name voor Jeugdhulp en Begeleiding Awbz naar Wmo diverse (meerjarige) contracten afgesloten. Daarnaast worden taken ondergebracht bij de Lokale Ondersteuningsteams (LOT's). Het LOT vormt feitelijk de toegangspoort naar ondersteuning. De uitvoering van de Participatiewet blijft ondergebracht bij KempenPlus.

De financiële consequenties van al deze verplichtingen zijn gedekt in de meerjarenraming.

- Borgstellingen

De gemeente heeft zich garant gesteld voor geldleningen. Het totaalbedrag waarvoor garantie is verstrekt bedraagt per 1 januari 2022 € 51,609 miljoen.

Bijlagen

1. Overzicht geraamde baten en lasten per (hoofd-)taakveld	145
2. Meerjarenprogramma 2022-2026	148
3. Prognose verloop algemene reserve	152
4. Subsidie welzijnsactiviteiten 2023-2026	153
5. Woningbouwprogramma	159
6. Afkortingenlijst	163

1. Overzicht geraamde baten en lasten per (hoofd-)taakveld

Onderstaand worden de baten en lasten verdeeld over de voorgeschreven taakvelden.

taakvelden	Rekening 2021		Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
	bedragen x € 1.000,-											
	l-2021	b-2021	l-2022	b-2022	l-2023	b-2023	l-2024	b-2024	l-2025	b-2025	l-2026	b-2026
0.1 Bestuur	-1.132	63	-1.502	103	-1.564	77	-1.563	77	-1.481		-1.481	
0.10 Mutaties reserves	-1.300	3.048	-1.418	4.810	-10.449	11.045	-3.527	3.318	-2.093	2.642	-195	1.237
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-4.468		-2.673		-2.587		-2.040		-3.008		-607	
0.2 Burgerzaken	-410	247	-550	229	-535	221	-535	221	-535	221	-535	221
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-94	237	-134	289	-97	208	-97	208	-97	209	-97	209
0.4 Overhead	-5.239	253	-6.011	235	-6.087	194	-6.059	194	-6.104	194	-6.075	194
0.5 Treasury	-333	666	-464	644	-287	667	-267	625	-233	583	-203	559
0.61 OZB woningen	-334	2.494	-177	2.610	-177	2.691	-177	2.742	-177	2.787	-177	2.805
0.62 OZB niet-woningen	-7	1.976	-33	2.163	-33	2.160	-33	2.173	-33	2.185	-33	2.199
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-5	34.563	-5	37.563	-5	37.411	-5	38.126	-5	38.786	-5	36.289
0.8 Overige baten en lasten		46	-66		-579		-589		-636		-722	
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	132		-211		-14		-14		-14		-14	
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.336	74	-1.373	76	-1.420	76	-1.413	76	-1.396	76	-1.398	76
1.2 Openbare orde en veiligheid	-529	126	-614	95	-567	13	-530	13	-530	13	-438	13
2.1 Verkeer en vervoer	-2.556	301	-2.851	180	-2.883	71	-3.013	71	-3.127	71	-3.259	71
2.2 Parkeren	-4	4	-9	4	-9	4	-9	4	-9	4	-9	4
2.5 Openbaar vervoer			-51		-51		-51		-51		-51	
3.1 Economische ontwikkeling	-367	14	-389	14	-353		-325		-325		-325	
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-27	23	-47	953	-1		-1		-1		-1	
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-77	77	-80	76	-79	75	-79	75	-79	75	-79	75
3.4 Economische promotie	-166	1.089	-272	1.303	-202	1.333	-201	1.333	-201	1.333	-201	1.333
4.2 Onderwijshuisvesting	-3.084	1.181	-3.831	1.246	-1.823	149	-1.716	12	-1.739	12	-1.651	12
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.418	951	-722	224	-515	26	-512	24	-512	24	-512	24
5.1 Sportbeleid en activering	-388	87	-314	20	-410		-676		-1.058	532	-1.058	532
5.2 Sportaccommodaties	-1.292	499	-1.658	464	-1.475	467	-1.466	467	-1.451	467	-1.396	467
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-257	11	-505	11	-288	11	-288	11	-288	11	-289	11

taakvelden bedragen x € 1.000,-	Rekening 2021		Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
	l-2021	b-2021	l-2022	b-2022	l-2023	b-2023	l-2024	b-2024	l-2025	b-2025	l-2026	b-2026
5.4 Musea	-8		-8		-8		-8		-8		-8	
5.5 Cultureel erfgoed	-56	11	-94	9	-67	9	-69	9	-72	9	-74	9
5.6 Media	-575	105	-571	105	-574	105	-573	102	-498	102	-498	102
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.760	83	-2.240	315	-1.787	50	-1.786	50	-1.783	50	-1.767	50
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.077	207	-4.359	319	-3.693	149	-4.542	149	-4.493	149	-4.500	149
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorz.	-1.073	38	-1.226	39	-1.312	39	-1.265	39	-1.217	39	-1.217	39
6.3 Inkomensregelingen	-5.368	3.588	-4.877	2.642	-4.229	2.308	-4.265	2.361	-4.261	2.361	-4.263	2.361
6.4 WSW en beschut werk	-4.972	11	-5.272	-14	-5.346	12	-5.263	12	-5.110	12	-5.108	12
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-591		-604		-654	140	-654	140	-654	140	-654	140
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-4.475	140	-4.802	140								
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)					-1.800		-1.783		-1.786		-1.781	
6.71b Begeleiding (WMO)					-639		-639		-639		-639	
6.71c Dagbesteding (WMO)					-18		-18		-18		-18	
6.71d Overig arrangement (WMO)					-2.403		-2.403		-2.403		-2.403	
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-3.135		-2.992									
6.72a Jeugdhulp begeleiding					-566		-566		-566		-566	
6.72b Jeugdhulp behandeling					-1.202		-1.202		-1.202		-1.202	
6.72c Jeugdhulp dagbesteding					-21		-21		-21		-21	
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig					-188		-188		-188		-188	
6.73a Pleegzorg					-99		-99		-99		-99	
6.73b Gezinsgericht					-141		-141		-141		-141	
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig					-431		-431		-431		-431	
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf					-109		-109		-109		-109	
6.74c Gesloten plaatsing					-25		-25		-25		-25	
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-330	51	-353									
6.82a Jeugdbescherming					-145		-145		-145		-145	
6.82b Jeugdreclassering					-22		-22		-22		-22	

taakvelden bedragen x € 1.000,-	Rekening 2021		Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
	l-2021	b-2021	l-2022	b-2022	l-2023	b-2023	l-2024	b-2024	l-2025	b-2025	l-2026	b-2026
7.1 Volksgezondheid	-810	51	-881	20	-916		-929		-946		-863	
7.2 Riolering	-2.015	2.209	-1.884	2.081	-1.966	2.165	-2.031	2.231	-2.092	2.294	-2.142	2.344
7.3 Afval	-2.109	2.423	-1.864	2.216	-1.752	2.083	-1.752	2.082	-1.745	2.076	-1.745	2.076
7.4 Milieubeheer	-1.564	146	-2.355	333	-1.504	50	-1.359	50	-1.359	50	-993	50
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.155	186	-1.110	188	-1.104	200	-1.100	200	-1.105	200	-1.099	200
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-771	1.090	-3.052	2.751	-1.810	3.031	-679	2.310	-2.054	2.918	-616	536
8.3 Wonen en bouwen	-903	1.069	-1.487	1.535	-1.977	1.758	-946	694	-945	694	-945	694
Totaal generaal	-59.438	59.438	-65.991	65.991	-68.998	68.998	-60.199	60.199	-61.320	61.319	-55.093	55.093

2. Meerjarenprogramma 2022-2026

A	Omschrijving	i/s	2022-i	2023-i	2024-i	2025-i	2026-i	2022	2023	2024	2025	2026
A	Bestuur en ondersteuning	-										
	Actualiseren leges burgerzaken	s						-8.286	-8.286	-8.286	-8.286	
B	Algemene reserve: dekking dotatie reserve kapitaallasten gemeenschapshuis aan de Markt	i							940.800			
	Algemene reserve: dekking dotatie reserve kapitaallasten gemeenschapshuis aan de Markt	i							670.307			
	Algemene reserve: dekking dotatie reserve kapitaallasten investeringen locatie MFA Hapert	i						1.251.300		944.320		
	Algemene reserve: toevoeging latende opbrengst locatie Den Herd	i							-940.800			
	Algemene reserve: toevoeging latende opbrengst locatie Den Tref	i						-1.000.000				
	Algemene reserve: toevoeging latende opbrengst locatie Het Palet	i						0		-944.320		
	Algemene reserve: toevoeging latende opbrengst locatie Praktijkschool	i							-670.307			
	Algemene reserve: toevoeging opbrengst verkoop Med.Centrum	i						-151.300				
	Algemene reserve: toevoeging opbrengst verkoop oude Kloostertuin	i						-100.000				
	Reserve kapitaallasten gemeenschapshuis aan de Markt	i							-1.611.107			
	Reserve kapitaallasten gemeenschapshuis aan de Markt (opbrengst locatie Den Herd)	s							44.583	44.305	44.027	
	Reserve kapitaallasten gemeenschapshuis aan de Markt (opbrengst locatie Praktijkschool)	s							31.765	31.566	31.368	
	Reserve kapitaallasten investeringen dekking uitgaven MFA Hapert	s						58.961	58.605	102.745	102.119	
	Reserve kapitaallasten investeringen locatie MFA Hapert	i						-1.251.300		-944.320		
								-1.200.625	-1.484.440	-773.990	169.228	
A	Overhead en ondersteuning organisatie	-										
	Energiebesparende maatregelen gemeentehuis	s				-431.000					-15.983	-31.750
	Renovatie dak gemeentehuis	s				-25.000					-594	-1.180
	Vervanging installaties gemeentehuis	s				-91.000					-3.375	-6.704
						-547.000					-19.952	-39.634
A	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-										
	Algemene uitkering jeugdzorg 2022 t/m 2025	s							902.000	831.000	573.000	
									902.000	831.000	573.000	
A	Veiligheid	-										
	Actualiseren leges bijzondere wetten	s						-3.210	-3.210	-3.210	-3.210	
	Renovatie dak brandweerkazerne Bladel	s			-25.000			-594	-1.180	-1.173	-1.165	
					-25.000			-3.804	-4.390	-4.383	-4.375	
A	Verkeer en vervoer	-										
	Actualiseren leges kabels en leidingen	s						-3.265	-3.265	-3.265	-3.265	
	Herinrichting Hofplein Bladel	s			-300.000			-4.875	-9.694	-9.638	-9.581	
	Uitvoering verkeersvisie 2023	s			-130.000			-1.788	-3.556	-3.536	-3.517	
	Uitvoering verkeersvisie 2024	s				-1.430.000				-19.663	-39.111	-38.896
	Uitvoering verkeersvisie 2025	s					-1.430.000				-19.663	-39.111
	Uitvoering verkeersvisie 2026	s						-1.430.000				-19.663
	Uitvoering verkeersvisie Bladel regionale pilots	s						-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000

A	Omschrijving	i/s	2022-i	2023-i	2024-i	2025-i	2026-i	2022	2023	2024	2025	2026
	Verbetering / gepland groot onderhoudswegen 2023	s		-1.502.396					-20.658	-41.091	-40.865	-40.640
	Verbetering / gepland groot onderhoudswegen 2024	s			-1.502.396					-20.658	-41.091	-40.865
	Verbetering / gepland groot onderhoudswegen 2025	s				-1.502.396					-20.658	-41.091
	Verbetering / gepland groot onderhoudswegen 2026	s					-1.502.396					-20.658
	Verkeersvisie Hapert: aanpassing Oude Provincialeweg Hapert	s	-850.000	-1.300.000				-11.688	-41.123	-58.675	-58.353	-58.030
	Vervanging openbare verlichting 2023: armaturen	s		-58.133					-1.672	-3.321	-3.299	-3.277
	Vervanging openbare verlichting 2023: masten	s		-62.593					-1.017	-2.023	-2.011	-1.999
	Vervanging openbare verlichting 2024: armaturen	s			-58.133					-1.672	-3.321	-3.299
	Vervanging openbare verlichting 2024: masten	s			-62.593					-1.017	-2.023	-2.011
	Vervanging openbare verlichting 2025: armaturen	s				-58.133					-1.672	-3.321
	Vervanging openbare verlichting 2025: masten	s				-62.593					-1.017	-2.023
	Vervanging openbare verlichting 2026: armaturen	s					-58.133					-1.672
	Vervanging openbare verlichting 2026: masten	s					-62.593					-1.017
B	Herstructurering Koolbogt Bladel	s							0	0	0	0
	Herstructurering KoolbogtBladel	s		-1.000.000					-16.250	-32.313	-32.125	-31.938
	Infrastructurele maatregelen centrumvisie Bladel	s	-300.000					-4.125	-8.205	-8.160	-8.115	-8.070
	Uitvoering herinrichting N284	s		-350.000	-300.000	-1.100.000	-1.100.000		-8.313	-23.645	-56.700	-108.425
	Verbreiden bestaande recreatieve fietspaden Cartierheide (semi-verharding)	s	-750.000					-17.813	-35.400	-35.175	-34.950	-34.725
			-1.900.000	-4.703.122	-3.353.122	-4.153.122	-4.153.122	-133.625	-242.565	-363.927	-481.412	-617.093
A	Economie	-										
B	Toeristenbelasting	s						30.350	30.350	30.350	30.350	30.350
								30.350	30.350	30.350	30.350	30.350
A	Onderwijs	-										
B	Extra lokaal basisschool De Vest	s						0	0	0	0	0
								0	0	0	0	0
A	Sport, cultuur en recreatie	-										
	Herontwikkeling sportpark Netersel	i		-25.000					-25.000			
	Kunstgras voetbalveld De Lemelvelden	s		-302.500					-11.218	-22.284	-22.133	-21.982
	Kunstgras voetbalveld De Lemelvelden SPUK	s		42.350					1.571	3.120	3.099	3.077
	LUWA-toren Bladel: renovatie	s			-50.000					-1.188	-2.360	-2.345
	Renovatie sportvelden 2023	s		-21.500					-511	-1.015	-1.009	-1.002
	Renovatie sportvelden 2024	s			-21.500					-511	-1.015	-1.009
	Renovatie sportvelden 2025	s				-21.500					-511	-1.015
	Renovatie sportvelden 2026	s					-21.500					-511
	Sportpark De Lemelvelden: onderzoek / begeleiding	i		-25.000					-25.000			
	Sportpark De Lemelvelden: renovatie gebouw De Witpen	s			-91.000					-2.162	-4.295	-4.268
	Sportpark De Lemelvelden: renovatie tennis/korfbal	s				-30.100					-716	-1.421
	Sportpark De Lemelvelden: renovatie tribune w Hapert	s			-17.200					-408	-812	-807

A	Omschrijving	i/s	2022-i	2023-i	2024-i	2025-i	2026-i	2022	2023	2024	2025	2026
	Sportpark De Smagtenbocht: renovatie dak VV Bladella	s			-59.340				-1.410	-2.801	-2.783	
	Sportpark De Smagtenbocht: renovatie tennispaviljoen	s				-36.120					-858	-1.704
	Sportpark De Smagtenbocht: technische installaties tennispaviljoen	s		-12.900				-479	-950	-944	-937	
	Sportpark De Smagtenbocht: ver-/nieuwbouw accommodatie KV Bladella	s							0	0	0	
	Sportpark De Smagtenbocht: ver-/nieuwbouw accommodatie KV Bladella: SPUK	s							0	0	0	
	Uitvoering groenstructuurplan 2023	s	-110.000					-2.613	-5.192	-5.159	-5.126	
	Uitvoering groenstructuurplan 2024	s		-110.000					-2.613	-5.192	-5.159	
	Uitvoering groenstructuurplan 2025	s				-110.000				-2.613	-5.192	
	Uitvoering groenstructuurplan 2026	s					-110.000				-2.613	
	Vervanging toplaag kunstgrasvelden 2023	s	-215.000					-7.973	-15.839	-15.731	-15.624	
B	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: kunstgrasveld	s	-500.000					-18.542	-36.833	-36.583	-36.333	-36.083
	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: kunstgrasveld SPUK	s	70.000					2.596	5.157	5.122	5.087	5.052
	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: nieuwbouw	s	-267.000					-4.339	-8.627	-8.577	-8.527	-8.477
	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: nieuwbouw SPUK	s	37.380					608	1.208	1.201	1.194	1.187
	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: verbouwing	s	-267.000					-6.342	-12.602	-12.522	-12.442	-12.362
	Fusie korfbalverenigingen Hapert en Hoogeloon: verbouwing SPUK	s	37.380					888	1.764	1.753	1.742	1.731
	Gemeenschapshuis aan de Markt: huur en servicekosten bibliotheek	s								0	75.785	75.785
	Herontwikkeling sportpark Casteren	s	-363.000					-8.622	-17.134	-17.025	-16.916	-16.807
	Herontwikkeling sportpark Casteren SPUK	s	50.820					1.207	2.399	2.383	2.368	2.353
	Multifunctionele accommodatie met binnenzwembad	s		-7.500.000	-10.000.000			-108.863	-362.877	-508.028	-508.028	
	Multifunctionele accommodatie met binnenzwembad: exploitatie subsidie	s							0	-225.000	-225.000	
	Multifunctionele accommodatie met binnenzwembad: installaties	s			-500.000				-11.875	-23.600	-23.450	
	Multifunctionele accommodatie met binnenzwembad: kostendeekkende huur	s								531.628	531.478	
			-1.201.420	-8.169.550	-10.849.040	-197.720	-131.500	-32.545	-244.753	-489.450	-276.091	-283.042
A	Sociaal domein	-										
	MFA De Poel Netersel: verduurzaming	s				-44.000				-1.632	-3.241	
	MFA D'n Anloop Hoogeloon: verduurzaming	s				-37.000				-1.372	-2.726	
	Voormalige gemeentewerf Bladel: renovatie dak	s			-65.000				-1.544	-3.068	-3.049	
B	Gemeenschapshuis aan de Markt: huur en servicekosten CJG	s							0	45.262	45.262	
	Gemeenschapshuis aan de Markt: huur en servicekosten Kloostertuin	s							0	45.438	45.438	
					-65.000	-81.000				-1.544	84.629	81.684

A	Omschrijving	i/s	2022-i	2023-i	2024-i	2025-i	2026-i	2022	2023	2024	2025	2026
A	Volksgezondheid en milieu	-										
	Formatie-uitbreiding klimaatadaptie	s						-34.000	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000
	Rioolrechten: uitvoering GRP 2023	s						31.038	61.732	61.388	61.045	
	Rioolrechten: uitvoering GRP 2024	s							31.038	61.732	61.388	
	Rioolrechten: uitvoering GRP 2025	s								31.038	61.732	
	Rioolrechten: uitvoering GRP 2026	s										31.038
	Uitvoering GRP 2023: klimaatmaatregelen	s	-532.000					-7.315	-14.550	-14.470	-14.391	
	Uitvoering GRP 2023: vervanging gemalen	s	-79.650					-2.290	-4.550	-4.520	-4.490	
	Uitvoering GRP 2023: vervanging riolering	s	-1.558.760					-21.433	-42.632	-42.398	-42.164	
	Uitvoering GRP 2024: klimaatmaatregelen	s		-532.000					-7.315	-14.550	-14.470	
	Uitvoering GRP 2024: vervanging gemalen	s		-79.650					-2.290	-4.550	-4.520	
	Uitvoering GRP 2024: vervanging riolering	s		-1.558.760					-21.433	-42.632	-42.398	
	Uitvoering GRP 2025: klimaatmaatregelen	s			-532.000					-7.315	-14.550	
	Uitvoering GRP 2025: vervanging gemalen	s			-79.650					-2.290	-4.550	
	Uitvoering GRP 2025: vervanging riolering	s			-1.558.760					-21.433	-42.632	
	Uitvoering GRP 2026: klimaatmaatregelen	s				-532.000					-7.315	
	Uitvoering GRP 2026: vervanging gemalen	s				-79.650					-2.290	
	Uitvoering GRP 2026: vervanging riolering	s				-1.558.760					-21.433	
				-2.170.410	-2.170.410	-2.170.410	-2.170.410	-34.000	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000
A	Ruimtelijke ontwikkeling en beheer	-										
	Actualiseren leges omgevingsvergunningen	s						383.964	190	190	190	
	Anticiperende verwervingen	s	-2.000.000					-7.500	-15.000	-15.000	-15.000	
	Startersleningen	s	-375.000					-1.407	-2.813	-2.813	-2.813	
B	Ontwikkeling latende locatie Den Tref	i						1.000.000				
	Ontwikkeling latende locatie Het Palet	i						0		944.320		
	Ontwikkeling locatie Den Herd	i							940.800			
	Ontwikkeling locatie Praktijkschool	i							670.307			
	Opbrengst verkoop Med.Centrum	i						151.300				
	Opbrengst verkoop oude Kloostertuin	i						100.000				
				-2.375.000				1.626.358	1.593.484	926.697	-17.623	
			-3.101.420	-17.443.082	-16.437.572	-7.149.252	-6.455.032	-200.170	-103.039	114.083	248.849	-175.505

3. Prognose verloop algemene reserve

Hieronder brengen we de prognose van het verloop van de algemene reserve in beeld.

prognose verloop omvang algemene reserve (bedragen x € 1,-)	2022	2023	2024	2025	2026
geraamde stand algemene reserve begin	10.276.000	15.075.000	9.880.000	11.668.000	14.326.000
mutaties algemene reserve:					
<u>vermeerderingen:</u>					
afsluitingen grondexploitaties obv voorzichtige variant	124.000	20.000	98.000		
opbrengsten achterblijvende locaties tbv MFA Hapert		1.251.000		944.000	
opbrengsten achterblijvende locaties tbv Den Herd			941.000		
opbrengsten achterblijvende locaties tbv Praktijkschool			670.000		
voordelig resultaat 2021 KBP	925.000				
vrijval surplus reserve grondexploitatie	120.000				
exploitatiesaldo 2021	4.468.000				
geraamde exploitatieresultaten	2.673.000	2.587.000	2.039.000	3.009.000	607.000
<u>verminderingen:</u>					
aanvulling dekkingsreserve tbv gemeenschapshuis aan de Markt		-7.393.000			
aanvulling dekkingsreserve tbv MFA Hapert: locatie Het Palet/Den Tref		-1.251.000		-944.000	
aanvulling dekkingsreserve tbv gemeenschapshuis aan de Markt: locatie Den Herd			-941.000		
aanvulling dekkingsreserve tbv gemeenschapshuis aan de Markt: locatie praktijkschool			-670.000		
sloopkosten gemeenschapshuis aan de Markt	-254.000				
uitvoeringsprogramma duurzaamheid particulieren	-395.000	-350.000	-350.000	-350.000	
budgetoverhevelingen 2021	-1.102.000				
afwaardering boekwaarde Den Tref / Den Herd	-83.000	-59.000			
opvang Oekrainers	-150.000				
afwaardering Egyptische Poort	-493.000				
eenmalige lasten MFA Hapert: verhuis- en schoonmaakkosten	-56.000				
eenmalige lasten: sloop / boekwaarde Het Palet Hapert	-714.000				
Sloopkosten Den Tref	-264.000				
geraamde stand algemene reserve eind	15.075.000	9.880.000	11.667.000	14.327.000	14.933.000

4. Subsidie welzijnsactiviteiten 2023-2026

Hieronder wordt het subsidieplafond welzijnsactiviteiten 2023-2026 weergegeven (bedragen x € 1,-):

Omschrijving	Gesubsidieerde instelling	Jaarpro- gramma 2022	Mutaties 2022 (NJN)	Jaarpro- gramma 2023	Raming begroting 2023	Mutaties 2023	Mutaties 2024	Mutaties 2025	Mutaties 2026
Bestuursapparaat	Dorpsblad Caskra	1.091		1.091	1.091				
	't Hoogelontje	2.380		2.380	2.380				
	Van Aalsten tot Goor	991		991	991				
		4.462		4.462	4.462				
Gemeensch. lasten/baten onderwijs	Muzikale basisvorming in onderwijs	30.000		30.000	30.000				
		30.000		30.000	30.000				
Openbare Bibliotheken	Bibliotheek De Kempen	469.050		498.526	469.050	29.476	29.476	29.476	29.476
		469.050		498.526	469.050	29.476	29.476	29.476	29.476
Vorming- en ontwikkelingswerk	Individuele subsidies muziek/cultuur	103.000		103.000	103.000				
	Voedselbank	2.000		2.000	2.000				
		105.000	-36.222	105.000	105.000				
Overige aangelegenheden sport	Voetbal Bladella	24.678		24.734	24.678	56	56	56	56
	Voetbal Casteren	5.595		5.874	5.595	279	279	279	279
	Voetbal Hapert	13.645		13.374	13.645	-271	-271	-271	-271
	Voetbal Netersel	6.131		6.131	6.131				
	Voetbal Hoogeloon	8.428		8.383	8.428	-45	-45	-45	-45
	Korfbalvereniging Bladella	4.493		4.493	4.493				
	Korfbalvereniging KVC	4.945		7.418	4.945	2.473	2.473	2.473	2.473
	korfbalvereniging Neca	3.455			3.455	-3.455	-3.455	-3.455	-3.455
	Tennis Hellekens Hapert	2.875		3.489	2.875	614	614	614	614
	VLTB	4.507		4.061	4.507	-446	-446	-446	-446
	Handbal Saturnus	2.652		2.517	2.652	-135	-135	-135	-135
	Ponyclub St. Martinus Hapert	1.434		610	1.434	-824	-824	-824	-824
	Gym-en turn Avanti	5.047		3.471	5.047	-1.576	-1.576	-1.576	-1.576
	Volleybal Bladel	3.609		2.919	3.609	-690	-690	-690	-690
	Zwemvereniging Platella	18.959		18.959	18.959				
	Badminton Bladel-H'loon	1.585		1.585	1.585				

Omschrijving	Gesubsidieerde instelling	Jaarpro- gramma 2022	Mutaties 2022 (NJN)	Jaarpro- gramma 2023	Raming begroting 2023	Mutaties 2023	Mutaties 2024	Mutaties 2025	Mutaties 2026
	Basketbal Bladel	1.861		1.826	1.861	-35	-35	-35	-35
	Judo Bladel	1.999		2.310	1.999	311	311	311	311
	Het Snelle Wiel	2.485		2.206	2.485	-279	-279	-279	-279
	Hockeyclub Eersel	1.649		1.704	1.649	55	55	55	55
	Show- en Dansgroep Quality			2.298		2.298	2.298	2.298	2.298
	St. Kempen Run			500		500	500	500	500
	St. Wielerevenementen Het Snelle Wiel		1.500	1.500		1.500	1.500	1.500	1.500
	St. Wielerevenementen Het Snelle Wiel			1.000					
		120.032		121.362	120.032	330	330	330	330
Kunst	Harmonie L'Union	18.427		19.362	18.427	935	935	935	935
	PUUR Poporkest	6.051		6.306	6.051	255	255	255	255
	Muziekvereniging Kunst Adelt	20.799		20.205	20.799	-594	-594	-594	-594
	Fanfare Wilhelmina	17.137		18.037	17.137	900	900	900	900
	Muziekvereniging St.Willibrordus	11.571		12.113	11.571	542	542	542	542
	Show- en drumfanfare St. Joris	13.665		13.683	13.665	18	18	18	18
	Toneelvereniging Pardoes	1.500		1.500	1.500				
	Toneelver. St Pancratius	1.500		1.500	1.500				
	Toneelvereniging De Eenakter	1.000		1.000	1.000				
	Toneelvereniging Casteren	1.000		1.000	1.000				
	Streekomroep De Kempen	10.307		10.307	10.307				
	Blaalse School			1.000		1.000	1.000	1.000	1.000
	Stimuleringsregeling cultuurinnovatie	4.000		4.000	4.000				
		106.957		110.013	106.957	3.056	3.056	3.056	3.056
Oudheidkunde/musea	Heemkunde Pladella villa	8.000		9.000	8.000	1.000	1.000	1.000	1.000
		8.000		9.000	8.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Natuurbescherming	Brabants Landschap	200			200	-200	-200	-200	-200
		200			200	-200	-200	-200	-200

Omschrijving	Gesubsidieerde instelling	Jaarpro- gramma 2022	Mutaties 2022 (NJN)	Jaarpro- gramma 2023	Raming begroting 2023	Mutaties 2023	Mutaties 2024	Mutaties 2025	Mutaties 2026
Volksfeesten	Oranjecomité Hoogeloon	446		460	446	14	14	14	14
	Oranjecomité Bladel	1.167		1.167	1.167				
	Dodenherdenking Bladel	650		650	650				
	Sinterklaasintocht Bladel	935		931	935	-4	-4	-4	-4
	Oranjecomité Netersel	376		380	376	4	4	4	4
	Sinterklaascomité Netersel	346		347	346	1	1	1	1
	Oranjeviering Hapert	749		764	749	15	15	15	15
	Oranjecomité Casteren	367		373	367	6	6	6	6
	St Nicolaascomité Hapert	641		645	641	4	4	4	4
	Sint Nicolaascomité Hoogeloon	395		409	395	14	14	14	14
	Sint Nicolaascomité Casteren	319		325	319	6	6	6	6
	Comité 4-5 mei Hoogeloon	650		650	650				
	Kempenoptocht	500		500	500				
	carnavalswagenbouwers (jeugd)	9.000	-3.845	9.000	9.000				
	Kerststal Bladel	277		277	277				
	Kerststal Casteren	277		277	277				
	Kerststal Hapert	277		277	277				
	Kerststal Hoogeloon	277		277	277				
	Kerststal Netersel	277		277	277				
		17.926		17.986	17.926	60	60	60	60
Speelvoorzieningen	Speeltuin Hofstad	2.846		3.000	2.846	154	154	154	154
		2.846		3.000	2.846	154	154	154	154
Algemeen maatschappelijk werk	Slachtofferhulp	4.036		4.036	4.036				
	Lumens Groep (AMW)	127.235		131.154	127.235	3.919	3.919	3.919	3.919
		131.271		135.190	131.271	3.919	3.919	3.919	3.919
Ouderenbeleid	Stichting Cluster Senioren Bladel	1.800		1.800	1.800				
	Well Cordaad	135.882		137.241	135.882	1.359	1.359	1.359	1.359
	NAH Zelfhulpgroep	800		800	800				
	Seniorenvereniging Bladel (inclusief Zomerschool)	20.188		20.312	20.188	124	124	124	124

Omschrijving	Gesubsidieerde instelling	Jaarpro- gramma 2022	Mutaties 2022 (NJN)	Jaarpro- gramma 2023	Raming begroting 2023	Mutaties 2023	Mutaties 2024	Mutaties 2025	Mutaties 2026
	KBO Casteren	4.146		4.230	4.146	84	84	84	84
	KBO Hapert	14.688		14.896	14.688	208	208	208	208
	Seniorenvereniging Hoogeloon	7.513		7.737	7.513	224	224	224	224
	KBO Netersel	3.894		3.978	3.894	84	84	84	84
	Blaalse Pot			860		860	860	860	860
	Zorginformatiepunt Casteren	1.100		1.100	1.100				
	De Goei Kamer	1.200		1.200	1.200				
	Buurthulp Netersel	1.850		1.850	1.850				
	Steunpunt Den Bogerd Hoogeloon	24.540		24.540	24.540				
	Steunpunt De Kloostertuin Hapert	24.880		24.880	24.880				
	Stichting Dienstencentrum Bladel	17.500		17.500	17.500				
	Biljartruimte D'n Opstoot	11.500		11.500	11.500				
	Alzheimer Nederland Zuidoost-Brabant	1.076		1.076	1.076				
		272.557		275.500	272.557	2.943	2.943	2.943	2.943
Uitvoering diverse taken ihkv WMO	Autisme Informatie Centrum de Kempen	1.200			1.200	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200
		1.200			1.200	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200
Mantelzorgondersteuning	MEE ZO Brabant informele zorg	5.735		7.714	5.735	1.979	1.979	1.979	1.979
	Mantelzorg/respijt Steunpunt De Kloostertuin	1.300		1.300	1.300				
				1.200		1.200	1.200	1.200	1.200
	GGzE mantelzorgondersteuning	15.842		16.499	15.842	657	657	657	657
				123.166	117.631	5.535	5.535	5.535	5.535
		22.877		149.879	22.877	9.371	9.371	9.371	9.371
Overig Gehandicaptenbeleid	Zwemvereniging De Dobbers	750		750	750				
	Nationale Ziekendag	300			300	-300	-300	-300	-300
	Platform Gehandicapten Bladel	1.280		1.280	1.280				
	Reumapatiëntenver. De Kempen	2.587		2.587	2.587				
	Het Kompas	6.093		6.093	6.093				
	Zorgboerderij De Hooiberg	41.479		53.100	41.479	11.621	11.621	11.621	11.621
	De Hoeksteen	8.650		8.980	8.650	330	330	330	330
		61.139		72.790	61.139	11.651	11.651	11.651	11.651

Omschrijving	Gesubsidieerde instelling	Jaarprogramma 2022	Mutaties 2022 (NJN)	Jaarprogramma 2023	Raming begroting 2023	Mutaties 2023	Mutaties 2024	Mutaties 2025	Mutaties 2026
Vluchtelingenwerk Bladel	Vluchtelingenwerkgroep Bladel	20.000		20.000	20.000				
		20.000		20.000	20.000				
Gemeenschapshuis Den Herd	Den Herd (incl. bijdrage theaterprogramma)	181.075		183.222	181.075	2.147	2.147	2.147	2.147
		181.075		183.222	181.075	2.147	2.147	2.147	2.147
MFA Hapert	MFA Hapert	127.734		258.088	202.419	55.669	55.669	55.669	55.669
		127.734		258.088	202.419	55.669	55.669	55.669	55.669
Gemeenschapshuis Den Tref	Den Tref	42.460							
		42.460							
Gemeenschapshuis Den Aonloop	D'n Anloôp	87.221		96.550	87.221	9.329	9.329	9.329	9.329
		87.221		96.550	87.221	9.329	9.329	9.329	9.329
Gemeenschapshuis Den Aord	D'n Aord	96.438		105.150	96.438	8.712	8.712	8.712	8.712
		96.438		105.150	96.438	8.712	8.712	8.712	8.712
Gemeenschapshuis De Poel	De Poel	54.173		62.040	54.173	7.867	7.867	7.867	7.867
		54.173		62.040	54.173	7.867	7.867	7.867	7.867
Jeugd- en jongerenwerk	Kindervakantiewerk Hoogeloon	2.048		2.048	2.048				
	Kindervakantiewerk Casteren	1.366		1.366	1.366				
	Oewakadoe Hapert	2.519		2.519	2.519				
	Mezzeveulespeule Bladel	3.974		3.974	3.974				
	Kindervakantiewerk Netersel	1.257		1.257	1.257				
	Stichting Jong Nederland Hapert	2.984		2.984	2.984				
	Scouting Willibrordus	14.795		14.795	14.795				
	Scouting Jubam Duizel	1.296		1.296	1.296				
	St. Brood en Spelen	3.500		3.500	3.500				
	Ijsbaantjes	1.250		1.250	1.250				
	@7 jongerenruimte Hapert	750		750	750				
		35.739		35.739	35.739				

Omschrijving	Gesubsidieerde instelling	Jaarpro- gramma 2022	Mutaties 2022 (NJN)	Jaarpro- gramma 2023	Raming begroting 2023	Mutaties 2023	Mutaties 2024	Mutaties 2025	Mutaties 2026	
Basisgezondheidszorg (algemeen)	EHBO Bladel	400		400	400					
	EHBO Hapert	400		400	400					
	EHBO Hoogeloon/Casteren	1.000		1.000	1.000					
	AED Werkgroep	6.600		8.100	6.600	1.500	1.500	1.500	1.500	
	Novadic-Kentron	14.637		15.098	14.637	461	461	461	461	
	Stichting Veteranen Brabant Zuid Oost	350		350	350					
	Veteranen Stichting de Kempen	1.280		1.280	1.280					
		24.667		26.628	24.667	1.961	1.961	1.961	1.961	
Totaal mutaties subsidieplafond welzijns subsidies 2023 - 2026		2.023.024	-38.567	2.320.125	2.114.065	146.245	146.245	146.245	146.245	
						waarvan structureel	146.245	146.245	146.245	146.245
						waarvan incidenteel				
							<u>146.245</u>	<u>146.245</u>	<u>146.245</u>	<u>146.245</u>

5. Woningbouwprogramma

In de Woonvisie Gemeente Bladel 2016, actualisatie 2018 is onder Beslispunt 14b. opgenomen dat het college bevoegd is om binnen de in de Woonvisie Gemeente Bladel 2016 gestelde ambities en beslispunten flexibel om te gaan met het Woningbouwprogramma (WBP). In de begroting en perspectiefnota wordt een (indicatief) WBP opgenomen. In de jaarrekening wordt vervolgens verantwoording afgelegd in de vorm van een overzicht van de gerealiseerde woningbouw.

Onderstaand vermelden we het Woningbouwprogramma zoals dat door middel van de Matrix is ingestuurd aan de Provincie Noord-Brabant met als peildatum 1 januari 2021. In het Woningbouwprogramma is de (verwachte totale) capaciteit van de nu bekende plannen opgenomen. Het is mogelijk dat deze capaciteit bij de definitieve vaststelling nog wijzigt en of dat een woning of woningen pas na 2029 worden gerealiseerd. Daarnaast is opgenomen of de plannen vallen onder de harde of zachte plancapaciteit en welk aandeel van de plannen uit sociale huur- of koopwoningen bestaat.

Het programma past binnen de (sub) regionale afspraken en binnen het Regionaal Woningbouwprogramma."

Kern	Woningen	Plancapaciteit	Waarvan sociale woningen
BLADEL			
Bleijenhoek/Beukenbos	16	Hard	
Beukenbos 3-5	4	Hard	
Kempenland	92	Zacht	74
Biezen II, fase 2	134	Zacht	97
Plan Beemd	5	Hard	
Plan Beemd (werf)	6	Hard	6
Molenweg (RvR)	1	Hard	
Vd Heijden Leemskuilen	1	Hard	
Egyptische Poort - fase a	51	Zacht	20
Egyptische Poort - fase b	49	Zacht	
Locatie sporthal	29	Hard	16
Posthof	20	Zacht	
Markt 22	6	Zacht	
ABN/AMRO	11	Hard	
Achterblijvende locatie d'n Herd	20	Zacht	8
Bladel West	77	Zacht	31
Bossingel 4	3	Zacht	
Christinelaan 10-12	2	Zacht	
Franse Hoef	2	Hard	
Helleneind Kamille	2	Hard	

Kern	Woningen	Plan capaciteit	Waarvan sociale woningen	
Het Look	1	Zacht		
Lange Trekken	105	Zacht	45	
Van Dissellaan 24	2	Zacht		
Pius X straat 1	23	Zacht	23	
Sportparkstraat 16	1	Hard		
Vogelwikke	6	Hard		
St. Petrus school - Burg. Goossensstraat	20	Zacht	8	
Sniederslaan 13	13	Zacht	5	
Wenshuys	8	Zacht		
Markt 28	4	Hard	2	
Nassauplein 32	6	Zacht		
Particulieren	17	Hard		
Totaal Bladel	737	105	Hard	335
		632	Zacht	45%
HAPERT				
De Wijer/De Kuil	6	Hard		
De Wijer/Tinq	12	Hard		
De Wijer 23	3	Hard		
KBP	8	Hard		
Plan Centrum (Den Tref	30	Zacht	12	
Plan Centrum (nabij MFA)	32	Zacht	13	
Plan Centrum (Kerkstraat 18-24)	16	Hard	5	
Uitbreiding Dennenoord	93	Zacht	48	
Kerkstraat 90	1	Zacht		
Hoek Ganzestraat/Het Kaar	4	Hard		
Molenstraat 2	4	Hard		
Hollandsch Erf (RvR)	12	Hard		
Particulieren	13	Hard		
Totaal Hapert	234	78	Hard	78
		156	Zacht	33%

Kern	Woningen	Plan	capaciteit	Waarvan sociale woningen
HOOGELOON				
Akkerstraat	42	Hard		6
Hofveld (school)	PM	Hard		
Valensplein Noord	PM	Hard		
Hoofdstraat 1a	7	Hard		2
Heuvelseweg 14	2	Hard		
Particulieren	6	Hard		
Totaal Hoogeloon	57		57	8
			0	14%
				Hard
				Zacht
CASTEREN				
Kerkeneind/Wagenbroeken	10	Hard		4
Den Tip	8	Hard		4
Heistraat (RvR)	2	Hard		
Bucht (RvR)	1	Hard		
Particulieren	3	Hard		
Totaal Casteren	24		24	8
			0	33%
				Hard
				Zacht
NETERSEL				
Latestraat II (RvR)	2	Hard		
De Hoeve 18	1	Hard		
F. vd Heijdenstraat 4	1	Zacht		
F.vd Heijdenstraat 11-13	2	Hard		
Latestraat (Castelijns)	2	Zacht		
Carolus Simplexplein 3	11	Zacht		
Particulieren	3	Hard		
Totaal Netersel	22		8	0
			14	0%
				Hard
				Zacht

Kern

Woningen Plan capaciteit

Waarvan
sociale woningen

RECAPITULATIE

	Totaal	Hard	Zacht	Sociaal
Bladel	737	105	632	335
Hapert	234	78	156	78
Hoogeloon	57	57	0	8
Casteren	24	24	0	8
Netersel	22	8	14	0
Totaal	1074	272	802	429
				40%

6. Afkortingenlijst

AVG	- Algemene verordening gegevensbescherming
AWB	- Algemene wet bestuursrecht
Awbz	- Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
AWR	- Algemene wet inzake rijksbelastingen
B&W	- Burgemeester en wethouders
BBV	- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
Bbz	- Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BIE	- Bouwgrond in exploitatie
Bizob	- Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost-Brabant
BLV	- Boulevard
BNG	- Bank Nederlandse Gemeenten
BOV-Kempen	- Best, Veldhoven en de Kempengemeenten
BT	- Bladel Transparant
BTW	- Belasting Toegevoegde Waarde
BV	- Besloten vennootschap
BZK	- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	- Collectieve Arbeids Overeenkomst
CC	- Cultureel centrum
CDA	- Christen Democratisch Appèl
CJG+	- Centrum Jeugd en Gezin plus
CO2	- Koolstofdioxide
COELO	- Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPO	- Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
DB	- Dagelijks bestuur
DPRA	- Deltaplan Ruimtelijke adaptatie
DV & BV	- Dienstverlening & Bedrijfsvoering
EMU	- Economische en Monetaire Unie
ENSIA	- Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EPA-U	- Energielabel utiliteit
EU	- Europese Unie
FIDO	- Financiering Decentrale Overheden
Fte	- Fulltime equivalent
GGD	- Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGO	- Gepland groot onderhoud
GOB	- Groen Ontwikkelfonds Brabant
GR	- Gemeenschappelijke Regeling
GRP	- Gemeentelijk Rioleringsplan
GRSK	- Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten
GTK	- Gemeentelijk Toezichtkader
GVVP	- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
Ha	- hectare
HAS	- Hogere Agrarische School
HR	- Human Resource
ICT	- Informatie- en communicatietechnologie
IFLO	- Inspectie Financiën Lokale Overheden
loaw	- Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werknemers
loaz	- Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Zelfstandigen
IPB	- Informatie- en Procesbeheer
IPO	- Interprovinciaal Overleg
ISMS	- Information Security Management System

KBP	- Kempisch Bedrijvenpark
KCC	- Klant Contact Centrum
kg	- kilogram
KNVB	- Koninklijke Nederlandse Voetbalbond
KOP	- Kempisch Ondernemers Platform
LED	- Light Emitting Diode
LKS	- Loonkostensubsidie
LOT	- Lokale Ondersteuningsteams
LUWA-toren	- Luchtwachttorenen
MD	- Maatschappelijke dienstverlening
MFA	- Multifunctionele Accommodatie
MJOP	- Meerjarenonderhoudsplan
MRE	- Metropoolregio Eindhoven
MVA	- Materiële vaste activa
NAI	- Nederlands Arbitrage Instituut
NB	- Nota Bene
Nnb	- Nog niet bekend
NNB	- Natuurnetwerk Brabant
NPO	- Nationaal Programma Onderwijs
OAB	- Onderwijs Achterstanden Beleid
OBGB	- Ondernemersvereniging Bedrijventerreinen Gemeente Bladel
ODZOB	- Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
OV	- Openbaar Vervoer
OZB	- Onroerende zaakbelasting
P&C	- Planning & Control
P&O	- Personeel & Organisatie
p.m.	- pro memorie
PAS	- Programma Aanpak Stikstof
PFAS	- Poly- en perfluoralkylstoffen
PGA	- Persoonsgerichte aanpak
PIR	- Polyisocyanuraat
PIR	- polyisocyanuraat
PMD	- plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankkartons
POC	- Percentage of completion methode
PV	- Photo Voltaic
PV	- fofovoltaïsche cel
RhcE	- Regionaal historisch centrum Eindhoven
RO	- Ruimtelijke ontwikkeling
SK	- Samenwerking Kempengemeenten
SMART	- Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden
SMI	- Sociaal medische indicatie
SNL	- Subsidiestelsel Natuur en Landschap
SO	- Speciaal onderwijs
SPUK	- Specifieke Uitkering
SRE	- Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
SSC	- Shared Service Center
SW	- Sociale Werkvoorziening
t.z.t.	- te zijner tijd
Tozo	- Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
TVW	- Transitie Visie Warmte
UA	- Uitgesloten van Aansprakelijkheid

VGRP	- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VHP	- Vrije Hapertse Partij
VHROSV	- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
VNG	- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	- Voortgezet Onderwijs
Vpb	- Vennootschapsbelasting
VRBZO	- Veiligheidsregio Brabant Zuidoost
VTE	- Vrijtijdseconomie
VTH	- Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VvC	- Vereniging voor Contractanten
VVD	- Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
Vve	- Vereniging van eigenaars
VWS	- Volksgezondheid Welzijn Sport
WEP	- Wet elektronische publicaties
Wm	- Wet milieubeheer
Wmo	- Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo	- Wet open overheid
Woo	- Wet open overheid
WOZ	- Wet Waardering Onroerende zaken
Wro	- Wet Ruimtelijke ordening
Wsw	- Wet Sociale Werkvoorziening
WSW	- Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz	- Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
ZLTO	- Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie
ZZP	- Zelfstandige Zonder Personeel